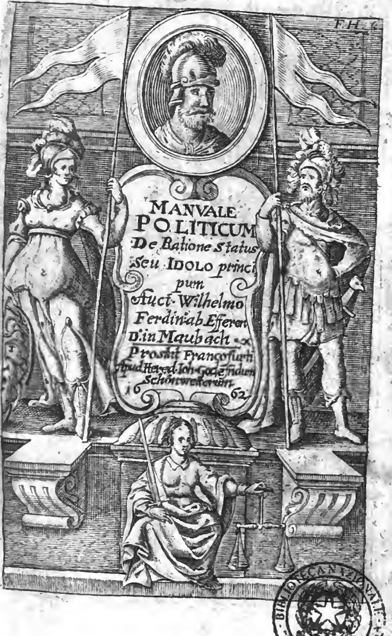
BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXVI
B
63
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

F.H.
MANVALE
POLITICUM
De Ratione Status
Seu IDOLO princi
pum
Auct. Wilhelmo
Ferdin. ab Efferen
D. in Maubach
Proſtat Francofurti
Apud Hered. Ioh. Godefridum
Schönwetterum
16
62

Digitized by Google

Manuale Politicum
De
RATIONE STATUS,
Seu
Idolo Principum:

In quo de vera & falſa forma gubernandi Rempubl. de Religione, de Virtutibus Principum, de Poteſtate Eccleſiaſtica, de Bello & Pace compendioſe agitur,

AUCTORE
Admodum Reverendo ac Generoſo
DOMINO
DOM. WILHELMO FERDINANDO AB EFFEREN
Domino in Maubach & Arendall,
SACRÆ CÆSAREÆ AC REGIÆ CATHOLICÆ MAIESTATUM
Conſiliario, &c.

Proſtat Francofurti,
Apud hæredes Joh. Godofr. Schönwetteri
ANNO M. DC. LXII.

Digitized by Google

Approbatio.

Liber qui inſcribitur Manuale Politicum De ratione Status, ſeu Idolo Principum, Admodum Reverendi ac Generoſi Domini, Domini VVilhelmi Ferdinandi ab Efferen, Domini in Maubach & Arendall, Sacræ Cæſareæ ac Regiæ Catholicæ Majeſtatum Conſiliarii, &c. Sicuti inſigni varietate & novitate doctrinæ maxime politicæ pereleganter excultus eſt, & nihil quod vel fidei Catholicæ, vel bonis moribus adverſatur continet: ita haud dubie piis Politicis perjucundus erit ac perutilis. Itaque cum dignus ſit ut in plurium manus deveniat excudatur. Francofurti ad Mœnum 15. Decembris, 1630.

Joannes Ludovicus ab Hagen, Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, & Sacræ Cæſareæ Majeſtatis in re libraria Commiſſarius Generalis, Decanus Sancti Leonhardi: Cuſtos Sancti Bartholomæi.

AD LE-

AD
LECTOREM.

EXhibeo tibi, Cādide Lector, Manuale Politicum, in quo Idolum Principū, ſeu falſa Ratio Status brėviter deſcribitur. Optarem hoc per me pro gravitate rei quam perfectiſſime potuiſſe fieri, ſed quia inferiores vires ſentio, te amice compello, & invito, ut ex fundamentis

Theologicis, & Chriſtiano-Politicis hoc ipsũ falſitatis Idolum deſtruere, & peſtem tam exitialem à Republica Chriſtiana evellere ſuſcipias. Placebunt Deo labores tui, & non ſine munere tibi gloria cumulabitur. Si quid in meo opuſculo ſiniſtrum deprehenderis, libere ſine offenſione corrigere poteris, ſi quid te dignum, aut gratum judices, gratias mecum

age Deo, cujus gloriam & communem ſalutem ſimpliciter intendo. Vale & fruere.

WILH. FERDINANDUS
AB EFFEREN.

Digitized by Google

REVERENDISSIMO,
& Sereniſſimo

PRINCIPI,
AC DOMINO,
D. LEOPOLDO WILHELMO,

Epiſcopo Argentinenſi, Paſſavienſi, & Halberſtadienſi, &c. Archiduci Auſtriæ, &c.

Domino meo Clementiſſimo.

OFfero, Reverendiſſime, & Sereniſſime Princeps, Celſitudini tuæ Ido-

Idolum Principum, non ut illud colas, ſed ut fugias, deſtruas, & à regiis ſedibus tuis evellas. Continet enim hoc Idolum ſuave Politicorum venenum, errores & exceſſus, quibus ſub ſpecie Rationis ſtatus orbem univerſum, tum maxime rempubl. Chriſtianam inficit, & tantum non penitus evertit. Offero ſimul Veram Rationem Status, ut ad

regna natus, & ad Eccleſiæ renaſcentis in Germania protectionē vocatus, ſecuriorem gubernandi viam invenias. Et licet Auguſtiſſimi, & Glorioſiſſimi Imperatoris, parentis optimi, eximiæ virtutes, coruſcans in Orbe pietas, & prudentia tibi congenitæ ſint, & ex omni parte ſufficere poſſint, ego tamen obligationis memor hoc exiguum Manuale

nuale Politicum (gratæ ſolitudinis opuſculum) Reverendiſſimæ & Sereniſſimæ Celſitudini Tuæ in ſubſidium, & deſiderii mei teſtimonium ſubmiſſe dedicare volui. Accipe qua ſoles benignitate hos pauculos conatus, illoſque ab injuria malignantium potenter defende. Si Idolum Principum fugias, Veram Rationem Status, & avitas virtutes ſequaris, ut felix

felix imperium auguror, ita divinæ providentiæ ad hoc gratiam pleniſſimis votis imprecor.

Reverendiſſ. & Sereniſſ.
Celſ. T.

Humilimus Servus,

Wilhelmus Ferdinandus
ab Efferen.

LI-

LIBER I.

DE RATIONE STATUS,

Seu de vera & falſa forma gubernandi Rempublicam.

PUNCTUM I.

Quid ſit Ratio ſtatus?

RATIO ſtatus, eſt prudentia gubernandi, augendi, & conſervandi rempublicam. Dicitur prudentia, qui vere ſapientiſſima conſilia requiruntur, ut homines natura liberi, affectibus contrarii, imperii alieni impatientes, cupiditate inſatiabiles, moribus inconſtantes, novitatibus addictiſſimi, conditio- *Definitio rationis ſtatus in genere.*

ditione vitæ, & ſtatus maxime differentes, ſub uno Rege, Principe, vel magiſtratu miteſcere, legibus parere, & ſaluti publicæ conſulere doceantur. Imo vero prævidens author Naturæ Deus hanc difficultatem in humanis, ipſi naturæ hominum ſubvenit, concedendo Regibus magnitudinem animi ad omnes tempeſtates moderatam, ſubditis voluntatem inflectendo, ut non tantum ſponte obediant, ſed & vitam, fortunaſque pro ſalute regum exponant.

Deus dirigit reges ad imperandũ, ſubditos ad obedientiã.

Sed quia non obſtante hac inclinatione malitia humana ſæpius eo tranſcendit, ut divina contemnere, os in cœlum ponere, leges evertere, quietem publicam turbare non erubeſcat, merito prudentiam dixeris, quæ huic feritati frenum injiciat, & rempubl. à naufragio doceat liberare, hoc autem præſtat ratio ſtatus, ergo jure ſuo prudentia dicenda eſt.

Quod nomen & genus, ideo liberalius ei concedi poteſt, quia S. Chryſoſto-

ſtomus, S.Gregorius Nazianzenus, & alii SS. Doctores, hanc prudentiam vocant artem artium, & ſcientiarum ſcientiam. Cujus eximii tituli ratio dari poſſe videtur, quod Reges & Principes, omni ſcientiarum genere egregie inſtructos viros magnis ſumptibus conquirant, ut ſaluti reipublicæ proſint: tum, quod nulla ſit ſcientia, quæ Principi in republ. bene adminiſtranda non ſit neceſſaria, tum etiam, quod homo, cui Deus hæc inferiora ſubjecit, ad imperandum natus, vere ſcientiam ſcientiarum habere dici debeat, quando per gratiam Dei, ad ejus gloriam, ſuam, & reipub. ſalutem, omnia prudenter dirigit.

Ratio ſtatus eſt ſcientia ſciētiarū.

Prætereo lubens, quod qui ad rempubl. ſedent, Politici per excellentiam dicti, ſoli ſapientes, ſoli prudentes haberi, & dici velint, ergo ratio ſtatus, quæ ipſos ſapientes efficit, optime prudentia nominatur. Sequitur in definitione differentia hujus prudentiæ, quod in gubernanda, augenda, & con-

Politicorum vana gloria.

ſervanda republica conſiſtat; quibus partibus à morali virtute, & omni alia humana prudentia diſtinguitur.

Quid autem ſit gubernare, augere, & conſervare rempublicam, hoc reges, & ſubditi, active, & paſſive ita tenere ſentiunt, ut explicatione minus, quam conſolatione egeat.

Reſpublica quid ſit Supereſt, quid in hoc compendio ſeu manuali, per nomen reip. intelligi velimus, declaretur. Relictis ergo vanis de nomine diſputationibus, ex communi hominum judicio dicimus, rempub. vocari non tantum civitates liberas, ſed & imperia, regna, principatus, quæ ſub uno capite, vel pluribus vivunt, & reguntur. Sic Romana reſp. tam ſub Regibus, quam tempore Conſulum, & Imperatorum nomen reipubl. non amiſit.

Obſcurius eſt intellectu, quid titulus noſter, Ratio ſtatus, proprie ſignificet. Nam videntur Politici ſeu prudentes ſeculi hoc ſolo velamine errores Principum obnubilare, excuſare,

Maje-

Majeſtatem tueri, ſubditoſque terrere velle, adeo, ut ſi quid grave actum, aut ſtatutum ſit, ſufficienter pro juſto, & recto haberi debeat, ſi dicant, Ratio ſtatus ſic exigit. Cui ſi vel verbo ſubditus contradicat, crimen læſæ Majeſtatis commiſiſſe arguatur; quaſi Deus hoc ſecretum, & hanc prudentiam ſolis ſapientibus ſine menſura communicaſſet, & parvulis ſuis de ea nihil revelaſſet. Videamus ergo intimius, quid præter definitionem à nobis allatam, ex uſitato modo loquendi per Rationem ſtatus Politici intelligi velint.

Non male rem totam prodiderit, qui dixerit, rationẽ ſtatus eſſe ſecretũ, ſeu conſiliũ arcanum, ſolis Regibus & Politicis reſervatum, quo in omnem eventũ actiones ſuas excuſare, & defendere poſſint. Et quoniam hoc ſecretum Regibus ſæpe tam gratum eſt, ut quaſi divinis & humanis ſoluti legibus, in graviſſima mala, & pericula ſeſe præcipitent, aut induci patiantur, illud ipſum, Idolum Principum diximus.

Ratio ſtatus quid ſit in mente Politicorũ.

Ratio ſtatus quare vocetur Idolum principum.

mus. Quod quo modo ſano ſenſu ſit intelligendum, in ſequentibus apertum fiet. Hoc loco ſufficiat dicere, Rationem ſtatus proprie loquendo, eſſe curam reipublicæ; atq; ſic omnes Nationes intelligunt, & interpretari volunt.

PUNCTUM II.

De diviſione Rationis ſtatus.

Rationis ſtatus diviſio. *Ratio ſtatus vera quid ſit*

RAtio ſtatus, hoc eſt, forma reip. eſt vera vel falſa, Eccleſiaſtica, vel ſecularis, imperium unius, paucorum optimatum, vel populi. Vera ratio ſtatus, ſeu forma reipub. regni, principatus, vel civitatis eſt, quæ ſecundum Deum, per honeſta licitaque media, & veras virtutes Regem, principem, magiſtratum, eorumque ſubditos, ad ultimum finem, ſalutem æternam, & temporalem proſperitatem prudenter dirigit.

Ratio ſtatus falſa quid ſit

Falſa ratio ſtatus eſt, quæ neglecto Deo, fortunam adorat, conſervationem reipub. ſupremam legem conſtituit,

tuit, & pro illa omnia media, juſta vel honeſta, ex utilitate metitur.

Eccleſiaſtica forma reipub. eſt, quæ duce Spiritu ſancto, ſub uno ſummo capite Vicario Chriſti, per ſubordinatam harmoniam perſonarum, & legum, omnia humana, reges, principes, ſubditos, ad Dei gloriam & ſalutem animarum inſtruit, ſacrificiis præeſt, divinis intendit. Secularis ratio ſtatus, eſt ea, quæ in regno, principatu, vel civitate homines ad honeſtatem moralem, pacem publicam, & fœlicitatem propriam diſponit. *Ratio ſtatus Eccleſiaſtica quæ ſit. Ratio ſtatus ſecularis quid?*

Imperium unius vocamus communi voce Monarchiam, quando unus Imperator, rex, vel princeps, legitime ad hoc natus, vel electus, regnum, & rempub. convenienti ſubordinatione adminiſtrat & regit. Cui opponitur Tyrannus, qui non electus, neque natus Princeps rempublicam invadit, & violenter dominatur. *Monarchia quid ſit? Tyrannus quis ſit?*

Optimatum forma reip. eſt, quando pauci & ij optimi rem populi gubernant. *Ariſtocratia quæ ſit?*

 nant.

nant. Cui contrariatur Oligarchia, quando divites & potentiores prædominantur.

Democratia quid ſit? Popularem rempubl. ſeu Democratiam dicimus, quando & populus magiſtratum gerit, & pauperum utilitatem pro fine conſtituit.

Poſtularet nunc ordo, de ſingulis ſpecieb. ſeorſim tractare, ſed quia hoc noſtri inſtituti non eſt, lectorem ad Chriſtianos politicos, & inprimis ad Reverendum P. Adamum Contzen, Soc. Jeſu Doctorem Theologum remittimus, ſolamque nobis veram & falſam Rationem ſtatus intimius examinare, tum etiam libro tertio de Eccleſiaſtica repub. quædam diſſerere proponimus. Priuſquam vero hoc mare conſcendamus, neceſſario præmittenda videtur inſtructio, quid homini Chriſtiano, principi vel ſubdito, de origine ſeu dependentia, & de regnorum, reipub. vel ut nunc Europa loquitur, ſtatus fine ſentiendum ſit.

PUNCTUM III.

De origine ſeu dependentia ſtatus, ſeu reipublicæ.

HOc loco nobis cum vere Chriſtianis de origine regnorum controverſia eſſe non poteſt, quia cujuſcunque ſtatus illi ſint, Deum Opt. Max. omnia creaſſe, continua creatione omnia conſervare, & incomprehenſibili providentia omnia gubernare, plena fide profiteantur neceſſe eſt. Hoc in primo articulo fidei noſtræ tam certum eſt, ex ſacris literis & hiſtoriis, ex verbis ipſius Dei, Chriſti Jeſu, SS. Apoſtolorum, & omnium Doctorum Eccleſiæ, imo ex Ethnicorum ſcriptis, & ſententiis, & ex naturali ratione, tam evidenter verum eſt, ut qui id ipſum blaſphemo ore negaverit, aut in dubium vocaverit, Chriſtiano nomine indignus ſit cenſendus. Ergo & rempub. reges, & regna, à Deo originem ſuam ducere, & in eſſe, & conſervari dependere, infallibili veritate aſſerimus.

Chriſtianus non eſt dicendus qui Deum creatorem negat.

rimus. Atque hanc veritatem realiter agnoſcunt (utinam non ſerius) omnes reges, principes, magiſtratus, quando ſummus ille Creator, & juſtus judex Deus, appendit, numerat, dividit.

Videamus nunc quid politici, hoc eſt Athei noſtri temporis, de origine, & conſervatione regnorum ſentiant. Primus qui inter Chriſtianos impietatem ſuam in hoc genere ſcripto prodidit, eſt Nicolaus Macchiavellus, qui blaſphemus contemptor divinæ Majeſtatis, Gentilium errores ab inferis revocans, à fato, influentia aſtrorũ, & fortuna omnia humana, converſiones regnorum, vitam & mortem, adverſa & proſpera dependere contendit. Hunc ſequuntur fere omnes Politici, qui religionem à repub. exulare volunt, & arcana ſua conſilia ad omnes eventus regibus occulta calliditate propinant.

Machiavellus docet remp. à fato, & fortuna dependere.

Rationem ſuæ damnatæ opinionis adfert Macchiavellus, quod in hiſtoriis per innumera exempla Romanæ reip.

reip. & aliarum ita fato viderit omnia obnoxia fuiſſe, & dirigi, ut quo fortuna pellit, eo ferri neceſſum ſit; ergo à fato & fortuna dependent omnia. Vocat autem fatum nexum neceſſarium, ab aſtris rebus humanis fluentem. Fortunam dubium rerum caſum, & eventum, cui nulla humana prudentia reſiſti poſſit. *Fatum Machiavelli & fortuna.*

Hæc opinio, ſi fundamenta conſideres, parum habet ſubſiſtentiæ, ſi authores, hoc eſt atheos reſpicias, difficulter refutabitur. Ratio prioris eſt, quia eſt contra communem ſenſum omnium bonorum, doctorum, gentilium, & Chriſtianorum, qui à Deo omnia dependere demonſtrant: ita ut parum laborandum ſit, ſi Machiavellum fortuna, tanquam montanum flumen, ad hanc impietatem docendam præcipitem egerit, quando omnes ſapientes, omnes Sãcti, omnes creaturę, clamant Deum creatorem rerum omnium, & omnem poteſtatem eſſe à Deo. Ratio poſterioris partis quoad

difficultatem refutationis eſt, quia homines athei, ipſum Deum, omnia ſcientiarum principia negant, religionem & fidem violant, ſolam fortunam, cui omnia tribuunt, adorant. Unde fruſtra laborat, nihilq; proficit, qui cum atheis agit, ſi rationes convincentes, vel authoritates infallibiles, vel divinas revelationes, aut certitudines alleget. Cujus rei veritatem me docuit experientia. Cum enim per Europam cum multis hujus notæ viris magnis, Chriſtianis, Turcis, & infidelibus, de Deo, religione, & regnorum fundamentis converſando tractarem, conſtanter principia rationis negarunt, & ſuæ fortunæ cultores permanſerunt: uſque adeo hoc verum deprehendi, ut quantum mihi pro exiguo captu res humanæ innotuerunt, vix credere poſſim ullam hæreſin majorem eſſe, quam Atheiſtarum. Ratio movens eſt, quia aliæ hereſes ex noſtræ fidei fundamentis male intellectis reſultantes, Chriſtiano orbe fere concluduntur, hæc vero Athe-

Athei negant Deum, & omnia principia.

Atheiſmus latiſſima hæreſis, & impietas.

Atheiſtarum impietas, & maximam partem Chriſtianorum occupat, & omnes mundi partes pervaſit, eſtque eo periculoſior, quo magis occulte ſuos ad omnem eventum inſtruit, omnemque moralem honeſtatem præ ſe ferre & quamcumq; religionem effingere, & ſequi docet.

Alia ratio hujus meæ opinionis eſt, quod Atheiſmus ideo hominibus gratiſſimus ſit, quia negando omnia rationis, & fidei principia, diabolo ſuadente facile defenditur, difficulter agnoſcitur, non admittit eſſe peccata, ad flagitia, ſcelera, omnemque impietatem, portas aperit, juſta & injuſta, adverſa & proſpera in humanis caſibus fortunæ adſcribit, & omnem religionem pro re nata ſibi utilem facit & fingit. Utinam fallar in hac concepta opinione. Utinam Deus avertat hoc malum ab orbe Chriſtiano. quod ideo magis optandum & orandum, quia contra negantes principia, & fortunæ impetum ſequentes, non proficit humana induſtria. *Atheiſmus quid contineat.*

Cum itaque ex ſupradictis conſtet, ſolos Atheos rerum omnium dependentiam à Deo, ipſumque Deum, & rationem in homine, hoc eſt, ipſum hominis eſſe, nimis impie negare, merito Reges, Principes, & omnes vere Chriſtiani, ab iis abhorrebunt, cavebunt, & quod ipſe Deus omnia creat, omnia conſervat, & gubernat, indubitanter tenebunt. Stultis autem his reſpondebimus ſecundum ſtultitiam ſuam, ne videantur ſibi ſapere. Dixit inſipiens in corde ſuo, non eſt Deus. Ipſe eſt, qui fecit nos, & omnia Deus noſter.

Fati Chriſtiani definitio. Reſtat unum, quid apud Chriſtianos dici debeat fatum, ne hoc nomen alicui difficultatem gignat. Dicimus ergo fatum eſſe inevitabilem rerum diſpoſitionem, per quam divina providentia ſuis quæque nectit ordinibus, & hoc fatum non neceſſitat hominis voluntatem, nec aſtris, aut fortunæ in arbitrium humanum tribuit imperium.

PUN-

PUNCTUM IV.

De fine ſtatus ſeu rerumpubli-carum.

MULTIS diſputationibus finem imponemus, ſi de fine ſtatus ſeu reipub. ex fundamentis Chriſtianæ noſtræ fidei ſtatuamus. Et quia hoc nobis propoſitum eſt, Ethnicorum errores, Epicuri ſordes, voluptates, aliorũ divitias, honores, fœlicitatem temporalem, aut ipſius reipub. conſervationem, ut ſupremam legem, pro ultimo fine ſtatus non admittimus. Ratio eſt, quia hæc ſunt media ad finem, non ipſe finis. Deinde, quia illa omnia facile peritura, non habent proportionem cum fine qui hominis animæ immortali, & ſpirituali debetur. Tertio quia ipſi Gentiles philoſophi, naturali diſcurſu fundati, ſummum bonum, hoc eſt, Deum rerum omnium ultimum finem conſtituerunt. Quarto, quia divina providentia æterno decreto ſtatuit ſuam gloriam eſſe hominis, & rerum

Ethnicorum errores circa finem reipub.

Finis omnium creatorum eſt gloria Dei creatoris.

rerum omnium creatarum ultimum finem, ad quem æterna felicitate conſequendum, opes, honores, ſanitatem, virtutes, & alia convenientia media in repub. certis legibus conceſſit. Nemo ergo ſanæ mentis aut vere Chriſtianus alium, & quidem ultimatum ſtatus finem ſibi proponat, quam ipſum Deum, & ejus gloriam, in qua vera & æternum duratura fœlicitas, omniaque deſiderabilia hominis eſſentialiter conſiſtunt.

Objectio I.

Si quis objiciat, ex hac Chriſtianorum doctrina ſequi, omnes ſapientes Gentilium, (quod durum ſit) in fine decernendo erraſſe.

Solutio objectionis prima.

Id omni modo profitemur, quia omnes illi rebus terrenis immerſi, potatis erroribus ebrii ſibi ſtuduerunt, ſuos honores, opes, commoda quæſiverunt, Deum per rationes naturales agnoſcentes non glorificaverunt, & de futuris æternis perperam ſentientes ſibi divinos honores ſtatuerunt, ideo dati in reprobum ſenſum ab ultimo no-

noſtro fine aberrarunt, & fœlicitate temporali vehementer elevati æternam amiſerunt.

Si dicas ſecundo, eodem modo Politicos in falſa ratione ſtatus ab ultimo fine aberrare, eo quod fortunæ omnia tribuant, & fœlicitate perſonali omnia concludant. *Objectio 2.*

Reſpondeo diſtinguendo, ſi Politici, hoc eſt, athei, intrinſece examinentur, non tantum errant in ultimo fine ſtatus ut Gentiles, ſed multo gravius in Deum peccant. Quia Gentiles Deum non glorificaverunt, hi nec Deum agnoſcere, nec honorare volunt, illi in tenebris errarunt, hi in lumine gratiam contemnunt. Si autem hi ſapientes mundi in ſuis arcanis conſiderentur, ſic regib. ſuam ſanctitatem ad gloriam Dei directam in quacunque religione accommodant, ut externa fronte verum ultimum finem ſtatus propoſitum habere videantur. Caveant ergo reges ſibi ab iſtis Diaboli ſimiis, qui pro re nata in quemlibet *Solutio objectionis 2.* *Athei Politici quare Gentilibus deteriores.*

bet eventum, mores, conſilia, & religionem efformare norunt, cognoſcent autem illos ex fructib. ſi verba & actiones ad normam Chriſtianæ religionis prudenter ſecernant.

Objectio 3. Dicunt alii tertio, etiam Chriſtianos reges & magiſtratus, ſalutem, & conſervationem regnorum ſuorum & reipub. pro fine ſuæ intentionis habere, quod ab effectibus demonſtrant, quia pro communi ſalute vitam, & fortunas exponunt, bella movent, & pro conſervatione extrema quævis moliuntur, ergo non pure Deum, ejuſque gloriam ut finem certum propoſitum habent. *Solutio objectionis 3.* His reſpondetur, aliud eſſe dicere quid fiat à Chriſtianis, aliud quid Chriſtiani vere facere debeant. Si igitur Reges Politicorum impiis conſiliis ſeducantur, ut conſervationẽ regnorum ſibi deſtinatum finem habeant, errant graviter; ſi autem conſervationem regnorum per honeſta juſtaque media ſectentur, ut cum ſalute ſingulorum omnia ad Dei majorem glori-

gloriam redigantur, faciunt, quod debent, & erit illis merces copioſa, fœlicitas æterna.

Ultimatus ergo finis ſtatus, aut regis Chriſtiani erit, gloria Dei, ſecundarius, ſalus regni, ſeu reipub. Et quia reges divino favente numine facilius ſe ſuoſque ſtatus conſervant, quando ſecundum Dei leges adminiſtrationem inſtituunt, quod plurimis exemplis hiſtoriæ teſtantur, ſtultum eſt, neglecto Deo, ſpreta religione, fortunæ caſibus regna exponere, & utrumque finem infæliciter amittere. *Finis regis Chriſtiani ultimus, & ſecundarius.*

PUNCTUM V.

De forma ſtatus quænam ſit melior?

VEHEMENTER ſolet hæc quæſtio Politicos exercere, dum hi Monarchiam, alii Ariſtocratiam, alii Democratiam optimam formam reipubl. eſſe contendunt. Sed quia parum utilitatis exinde in Principem Chriſtianum redundat, dicam ſimpliciter, quod candide ſentio. Illa

Forma ſtatus quæ ſit optima Illa forma ſtatus ſeu reip. eſt omnium optima, quæ proxime verum & ultimum finem ſuum attingit, hoc eſt, quæ magis Dei cultum, & gloriam tuetur, & amplificat. Ratio eſt, quia ex fine ponderanda venit cujuſque rei bonitas, & cum Deus in ſua gloria indubitanter ſit ſummum bonum, conſequens neceſſarium eſt, ut quæ forma regnandi proxime ad Deum ducit, illa omnium optima dicenda ſit: non ſecus atque optimus Dux itineris habetur, qui ad deſideratum terminum ſibi commiſſum ſine errore fœliciter deducit. Et ſic libere mecum in genere ſentire poteſt quilibet Chriſtianus princeps. In ſpecie vero, ne videamur ſolitas quæſtiones, & ingeniorum exercitia contemnere, Monarchiam, ſeu imperium unius, omnibus aliis præferendum cenſemus, ſi ſubordinatione perſonarum, legibus, & virtutibus inſtructum ſit. Rationes ſunt plurimæ, quæ in hunc finem à Politicis adferuntur, ſit prima. Quia creator omnium

Monarchia quare perfectior.

Deus

Deus unus eſt, qui infinita ſua providentia per admirabilem hierarchiam ſpirituum, angelorum, & hominum, cœleſtia omnia, & terrena gubernat, & conſervat. Secunda, quia Dei exemplũ ſecuti homines à principio mundi ut plurimum ſub regibus vixerunt. Tertia, quia ex animalibus patet etiam humanæ naturæ inſitum eſſe, unum ducem ſequi. Quarta, quia experientia docuit, regiam poteſtatem eſſe diuturniorem, & conſtantiorem. Quinta, quia aliæ formæ reipublic. optimatum & populi nunquam quiete, vel fœliciter præſunt, niſi Monarchiam imitentur, caput unum ad bella, & ad imperium conſtituant, quod exemplis palam fit iis, qui hiſtorias legunt, ergo monarchia aliis reip. ſpeciebus melior eſt, & præfertur. Contra hanc ſententiam inſanit ſuo more Machiavellus, aſſerens monarchiam ſibi proſpicere, civibus nocere, libertatem auferre, & ideo fugiendam. *Argumentũ Machiavelli contra Monarchiam.*

Ut clarior ſit reſpõſio, ponderemus ſingu-

Solutio Argumenti. ſingula verba. Dicit primo monarchiam ſibi proſpicere, hoc eſt, ſua commoda quærere. Et quare princeps non quærat juſte, & moderate ſibi utilia? unde, ſi negligat commoda, poteſtatem arcendi vim à civibus obtinebit? ſane Chriſtianus Princeps per licita media opes comparat, ut ſuos defendat, Tyrannus ut opprimat. Dicit ſecundo Monarchiam nocere civibus, ita eſt, ſi monarcha Macchiavelli tyrannus ſit, non item ſi Chriſtianus Princeps, quia hīc patrem agit in cives, & ſingulorum ſaluti, ut propriæ, multa vigilantia conſulit. Dicit tertio monarchiam libertatem auferre. Hoc Princeps Chriſtianus non faciet, quia lege divina prohibetur, tyrannus conabitur, ut ſolus liber vivat, timeatur ab omnibus. Ex quibus ſequitur, antecedens de tyranno agere, & conſequens eſſe, quod fugiendus ſit, quod optamus: nihil vero contra juſtam monarchiam infertur.

Quare autem Macchiavellus monar-

narchiam improbet, liberas civitates ſolas fœlices exiſtimet, ſi hominis ingenium ſpectes, facile aſſequeris. Ideo enim monarchas contemnit, quia tales putat eſſe omnes, quales ipſe in ſuo Principe inſtruit, tum etiam, quia generoſi Principes Chriſtiani ſolent tales impios ſeverius punire. Civitates vero liberas extollit, quia in illis quilibet pro genio credit, agit, & pro delictis vix pœnas metuit, quod merito prædicabat Macchiavellus, qui orbem Chriſtianum impietate horrenda inficiebat. *Macchiavelli impietas.*

Cœterum ſi veram libertatem expendas, ſine comparatione majorem illam ſub monarchia, quam ſub optimatum, aut populi ſtatu invenies. Experiuntur hoc omnes, qui dum unius imperium rebelles exuunt, in multorum miſerrimam ſervitutem incidunt, & idem eſt de aliis omnium imperantium in republ. exceſſibus judicium, eadem ad objectiones reſponſio.

PUN-

Digitized by Google

PUNCTUM VI.

De vera ratione ſtatus.

Ratio ſtatus vera eſt civitas Dei apud S. Aug.

QUID ſit vera ratio ſtatus, punctò ſecundo declaravimus. Quæ deſcriptio ſi rite examinetur, erit eadem forma, quæ S. Auguſtini civitatem Dei conſtituit. Diximus enim veram rationem ſtatus eſſe illam formam reip. quæ ſecundum Deum per honeſta licitaque media Principem, & ſubditos ad ultimum finem, temporalem, & æternam fœlicitatem prudenter dirigit. Cum ergo ex S. Auguſtini doctrina de Civitate Dei apertum ſit, ipſum vel maxime intendere, ut Ethnicorum errores de Deorum falſorum cultu, de humana ſapientia, & vanis virtutibus refellat, & Chriſtianam rempubl. verum Deum omnipotentem colere, veras virtutes exercere, & per illas ad veriſſimum finem, fœlicitatem æternam pervenire doceat, bene infertur noſtram rationem ſtatus veram eandem eſſe, & conformem cum illa civitate Dei.

Sed

Sed videamus ſingula membra deſcriptionis, & primo quidem verba illa, ſecundum Deum, conſideremus, ſane ſi in Chriſtiana republ. libere licet loqui, ingemiſco cum columba, quod hæc verba deſcriptioni noſtræ addenda fuerint, cum ex principiis Chriſtianæ religionis omnes Principes, & ſubditi, ad Deum verum omnia referre teneantur: addita tamen ſunt, propter abuſum, & falſam Atheorum doctrinam, quæ multos Principes Chriſtianos, ſub velo arcani conſilii à Deo in fortunæ rotabiles fluctus ſpecioſe demergit. Deinde addita ſunt illa verba, ut Principes Chriſtiani & ſubditi admoneantur, ita ſecundum Deum imperare & obedire, ne illum offendant, & ab ultimo fine, fœlicitate perpetua decidant. Tum demum addita ſunt, ut Principes Chriſtiani non puram humanam ſapientiam, ſed eam, quæ legibus divinis conſolidata ſit, in conſiliis & actionibus ſibi proponant.

Vera Rationis ſtatus definitio explicata

Sequitur in deſcriptione propoſita, per honeſta licitaque media. Niſi enim ratio ſtatus per honeſta licitaq; media ſuum ducat Principem, quomodo vera dicetur, quæ turpia docet & injuſta? Intelligenda ſunt ergo hæc verba de honeſtate morali Christiana; & vera juſtitia, quam vera ratio ſtatus in principe ſuo requirit, & poteſt dici in eo conſiſtere, quod Princeps in republ. Chriſtiana regnans ſit legitime natus, vel electus, nec doloſe aut violenter ductus ad imperium. Tum etiam intelligi poſſunt, ut ſicut Principem decet virtutum ſplendore, & pietate ſubditis prælucere, ita contra jura reipubl. neminem prægravare, multo minus opprimere, ſed Deo, legibus, & patriæ, ut verus pater vivere, & præeſſe debeat.

Ratio ſtatus in quo conſiſtat.

Princeps eſt pater patriæ.

Additur, per veras virtutes, ad differentiam, quæ inter Chriſtianas & Gentilium virtutes eſſe deprehenditur, eo quod illæ ultimum finem ſupernaturalem, hæ naturæ ductu propriam gloriam reſpiciant. Dici-

Dicitur, Principem & ſubditos, quia vera ratio ſtatus non eſt contenta ſolum bonum Principem, aut ſolos ſubditos ſed utramque partem in tempore & æternitate beatam efficere. Ideoque concludit, quod ad ultimum finem prudenter dirigit, cum in illo, hoc eſt in Deo, omnis fœlicitas perfectiſſime conſiſtat. *Vera ratio ſtatus bonum regem, & populum efficit.*

Ex hac deſcriptione fit apertum, quid Chriſtianus de vera ratione ſtatus ſentire poſſit, & debeat quam ſi Principes, & ſubditi pure obſervarent, non tot bellis & ſeditionibus orbis Chriſtianus arderet. Ne vero curioſis videatur deſcripta ratio ſtatus, aut nullibi, aut tantum Idæa quædam eſſe in abſtracto, referemus exempla rerumpubl. in quibus illa in concreto à principio mundi ad hæc uſque tempora reſplenduit, & etiamnum elucescit.

PUNCTUM VII.

An vera ratio ſtatus fuerit ab exordio mundi?

QUI veri Chriſtiani ſunt, conſtanter affirmant. Quia licet poſt lapſum Adæ peccatum, & mors intrarint in orbem, tamen poſt multiplicatum genus humanum, cum familiæ ſeparatas ſocietates componerent, quædam ſecundum Deum in vero cultu, juſte, & fæliciter vixerunt; ſicut de Abel ipſe Deus, & ſacra hiſtoria declarat: quædam etiam familiæ ſecundum hominis ſapientiam cum Cain civitates fundarunt, & neglecto Deo ab ultimo fine aberrantes, propriam gloriam ſectando, æternam fœlicitatem amiſerunt,

Vera ratio' ſtatus, cœpit in Abel, fuit ſemper. Dicendum ergo eſt, ſocietates hominum ex Abel continua ſerie veram rationem ſtatus in ſua repub. uſurpaſſe, quod vel ex eo clarum eſt, quod oblatio Abel Deo grata fuerit, & illi in nomine fratris Seth benedixerit.

Secun-

:undo probat hiſtoria ſacra con-
]uenter, quod poſt occiſum Abel
|ue ad Noe ſemper fuerint fami-
juſtorum, quæ ſecundum Deum
erint. Quod autem à Noe juſto
t diluvium uſque ad Abrahamum,
b *illo* uſque ad Moyſen, & Le-
ı, ſocietates ſeu reſpubl. fuerint,
: verum Deum pie coluerint, &
:ternam fœlicitatem pervenerint,
ıo niſi impius negaverit. Tertio,
ge, hoc eſt in republ. Judæorum,
n ipſe Deus inſtituit, ita vera ra-
tatus primas tenuit, ut qui à Deo
inarent, injuſte viverent, legibus
:radicerent, morte mulctarentur:
ernis pœnis addicerentur. Quar-
Chriſto Domino noſtro nato,
l ad hæc uſque tempora ſupera-
lantis gratiæ, plurima & maxima
nt & ſint imperia, regna, reſp.
iuxta veram rationem ſtatus gu-
ıtæ ſint, & per eandem conſer-
ır, hoc totus Chriſtianus orbis
:acto conteſtatur. Ergo ex hiſto-

ria ſacra, & reipſa demonſtratur, rationem ſtatus veram ab initio mundi fuiſſe, & ad nos continuatam eſſe, quod erat probandum.

Addamus hiſtoriæ veritati rationes, ut qui illi diffidunt, huic, ne hominem exuant, acquieſcant.

Deus concedit media ad finem.

Ratio I. Quia Deus creavit hominem ad fæliciſſimum finem, ergò ut ſummum bonum etiam dedit illi convenientia media ad finem ſuum conſequendum. Hoc poſito, bene infertur, quod Deus homini, quem in ſocietate hic vivere voluerit, veram rationem ſtatus indiderit, ſecundum quam ſocietatem, ſeu remp. ad deſtinatum ultimum finem congruentibus mediis deducere poſſet. Ergo ſicut ab exordio mundi ſemper fuit humana ſocietas, ita vera ratio ſtatus illam ad ultimum finem conducens ex providentia & bonitate Dei nunquam defuit.

Eccleſia Dei fuit ſemper.

Ratio ſecunda, quia ab exordio mundi ſemper fuit Eccleſia Dei, in qua

multi ad ultimum finem, hoc eſt,
eternam fœlicitatem pervene-
:. Ergo ſemper fuit vera ratio ſta-
n Eccleſia, quæ illos ad ultimum
n direxit. Conſequentia ex de-
›tione eſt clara. Antecedens pro-
ır. Quia ſi in lege naturæ, in lege
ſis, & in lege noſtra gratiæ non
ent electi, Deo devoti, & chari,
eternam vitam conſequerentur,
ra Deus ad iſtũ finẽ, quẽ nemini
ederet, hominm creaſſet, quod
ũ eſſet cogitare, ne dum ſentire.
x eiſdem rationibus probari po-
ſemper futuram veram rationem
s in republ. uſque ad finem mun-
uia ſemper ſtante hoc orbe erit
tas humana, & Eccleſia, Ergo
mper ratio ſtatus illam ad ulti-
finem conducens.
objiciatur, tempore Noe in tan- *Object.*
ıcitate juſtorum, non fuiſſe Ec-
m, neque rationem ſtatus, quia
ıon fuerit reſpubl.
ſponderi poterit, quod in ſocie-

Solutio objecť. tate familiæ Noe fuerit, & vera Ecclesia& reſpubl. Quia hoc ipſe Deus, cum per generale diluvium civitatem mundi deleret, Noe vero conſervaret, manifeſte oſtendit. Si enim Noe ſub vera ratione ſtatus non fuiſſet in Eccleſia juſtus, non eſſet ratio, quare in rigore juſtitiæ Dei cum aliis non periiſſet. Neque obſtat, quod reſpubl. ſeu ſocietas Noe fuerit exigua, *Multitudo nō facitvẽram rẽpubl. ſed civium pietas.* quia multitudo hominum proprie non conſtituit rempubl. vel Eccleſiam, ſed juſtorum vita in amore Dei fundata rempubl. & Eccleſiam gratam repræſentat, ideoque juſto Dei judicio pluralitas regnorum mundi interiit, & in paucis juſtis vera ratio ſtatus& Eccleſio permanſit, imò in omnes poſteros derivata eſt, & reſplendet.

PUNCTUM VIII.

An in repub. ſeu regno Iudæorum fuerit vera ratio ſtatus?

Iudæi accuſan- RATIO dubitandi eſt, quia Deus ipſe per Prohetas ſuos inceſſanter

:onqueritur de Judæorum mali-
›erfidia, idololatria, avaritia, lu-
a, inobedientia, ingratitudine,
que vitiis, quibus ita divinam
eſtatem provocarint, ut ſæpius
i ſacerdotes interceſſiſſent) uni-
os delere ſtatuerit. Sic David rex
, omnes declinaſſe, & non eſſe
:aciat bonum, ergo non videtur
em illam exaſperantem & mali-
n verã rationem ſtatus habuiſſe,
peccatis immerſa ad ultimum
n, hoc eſt, ad gloriam Dei vitæ
›nes non direxit.

tur, quod veram Rationem ſtatus non habuerint.

ltera ratio dubitandi eſt, quod
:i pertæſi Judicum adminiſtra-
:, à Deo regem de more Genti-
ibi dari poſtularint, & obtinue-
ınde dici poſſit, quod ſicut Gen-
eram rationem ſtatus non habe-
, ita nec Judæi, qui ad ſimilitu-
n Gentium per regem rempu-
m adminiſtrabant, eandem ha-
int.

'd his non obſtantibus, dicen-

Concluſio quaſtionis, ejusque rationes. Deus inſtituit Judæorum remp. ergo optima.

dum eſt, in republ. & regno Judæorum ab origine uſque ad ejus deſolationem ſemper fuiſſe veram rationem ſtatus. Primo, quia infinitæ ſapientiæ Deus Judæorum rempubl. inſtituit, ſacrificiis ornavit, religione, & legibus munivit, & in perfectiſſimam formam regnandi compoſuit. Secundo, quia Deus populum Judęorum ſingulariter ſibi elegit, mirabiliter deduxit, ab hoſtibus liberavit, ampliſſimis regnis donavit; & æternam fœlicitatem illi promiſit, ergo veram rationem ſtatus, per quam prudenter ſua adminiſtraret, ultimumque finem conſequeretur eidem dedit.

Tertio, quia in republ. Judæorum fuit vera Eccleſia Dei, ergo & vera ratio ſtatus, quia hæc ſine illa conſiſtere non poteſt. Quarto, quia hiſtoriæ pleniſſimam fidem faciunt, quod Judæi legibus à Deo datis in republ. ſemper uſi fuerint, ergo & veram rationem ſtatus ſemper obſervarunt.

Quin-

Quinto, quia durante lege & regno
æorum, in univerſo orbe ſoli Ju-
habuerunt veram rationem ſta-
in republ. cum reliquæ Gentes o-
es deviæ ſuis vanitatibus implica-
tur. Ergo ſine injuria hoc ipſum
lubium vocare non licebit. Un-
id rationes dubitandi facilior eſt
onſio.

Et quidem ad primam dicitur, d ſicut Judæi fragilitati humanæ ecti vitiis non caruerunt, Deum peccando enormiter provoca- , ita etiam plurimi egregias vir- s exercuerunt, Deoque grati, & dientes ad æternam beatitudi- pervenerunt: quod utrumque oriæ comprobant. Non igitur ter abuſus, & peccata ſingulo- judicanda eſt reſpubl. ſed quid in , quid in fine ſuo propoſitum ierit, ſyncere conſiderandũ eſt. Judæis, & ratio ſtatus gubernãdi oubl. à Deo data eſt, ſancta ergo & vera. Peccata punita ſunt, hoc *Solutio argumentorum in ratione dubitandi.*

juſtitia requirebat, comminationes adhibitæ, amorem Dei erga populum manifeſtant. Querela regis David, omnes declinaſſe à vera via ſalutis, non impugnat, ſed aſſerit Judæos veram rationem ſtatus habuiſſe, quod intendimus.

Solutio ad 2. rationem dubitandi. Ad alteram rationem dubitandi reſpondetur, Judæos mutato nomine ſupremi Ducis populi in regis titulum, non ſimul mores & leges Gentium acceptaſſe, ſed regnum antiquis legibus, & ſacerdotio ſtetiſſe quod hiſtoria teſtatur. Ergo nomen, non ſubſtantiam mutarunt, ſuæque temeritatis, ac vanæ gloriæ per regium imperium pœnas dederunt.

PUNCTUM IX.

An Chriſtiani Reges, Principes, reſpubl. habeant veram rationem ſtatus?

PRO vera reſolutione hujus quæſtionis, diſtinguendum eſt, prô dolor, inter Chriſtianos. Quidam enim

n in baptiſmate Chriſto nomen *Chriſtianorũ differentia.*
erunt, & ſub uno capite ſummo
ıtifice Romano, Vicario Chriſti
.ccleſia Dei, ejuſque præceptis
ſtantes permanſerunt, vocantur
Catholici. Quidam vero poſt ac-
:um à Chriſto nomen, à capite &
Eccleſia declinarunt, propriam
ïnxerunt, & humanam ſapienti-
livinæ veritati præferentes, ſuos *Hæretici qui dicantur.*
res pro genio conceptos cum
inacia defenderunt, & hæretici
ıntur.

lac diſtinctione prævia, dicimus, *Catholici veram rationem ſtatus habēt, hæretici falſ.*
s Chriſtianos Catholicos Impe-
res, reges, principes, civitates, &
ım ſubditos in ſua repub. veram,
eticos vero falſam rationem ſta-
ıabere. Ratio eſt, quia Catholici
cipes, & ſubditi, ſicut Chriſti
en ferunt, ita ab ejus doctrina
ecedunt, Eccleſiæ, & præceptis
iunt, atque ſub hoc ſuavi jugo
am gloriam, non ſuam vanita-
ectantur. Ratio ſecunda moralis

eſt, quia Catholici Principes ita vita prælucere, juſta quærere, honeſta imperare tenentur, ut cum ſubditis ad ultimum finem æternæ fœlicitatis attingere poſſint. Ergo merito dicendi ſunt veram rationem ſtatus in ſua republ. habere.

Hæretici quare falſam rationem ſtatus ſequi dicantur.

Atque ex his rationibus à contrario ſenſu probatur, Hæreticos falſam rationem ſtatus uſurpare.

Primo, quia mundi civitatem ſtruentes obedientiam Dei, & Eccleſiæ fugiunt, ſacrificia contemnunt, & dum ſibi blande ſapiunt, ab ultimo fine infœliciter aberrant.

Secundo, quia in morali honeſtate, ut plurimum patrias leges, & mores invertunt, ſuperiores rejiciunt, ambiunt aliena, & ſub ſpecie libertatis, ſe ſuoſque in æternam ſervitutem demergunt. Ergo Hæretici non vera ſed falſa ratione ſtatus utuntur.

Tranſeamus ad exempla, ut res ipſa loquatur. Et quidẽ primo de imperio Romano, quod nunc penes

Ger-

manos eſt, videamus (de Eccle-
ica poteſtate peculiaris erit tra-
us.) Qui Romano Germanicum
crium exactius conſiderat, inve-
illud ſanctiſſime à majoribus
ante Spiritu ſancto inſtitutum, in
gione Chriſti catholica, & in obe-
tia Eccleſiæ fundatum, diverſis
hiepiſcopatibus, cœnobiis, mo-
eriis, innumeris templis undique
gloriam reſonantibus ornatum.
niet ejus ſummum caput & Mo-
ham Catholicum, juſte electum,
pacta ſupremum advocatum Ec-
æ catholicæ juratum, juſtitiæ de-
orem, inveniet denique Electo-
Principes, Marchiones, Comites,
ones, Nobiles, Civitates, pulcher-
harmonia ſub Chriſtianis legi-
& conſuetudinibus Imperatori,
ti ſuo ſancta obedientia devo-
Quæ omnia certiſſimum argu-
tum ſunt, quod vera ratio ſtatus,
ſecundū Deū eſt, in imperio Ro-
io-Germanico prædominetur.

Romano-Germanicum imperium habet rationem ſtatus Veram.

Hiſpanorum regnū ſequitur veram rationem ſtatus.

Si novum Occidentis Hiſpanorum in immenſum creſcens imperium conſideres, occurret primo lex fundamentalis, religio Catholica, ejuſque defenſio, juramenta regum pro conſervatione Eccleſiæ, titulusque regis Catholici glorioſus. Deinde in regnis omnibus & ſingulis, præfulget eccleſiaſtica hierarchia, munita ſanctis conſiliis, & lumen fidei in ignotas orbis partes ampliſſime diffundens. Hanc ſequuntur leges civiles, jura majorum, conſuetudines, conſilia ſubordinata, magnatum ſplendor, ordo principum, nobilium virtus, civium fœlix tranquillitas, tam admirabili prudentia diſpoſita, ut humana tranſcendere, & ſingulari Dei providentia regna plurima, & maxima ſub uno capite gubernari, conſervari, & cum Eccleſia amplificari merito totus mundus confiteatur. Ergo minime dubitandum eſt, quin in regnis Hiſpanorum vera ratio ſtatus prævaleat.

De

De Gallorum regno, quod veram onem ſtatus habeat, vel ipſum no- Chriſtianiſſimi ambigere non cō- it. Sicut enim ipſum ab antiquo :leſiæ Catholicæ nomen dedit, ita jus defenſione ad hæc uſque tem- a fidele permanſit, & exinde Chri- niſſimi nomen glorioſe promeru. ſtatū inſpicias, ita Chriſtianę le- n illo regno vigent, Parium au- itas regi ſubvenit, principum vo- ſtimantur, nobiliū virtus conde- tur, civiumq; ſalus in fœlici liber- tam ſollicite procuratur, ut hoc ium cum primis veram rationem is ſequi dicendum ſit. *Gallorum regnū veram rationem ſtatus habet.*

De Polonię ampliſſimo regno idē idicium, quia profeſſione Catho- eſt, & Eccleſ. Roman. ſequitur. Et liticis rex itidē per Vaivodas, Se- res & Cancellar. Chriſtianis legi- & moribus remp. adminiſtrat. *Poloniæ regnū veram rationem ſtatus colit.*

e Italia, quę diverſis regib', prin- us, magiſtratibus paret, hoc lo- ɔ agitur, quia omnes illi Catholi-

ci ſunt,&per conſequens vera ratione ſtatus utuntur.

Venetorum reſpub. defenditur. Neque hic excipio Venetorum rempubl.co, quod ab invidis & obtrectatoribus atheiſmi inſimuletur; &omnia utilitate reipubl. metiri,imo more Gentilium conſervationem reipub.ſupremam legem conſtituere dicantur.

Ratio eſt, quia nobilis Venetorum reſpubl. quæ monarchice ſub uno Duce per optimates præclare gubernatur, Catholicam religionem profitetur, Eccleſiam Romanam agnoſcit,&per Chriſtianas leges prudentiſſimis conſiliis ſua adminiſtrat, ergo non minus, quam alia Catholicorum regna veram rationem ſtatus ſequitur. Quod alioqui de atheiſmo Venetorum malevoli objiciunt, ideo non movere debet, quia abuſus & peccata ſingulorum non mutant formam reipubl. Equidem ſi Veneti humanitus errant, utilitates quærunt, de ſui conſervatione ſolliciti ſunt,hoc

cum

cum aliis regnis Chriſtianis commune habent, non tamen ideo à fundamentis reipubl. à fide, ab Eccleſia, & ſanctis legibus ex integro recedere dici poſſunt. Calumniæ ſunt, quę ipſo facto à ſplendore reip. Venetæ confunduntur.

Si quis objiciat in Germania, Gallia, & Polonia multas eſſe provincias & civitates, quæ extra Eccleſiam Catholicam Romanam diverſas hæreſes ſequuntur, & ideo veram rationem ſtatus non habere. *Objectio.*

Reſpondetur, hoc loco, à capite, & lege fundamentali regnorum ſumendam eſſe denominationem, ut regnum Catholicum dicatur, cujus rex religione Catholicus ſit. Et licet aliqua membra ſuo malo hæreſin amplectentia veram rationem ſtatus deſerant, non propterea integra regna pari cenſura æſtimanda ſunt. *Solutio object.*

PUN-

PUNCTUM X.

De falſa ratione ſtatus.

Falſa ratio ſtatus fundat civitatem mundi ſeu diaboli

SICUT vera ratio ſtatus civitatem Dei, ita falſa civitatem mundi conſtituit, quod ut planius intelligatur, deſcriptionem falſæ rationis ſtatus ſupra datam examinabimus, & ex principiis veritatem eruemus.

Falſa rationis ſtatus definitio explicata

Dicitur in deſcriptione primo, falſa ratio ſtatus eſt, (quæ neglecto Deo, &c.) Quia regna ſive reſpubl. quæ falſam rationem ſtatus ſequuntur, humanæ ſapientiæ innituntur, proprio amore ſeductæ ſuam gloriam quærunt, carni indulgent, veritatem ſpiritus aſpernantur, Deum verum creatorem omnium vel non agnoſcunt, vel non glorificant, & ut actualiter contemnant, vel ſibi Deos falſos aſſumunt, vel falſum cultum fingunt. Bene ergo dicuntur Deum negligere qui civitatem mundi incolunt. atq; hęc in ſequentibus exemplis clariora fient.

Poni-

Ponitur ſecundo, (quæ fortunam adorat,) non quod ipſa ratio ſtatus falſa, ſed reſpubl. illam uſurpantes fortunam venerentur, hoc eſt, omnia proſpera & adverſa, inopinatos eventus, victorias, & clades, conſervationem, & interitum reipubl. fortunæ adſcribant, aſtrorum curſui, & inſano fato tribuant. *Falſa ratio ſtatus fortunam adorat.*

Tertio ſequitur, quæ conſervationem reip. ſupremam legem conſtituit, id eſt, quæ reip. ſalutem ultimum finem ſibi ſtatuit. *Salus reip. ſuprema lex habetur à Politicis.*

Quia ex eo, quod de ultimato vero fine rerump. puncto quarto diximus, patet etiam ex Gentilium ſapientum opinione, multo vero magis ex ratione Chriſtianorum alium, & longe nobiliorem eſſe ultimum finem rerumpubl. quam falſa ratio ſtatus proponat. ideoque falſitatis arguimus, quia falſum finem docet.

Ultimo dicitur, quæ omnia media juſta vel honeſta ex utilitate metitur.

Quia in hoc oſtendit falſa ratio ſtatus, ſuas falſas proprietates, quod civitatem mundi hoc eſt ſuam rempubl. inſtruat injuſta, & inhoneſta, pro juſtis & honeſtis mediis habere, ſi ut talia, ad utilitatem & conſervationem conferunt.

Deſcripſimus falſam rationem ſtatus cum aliquot ſuis proprietatibus, ut Chriſtiani principes illam agnoſcentes, in ſua regna non admittant, tum etiam, ut omnibus conſtet, quare eandem idolum Principum nominaverimus.

Et quamvis hæc falſa ratio ſtatus tam fœdis principiis animalis hominis inhæreat, mediis turpiter abutatur, & ad finem temporalem per fortunæ caſus leviſſime tendat, ut merito ne quidem inter Chriſtianos nominari deberet, attamen quia fere totus orbis terrarum vel ex profeſſo, vel ex vitio in republ. gubernanda falſam rationem ſtatus amplectitur, neceſſarium duxi Principi meo Chriſtiano

hoc

hoc idolum, hoc venenum, ejuſque arcana per exempla clarius detegere.

PUNCTUM X.

An falſa ratio ſtatus ab initio mundi ſemper fuerit in republica?

LEGANTUR, & audiantur fideliter hiſtoriæ, & facilis erit quæſtionis propoſitæ reſolutio. Quia omnes hiſtoriæ ſacræ, & prophanæ, communi conſenſu docent, in Cain civitatem mundi cœpiſſe, cum ille occiſo per invidiam fratre ſuam familiam ſepararet, & ſucceſſu temporis plures ſocietates in diverſis locis conjungeret, ex quibus magnæ civitates & regna orta ſint. Hinc Nemroth potenter regnare cœpit, & inſana audacia Babylonis turrim excitavit. Quem ſecutus rex Aſſyriorum Ninus non contentus urbes ampliare, vicinos quoſque primus bello invaſit, & ſibi parere compulit. Poſt monarchiam Aſſyriorum voluptatibus conſum-

Falſa ratio ſtatus ſemper viguit.

Nemroth.

Ninus.

Converſio imperiorum ſumpto Sardanapalo ſummum imperium ad Perſas translatum eſt. Ex his in Græcorum manus devenit, & tandem Romanorum virtus maximam orbis partem ſuo imperio ſubjecit.

Quod autem hæc regna omnia, eorumque reges, & principes falſam rationem ſtatus in adminiſtranda rep. habuerint, hoc hiſtoriæ ſatis liquide teſtantur, & patet maxime ex eo, quod verum Deum non coluerint, ultimum finem, æternam fœlicitatem, nec agnoverint, nec conſecuti ſint, quodque ſecundum inferiorem hominem ſenſualiter ducti, aut voluptates, aut divitias, aut propriam gloriam ſibi propoſuerint. Sicut hoc in Cain primo authore manifeſtum eſt, qui etjam vocatus à Deo ad gratiam, deſperabundus ſecundum carnem abiit. Deumq; cum ſuis neglexit. Ita Nemrod ſtultiſſima ſtructura Deo bellum inferre auſus, ſuam gloriam augere ſummum bonum duxit.

Gentiles omnes falſam rationem ſtatus ſequuntur.

Ninus ambitione regnandi motus

tus, finitimos crudeli bello ſubjugavit. Sardanapalus in delitiis corporis gloriam concluſit. Ita omnes alii Gentilium reges & reſp. nihil æternum, incorruptibile, aut ſpirituale quæſiverunt, multo minus invenerunt, ergo in ſuis regnis non veram ſed falſam rationem ſtatus adhibuerunt.

Neque hic excipio Græcos propter eximiam ſapientiam, qua reliquum fere orbem illuminarunt, aut Romanos propter prudentiam & fortitudinem, quibus & imperium univerſi acquiſiverunt, & diutiſſime fœliciter gubernarunt, quia nec illi omnino juſtis principiis regnare cœperunt, neque licitis mediis, & veris virtutibus uſi ſunt, neque in tanta multitudine falſorum Deorum veritatem ſolidam agnoverunt, aut ultimum finem homini immortali debitum prætenderunt.

Græci & Romani errarunt in ultimo fine.

Poſt Chriſtum Dominum noſtrum natū, etiamſi lex gratiæ univer-

ſo orbi promiſſa & data, Eccleſiæ aperta via ad æternam fœlicitatem ſtrata, & omnis Gentilium cœcitas expugnata fuerit, tamen edocet nos hiſtoria, & ipſa experientia, quod maxima quæque regna orientis & occidentis, & ad meridiem ſita, Paganiſmum ſequantur, vel Mahumetem venerentur, & quod in Europa ad ſeptentrionem ita hæreſes invaluerint, ut multæ provinciæ illis occupatæ ſint, paucæ pure in una Chriſtiana religione Deum colant, & profiteantur. Quę regna, & provinciæ cum extra Eccleſiam Dei, proprio ſenſu abundantes ab ultimo fine aberrare cognoſcantur, recte falſam rationem ſtatus ſequi dicuntur. Quod equidem clarius intelligent, qui vel Sinarum ad terminos orientis florentiſſimi regni mores, leges, finemque ex antiquis, & noſtri ſeculi hiſtoriis conſiderare, vel imperii Ottomannici crudelitatem, & ſervitutem æſtimare voluerint.

Falſæ rationi ſtatus plurima orbis regna adhærent.

Non

Non ergo dubitandum an falſa ratio ſtatus ab initio mundi, ad nos uſque in republ. continuata fuerit, ſed intime deplorandum eſt, quod falſa ratio ſtatus, quæ civitatem mundi dirigit, ab antiquo prævaluerit, maximam orbis partem invaſerit, & civitatem Dei in anguſtias redegerit, ac etiamnum non minus potenter, quã callide perſequatur, & impugnet. *Falſa ratio ſtatus oppugnat veram civitatem Dei.*

Si quis objiciat de Gentilibus, Paganis, Turcis, & aliis per orbem infidelibus regnis hanc opinionem conſtare, de hæreticis autem verificari non poſſe, eo, quod in verum Deum cum Catholicis Chriſtianis credant, Eccleſiam habeant, & ad ultimum finem, æternam fœlicitatem, non minus, quam Catholici aſpirent, & colliment. *Objectio pro hæreticis*

Huic reſponderi poterit, primo, quod ſi detur, hæreticos in verum Deum credere, ex ipſorum doctrina clarum ſit, illos non eodem modo ſuam fidem bonis operib. adornare, *Solutio object.*

 ſed

Fides hæreticorum mortua.

ſed omnipotentiam Dei in dubium vocare, Chriſti Domini deſperationem in cruce affirmare, illius verba pro genio invertere, & novas interpretationes adinvenire, à quibus omnibus verus Chriſtianus Catholicus abhorrere debeat. Secundo, quod Hæretici veram Eccleſiam non habeant, quia Eccleſia Dei eſt una, in uno Spiritu S. fundata, non ſibi contraria, hæreticorum autem eccleſia non eſt una, cum quod ſunt ſectæ, tot ſibi Eccleſias fingant, ergo non eſt vera Eccleſia. Cujus doctrinæ veritas in Eccleſia Catholica manifeſte demonſtratur. Tertio quod Hæretici quidem ultimum finem æternam beatitudinem ſibi in rep. propoſitam habere poſſint, ſed quod propter ſenſus ſui abundantiam per humanæ ſapientiæ errores in devia ſeducantur, & quam diu extra Eccleſiam Catholicam in erroneo ſtadio currunt, ad illam fœlicitatem nunquam pertingant, ſicut qui in oriente terminum con-

Hæretici non habent Eccleſiam.

conſtituit, ſi in occaſum devius abeat, voto cadit. Cum ergo hæretici cujuſcunque nominis ſint ſecundum hominem pro captu in divinis judicent, Eccleſiam veram deteſtentur, & ad ultimum finem per devia lato nimis errore voluntarie deferantur, ſequitur ex fundamentis noſtris neceſſario, quod reſpubl. hæreticorum per falſam rationem ſtatus adminiſtrentur.

Hæretici in republ. paſcuntur erroribus.

PUNCTUM XII.

Quare Chriſtiani, & Catholici reges & Principes, dicantur falſa ratione ſtatus uti?

OSTENDIMUS Chriſtianos Principes veram rationem ſtatus, hæreticos falſam ſequi, ergo in vanum videtur proponi hæc quæſtio.

Verum ut principes & univerſus populus Chriſtianus cognoſcat, non temere ſuſceptam à nobis hanc quæſtionem, conabimur per Dei gratiam ejus cauſam, rationem, & veritatem

pro tenuitate noſtra explicare, & fidelibus ſatis facere.

Ratio falſa ſtatus eſt dulce venenum

Dicimus itaque primo, Falſam rationem ſtatus, non eſſe illam ſolam, quã ſupra deſcripſimus, & in civitate mundi utroque lumine conſpicuam videmus, ſed aliam eſſe latentem, magis falſam, & malignam, quam dulce venenum, & idolum Principum indigetamus.

Falſa ratio ſtatus eſt plena dolis

Dicimus ſecundo. Latentem ſeu arcanam rationem ſtatus eſſe illam prudentiam humanam, quæ quemcumque Dei cultum præ ſe fert, aliud agit, aliud intendit, præſentia quærit, æterna contemnit, & ſub ſpecie boni, ac veræ virtutis monſtra vitiorum ad interitum ſempiternum doloſe producit.

Falſa ratio ſtatus etiam Catholicis communis.

Dicimus tertio. Hanc latentem falſitatem non ſolum Gentilibus & paganis uſitatam, ſed Chriſtianis etjam hæreticis, & Catholicis principibus frequentem eſſe. Ne vero hoc ipſo veritatem dicendo indignationẽ aut

aut crimen læſæ Majeſtatis incurramus ,hujus veritatis rationes , & exempla proferemus. Inprimis, quia Gentiles hanc formam gubernandi & conſervandi rempubl. ſemper obſervaſſe , & adhuc ſequi , ex ipſorum principiis notorium eſt, cum in dolo glorientur, & omnia ſecundum humanam fælicitatem æſtimare ſoleant. Deinde,quia hæreticis valde familiaris eſt hæc larva, ut ſub ſpecie pietatis,& ſanctæ religionis, regiones acquirant,ſub ſpe libertatis patriæ, graviſſimam ſervitutem inducant, & ſub colore injuſti dominii , hereditarios principes rejiciant,ſe dominos conſtituant. Tertio,quia Catholici Principes aliquando, ut ambitioni, cupiditatibus, & paſſionibus ſatis faciant, ſeducti conſiliis malis,de hoc veneno incauti bibunt , ad hoc Idolum confugiunt , & dum prudentiæ arcanorum confidunt,terrena ſimul & æterna ſummis periculis objiciunt. exemplis res ipſa clarior erit. De Gentilib.

Hæreticorum proprietas.

tamen, cum tota ipſorum reſp. nihil niſi humanam vanitatem loquatur, nullum exemplum afferemus; & primo hæreticos in theatrum producemus.

Exempla hæreticorum in Germania. In Germania propter peccata jam à centum annis multæ hæreſes invaluerũt, ita ut aliqui Principes & Civitates deſerta religione Catholica Lutheri, alii Calvini ſectam amplexi ſint. Hi ſub initium aliquot Catholicorum templa, poſtmodum cœnobia, tandem Epiſcopatus, & integras Provincias occuparunt, quas ne de jure reddere cogerentur, judicia Cæſari negaverunt, ne vi compellerentur, arma ſumpſerunt, ut reliquas Catholicorum provincias ſuas facerent, confœderationem arctiſſimam inter ſe & cum exteris compoſuerunt, & pro re bene gerenda Principes Triumviros nominarunt, qui concluſa bello ſtrenue exequerentur. Si ex his omnibus, vel ex ſingulis quæras, quare avitam religionem reliquerint,

rint, aliorum bona uſurparint, juſtitiam fugerint, & crudeli bello fratres opprimere ſtatuerint?

Idoli ſtatus arcana conſilia

Reſpondebunt uno ore, quod conſcientia moti, religionem mutarint, quod bona Catholicæ Eccleſiæ ſuis debeantur, quod à Catholico Cæſare favorabilem ſententiam exſpectare non poſſint, & quod pro libertate patriæ, & religionis arma neceſſario induerint. Si quæras ulterius quare Triumviri unitorum Principum, Fridericus Palatinus, Marchio Anſbacenſis, & Chriſtianus Anhaltinus aliud in publicis conſiliis, aliud in privatis egerint? quare in fœdere juraverint ſe bellum pro libertate religionis & patriæ, non contra Cæſarem ſuſcipere, cum & Eccleſiam Catholicam & Domum Auſtriacam funditus evertere ſancto conſilio ſtatuerint? Reſpondebunt vel negando veritatem vel neceſſitatem conſiliorum allegabunt. Si quæras quare Calviniſtæ ſeſe cum Lutheranis ad belli du-

Falſa ratio ſtatus omnia fingit, & transformat

bios eventus fœdere conjunxerint, cum principia religionis diverſa habeant, & diverſas intentiones? & quare Calviniſtæ poſt devictos Catholicos, etiam Lutheranos auxiliares ſocios delere propoſuerint? Reſpondebunt, ſe cum Luteranis in fundamento religionis convenire, indifferentia non eſſe attendenda, & libertatem patriæ communi bello defendi debere. De intentione oppreſſionis Lutheranorũ nihil Calviniſtis in mentẽ veniſſe, calumnias eſſe, & inventa Catholicorum, ſic idolum ſuos inſtituit.

Idolum ſtatus ſuggerit conſilia vanitatis.

Hoc exemplum ſi cum ſuis circumſtantiis remotis affectibus conſideretur, vere ſufficientiſſimum eſt ad confirmandum, quod de hæreticorum falſa ratione ſtatus ſuperius diximus.

Fridericus Palatinus colit Idolũ ſtatus.

Addamus tamen pro majori luce exemplum Friderici Palatini, quia recens eſt, & cuilibet obvium. De hoc referunt hiſtoriæ, 1. quod ſupremus

Dire-

Director Principum correſpondentium in Germania fuerit 2. quod Imperatori debitam obedientiam. 3. & collectas negaverit. 4. quod contra leges imperii Calvinianam religionem protexerit. 5. quod vicinos quoſque violenter oppreſſerit. 6. quod bona Eccleſiaſtica ſua fecerit, 7. quod rebellium Bohemorum abominanda in Deum & Cæſarem commiſſa delicta approbarit, & oblatum ſibi ab illis regnum acceptarit, regemq; ſe geſſerit. 8. quod Cæſarem Dominum ſuum armis oppugnarit, & imparatum multis damnis affecerit. 9. quod cum exteris, & Turcis fœdera habuerit. 10. Quod Catholicos proſcripſerit, templa violarit, & ſuam ſectam Calvinianam contra datam fidem in novo regno, reliquis extinctis promovere ſtuduerit. Quæ omnia licet talia ſint, quæ nullo jure divino aut humano juſtificari poſſunt, tamen quando Palatinus ab Idolo noſtro falſa ratione ſtatus, arcana conſilia

Idoli ſtatus conſilia Palatino ſubminiſtrata. hauſit, univerſa & ſingula non tantum excuſare, ſed ut juſta defendere, & exinde gloriam ambire non erubuit. Ita hoc oraculo dulci humanæ ſapientiæ veneno imbutus Palatinus, dixit ſe unionis quam Cęſar probarit, electum Directorem, contra Cæſarem nihil intendiſſe, cum tamen Triumvir reipſa in exitium Cæſaris juraverit; æquivocando ſc. in nomine Cæſaris ut contra illum Cæſarem, quem ipſe cum unitis mente deſignaſſet, (forte ſeipſum intelligens.) nihil hoſtile meditatus ſit, contra Auſtriacum Catholicum verò juſte arma ſumpſeſit. Sub quo velamine etiam principes correſpondentes à Rudolpho Imperatore unionis ſuæ approbationem extorſerunt. *Silent verba, ubi facta loquuntur.* Sic corde & corde loquuntur filii hominum. 2. Negavit Palatinus verbis ſpecioſis, ſe Cæſari inobedientem fuiſſe, cum ipſo facto rebellium caput, & Director Cæſaris mandata contemneret, & arma pararet. 2. collectas Imperii à ſubditis rece-

receptas, Cæſari non dedit, ut prius Cæſar querelis injuſtiſſimis Unitorũ ordinum ſatiſfaceret, in effectu, ne hoſti vires adderet, ſed ſuas augeret. 4. ut Calvinianam ſectam liberius defenderet Palatinus, titulo Euangelii munivit, & Lutheranorum Auguſtanæ confeſſioni inſeruit, nimirum, ut illam tandem cum Catholica religione exterminaret, quod conabatur. 5. Vicinorum oppreſſionem excuſavit, eo quod Cæſareo privilegio & jure uteretur, cum Actor & Judex, quod vellet violenter exequeretur. 6. Bona Eccleſiaſtica dixit ſe occupare, ut ſuæ religionis beneficiis impenderet. poterat verius dicere, ut magis diteſceret. 7. Dixit Palatinus ſe Bohemorũ defenſionem juſtiſſimam cenſuiſſe, & ex commiſeratione oppreſſorum ſe vocatum à Deo, auxilio veniſſe, legitime electum regnum ſuſcepiſſe, ne in manus Turcarum deveniret. Inſignis pietas, vocatur à Deo, ut aliena rapiat, cum Deus aliena concupi-

Voluntas pro lege ſtatuitur.

Palatinus vocatur à Deo, ut male agat.

cupiſcere prohibuerit, Vocatus, templa Dei deformat, ſancta ſanctorum conculcat, ut vocationem ſuam certam faciat , nimirum ad interitum. Turcas in regno prævenit, ut ad ſpeciem excludat, quos actu in auxilium vocat. Rebellionem vocat defenſionem, ut libere injuſtam cauſam protegat. 8. Negavit Palatinus ſe Cæſarem armis petiiſſe , fatetur tamen ſe Ferdinando Auſtriaco juſtum bellum pro defenſione regni ſui Bohemiæ moviſſe, ſubtilis æquivocatio, quam ſupra indicavimus. 9. Fœdera cum exteris dixit Palatinus neceſſitatis fuiſſe , cum Turcis inita negavit, cum tamen in exercitu auxiliarium multa millia Turcarum inventa ſint, inveterata mendacia non erubeſcunt. 10. Contra catholicos fatetur Palatinus ſe conſilia Bohemorum ſecutum, & ſuam ſectam motu conſcientiæ extollere voluiſſe, ut oſtenderet , ſe tali conſcientia duci , quæ fidem datam frangere non dubitaret. Hæc ſunt arti-

tificia idoli noſtri, quibus omnia doloſe involvit.

De Hollandorum republ. nihil hoc loco dicemus, quia frequens eorum in ſequentibus fiet mentio, tùm quia hæc duo exempla ſufficere poſſunt, ut Chriſtianus Princeps veritatem noſtræ propoſitionis de falſa ratione ſtatus agnoſcat, & mature caveat, ne à tam deformi idolo contra Deum, ſub ſpecie arcani, conſilia quærat, non eſt conſilium adverſus Dominum. Deponit ſuperbos de ſede, & exaltat humiles.

De catholicis Principibus quatenus ab hoc idolo interdum conſilia petant, & miſere ſeducantur, exemplo nobis eſſe poteſt rex Galliæ. Hic enim quamvis abunde ſciat Hollandos calvinianam ſectam profiteri, catholicam religionem impugnare, regi ſuo rebelles eſſe, injuſtam cauſam illicitis armis acriter defendere, tamen neglecto Deo, ſpreta religionis & juſtitiæ conſideratione debita, illis *Rex Galliæ ſequitur Idolum ſtatus cum Hollandis auxiliatur.*

Digitized by Google

illis ipſis conſilio, & armis potenter auxiliatur & ſtricto fœdere jungitur. Pro cujus facti excuſatione, dicit Rex hoc fieri, par raiſon d'Eſtat, ratione ſtatus conſervandi. niſi enim hoc modo Hiſpanorum monarchiam impediat, metuendum eſſe ſibi & regno ſuo. Præclara conſequētia. Ratio ſtatus hoc ſuadet, ergo oportet Deum offendere, juſtitiam lædere.

Idolum ſtatus ſuadet matrimonia, ſub ſpecie boni malum

Eodem fundamento ab hoc Idolo rationis ſtatus reſultavit initum regiæ ſororis Gallicæ cum rege Anglo calviniſta matrimonium, dum non attento periculo animarum, aut divinæ juſtitiæ, id ſolum, quod humana ſapientia pro ſecuritate regni Gallici ab Anglis, & augenda hoſtilitate contra Hiſpanos in arcanis proponit, apprehenditur, & ſtatuitur.

Rex Anglia Idolum ſtatus ſequitur, non conſcientiam.

Non diſſimili modo Dux Sabaudiæ catholicus, quia Ducatum Mediolanenſem ab Hiſpanis extorquere non poteſt, ut ambitioni, & paſſionibus ſatisfaciat, Idolum noſtrum veneratur.

Dux Sabaudia Ido-

tur, & conſilio excepto contra regem catholicum omnia hoſtilia molitur. Venetos concitat, Germanis unitis auxilia mittit, Bohemis ſuccurrit, & quacunque poteſt arte regis catholici arma in diverſis, ut minus valeant, occupat. *lum ſta tus venearetur.*

Habes jam Princeps chriſtiane, exempla tam hæreticorum, quam catholicorum, ex quibus ediſcere poteris quomodo falſa ratio ſtatus ſecreto velamine mentes hominum à Deo avertat, atheiſmum inducat, juſtitiam peſſundet, & ſub ſpecie recti mundanis dominetur. Tu, ſi æterna ſperas, & fœlicia, fugies hoc Idolum, quia injuſto Dei judicio ratio ſtatus te non ſalvabit.

Pro concluſione hujus propoſitionis diſtinguimus inter catholicos & hæreticos, cum utroſque falſa ratione ſtatus uti dicimus, quia catholici Principes etiamſi proprio peccato, & malo ſuo in laqueos idoli noſtri aliquando incidant, tamen in funda-

men-

mento veram rationem ſtatus profitentur: Hæretici vero quia Eccleſiam Dei directe oppugnant, & in humana aſtutia fœlicitatem quærunt, falſæ rationi ſtatus ex profeſſo imituntur.

PUNCTUM XIII.

De doctrina Macchiavelli & Politicorum.

UT clarius innoteſcat orbi chriſtiano, quod de falſa ratione ſtatus diximus, afferemus doctrinam Macchiavelli, & Politicorum, qua ſuum Principem & remp. inſtruunt, & de ſingulis conſiderationem proponemus.

Politicorum, & Macchiavelli errores.

Docent primo, omnia à fortuna, à fato dependere.

Secundo, Principem debere quãcumque religionem fingere, in quantum utilis ſit reip. conſervandæ.

Tertio, ſubditis concedendam quamcumque religionem, modo obediant legibus reipubl.

Quar-

Quartò, religionem Chriſtianam auferre fortitudinem animorum.

Quinto, ultimum finem reip. eſſe ejuſdem conſervationem.

Sexto, Principi veras virtutes non eſſe neceſſarias, ſed fingendas.

Septimo, Principem ſæpe contra datam fidem, charitatem, humanitatem, & religionem facere debere, ut ſtatum conſervet, cum neſciat regnare qui neſcit diſſimulare.

Octavo, Principem docent iram uno impetu evomere, beneficia ſenſim inſtillare.

Hæc ſunt præcipua fundamenta Politicorum, ex quibus omnia arcana ſua tanquam ſancta oracula, & humanæ ſapientiæ excellentiam depromunt. Quæ ſi Chriſtianus verus intimius conſideret, neſcio, quomodo non ſummopere deteſtetur, & hominum malitiam eo tranſcendiſſe non vehementiſſime deploret. Ethnici Deos ſuos coluerunt, & ſacrificiis plurimis honores divinos illis exhibue-

Politicorum cum Ethnicis comparatio

Digitized by Google

buerunt. Chriſtiani Politici Deum negant, fortunam & fatum adorant. Illi pietatem & religionem erga Deos pro unico fundamento reipubl. ſtatuerunt, hi cultum Dei, non ut ad gloriam ejus ſerviat, ſed ut reipubl. utilis ſit fingendum eſſe docent. Gentiles in tenebris virtutes in ſummo pretio habuerunt, & per virtutes ad culmina honorum aſcenderunt, Politici noſtri ſufficere volunt, ſi Princeps virtutes omnes exterius præ ſe ferat, & pro conſervatione ſtatus etiã vitiis uti ſciat. Gentiles datam fidem etiam hoſti ſervandam æſtimarunt. Politici fidem indifferenter violari poſſe docent, ſi reipublicæ conducat.

Politicorum doctrina confertur cum Chriſti inſtitutis.

Inſuper ſi Politicorum impiiſſimam doctrinam cum Chriſti. D. N. ſanctis legib. conferamus, multo magis confundentur Principes, qui hos Doctores vitiorum ſequuntur, & Deum ipſum æternam veritatem derelinquunt. Docet Dominus Deus noſter creator, gubernator & conſerva-

tor

tor omniū, hanc juſtiſſimam doctrinam. Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies. Contrarium Chriſtianis mentibus inſtillant Politici, dicentes fortunam venerandam, & à fato omnia dependere. Chriſtus Dominus noſter, via, veritas, & vita Chriſtianorum verum cultum, religionem perfectam, ſynceram pietatem requirit, hypocriſin damnat: Politici ſuum Principem docent religionem fingere, pietatem reipubl. utilitati accommodare, & prudenter diſſimulare. Chriſtus D. N. ex ipſa cathedra crucis, per totam vitam & per Eccleſiam ſuam nihil niſi veras virtutes edocet, patientiam, humilitatem, obedientiam, charitatem, aliaſque ad ſalutem neceſſarias commendat: at vero Politici, ut religionem, ita virtutes omnes fingi volunt à ſuo Principe, ut ſub ſpecie virtutum per vitia reipubl. ſubveniat. Chriſtus D. N. ab omnib. vivam in Deum fidem, & in homines inviolatam exigit: Politici fide

Politicorum horrenda impietas.

Macchiavellus Doctor vitiorum.

fide tam in divinis, quam humanis ad utilitatem reipublic. abutendam eſſe cenſent. Chriſtus D.N. prohibet vindictam, docet inimicos diligere, imo animam & ſanguinem ponit pro inimicis. Politici ſuadent Principi iram uno impetu evomere, & hoſtium familias ex integro delere.

Si quis de Politicorum doctrina qualis à nobis relata eſt, dubitet, ille libros ipſorum, præſertim principem & rempub. Macchiavelli legat, & cum horrore veritatem deprehendet.

Objectio an Politici ſint Chriſtiani? Sed dicis, ſi Politici tam impia docent, quomodo Chriſtiani dici poſſunt, & quomodo apud Principes chriſtianos præcipue catholicos fidem inveniunt?

Solutio object. Reſpondeo Politicos, cum Deum, religionem, & virtutes actu fingant, ſolo nomine præſeferant, etiam ſolo nomine non re vera chriſtianos, ſed potius atheos, & fortunatos dicendos eſſe. Quare autem Principib. Catholicis grati ſint, nō obſcure cognoſcet, qui

qui actiones non verba ipſorum conſiderabit. Norunt enim ſi Princeps zeloſus ſit in gloria Dei promovenda, zelum effingere, religionem prædicare, ut pie præſtruant, quando obſervata Principis inclinatione, ipſum vel in ambitionem honorum, ſi glorioſus ſit, vel in divitiarum appetentiam, ſi avarus, vel voluptatum laqueos, ſi libidinoſus ſit, impio conſilio præcipitare contendunt. Inveniunt ergo fidem apud incautos, quia omnia fingunt, quæ ad fidem acquirendam neceſſaria ſunt, & tanto peſtilentiores, quo venenum ſuum ſecretius principibus inſtillant. *Idoli artificia doloſa.*

Dixi actiones Politicorum obſervandas eſſe non verba, quia ſicut facile eſt aſtutis verba in quemcumque eventum polire, ita difficillimum eſt actiones ſive bonas, ſive malas obſcurare, ſi enim actio humana eſt bona, & à ſpiritu bono, ex fine bono, ſicut mala ex malo fine cognoſcitur, facta loquuntur, produnt authorem. *Politicorum actiones produnt conſuetos dolos.*

Per-

Pergamus jam ad ſingula membra doctrinæ Politicorum, & primo de ipſorum Deo, de fortuna & fato videamus.

Dicam ergo pro ſimplicitate mea, relicto aliis pleniore judicio, quod ſentio de Politicis, qui Macchiavellum ſequuntur. Et eſt hoc ipſum, quod evidenter ex ipſorum doctrina conſtat, ſcilicet quod Deum non habeant. Si enim Deum agnoſcant, quomodo fortunæ & aſtris rerum omnium dependentiam tribuunt? quomodo religionem, & virtutes fingere docent; Vere athei ſunt qui Dei providentiam tollunt, vitia profitentur, & mundum horrenda impietate replent: ridebit Deus in interitu ipſorum. De fortuna & fato Politicorum, ſupra puncto tertio quædam diximus, quibus ſi adjungas, quæ ſapientiores de iiſdem doctiſſime ſcripſerunt, utique vanitatem eorum manibus palpabis, & Chriſtiano animo procul rejicies, quod opto.

Politici non habent Deum

De ſecundo, tertio & quarto capite Politicorum religionem concernente dicemus in libro ſequenti, quando de religione Principis Chriſtiani agemus.

De quinto cap. doctrinę Politicorum quod eſt de ultimo fine rerumpubl. ſupra puncto quarto, breviter opinionem noſtram aſſeruimus, & ne quid deſit, Chriſtianos ad conſcientiæ regulas, & Eccleſiæ Dei determinationem remittimus.

Quæ in ſexto, ſeptimo & octavo capite de virtutibus & vitiis fingunt Politici, nos libro tertio ad limam revocabimus.

PUNCTUM XIV.

Conſilium Politicum de Friderici Palatini in regem Bohemiæ electione, ex ratione ſtatus formatum.

UT clariſſime pateat diverſitas rationis ſtatus, qua hominum ſagacitas utitur ad conſervandum, aut de

novo acquirendum dominium, provocabimus tres deſcriptas ſpecies, ut ſine confuſione ſua vota libere proferant de electione Friderici Palatini in Regem Bohemiæ. Votum veræ rationis ſtatus. Electio Palatini in regem Bohemiæ non eſt ſecundum Deum. Primo quia directe eſt contraria legi divinæ, quæ prohibet aliena concupiſcere, multo magis occupare, aut rapere. Secundo, quia facta eſt à ſubditis rebellibus, qui ſe legitimo regi, ac per hoc divinæ ordinationi oppoſuerunt. Tertio, quia inſtituta eſt in everſionem Eccleſiæ Dei, & religionis Catholicæ. Quarto, quia eſt directa in augmentum ſectæ Calviniſtarum, & oppreſſionem omnium aliorum, ergo bene examinata hæc electio non eſt ſecundum, ſed contra Deum, unde de neceſſitate ſequitur, quod nec à ſubditis Bohemis non legitimè ad eam ordinatis debuerit attentari, nec à Palatino leviter acceptari.

Votum veræ rationis ſtatus in cauſa Palatini.

Argumenta contra electionem Palatini.

Dein

Deinde electio Palatini non eſt facta per honeſta, licitaque media. Quia rebelles ſubditi, mediis violentis, hoc eſt, arreptis armis, uſi ſunt, ut legitime coronatum regem Ferdinandum repudiarent, & Fridericum eligerent; caputque ſuæ rebellionis conſtituerent. Palatinus verò ut ambitioni ſatisfaceret, ne regno careret, pro jure, arma aſſumpſit, pro rebellione defenſionem finxit, & pro honoris tegumento, falſæ electionis titulum oppoſuit. *Electio Palatini non fuit honeſta, neque licita.*

Tertio, electio Palatini non eſt juſta, quia Bohemi non habent jus abſolutum eligendi, cum regnum ſit Domus Auſtriacæ hereditarium & ſucceſſivum. *Electio Palatini non fuit juſta.*

Secundo, quia Bohemi paulo ante rebellionem tempore pacis, communibus ſuffragiis Ferdinandum Auſtriacum regem ſucceſſorem nominarunt, coronarunt, fide & juramento ſeſe illi obſtrinxerunt.

Tertio, quia Palatinus non debuit

eligi vivo & invito legitimo rege ſine cognitione cauſæ,& ſine judice,ergo à ſubditis rebellibus Bohemis violenter aſſumpta electio, & à Palatino armis propugnata non poteſt dici juſta.

Electio Palatini eſt contraria æquitati naturali. Quarto, Electio Palatini eſt contraria legi naturalis æquitatis, quæ habet,quod tibi non vis fieri, hoc alteri ne feceris, quia quod Ferdinando Auſtriaco omni jure debebatur, hoc violenter & per fraudem Palatino tribuit.

Quinto, Electio Palatini non reſpexit ultimum finem, hoc eſt gloriam Dei, ſalutem regis,& ſubditorum, quia publico teſtimonio innotuit, Eccleſiæ Dei interitum,& auguſtiſſimæ Domus Auſtriacæ exterminium, tam injuſte eligentibus, quam infœliciter electo unice propoſitum fuiſſe. Ex his concludit vera ratio ſtatus ſuum votum, dicendo, quod electio Palatini nullo jure divino, aut humano juſtificari poſſit, & ideo nec inſtitui, nec acceptari debuerit. Se-

Sequitur votum falſæ rationis ſta- de eadem electione, Electio Pala- in regem Bohemiæ eſt pia, hone- , & juſta, ergo approbanda. Eſt em pia, quia ideo inſtituta eſt, ut eam oppreſſis conſcientiis ſubve- tur, & religionis libertas defenda- . Eſt honeſta, quia ordines Bohe- pro libertate patriæ aſſerenda, am contra datam fidem à regibus s Domus Auſtriacæ principibus, ra modum violari dicebant, elege- nt regem novum, & arma ſumpſe- nt. Eſt etiam juſta quia facta eſt ab dinibus Bohemiæ, quando ipſis o- ni jure licitum fuit eligere, cum vi- licet Rex Matthias ipſos regni pri- legiis ſpoliaſſet, literas datæ ſecuri- tis infregiſſet, vim intuliſſet, cum- ue poſt ejus obitum Ferdinandus juſdem intentionis rex, ob conti- uatam, imo confirmatam violenti- m, omnium votis inhabilis declara- us fuiſſet. Quod autem cauſæ allega- æ ſatis juſtæ ſint, ut ſubditi poſſint

Votum rationis falſa ſtatus pro electione Palatini.

Argumenta Idoli pro Palatino.

eis attentis regem ſuum repudiare, & alium ſubſtituere, conſtare volunt mundi ſapientes ex eo, quod regum & ſubditorũ reciproca ſint juramenta, & obligationes, quæ ſi non ſerventur, partem læſam à ſacramento abſolvi. Sic dicunt regem Saul propter jura regni violata, regno exutum, & Davidem coronatum; ita Helvetios à Domo Auſtriaca oppreſſos, libertatem armis defendiſſe, & gloriam obtinuiſſe, ita noſtro ſeculo Hollandos, ob violata patriæ jura, privilegia, & libertatem, Hiſpanicum jugum excuſſiſſe, & victricibus armis potentiſſimam rempub. conſtituiſſe. Ex quibus inferunt Palatinum legitime electum, regnum Bohemiæ pio, honeſto, & juſto titulo acceptaſſe, atque ſic ſentit hoc votum.

Votum Idoli pro electione Palatini. Videamus nunc quid Idolum noſtrum arcanum Politicorum, de Palatini electione in votis ferat. Equidem cum ad hoc oraculum Palatinus cum ſuis Politicis omnia penetrantibus in ſum-

nis periculis, & anguſtiis confu-
t, exoptatum retulit votum & re-
ſum. Dixit enim in ſumma con-
tia, Palatini electionem non tan-
eſſe piam, honeſtam, & juſtam,
oxime dictum eſt, ſed omnino
am, quia per illam Palatinus à
ſingulariter vocatus fuerit, ut *Argu-*
oni ſubveniret, & Dei gloriam *menta*
overet, cui vocationi divinæ *Idoli*
conſcientia, quæ ſuper omnia *pro Pa-*
na judicia ponderanda ſit, reſi- *latino.*
non potuerit.

xit inſuper eſſe religioſiſſimam
onem, quia Bohemi zelo reli-
s defendendæ principaliter il-
nſtituerunt. Non minus dicit
eſſe pientiſſimam, laudabilem,
me neceſſariam, quia eligenti-
ohemorum & electi Palatini
io ſit, Evangelio Chriſti, & fra-
oppreſſis conjunctis viribus
rrere; laudabilem, quia pro li-
e tuenda ſuſcepta; ſume neceſ-
, quia niſi per hanc electionem

regno Bohemiæ provideretur, fore certum periculum, ne ipſum cum multis aliis Chriſtiani nominis regnis in poteſtatem Turcarū redigeretur, unde pro electione cum gloria votum concludit. Dum autem Idolum Politicum, hoc ſuum votum publice communicat, ſuo more arcanum ſervare ſanctis conſiliis ſibi devotos adſtringit, ne ſcilicet imprudenter prodant, quæ Palatini ſanctam vocationem conſilia præceſſerint, quam religionem ille intenderit, cum omnes Bohemorum ſectas fingeret, quam ſub ſpecie Chriſtianæ charitatis implacabile odium in Principes Auſtriacos nutriverit, quam aſtute Turcarum auxilia ſub nomine ſociorum obtinuerit, & quam ſecretis conſiliis unitorum Principum, & civitatum opes in ſuum commodum converterit, hoc ſecretum ſecretorum eſto.

Idoli arcana pro Palatino.

Colligat jam Chriſtanus arbiter juſtus vota, quæ ratio ſtatus dictavit, & vide-

& videbit, electionem Palatini à vera ratione ſtatus prorſus injuſtam damnari, à falſa vero, & arcano Politicorum, ſolito velamine humanę aſtutiæ approbari, & Fortunæ committi. Unde progrediendo hanc ſequelam formabit, ergo Palatinus ut Chriſtianus, ſententiam veræ rationis ſtatus, quæ ſecundum Deum eſt, & non oracula arcana Politicorum ſequi debuit, quia ſicut adverſus Dominum Deum nullum prævalet conſilium, ita in filiis hominum non eſt ulla ſalus, atque hoc experientia docuit.

Vera ratio ſtatus ſequenda, non falſa.

Punctum XV.

Quod princeps Chriſtianus ſolam veram rationem ſtatus ſequi debeat.

AD confirmandam hanc veritatem aliquot rationes adferemus. Ratio prima, Omnis Chriſtianus Princeps velit, nolit, fateatur oportet, ſe omnem poteſtatem, excellentiam in humanis, vitam ipſam, honores,

Quare vera ratio ſtatus ſola ſeſequenda ſit.

bona, gratiam veræ fidei, omniaque alia à ſolo Deo habere: ergo illa omnia & ſingula ſecundum Deum adminiſtrare, ex ejuſque præſcripto uſurpare tenetur, hoc autem docet vera ratio ſtatus, ergo illam ſolam ſine admixtione ſequi obligatur.

Principes tenentur Deo reſpondere de ſubditis.

Secunda ratio eſt, quia Chriſtus D.N. principibus Chriſtianis populum ſuum comiſit, ut illum ad veram fœlicitatem temporalem, & æternam dirigant, neminem perdant, & de ſingulis Deo repetenti reſpondeant. Cum ergo hoc non alia via, quam in obedientia Eccleſiæ Dei per veram rationem ſtatus aſſequi poſſint, bene dicitur quod Principes Chriſtiani hanc ſolam inire teneantur.

Ratio tertia, Principes Chriſtiani licitis honeſtiſque mediis ad remp. vel imperium aſpirare, & pervenire, illudq; gubernare & conſervare debent, niſi in Chriſti D.N. manus & vindictã, & in tyrannidis infamiã incidere velint. Sed hoc totum perfectè docet

vera

vera ratio ſtatus, ergo ad ejus obſervantiam omni jure conſtringuntur.

Ratio quarta, in Chriſtiano principe requiruntur veræ virtutes, recta in Chriſtum fides, obedientia Eccleſiæ Catholicæ, religio ſyncera, juſtitia, fortitudo, temperantia, charitas, ſtudium pacis, atqui in his omnibus vera ratio ſtatus Principes & ſubditos eminenter inſtruit, ergo illa ſola, non alia adultera eſt amplectenda. *Principi Chriſtiani requiſita.*

Ratio quinta, quia Princeps Chriſtianus in adminiſtranda ſibi à DEO commiſſa rep. aut veram, aut falſam rationem ſtatus obſervare tenetur, non autem falſam, quia illa & DEum, & religionem, & virtutes fingere docens, ducit ad interitum: ergo veram ut verus ſit, inſequi debet.

His rationibus cõſentiunt omnia Chriſti D. N. & Eccleſiæ mandata, conſilia, promiſſiones, & comminationes, quas ſi Princeps Chriſtianus ſecundum obligationem intenta mente conſideret, non facile aliam *Vera ratio ſtatus docetur à Chriſto D.*

viam, quam veræ rationis ſtatus ingredietur. Neque moveri debet, quod maxima pars orbis in civitate mundi falſam rationem ſtatus ſequatur, quia pluralitas eorum qui ex voluntate propria poſt concupiſcentias ſuas abeunt, terrenis paſcuntur, & æterna negligunt, non excuſat Chriſtianum ab obſervantia religionis, voti, & juſtitiæ: à contrario ſenſu, quemlibet Chriſtianum principem permovere debet ad evitandam viam communem falſæ rationis ſtatus, in qua mundi ſapientes delirant, vel hæc unica veriſſima cauſa, quod omnes qui ab exordio mundi huc uſq; veram rationem ſtatus, Eccleſiam Dei, & ejus obedientiã reliquerunt, juſto Dei judicio æternam fœlicitatem amiſerint, & in terrenis parum ſecuritatis invenerint. Sic Judæi deſertores legis Dei, vagabundi, errantes, fabula mundi facti ſunt & peripſema. Sic Græci & Romani in pluralitate Deorum mancipia diaboli fuerunt, vix

In falſa ratione ſtatus nulla ſalus eſſe poteſt.

vix unquam in pace vixerunt, & ut plurimum poſt vanam gloriam miſere perierunt. Non aliter Chriſtiani in oriente viam regiam deſerentes, in ſervitutem Turcarum prolapſi ſunt.

Omnino eadem de cauſa, quod falſa ratio ſtatus, in Germania, Gallia, Anglia, Belgjo, aliiſque provinciis aditum invenerit, terribili Dei judicio diverſæ hæreſes nobiliſſima Chriſtianorum regna infecerunt, & crudeliſſimis bellis omnia compleverunt. *Falſa ratio ſtatus eſt cauſa interitus.*

In ſpecie hoc ſingulariter obſervet princeps Chriſtianus, quod omnes reges, & Principes, qui per falſam rationem ſtatus hæreſin in ſua regna, aut provincias diſſimulando admiſerunt, aut regnis exuti, aut longa poſteritate privati ſint. *NB.*

Ita in Germania vix unum Principem reperies, qui in linea recta à primo hæreſis promotore in ſuo principatu deſcendat. Hinc Anglorum reges defecerunt, & Scoti alias

Anglis infenſi , ad regnum vocati ſunt, qua duratione, novit Deus. Sic regum Galliæ regalis Valeſiorum linea poſt Turcarum auxilia aſſumpta, & impune diſſimulatam hæreſin deleta eſt.

Non refero plura exempla , quia hiſtoriæ fidem faciunt. Si ergo Princeps Chriſtianus diligenter attendat ad rationes, & præjudicia allata, ſperamus omnino , quod lubens nobiſcum concludet , ſolam veram rationem ſtatus ſequendam, falſam vero exitialem abominandam eſſe.

LIBER

LIBER SECUNDUS.

De Religione Principis Christiani

PUNCTUM I.

Quod Religio ſit fundamentum reipublicæ Christianæ.

EGIMUS de Vera & Falſa Ratione ſtatus: conſequens eſt, ut conſideremus, quid de Deo Optimo Maximo, eiuſque ſancta Religione ſentire debeat Princeps Chriſtianus. Et primo ne nomen religionis errorē inducat, principalis denominatio religionis erit nobis eadem, quę in Eccleſia Catholica Rom. eſt fidei Chriſtianæ, ut ſit donum Dei ac lumen, quo homo illuſtratus fir- *Quid ſit religio?*

firmiter aſſentitur omnibus, quæ Eccleſia credenda præcipit. Atque hæc eſt communis ſignificatio. Dicitur etiam religio, cultus ille, ſeu pietas, quo Deus à fidelib. adoratur & veneratur. Et tertio magis arcte religio vocatur illa ſingularis devotio, quam inſtinctu Spiritus S. quædam religioſæ Familiæ ſub certis regulis in monaſteriis profitentur.

Religio eſt fundamentum reipub. Fundamentum ſolidum, cui inniti debet reſpub. Chriſtiana, & Princeps eam gubernans, eſt vera religio, ſeu ſyncera in Chriſtum D. N. fides, Catholica, Apoſtolica Romana. Probatur primo: quia omnes Reges, & Reſpubl. ab ortu mundi ſuam Religionem, & cultum Deorum pro fundamentis Regnorum & rerumpub. habuerunt, quemadmodum hoc hiſtoriæ conteſtantur: Ergo & Chriſtiana reſpubl. & princeps, quam præferunt, religionem Chriſti pro fundamento ſuæ reipubl. collocare tenentur. Conſequentia confirmatur, quia Gentilium

um reges, & reſp. ſolo ductu, & vi rationis naturalis Deos ſuos coluerunt, ut Conſervatores; Chriſtiani autem cum ratione etiam lumine ſupernaturali ad divini Numinis reverentiam obligantur: Ergo potiori jure religionem ſuam reipub. fundamentum conſtituunt. Probatur ſecundo. Meritò fundamentum reipub. ſtatuitur, quod ipſam ſalvam, & vere æternùm fœlicem efficit: hoc autem indubitanter præſtat religio, ſeu viva fides Chriſtiana: Ergo illa reipub. fundamentum erit. Minorem nemo chriſtianus Catholicus negaverit. Hæreticos aberrantes ad veritatem Eccleſiæ Dei remittimus.

Religio eſt cauſa ſalutis in repub.

Probatur tertiò, quia Chriſtus D.N. in Eccleſia ſua per Spiritum S. ponit fundamentum ſalutis omnium hominum in viva fide: ergo de neceſſitate reſpubl. Chriſtiana idem habet fundamentum: quia eandem ſalutem principaliter intendit.

Probatur quarto, quia hanc verita-

tem docent omnes SS. Patres & Doctores Eccleſiæ. Ergo ſine excuſatione Chriſtiano Principi ſequenda.

Probatur quinto, quia Imperatores Chriſtiani in Jure Civili, fidem D. Petri Apoſtoli pro fundamento fœlicitatis reip. omnib. commendant & præſcribunt, hæreſes omnes ſevere prohibent: Ergo Princeps noſter Chriſtianus tam ſanctis veſtigiis prædeceſſorum inſiſtere tenetur.

Probatur ſexto, quia omnes Principes Chriſtiani Catholici in ſuis inaugurationibus jurant, ſe velle religionem, tanquam unicum fundamentum reip. illæſam tueri, & protegere. Ergo ſine perjurio aliud fundamentum eligere non poſſunt.

Religio etiam ab atheis habetur pro fundamento reip. Accedat argumentum ſeptimum, ab ipſis atheis Politicis deſumptum, qui etiamſi religionem fingere pro occaſione doceant, tamē ipſā religionem pro fundamento reip. ſtatuunt. Ergo multo minus Chriſtianus Princeps in hoc hæſitare debet.

Quod

Quod autem de principe Chriſtiano in ſua religione dicitur, hoc de omni rep. cujuſcunq; profeſſionis fuerit, ſuo modo verum eſt.

Si quis objiciat, rationem ſtatus, & maximè veram, eſſe normam & fundamentum reip. bene gubernandæ, & ideo hoc ipſum male tribui religioni. *Objectio.*

Reſpondemus, Rationem ſtatus non eſſe propriè fundamentum reip. ſed prudentiam apud Chriſtianos innitentem fundamento fidei, quæ ſecundum illud ex divino præſcripto dirigit omnia ad Dei gloriam, & ipſius reip. ſalutem, ita ut Religio ſit principale medium, quo Ratio ſtatus utitur ad finem ſibi propoſitum, cum ſumma ratio ſit, quæ pro Religione facit. *Summa ratio eſt quæ pro religione facit.*

PUNCTUM II.

Quid Princeps Chriſtianus *de* Deo *ſentire debeat.*

SECURISSIMUS erit Princeps, qui ſimpliciter, & confidenter Eccleſiæ Dei infallibile judiciū ſequetur: quod

quod ut plenius intelligat, breviter, quæ de Deo decernit Eccleſia, quantum ad inſtitutum ſufficere poſſit, afferemus.

Deus infinitæ eſſentiæ ab homine definiri, nec comprehendi poteſt.

Eſt ergo Deus, ſecundum doctrinam Eccleſiæ ſanctæ, actus, & ſpiritus puriſſimus, omnipotens, æternus, ſapientiſſimus, ſummum bonum, immenſus, immutabilis, incomprehenſibilis, cujus ſublimitas, & majeſtas tam infinita eſt, ut humanus intellectus, ſive omnes perfectiones, quas extreme concipere poteſt, illi tribuat, ſive imperfectiones omnes ab eo removeat, ad ejus divini eſſe veram cognitionem pertingere nõ poſſit. Nam etiam ſi humanum ingenium rerum creatarum ſpecies omnes cognitione (quod raro fit) aſſequatur, tamen quia finitis terminis limitatur, infinitam Dei perfectionem in eſſe, & attributis nunquam adæquare, aut comprehendere poteſt. Non ergo ſit homo curioſus ſcrutator Majeſtatis, ne opprimatur à gloria: ſufficiat hic per fidem.

ſidem cognoſcere Deum trinum & unum, quem in cœlis de facie ad faciem, ut eſt, videbit fidelis Chriſtianus.

Deum cognoſcimus per fidem.

Deinde docet Eccleſia, Deum omnipotentem à nullo alio dependere, ſed verbo omnipotentiæ ſuæ omnia pro voluntate libera creaſſe. Omnia, quæcunque voluit, fecit: cælum, ſolem, lunam, ignem, aërem, aquam, & terram, & omnia, quæ in eis ſunt, Angelos, ſpiritus, hominem, animalia, piſces, plantas, arbores, & quidquid ex illis producitur, ipſe creavit.

Deus eſt independens. creator omniū.

Tertio, Deus in eadem omnipotentia per infinitam ſuam ſapientiam omnia creata conſervat, & gubernat. Hoc Deus ipſe, & Eccleſia docent, hoc ſapientes mundi etiam Gentiles fatentur, hoc actualiter per viciſſitudines rerum experimur.

Deus omnia creata conſervat.

Quarto, Deus ſummum bonum, per bonitatem ſuam hominem ad imaginem ſuam formavit, ſpiritum ejus intellectu, memoria, & voluntate ornavit, carnem per animam ſenſib.

Deus creavit hominem, & ornavit illum animæ dotibus

dota-

dotavit, & omnia ſublunaria ejus cognitioni, & imperio gratis ſubjecit, & ne confuſio dominantium diſſolutionem humanæ ſocietatis pareret, paucos multis regnare voluit.

Deus populos ſubeſſe, reges imperare docet. Quinto, idem Deus Opt. Max. per incomprehenſibilem providentiam pluralitati hominũ naturalem quendam inſtinctum conjunxit, ut ſuperioribus obediant, moribus manſueſcant. Principibus vero populi certas leges præſcripſit, ſecundum quas, velut Patres, juſti inferiores moderate regere, & ad æternam temporalemq; fœlicitatem dirigere debeant.

Deus per filium redemit ab interitu hominem Sexto, Deus per charitatem ſuam ineffabilem miſit filium ſuum unigenitum Jeſum Chriſtum in mundum, ut ille hominem per peccatum perditum pretioſo ſuo ſanguine, & morte ab æternis ſuppliciis redimeret, &, ut perfectiſſimus homo, veram viam ſalutis homines doceret: unde Chriſtus de ſe dicit: Ego ſum via, veritas, & vita.

Septi-

Deus homini certas leges ad ſalutem praſcripſit

Septimo, Chriſtus D.N. ut certam faceret vocationem hominum ad æternam ſalutem, viam exemplo perfectiſſimo ſuæ vitæ ſtravit omnino ſine errore rectam, & ut humanæ imbecillitati ſubveniret, leges certas, terminoſq; certos ſtatuit, promiſſiones veræ fœlicitatis addidit, & aberrantibus à via pænas æternas decrevit. Veritatem ſuam infallibilem docuit ore proprio, dum in terra verſaretur, probavit miraculis, & Spiritus S. doctrina in Eccleſia confirmavit. Vitam præbuit hominib. in ſanctiſſimo Sacramento Euchariſtiæ, ſeipſum communicans uſq; ad conſummationem ſæculi in vitam æternam: qui n. ex illo pane manducaverit, vivet in ęternum.

Deus eſt via, veritas, & vita.

Deus regibus leges imponit.

Octavo, Deus in ſacra ſcriptura per Moſen, Prohetas, Apoſtolos ſanctos Patres, & Doctores Eccleſiæ ſingulares leges præſcripſit Regibus, quas ſi obſervent, omni fœlicitate, & benedictione hic, & æternum fruantur, ſi tranſgrediantur, omni maledictioni,

ctioni, miſeriæque humanæ ſubjiciantur, & in æternum pereant, cujus rei ſunt in hiſtoriis tam præclara & horrenda exempla, ut ſola eorum memoria Regem, & populum in officio continere poſſet.

Poſuimus has octo notas de DEO, ut Princeps Chriſtianus eas conſiderans, cognoſcat, quid de illo ſentire, & credere debeat. Verumtamen ut facilius comprehendat, in quibus ſalus univerſa conſiſtit, placeat Principi meo, per ſingulas notas diſcurrendo mecum tranſire. Et primo quidem collecta mente conſideret, quis ſit DEUS Opt. Max. & quis ipſe Princeps. ſic movebitur, ut, quantum poteſt, de Divino illo eſſe infinito, æterno & immenſo, cum tremore alas contrahens, altiſſime ſentiat, ſe autem velut umbram inanem illi incomprehenſibili Majeſtati quam humilimè ſubmittat.

Reflexio creaturæ ad creatorem parit gratam humilitatem

In ſecundo videat attente, quod Deus ſit creator omnium, Princeps

crea-

creatura. Unde ratiocinando colliget, quantum cultum, obſequium, honorem, & gratias debeat illi qui ipſum de abyſſo nihili in tam nobili eſſe gratis conſtituit.

In tertio, elevetur idem Princeps noſter mente in infinitam Dei ſapientiam, qua cum aliis omnibus etiam ſe creaturam indignam in dato eſſe potenter conſervat, clementer gubernat: quod ſi non faciat, omnia ad nihilum redeant, & hinc memor propriæ fragilitatis, Conſervatorem ſuum totis viribus venerandum cenſebit.

Deus dat eſſe regibus, & conſervat, ergo ſumme venerandus eſt.

In quarto, cogitet Princeps, quid divinæ bonitati debeat pro omnibus donis, quibus ſe ſine merito ornatum conſpicit, & ſine dubio accendetur, ut memoria ſemper ſit grata, intellectus cognoſcens amorem Dei excitet, & voluntas pleno affectu Deo placita ferventer exequatur.

In quinto, contempletur Princeps, qualem in ſubditis obedientiam, & concordiam, in ſe quantam Majeſtatem,

Princeps à Deo omnia habet.

tem, & auctoritatem, dum imperat, inveniat. & divinæ providentiæ, à qua iſta promanant, ſe infinitas laudes debere judicabit.

Quid principes debeant Deo.

In ſexto, ſi Princeps in beneficium redemptionis animum defigat, fieri non poteſt, quin tanto pretio redemptus ſervus in perpetuas gratiarum actiones, & gloriam ſui Redemptoris, & Domini reſolvatur.

Via Chriſti, ſecuritas ſalutis.

In ſeptimo, talem viam, veritatem & vitam in Chriſto D.N. Princeps inveniet, ut ſi ſequatur, fęliciſſimum terminum, æternam ſalutem conſequatur, ſi derelinquat, devius erret, tenebris falſi involvatur, & pro fælici vita morte æterna crucietur.

In octavo, deprehendet Princeps in datis legib. promiſſis & comminationibus tantam Dei Opt. Max. in ſe ſollicitudinem, ut ex omni parte ad obedientiam, gratitudinem, & gloriam ſe obligatum confiteri teneatur.

Ex quibus bene conſideratis, concludet mecum Chriſtianus Princeps, quod

quod ſicut à Deo ſolo ſuum eſſe, conſervationem, vitam, eminentiam ſtatus, potentiam, divitias, & omnia bona habet, ita omnia ad ejus gloriam referre, uſurpare, & convertere debeat. Quò altius de Deo, de ſe humilius Princeps ſentiet, eo confidentius ad ultimum finem properabit.

In hac veritate fundatus Princeps Chriſtianus non facile aures dabit Politicorum incantantium vocib. ut ſub excuſatione fati, vel fortunæ impetu, vel Idoli noſtri ſeu rationis ſtatus perſuaſionibus per peccata Deum privet ſua gloria, ſe ipſum æterna ſalute: quia nec fatum, neque fortuna aut Ratio ſtatus in ultimo Dei judicio reſpondebunt pro convicto, ſed anima, quæ peccavit, punietur: quæ Deum glorificavit, æternum ſalvabitur.

Omnia ſunt vanitas, præter amare Deum.

Punctum III.

Quare Religio dicatur fundamentum reipubl. & quas vires habeat.

Religio ideo dicitur fundamentum reip. quia ſuper Religione fundatur reſp. ita ut deficiente illa, hæc corruat, illā ſtante hæc ſalva maneat. Hoc probamus ratione & exemplo. Ratio prima eſt, quia Deus ita inſtituit rempubl. ut maxima ratio cultus divini, & ſacrificiorum in eā habeatur, quod proprium eſt religionis præſtare: ergo in religione bene dicitur poſitum reipubl. fundamentum: quia gloriam Dei promovet, propter quam reſp. conſtituta eſt.

Religio quare dicatur fundamentum reipub.

Ratio ſecunda, Religio eſt certum principium ad ultimum finem reip. conſequendum, ita ut ſine religione impoſſibile ſit ad illum, hoc eſt, ad veram fœlicitatem pervenire, ergo merito dicitur fundamentum, cui ipſa ſalus innititur.

Sine fide impoſſibile eſt placere Deo

Ratio

Ratio tertia, Illud proprie dicendum videtur reip. fundamentum, quod eandem in ſuo eſſe conſervat; ſed per Religionem ſocietas humana, hoc eſt, reſpub. vel maximè in concordia conſervatur, ergo Religio eſt reip. fundamentum. Minor probatur; quia æqualis religio multorum conjungit animos, & ad juſtam defenſionem facit unos, in quo conſervatio reipubl. ut plurimum verſatur.

Religio eſt cauſa concordia.

Ratio quarta, ſine religione nulla reſpubl. ſubſiſtit, & neceſſario corruit: ergo religio vere dicitur reip. fundamentum. Ut hoc antecedens probetur, adducemus exempla, quæ promiſimus.

Religionis contemptus eſt ruina reip.

Primum exemplum ſit generale diluvium, quo Deus propter impietatem, contemptum cultus divini, & execranda ſcelera juſto judicio totam civitatem mundi, hoc eſt, omnes reges & populos atheos uno decreto, unoq; impetu terribiliter delevit, & in profundum perditionis demerſit. Ci-

vitatem vero Dei in Noe cum paucis ſuis admiranda providentia potenter ſalvavit.

Ierobcã recedens à religione perdit regnum.

Secundum exemplum refert nobis regnum Iſrael in rege Jeroboam, qui cum ex ſervo regis Salomonis elevatus eſſet in regem decem tribuum Iſrael, reliquit vias, & leges Domini, deſeruit templum in Jeruſalem, ſecutus humanam ſapientiam nova altaria in Dan, & Bethel extruxit, per Rationem ſtatus novos Sacerdotes elegit, Religionis zelum finxit, feſta & ſolennia inſtituit, populoq; libertatem propinavit, ut ipſum ab affectione erga Roboam filium Salomonis alienaret, & à templo in Hieruſalem, hoc eſt, à vero Dei cultu diverteret, atque per hoc Idoli noſtri arcanum conſilium ſe, ſuoſque in regno ſtabiliret. Cui conſilio ita firmiter inhæſit, ut Dei prophetam Achiam promittentem continuationem regni, ſi in mandatis Domini juſte ambularet, non audiverit, & videns legitimum hære-

hæredem Salomonis Roboam ob peccata Patris regno excluſum, ſe verò ex ſervo in regem promotum, infelix DEI gratiam non agnoverit. Quo facto deſolata eſt domus Jeroboam à facie terræ, & non ſolum ejus filius Nadab, ſed omnis poſteritas ultore gladio deleta eſt.

Regnū orientis defecit à religione, & periit.

Tertium exemplum ſit Imperium Orientis ampliſſimum, quod ſecundum veras hiſtorias regibus Paleologis ademptum in Turcas tranſlatum eſt, quia reges à vera Religione Catholica declinarant, in hæreſin abierant, & de Spiritu ſancto male ſentiebant.

David religioſus in regem ungitur.

Econtra ſerviat pro quarto exemplo regnum Davidis, quem Deus repudiato Saule ob peccatum, ex paſtore ovium in regem totius Iſrael elegit, victorem omnium hoſtium effecit, ſpiritu Prophetiæ replevit, fœlicitate tēporali ſimul, & ęterna dona-

 vit,

vit, non aliam ob cauſam, ut Deus ipſe teſtatur, quam quia David erat ſervus ſecundum cor Dei, ambulans in viis rectis mandatorum, ex toto corde Deum glorificans, religionem cultumque Dei, & populum ab injuria totis viribus defendens.

Quintum exemplum ſit regis Poloniæ Stephani Battorii, qui ob integritatem Catholicæ religionis, & zelum gloriæ Dei (pro quo vitam & fortunas mille periculis objecit) primo in Principem Tranſilvaniæ, tandem præ omnibus æmulis potentiſſimis, Deo diſponente, in regem Poloniæ electus eſt: in quo regno hoſtes glorioſe debellavit, cum religione ipſum regnum fœliciſſime conſervavit & auxit.

Religionis pietas promovit Auſtriacos ad regna.

Sextum exemplum ſit regnum nobis præſens Auſtriacorum, quod à Rudolphi Comitis Habſpurgi pietate, & D. Leopoldi ſanctitate in poſteros derivata, ad tantam potentiam & eminentiam pervenit, ut non ſolum

omnia

omnib.totius mundi regib.ſit formidabile,ſed etiam ab omnibus infidelibus, Turcis, & Chriſtianis continuis bellis oppugnetur. Quia vero Imperatores, Reges, Princ.pes Auguſtiſſimæ domus Auſtriacæ ab avita religione catholica non deflectunt, Deo fideles, in Eccleſiæ obedientia conſtantes ipſam Eccleſiam, & religionem armis, ſanguine, & extremis viribus defendunt, pro majori Dei gloria theſauros omnes liberaliſſime impendunt, nihil proficiunt hoſtium machinationes, ſtat immobile regnum, & indies per ſingularem Dei gratiam glorioſum accipit incrementum.

Similium exemplorum hiſtoriæ ſacræ & prophanæ plenæ ſunt, ad quarum lectionem, præſertim de rege Balthaſaro, Principem meum invito, ut clarius intelligat, quo modo Deus ipſe auctor, & conſervator regnorum Religionē pro reip. fundamento conſtituerit, quas vires illi ad

ſalutem, vel interitum addiderit, atq; exinde ad conſtantiam in religione Catholica efficaciter moveatur.

PUNCTUM IV.

An Princeps Chriſtianus Eccleſiæ Dei ſe ſubmittere, & de ea, vel de Religione judicare debeat?

POLITICORUM & hæreticorum impietas in cauſa eſt, quare hæc quæſtio moveatur. Illi enim ſicut Deum non agnoſcunt, religionem pro utilitate fingunt, ita inſano ſpiritu Eccleſiam Dei deteſtantur, & Principem ab ejus obedientia immunem in abſoluta libertate (ut grati ſint) conſtituunt. Ne itaque Princeps Chriſtianus blandientem libertatem affectet, & dulci hoc veneno decipiatur, dicemus breviter, quid cum ſecuritate hac de re ſentire debeat.

Et primo manifeſtæ veritatis eſt, ex omni ſacra ſcriptura Deum D. N. infinita ſua ſapientia ſacerdotium ab Impe-

Deus ſa-cerdo-

Imperio ſeculari diſtinxiſſe, ergo quod Deus ſtatuit, homo (niſi atheus ſit) non confundet, non diſſolvet. *tium inſtituit.*

Secundo, non minus verum eſt, quod Deus in univerſa repub. ſacerdotio, hoc eſt, Eccleſiæ ſupremam auctoritatem, curamq; divini cultus, & ſalutis æternæ commiſerit, regeſq; & judices in dubiis ad Eccleſiæ deciſionem remiſerit, ergo qui huic ordinationi reſiſtit, Deo contradicit. *Deus ſacerdotes conſtituit judices.*

Tertio, conſtat ex ſacra ſcriptura, quod Deus ſub graviſſimis pœnis regibus præcipit à ſacris abſtinere, ſacerdotes conſulere, Eccleſiam audire, eamque defendere, ergo non niſi impius ſeſe ab obedientia Eccleſiæ Dei ſubtrahet. *Deus mandat regibus obedire Eccleſia.*

Quarto, Eccleſia Dei eſt pia mater, quæ omnes gremio ſuo inhærentes duce Spiritu S. ad æternã ſalutem promovet, reges autem & principes ſunt filii Eccleſiæ, ergo illã amore, & honore filiali proſequi tenentur, niſi execrationẽ divinam experiri velint, *Reges ſunt filii Eccleſia.*

dotavit, & omnia ſublunaria ejus cognitioni, & imperio gratis ſubjecit, & ne confuſio dominantium diſſolutionem humanæ ſocietatis pareret, paucos multis regnare voluit.

Deus populos ſubeſſe, reges imperare docet.

Quinto, idem Deus Opt. Max. per incomprehenſibilem providentiam pluralitati hominũ naturalem quendam inſtinctum conjunxit, ut ſuperioribus obediant, moribus manſueſcant. Principibus vero populi certas leges præſcripſit, ſecundum quas, velut Patres, juſti inferiores moderate regere, & ad æternam temporalemq; fœlicitatem dirigere debeant.

Deus per filium redemit ab interitu hominem

Sexto, Deus per charitatem ſuam ineffabilem miſit filium ſuum unigenitum Jeſum Chriſtum in mundum, ut ille hominem per peccatum perditum pretioſo ſuo ſanguine, & morte ab æternis ſuppliciis redimeret, &, ut perfectiſſimus homo, veram viam ſalutis homines doceret: unde Chriſtus de ſe dicit: Ego ſum via, veritas, & vita.

Septi-

Septimo, Chriſtus D.N. ut certam faceret vocationem hominum ad æternam ſalutem, viam exemplo perfectiſſimo ſuæ vitæ ſtravit omnino ſine errore rectam, & ut humanæ imbecillitati ſubveniret, leges certas, terminoſq; certos ſtatuit, promiſſiones veræ fœlicitatis addidit, & aberrantibus à via pænas æternas decrevit. Veritatem ſuam infallibilem docuit ore proprio, dum in terra verſaretur, probavit miraculis, & Spiritus S. doctrina in Eccleſia confirmavit. Vitam præbuit hominib. in ſanctiſſimo Sacramento Euchariſtiæ, ſeipſum communicans uſq; ad conſummationem ſæculi in vitam æternam: qui n. ex illo pane manducaverit, vivet in æternum.

Deus homini certas leges ad ſalutem præſcripſit

Deus eſt via, veritas, & vita.

Octavo, Deus in ſacra ſcriptura per Moſen, Prohetas, Apoſtolos ſanctos Patres, & Doctores Eccleſiæ ſingulares leges præſcripſit Regibus, quas ſi obſervent, omni fœlicitate, & benedictione hic, & æternum fruantur, ſi tranſgrediantur, omni maledictioni,

Deus regibus leges imponit.

ctioni, miſeriæque humanæ ſubjiciantur, & in æternum pereant, cujus rei ſunt in hiſtoriis tam præclara & horrenda exempla, ut ſola eorum memoria Regem, & populum in officio continere poſſet.

Poſuimus has octo notas de DEO, ut Princeps Chriſtianus eas conſiderans, cognoſcat, quid de illo ſentire, & credere debeat. Verumtamen ut facilius comprehendat, in quibus ſalus univerſa conſiſtit, placeat Principi meo, per ſingulas notas diſcurrendo mecum tranſire. Et primo quidem collecta mente conſideret, quis ſit DEUS Opt. Max. & quis ipſe Princeps. Sic movebitur, ut, quantum poteſt, de Divino illo eſſe infinito, æterno & immenſo, cum tremore alas contrahens, altiſſime ſentiat, ſe autem velut umbram inanem illi incomprehenſibili Majeſtati quam humilimè ſubmittat.

Reflexio creaturæ ad creatorem parit gratam humilitatem

In ſecundo videat attente, quod Deus ſit creator omnium, Princeps crea-

creatura. Unde ratiocinando colliget, quantum cultum, obſequium, honorem, & gratias debeat illi qui ipſum de abyſſo nihili in tam nobili eſſe gratis conſtituit.

In tertio, elevetur idem Princeps noſter mente in infinitam Dei ſapientiam, qua cum aliis omnibus etiam ſe creaturam indignam in dato eſſe potenter conſervat, clementer gubernat; quod ſi non faciat, omnia ad nihilum redeant, & hinc memor propriæ fragilitatis, Conſervatorem ſuum totis viribus venerandum cenſebit.

Deus dat eſſe regibus, & conſervat, ergo ſumme venerandus eſt.

In quarto, cogitet Princeps, quid divinæ bonitati debeat pro omnibus donis, quibus ſe ſine merito ornatum conſpicit, & ſine dubio accendetur, ut memoria ſemper ſit grata, intellectus cognoſcens amorem Dei excitet, & voluntas pleno affectu Deo placita ferventer exequatur.

In quinto, contempletur Princeps, qualem in ſubditis obedientiam, & concordiam, in ſe quantam Majeſta-

Princeps à Deo omnia habet.

 tem,

tem, & auctoritatem, dum imperat, inveniat. & divinæ providentiæ, à qua iſta promanant, ſe infinitas laudes debere judicabit.

Quid principes debeant Deo.

In ſexto, ſi Princeps in beneficium redemptionis animum defigat, fieri non poteſt, quin tanto pretio redemptus ſervus in perpetuas gratiarum actiones, & gloriam ſui Redemptoris, & Domini reſolvatur.

Via Chriſti, ſecuritas ſalutis.

In ſeptimo, talem viam, veritatem & vitam in Chriſto D.N. Princeps inveniet, ut ſi ſequatur, fęliciſſimum terminum, æternam ſalutem conſequatur, ſi derelinquat, devius erret, tenebris falſi involvatur, & pro fælici vita morte æterna crucietur.

In octavo, deprehendet Princeps in datis legib. promiſſis & comminationibus tantam Dei Opt. Max. in ſe ſollicitudinem, ut ex omni parte ad obedientiam, gratitudinem, & gloriam ſe obligatum confiteri teneatur.

Ex quibus bene conſideratis, concludet mecum Chriſtianus Princeps, quod

quod ſicut à Deo ſolo ſuum eſſe, conſervationem, vitam, eminentiam ſtatus, potentiam, divitias, & omnia bona habet, ita omnia ad ejus gloriam referre, uſurpare, & convertere debeat. Quò altius de Deo, de ſe humilius Princeps ſentiet, eo confidentius ad ultimum finem properabit.

In hac veritate fundatus Princeps Chriſtianus non facile aures dabit Politicorum incantantium vocib. ut ſub excuſatione fati, vel fortunæ impetu, vel Idoli noſtri ſeu rationis ſtatus perſuaſionibus per peccata Deum privet ſua gloria, ſe ipſum æterna ſalute: quia nec fatum, neque fortuna aut Ratio ſtatus in ultimo Dei judicio reſpondebunt pro convicto, ſed anima, quæ peccavit, punietur: quæ Deum glorificavit, æternum ſalvabitur.

Omnia ſunt vanitas, præter amare Deum.

PUNCTUM III.

Quare Religio dicatur fundamentum reipubl. & quas vires habeat.

RELIGIO ideo dicitur fundamentum reip. quia ſuper Religione fundatur reſp. ita ut deficiente illa, hæc corruat, illã ſtante hæc ſalva maneat. Hoc probamus ratione & exemplo. Ratio prima eſt, quia Deus ita inſtituit rempubl. ut maxima ratio cultus divini, & ſacrificiorum in ea habeatur, quod proprium eſt religionis præſtare: ergo in religione bene dicitur poſitum reipubl. fundamentum: quia gloriam Dei promovet, propter quam reſp. conſtituta eſt.

Religio quare dicatur fundamentum reipub.

Ratio ſecunda, Religio eſt certum principium ad ultimum finem reip. conſequendum, ita ut ſine religione impoſſibile ſit ad illum, hoc eſt, ad veram fœlicitatem pervenire, ergo merito dicitur fundamentum, cui ipſa ſalus innititur.

Sine fide impoſſibile eſt placere Deo

Ratio

Ratio tertia, Illud proprie dicendum videtur reip. fundamentum, quod eandem in ſuo eſſe conſervat; ſed per Religionem ſocietas humana, hoc eſt, reſpub. vel maximè in concordia conſervatur, ergo Religio eſt reip. fundamentum. Minor probatur: quia æqualis religio multorum conjungit animos, & ad juſtam defenſionem facit unos, in quo conſervatio reipubl. ut plurimum verſatur. *Religio eſt cauſa concordiæ.*

Ratio quarta, ſine religione nulla reſpubl. ſubſiſtit, & neceſſario corruit: ergo religio vere dicitur reip. fundamentum. Ut hoc antecedens probetur, adducemus exempla, quæ promiſimus. *Religionis contemptus eſt ruina reip.*

Primum exemplum ſit generale diluvium, quo Deus propter impietatem, contemptum cultus divini, & execranda ſcelera juſto judicio totam civitatem mundi, hoc eſt, omnes reges & populos atheos uno decreto, unoq; impetu terribiliter delevit, & in profundum perditionis demerſit. Ci-

vitatem vero Dei in Noe cum paucis ſuis admiranda providentia potenter ſalvavit.

Ierobeā recedens à religione perdit regnum.

Secundum exemplum refert nobis regnum Iſrael in rege Jeroboam, qui cum exſervo regis Salomonis elevatus eſſet in regem decem tribuum Iſrael, reliquit vias, & leges Domini, deſeruit templum in Jeruſalem, ſecutus humanam ſapientiam nova altaria in Dan, & Bethel extruxit, per Rationem ſtatus novos Sacerdotes elegit, Religionis zelum finxit, feſta & ſolennia inſtituit, populoq; libertatem propinavit, ut ipſum ab affectione erga Roboam filium Salomonis alienaret, & à templo in Hieruſalem, hoc eſt, à vero Dei cultu diverteret, atque per hoc Idoli noſtri arcanum conſilium ſe, ſuoſque in regno ſtabiliret. Cui conſilio ita firmiter inhæſit, ut Dei prophetam Achiam promittentem continuationem regni, ſi in mandatis Domini juſte ambularet, non audiverit, & videns legitimum hære-

hæredem Salomonis Roboam ob peccata Patris regno excluſum, ſe verò ex ſervo in regem promotum, infelix DEI gratiam non agnoverit. Quo facto deſolata eſt domus Jeroboam à facie terræ, & non ſolum ejus filius Nadab, ſed omnis poſteritas ultore gladio deleta eſt.

Regnū orientis defecit à religione, & periit.

Tertium exemplum ſit Imperium Orientis ampliſſimum, quod ſecundum veras hiſtorias regibus Paleologis ademptum in Turcas tranſlatum eſt, quia reges à vera Religione Catholica declinarant, in hæreſin abierant, & de Spiritu ſancto malè ſentiebant.

David religioſus in regem ungitur.

Econtra ſerviat pro quarto exemplo regnum Davidis, quem Deus repudiato Saule ob peccatum, ex paſtore ovium in regem totius Iſrael elegit, victorem omnium hoſtium effecit, ſpiritu Prophetiæ replevit, fœlicitate tẽporali ſimul, & ęterna dona-

vit, non aliam ob cauſam, ut Deus ipſe teſtatur, quam quia David erat ſervus ſecundum cor Dei, ambulans in viis rectis mandatorum, ex toto corde Deum glorificans, religionem cultumque Dei, & populum ab injuria totis viribus defendens.

Quintum exemplum ſit regis Poloniæ Stephani Battorii, qui ob integritatem Catholicæ religionis, & zelum gloriæ Dei (pro quo vitam & fortunas mille periculis objecit) primo in Principem Tranſilvaniæ, tandem præ omnibus æmulis potentiſſimis, Deo diſponente, in regem Poloniæ electus eſt: in quo regno hoſtes glorioſe debellavit, cum religione ipſum regnum fœliciſſime conſervavit & auxit.

Religionis pietas promovit Auſtriacos ad regna.

Sextum exemplum ſit regnum nobis præſens Auſtriacorum, quod à Rudolphi Comitis Habſpurgi pietate, & D. Leopoldi ſanctitate in poſteros derivata, ad tantam potentiam & eminentiam pervenit, ut non ſolum

omnia

omnib.totius mundi regib.ſit formidabile,ſed etiam ab omnibus infidelibus, Turcis, & Chriſtianis continuis bellis oppugnetur. Quia vero Imperatores,Reges,Princ.pes Auguſtiſſimæ domus Auſtriacæ ab avita religione catholica non deflectunt, Deo fideles, in Eccleſiæ obedientia conſtantes ipſam Eccleſiam, & religionem armis,ſanguine, & extremis viribus defendunt,pro majori Dei gloria theſauros omnes liberaliſſime impendunt, nihil proficiunt hoſtium machinationes, ſtat immobile regnum, & indies per ſingularem Dei gratiam glorioſum accipit incrementum.

Similium exemplorum hiſtoriæ ſacræ & prophanæ plenæ ſunt, ad quarum lectionem, præſertim de rege Balthaſaro, Principem meum invito,ut clarius intelligat, quo modo Deus ipſe auctor, & conſervator regnorum Religionẽ pro reip. fundamento conſtituerit, quas vires illi ad

ſalutem, vel interitum addiderit, atq; exinde ad conſtantiam in religione Catholica efficaciter moveatur.

PUNCTUM IV.

An Princeps Chriſtianus Eccleſiæ Dei ſe ſubmittere, & de ea, vel de Religione judicare debeat?

POLITICORUM & hæreticorum impietas in cauſa eſt, quare hæc quæſtio moveatur. Illi enim ſicut Deum non agnoſcunt, religionem pro utilitate fingunt, ita inſano ſpiritu Eccleſiam Dei deteſtantur, & Principem ab ejus obedientia immunem in abſoluta libertate (ut grati ſint) conſtituunt. Ne itaque Princeps Chriſtianus blandientem libertatem affectet, & dulci hoc veneno decipiatur, dicemus breviter, quid cum ſecuritate hac de re ſentire debeat.

Deus ſu... Et primo manifeſtæ veritatis eſt, ex omni ſacra ſcriptura Deum D.N. infinita ſua ſapientia ſacerdotium ab Impe-

Imperio ſeculari diſtinxiſſe, ergo quod Deus ſtatuit, homo (niſi atheus ſit) non confundet, non diſſolvet.

Secundo, non minus verum eſt, quod Deus in univerſa repub. ſacerdotio, hoc eſt, Eccleſiæ ſupremam auctoritatem, curamq; divini cultus, & ſalutis æternæ commiſerit, regeſq; & judices in dubiis ad Eccleſiæ deciſionem remiſerit, ergo qui huic ordinationi reſiſtit, Deo contradicit.

Tertio, conſtat ex ſacra ſcriptura, quod Deus ſub graviſſimis pænis regibus præcipit à ſacris abſtinere, ſacerdotes conſulere, Eccleſiam audire, eamque defendere, ergo non niſi impius ſeſe ab obedientia Eccleſiæ Dei ſubtrahet.

Quarto, Eccleſia Dei eſt pia mater, quæ omnes gremio ſuo inhærentes duce Spiritu S. ad æternã ſalutem promovet, reges autem & principes ſunt filii Eccleſiæ, ergo illã amore, & honore filiali proſequi tenentur, niſi execrationẽ divinam experiri velint,

tium inſtituit.

Deus ſacerdotes conſtituit judices.

Deus mandat regibus obedire Eccleſia.

Reges ſunt filii Eccleſia.

dotavit, & omnia ſublunaria ejus cognitioni, & imperio gratis ſubjecit, & ne confuſio dominantium diſſolutionem humanæ ſocietatis pareret, paucos multis regnare voluit.

Deus populos ſubeſſe, reges imperare docet. Quinto, idem Deus Opt. Max. per incomprehenſibilem providentiam pluralitati hominũ naturalem quendam inſtinctum conjunxit, ut ſuperioribus obediant, moribus manſueſcant. Principibus vero populi certas leges præſcripſit, ſecundum quas, velut patres, juſti inferiores moderate regere, & ad æternam temporalemq; fœlicitatem dirigere debeant.

Deus per filium redemit ab interitu hominem Sexto, Deus per charitatem ſuam ineffabilem miſit filium ſuum unigenitum Jeſum Chriſtum in mundum, ut ille hominem per peccatum perditum pretioſo ſuo ſanguine, & morte ab æternis ſuppliciis redimeret, &, ut perfectiſſimus homo, veram viam ſalutis homines doceret: unde Chriſtus de ſe dicit: Ego ſum via, veritas, & vita.

Septi-

Septimo, Chriſtus D.N. ut certam faceret vocationem hominum ad æternam ſalutem, viam exemplo perfectiſſimo ſuæ vitæ ſtravit omnino ſine errore rectam, & ut humanæ imbecillitati ſubveniret, leges certas, terminoſq; certos ſtatuit, promiſſiones veræ fœlicitatis addidit, & aberrantibus à via pænas æternas decrevit. Veritatem ſuam infallibilem docuit ore proprio, dum in terra verſaretur, probavit miraculis, & Spiritus S. doctrina in Eccleſia confirmavit. Vitam præbuit hominib. in ſanctiſſimo Sacramento Euchariſtiæ, ſeipſum communicans uſq; ad conſummationem ſæculi in vitam æternam: qui n. ex illo pane manducaverit, vivet in æternum.

Deus homini certas leges ad ſalutem præſcripſit

Deus eſt via, veritas, & vita.

Octavo, Deus in ſacra ſcriptura per Moſen, Prohetas, Apoſtolos ſanctos Patres, & Doctores Eccleſiæ ſingulares leges præſcripſit Regibus, quas ſi obſervent, omni fœlicitate, & benedictione hic, & æternum fruantur, ſi tranſgrediantur, omni maledictioni,

Deus regibus leges imponit.

ctioni, miſeriæque humanæ ſubjiciantur, & in æternum pereant, cujus rei ſunt in hiſtoriis tam præclara & horrenda exempla, ut ſola eorum memoria Regem, & populum in officio continere poſſet.

Poſuimus has octo notas de DEO, ut Princeps Chriſtianus eas conſiderans, cognoſcat, quid de illo ſentire, & credere debeat. Verum tamen ut facilius comprehendat, in quibus ſalus univerſa conſiſtit, placeat Principi meo, per ſingulas notas diſcurrendo mecum tranſire. Et primo quidem collecta mente conſideret, quis ſit DEUS Opt. Max. & quis ipſe Princeps. ſic movebitur, ut, quantum poteſt, de Divino illo eſſe infinito, æterno & immenſo, cum tremore alas contrahens, altiſſime ſentiat, ſe autem velut umbram inanem illi incomprehenſibili Majeſtati quam humilime ſubmittat.

Reflexio creaturæ ad creatorem parit gratam humilitatem

In ſecundo videat attente, quod Deus ſit creator omnium, Princeps crea-

creatura. Unde ratiocinando colliget, quantum cultum, obſequium, honorem, & gratias debeat illi qui ipſum de abyſſo nihili in tam nobili eſſe gratis conſtituit.

In tertio, elevetur idem Princeps noſter mente in infinitam Dei ſapientiam, qua cum aliis omnibus etiam ſe creaturam indignam in dato eſſe potenter conſervat, clementer gubernat: quod ſi non faciat, omnia ad nihilum redeant, & hinc memor propriæ fragilitatis, Conſervatorem ſuum totis viribus venerandum cenſebit.

Deus dat eſſe regibus, & conſervat, ergo ſumme venerandus eſt.

In quarto, cogitet Princeps, quid divinæ bonitati debeat pro omnibus donis, quibus ſe ſine merito ornatum conſpicit, & ſine dubio accendetur, ut memoria ſemper ſit grata, intellectus cognoſcens amorem Dei excitet, & voluntas pleno affectu Deo placita ferventer exequatur.

In quinto, contempletur Princeps, qualem in ſubditis obedientiam, & concordiam, in ſe quantam Majeſtatem,

Princeps à Deo omnia habet.

tem, & auctoritatem, dum imperat, inveniat. & divinæ providentiæ, à qua iſta promanant, ſe infinitas laudes debere judicabit.

Quid principes debeant Deo.

In ſexto, ſi Princeps in beneficium redemptionis animum defigat, fieri non poteſt, quin tanto pretio redemptus ſervus in perpetuas gratiarum actiones, & gloriam ſui Redemptoris, & Domini reſolvatur.

Via Chriſti, ſecuritas ſalutis.

In ſeptimo, talem viam, veritatem & vitam in Chriſto D.N. Princeps inveniet, ut ſi ſequatur, fęliciſſimum terminum, æternam ſalutem conſequatur, ſi derelinquat, devius erret, tenebris falſi involvatur, & pro fælici vita morte æterna crucietur.

In octavo, deprehendet Princeps in datis legib. promiſſis & comminationibus tantam Dei Opt. Max. in ſe ſollicitudinem, ut ex omni parte ad obedientiam, gratitudinem, & gloriam ſe obligatum confiteri teneatur.

Ex quibus bene conſideratis, concludet mecum Chriſtianus Princeps, quod

quod ſicut à Deo ſolo ſuum eſſe, conſervationem, vitam, eminentiam ſtatus, potentiam, divitias, & omnia bona habet, ita omnia ad ejus gloriam referre, uſurpare, & convertere debeat. Quo altius de Deo, de ſe humilius Princeps ſentiet, eo confidentius ad ultimum finem properabit.

In hac veritate fundatus Princeps Chriſtianus non facile aures dabit Politicorum incantantium vocib. ut ſub excuſatione fati, vel fortunæ impetu, vel Idoli noſtri ſeu rationis ſtatus perſuaſionibus per peccata Deum privet ſua gloria, ſe ipſum æterna ſalute: quia nec fatum, neque fortuna aut Ratio ſtatus in ultimo Dei judicio reſpondebunt pro convicto, ſed anima, quæ peccavit, punietur: quæ Deum glorificavit, æternum ſalvabitur.

Omnia ſunt vanitas, præter amare Deum.

Ratio tertia, Illud proprie dicendum videtur reip. fundamentum, quod eandem in ſuo eſſe conſervat; ſed per Religionem ſocietas humana, hoc eſt, reſpub. vel maximè in concordia conſervatur, ergo Religio eſt reip. fundamentum. Minor probatur; quia æqualis religio multorum conjungit animos, & ad juſtam defenſionem facit unos, in quo conſervatio reipubl. utplurimum verſatur.

Religio eſt cauſa concordiæ.

Ratio quarta, ſine religione nulla reſpubl. ſubſiſtit, & neceſſario corruit: ergo religio vere dicitur reip. fundamentum. Ut hoc antecedens probetur, adducemus exempla, quæ promiſimus.

Religio nis contemptus eſt ruina reip.

Primum exemplum ſit generale diluvium, quo Deus propter impietatem, contemptum cultus divini, & execranda ſcelera juſto judicio totam civitatem mundi, hoc eſt, omnes reges & populos atheos uno decreto, unoq; impetu terribiliter delevit, & in profundum perditionis demerſit. Ci-

vitatem vero Dei in Noe cum paucis ſuis admiranda providentia potenter ſalvavit.

Ierobeã recedens à religione perdit regnum.

Secundum exemplum refert nobis regnum Iſrael in rege Jeroboam, qui cum exſervo regis Salomonis elevatus eſſet in regem decem tribuum Iſrael, reliquit vias, & leges Domini, deſeruit templum in Jeruſalem, ſecutus humanam ſapientiam nova altaria in Dan, & Bethel extruxit, per Rationem ſtatus novos Sacerdotes elegit, Religionis zelum finxit, feſta & ſolennia inſtituit, populoq; libertatem propinavit, ut ipſum ab affectione erga Roboam filium Salomonis alienaret, & à templo in Hieruſalem, hoc eſt, à vero Dei cultu diverteret, atque per hoc Idoli noſtri arcanum conſilium ſe, ſuoſque in regno ſtabiliret. Cui conſilio ita firmiter inhæſit, ut Dei prophetam Achiam promittentem continuationem regni, ſi in mandatis Domini juſte ambularet, non audiverit, & videns legitimum hære-

hæredem Salomonis Roboam ob peccata Patris regno excluſum, ſe verò ex ſervo in regem promotum, infelix DEI gratiam non agnoverit. Quo facto deſolata eſt domus Jeroboam à facie terræ, & non ſolum ejus filius Nadab, ſed omnis poſteritas ultore gladio deleta eſt.

Regnū orientis defecit à religione, & periit.

Tertium exemplum ſit Imperium Orientis ampliſſimum, quod ſecundum veras hiſtorias regibus Paleologis ademptum in Turcas tranſlatum eſt, quia reges à vera Religione Catholica declinarant, in hæreſin abierant, & de Spiritu ſancto male ſentiebant.

David religioſus in regem ungitur.

Econtra ſerviat pro quarto exemplo regnum Davidis, quem Deus repudiato Saule ob peccatum, ex paſtore ovium in regem totius Iſrael elegit, victorem omnium hoſtium effecit, ſpiritu Prophetiæ replevit, fœlicitate tēporali ſimul, & ęterna dona-

vit, non aliam ob cauſam, ut Deus ipſe teſtatur, quam quia David erat ſervus ſecundum cor Dei, ambulans in viis rectis mandatorum, ex toto corde Deum glorificans, religionem cultumque Dei, & populum ab injuria totis viribus defendens.

Quintum exemplum ſit regis Poloniæ Stephani Battorii, qui ob integritatem Catholicæ religionis, & zelum gloriæ Dei (pro quo vitam & fortunas mille periculis objecit) primo in Principem Tranſilvaniæ, tandem præ omnibus æmulis potentiſſimis, Deo diſponente, in regem Poloniæ electus eſt: in quo regno hoſtes glorioſe debellavit, cum religione ipſum regnum fœliciſſime conſervavit & auxit.

Religionis pietas promovit Auſtriacos ad regna.

Sextum exemplum ſit regnum nobis præſens Auſtriacorum, quod à Rudolphi Comitis Habſpurgi pietate, & D. Leopoldi ſanctitate in poſteros derivata, ad tantam potentiam & eminentiam pervenit, ut non ſolum

omnia

omnib.totius mundi regib.ſit formidabile,ſed etiam ab omnibus infidelibus, Turcis, & Chriſtianis continuis bellis oppugnetur. Quia vero Imperatores,Reges,Princ.pes Auguſtiſſimæ domus Auſtriacæ ab avita religione catholica non deflectunt, Deo fideles, in Eccleſiæ obedientia conſtantes ipſam Eccleſiam, & religionem armis,ſanguine, & extremis viribus defendunt,pro majori Dei gloria theſauros omnes liberaliſſime impendunt, nihil proficiunt hoſtium machinationes, ſtat immobile regnum, & indies per ſingularem Dei gratiam glorioſum accipit incrementum.

Similium exemplorum hiſtoriæ ſacræ & prophanæ plenæ ſunt, ad quarum lectionem, præſertim de rege Balthaſaro, Principem meum invito,ut clarius intelligat, quo modo Deus ipſe auctor, & conſervator regnorum Religionē pro reip. fundamento conſtituerit, quas vires illi ad

ſalutem, vel interitum addiderit, atq; exinde ad conſtantiam in religione Catholica efficaciter moveatur.

PUNCTUM IV.

An Princeps Chriſtianus Eccleſiæ Dei ſe ſubmittere, & de ea, vel de Religione judicare debeat?

POLITICORUM & hæreticorum impietas in cauſa eſt, quare hæc quæſtio moveatur. Illi enim ſicut Deum non agnoſcunt, religionem pro utilitate fingunt, ita inſano ſpiritu Eccleſiam Dei deteſtantur, & Principem ab ejus obedientia immunem in abſoluta libertate (ut grati ſint) conſtituunt. Ne itaque Princeps Chriſtianus blandientem libertatem affectet, & dulci hoc veneno decipiatur, dicemus breviter, quid cum ſecuritate hac de re ſentire debeat.

Et primo manifeſtæ veritatis eſt, ex omni ſacra ſcriptura Deum D. N. infinita ſua ſapientia ſacerdotium ab Impe-

Deus ſa-cerdo-

Imperio ſeculari diſtinxiſſe, ergo quod Deus ſtatuit, homo (niſi atheus ſit) non confundet, non diſſolvet. *tium inſtituit.*

Secundo, non minus verum eſt, quod Deus in univerſa repub. ſacerdotio, hoc eſt, Eccleſiæ ſupremam auctoritatem, curamq; divini cultus, & ſalutis æternæ commiſerit, regeſq; & judices in dubiis ad Eccleſiæ deciſionem remiſerit, ergo qui huic ordinationi reſiſtit, Deo contradicit. *Deus ſacerdotes conſtituit judices:*

Tertio, conſtat ex ſacra ſcriptura, quod Deus ſub graviſſimis pœnis regibus præcipit à ſacris abſtinere, ſacerdotes conſulere, Eccleſiam audire, eamque defendere, ergo non niſi impius ſeſe ab obedientia Eccleſiæ Dei ſubtrahet. *Deus mandat regibus obedire Eccleſiæ.*

Quarto, Eccleſia Dei eſt pia mater, quæ omnes gremio ſuo inhærentes duce Spiritu S. ad æternã ſalutem promovet, reges autem & principes ſunt filii Eccleſiæ, ergo illã amore, & honore filiali proſequi tenentur, niſi execrationẽ divinam experiri velint, *Reges ſunt filii Eccleſiæ.*

non habebit Deum patrem, qui Eccleſiam noluerit habere matrem, qui non audit Eccleſiam, ſicut Ethnicus, & publicanus eſto.

Leges civiles eximunt Eccleſiam.

Quinto, Imperatores, & legum humanarum conditores Eccleſiam Dei à Civili ſua juriſdictione eximunt; ſe autem in ſacris cenſuræ Eccleſiaſticæ ſubjiciunt, quod non ſolum multis legibus, ſed & plurimis Regum, & Principum in utraque lege glorioſis exemplis comprobatur: ergo Chriſtianus noſter Princeps, quod Jura docent, Imperatores cum æterna laude faciunt, non detrectabit.

Gentiles ſacerdotum judicio parue-runt.

Sexto, ad confuſionem Chriſtianorum adducimus leges, & conſuetudines mundi Sapientum, Gentilium, Græcorum, Romanorum, & omnium aliorum, quibus Cæſaris Imperium à Jove diviſerunt, & ſummam rerum ſalutem determinationi Sacerdotum ſubmiſerunt: hoc produnt omnes hiſtoriæ; ergo multo magis Chriſtianus Princeps Eccleſiæ Dei infal-

infallibili ſeſe ſubmittere tenetur.

His poſitis veniamus ad argumenta Politicorum, quibus ſæcularium Principum exemptionem ab Eccleſia, libertatem, & imperium in ipſam Dei Eccleſiam aſſeverare conantur.

Argumentum primum ex veteri Teſtamento. Dominus Deus pro Moſe conſtituit hominem ſuper populum, qui ſicut Paſtor oves regeret, nominavitque Joſue, quia ſpiritus erat in illo; ergo Joſue accepit curam ſpiritualium, & ovium, & factus eſt ſupremum caput populi. quod autem Deus in Iſrael ſtatuit de Joſue, hoc eodem jure regibus conceſſit, ergo quilibet Rex habens ſpiritum in ſuo regno exemptus eſt à Juriſdictione Eccleſiæ, & ut ſupremus judex de omnibus decernit, quia omnium cura ſibi à Deo commiſſa eſt.

Argumentū 1. Athei ſtarum.

In Joſue erat ſpiritus Dei, ergo caput Eccleſiæ.

Secundum argumentum, Eccleſia ſecundum Apoſtolum Paulum non habet jus in eos qui foris ſunt; ſed reges, præſertim hæretici, ſunt extra Ec-

Arg. 2. Reges ſunt extra Eccleſiā, ſuo damno.

Eccleſiam, quia Deus judicat de Regibus, ergo Eccleſia non habet jus in Reges.

Arg. 3. Reges ſunt abſoluti rerum Domini, ergo & Eccleſiæ.

Tertium arg. ſi reges ſubeſſent imperio Eccleſiæ, non eſſent liberi, nec abſoluti Domini, ſed æqualis conditionis cum ſubditis, quod omnino repugnat ex natura rei ſtatui regum, qui non agnoſcunt ſuperiorem, omnibus vero imperant: ergo non Eccleſia in reges, ſed reges in Eccleſiam, cujus defenſores, & paſtores ſunt, potius habent imperium.

Ad hæc argumenta doctiſſime more ſuo reſpondet Societatis Jeſu eximius Theologus P. Martinus Becanus de controverſia Anglicana, quem ut curioſi legant, & intelligant, exopto. Ego pro tenuitate mea in his argumentis dulce venenum Idoli noſtri latere exiſtimo, de cujus malitia ad evertendam Eccleſiam magis doleo, quam de ſolutione argumentorum laboro. Conſilium Idoli noſtri eſt, Reges de ratione ſtatus non poſſe ha-

Idoli ſtatus fraudes in Eccleſiam Dei.

ſe habere ſuperiorem, ergo nec Eccleſiam: quo dato pergit armare regûm præſumptam libertatem in Eccleſiam Dei, ut eam bonis ſpolient, auctoritate exuant, & ipſi libere ſine cujuſque reprehenſione dominentur. quod ut regibus gratum novit antiquus ſerpens hoſtis Eccleſiæ, ita illud ipſum per ſuos DOCTORES in Ratione ſtatus ſubtiliter inſtillat, ut Eccleſiæ deletæ libertas vitiorum reges ſimul, & populum in laqueos æternæ ſervitutis præcipites agat. atque hic eſt fructus injuſtæ libertatis.

Hac cautione prævia, dico ad primum argumentum, non valere conſequentiam: ſpiritus Domini erat in Joſue, ergo data eſt illi cura ſpirituum: nam ſi valet, potius hæc valere debet, ſpiritus Domini erat eodem tempore in ſummo Sacerdote Eleazaro, ergo illi data eſt cura ſpirituum: atque hoc verum eſt, quia hunc Deus Eccleſiæ ſingulariter præfecit, Joſue Eccleſiæ obedire juſſit. Similiter *Solutio arg. 1.*

ter

ter corruit annexum. Joſue fuit Paſtor ovium, & caput populi, ergo liber ab Eccleſiæ juriſdictione, quia non fuit Joſue declaratus Paſtor ovium, ſed mandatum, ut ſicut Paſtor populum juſte, & benigne regeret ſecundum legem, quam Deus ſacerdoti ſummo tradiderat. Ex quo à fortiori concludent reges, quod ſicut Joſue, & omnes reges Iſrael juſſi fuerunt in ſpiritualibus, & gravioribus cauſis ſacerdotum judicium ſequi, ita ipſi ſeculari poteſtate contenti Eccleſiam audire, & defendere, non Ratione ſtatus ſeducti imperium in ipſam affectare debeant.

Joſue, & reges Iſrael à ſacerdote mandata ſumpſerūt.

Solutio arg 2.

Ad ſecundum argumentum, dicitur in minore diſtinguendum eſſe de Regibus, qui ſunt Catholici Romani, vel hæretici, & Pagani. Nam illi ex mandato Dei Eccleſiam, in qua ſunt deſignati filii, lubentes audiunt, venerantur, tuentur; hi extra Eccleſiam poſiti vere Deum juſtum judicem invenient, qui de ipſis, & uſurpato Primatu,

matu, quando peccata erunt comple-ta, ſevere judicabit. non ergo ſequi-tur, reges hæretici & Pagani, qui ſuo damno ſunt extra Eccleſiam, non te-nentur ejus legibus, ergo omnes re-ges, etiam Catholici ſunt liberi, & exempti ab Eccleſiæ juriſdictione, abſit hæc maledictio à Principe Chri-ſtiano, quia extra Eccleſiam Dei non eſt ſalus.

Extra Eccle-ſiam non eſt ſalus

Ad tertium argumentum reſpon-deo; falſum eſſe, reges non habere ſu-periorem, quia velint, nolint, Deum habent ſupremum Dominum, & ex ejus mandato Eccleſiam in terris pro judice controverſiarum. Qui ergo Spiritui S. nolunt reſiſtere, & ſub ſpe-cie libertatis in retia diaboli incidere, ordinationi Divinæ obſequentur, & in vera libertate Chriſtiana fœlices regnabunt, Eccleſiam Dei cum gloria defendent.

Solutio arg. 3.

Reges depen-dent à Deo.

Altera pars propoſitæ quęſtionis, an Principes Chriſtianus de Eccleſia, & religione judicare poſſit, aut debe-at?

Princi-pes non ſunt ju dices Ec cleſia

at?licet ex prioris reſolutione ut plurimum dependeat, tamen quia Ratio ſtatus Regibus dominium hoc, & judicium tribuere videtur, paucis perſtringemus.

Quare principes de Eccleſia non debeāt judicare?

Conſtans eſt ſanctorum Patrum, & omnium Catholicorum ſententia, quod princeps ſecularis de Eccleſia, perſonis Eccleſiaſticis, de rebus fidei, & religionis judicare non debeat, rationes ſunt: 1. quia Deus aliter diſpoſuit. 2. quia lex ſacra prohibet. 3. quia leges civiles hoc non concedunt. 4. quia ab exordio mundi conſuetudo generalis eſt in contrarium. 5. quia ſi princeps cognoſceret de rebus ſacris, inferior judicaret inverſo rerum ordine de ſuperiore.

Infer. non debet cognoſcere de ſuperiore.

Paradoxum Politicum.

Contra hanc veritatem inſurgit Ratio ſtatus, & per ſuos Secretarios atheos perſuadet regibus multa licita eſſe Ratione ſtatus, quæ alias prohibita videantur. Unde inferunt, quod quando rex ob religionem regnum periclitari advertat, tunc de ipſa reli-

gione

gione pro conſervatione regni ſtatuere poſſit, ita reges Angliæ Henricum, Eduardum, Elizabetham, Jacobum, Primatum Eccleſiæ fœliciter ſuſcepiſſe, ut regnum conſervarent: ſic pleroſque Germaniæ principes Lutheranos, & Calviniſtas Eccleſiæ ſuæ leges dare, ne Status detrimentum capiat.

Paradoxi reſolutio. Ad impium hoc paradoxum (licere multa Ratione ſtatus, quæ alias prohibita ſunt) ex communi omnium bonorum judicio dicendum eſt, quod ſit inventum, nunquam ulla ratione probatum, indignum Chriſtianis, Deo, legi, rationi & veritati contrarium, & ideo damnandum, & fugiendum. Ratio eſt, quia, ſi hoc paradoxum valeat, fruſtra ſunt omnia jura divina & humana, cum ſuadente Ratione ſtatus illa impune infringere licere, velint Politici. Serviat pro exemplo mors Roffenſis, & Thomæ Mori in Anglia, in Gallia mors Cardinalis, & Ducis

Ducis Guiſii, qui cum in foro juſtitiæ à Regibus condemnari non poſſent, de ratione ſtatus vita mulctati, & trucidati ſunt. Si Deus ſanguinem innocentem repetat, ſi mandata ſua, & juſtitiæ leges objiciat iſtis Regibus, reſpondebunt, Rationem ſtatus exegiſſe mortem iſtam, ut reges ſecure regnare, & regna conſervari poſſent: præfertur ergo Ratio ſtatus Deo, & juſtitiæ ſecundum Politicorum doctrinam, quod eſt evertere ordinem univerſi, & ſupra Deum verum, Rationem ſtatus pro Deo ſummo conſtituere, cujus imperio ſtandum ſit. Horret animus, inter Chriſtianos talem impietatem nominari, doceri, & exerceri. Cum itaque hoc paradoxum omnino falſum ſit, non eſt mirum, ex illo falſa argumenta deſumpta eſſe pro Primatu regum in Eccleſia. non eſt offendendus creator propter creaturam, non Deus propter regnum; non periclitanda ęternitas propter momentaneum.

Ratio ſtatus occidit, quos juſtitia ſalvos declarat.

Atheis plus valet ratio ſtatus, quam Deus.

um. Neque valent exempla regum Angliæ ad probandum judicium ſeculare in Eccleſiam, & Religionem, quia potius omnibus Principibus terrori debent eſſe, cum videant ſolos Anglos hoc judicium uſurpare, & infœliciter ſatis ex humanis aboleri.

De Germanis Principibus, qui aliquo modo imitari conantur Anglos, afferam unum, ut veriſſimum, ita memoria digniſſimū exemplum. Fuit quidam Catholicus princeps invitatus ad aulam Principis Lutherani, ad quam cum veniſſet, conventum quindecim Principum invenit, & in omni converſatione, in conſiliis, & in menſa audivit ſingulos ſibi hoc prædicatum tribuere; ego ſum Papa in mea provincia. provocatus ut idem diceret, & in ſuis ditionibus libertatem religionis, hoc eſt, exercitium Lutheranum permitteret, diu reſtitit, tandem importunitate victus poculum vini manu geſtans, dixit, & ego ſum Papa in meis provinciis: quo verbo

Exemplum ſecularis Papæ

verbo prolato, decidit poculum, manus tremuit, lingua defecit, & multa triſtia conſecuta ſunt: non ergo invitabunt, ſed deterrebunt principem Chriſtianum hæc exempla ad præſumendum de Eccleſia. ſecure ambulat, qui Deo confidit, Eccleſiam audit.

Punctum II.

De *Conſcientia principis Chriſtiani.*

Quia non ſufficit principi, aut cuicunque Chriſtiano, in Deum recta fide credere, Eccleſiam audire, religionem Catholicam profiteri, niſi condignis operibus hoc ipſum comprobet, ideo de conſcientia principis paucis agemus, ut in illa velut in ſpeculo actiones ſuas examinet, & ad optatum finem deducat.

Conſcientia quid ſit: Conſcientia hominis Chriſtiani eſt ipſiuſmet de propriis factis, verbis aut cogitatis ſemper præſens judicium: quod ſi homo juxta doctrinam Eccleſiæ ſedulo exerceat in omni virtutum

tutum genere excellet, Deo charus, hominib. gratus erit; ſi negligat, ſi contemnat, per vias malas in abyſſum abominationum corruet, & ſe hominibus exoſum, Deo inviſum reddet.

Conſcientiæ puræ fructus.

Conſcientia pura, ſeu bona, quæ per frequens examen acquiritur, eſt in adverſis, ſolatium; in perſecutione, refugium, in perverſo hominum judicio, ſecuritas, in laudibus, veritas, in vituperio, certus judex, hæc deteſtatur vitia, virtutes inquirit; non quærit latebras, nec erubeſcit publicum; liberat à metu, fiduciam excitat; dat vera menti gaudia, latentem fugat triſtitiam; tranſcendit omnia humana ſolatia, judicem æternum conciliat; ſpem ſalutis facit ſolidam, & Deo confidenter inhæret.

Conſcientiæ malæ incommoda.

Conſcientia mala, eſt tortor continuus, vermis ſemper acerbum mordens, ſtimulus inceſſantèr pungens, horror in ſomniis, timor vigilantis; eſt animæ malleus duro ver-

bere

bere quietem repellens, corporis afflictio vires corrodens, eſt teſtis proprii mali, proditor veri, & primus judex peccati. hæc omnes ſuſpectos habet, & metuit accuſatores, fugit lucem, cum dolore in tenebris delitescit, dum exterius lætatur, mentis triſtitia torquetur; neſcit pacem, virtuti bellum inſtruens, quærit neſciri, & DEUM omnia ſcientem provocat, nuſquam ſecura hominem conſumit, & æterna ſupplicia ſemper tremens exſpectat.

Conſcientia ſtimulus omnibus cõmunis.

Cum autem ita natura comparatum ſit, ut omnis homo ſive bonus, ſive malus, magnus, aut humilis, hunc ſtimulum conſcientiæ etiam nolens & repugnans ſentiat. Dicimus principem Chriſtianum intentis virib. adniti debere, ut in pura conſcientia coram DEO, & hominibus ambulet.

Princeps quare conſcientiam puram

Ratio eſt prima, quia princeps in theatro hujus mundi eſt præfulgens cæteris actor nobiliſſimus, qui tanquam primum mobile rapit multitudinem

dinem reliquam, ita ut ad exemplum regis componatur orbis. Ne ergo princeps ſordib. vitiorum vileſcens ſubditos in communem trahat interitum, neceſſario ſuis actionibus ſtrictum conſcientiæ judicium adhibebit: eo magis, quod ſicut peccata principum propter ſcandalum ſunt aliis graviora, ita conſcientia eorũ purior eſſe debeat. Et ſi integra ſit principis conſcientia, virtutib. remp. fulgore ſplendido illuminabit, quod eſt officium veri principis. *ſervare debeat.*

Ratio ſecunda, quia Deus D.N. fidei principis committit animas ſubditorum, ornat eum majeſtate, & honore, ditatq; bonis terræ, ut ſicut quidam Deus, aut ſol, cæteris prælucceat; ſub hac conditione, ut de ſingulis rationem reddat, & reſpondeat: non poteſt autem princeps vel de propriis, vel de alienis actib. juſtas rationes ſubducere, niſi frequenter cõſcientię dictamen audiat, & in quantum cor arguat, obſervet: ergo ut ſecurus ad ratio- *Conſcientia pura eſt parata ad redendas rationes.*

rationes veniat, conſcientiam inviolatam ſervabit.

Iuſtitia juſti nō eſt ſecura, quid erit de mala conſcientia?

Ratio tertia, quia S. Paulus Apoſtolus vas electionis cum ſibi nihil conſcius eſſet, dixit, ſe in hoc non juſtificatum: quia Dominus (inquit) eſt, qui judicat me. Unde bene inferet princeps Chriſtianus, ſi juſtitia juſti non eſt ſecura; ſi judicia Dei nobis abſcondita, in ſe tamen juſtificata, hominis conſcientiam bonam in examen vocant, ergo indubitatum eſt, principem in mala conſcientia coram Deo non poſſe ſubſiſtere, & in bona vias ſuas, & ſubditorum dirigere debere.

Ratio quarta, quia princeps niſi puram conſcientiam ſemper alat, privabit ſe omni fructu, & ſolatio, quod bonæ conſcientiæ ineſſe deſcripſimus. incidet autem in horrenda mala, quæ mala conſcientia ſuis mancipiis inffligit; atque hujus veritatis ego alium teſtem (ô princeps) non requiro, niſi tuam propriam conſcientiam.

Si

Si quærat Princeps, quomodo inter tam varias occupationes, & occaſiones ad puritatem conſcientiæ pervenire poſſit? Reſpondeo breviter: habet Princeps Eccleſiam, ejuſque Doctores ſanctiſſimos, habet, ſi vult, Confeſſarios doctiſſimos, illos audiat, illos conſulat, illis vulnera detegat, nihil cor arguens celet, illorum ſequatur judicium, & pacem, quam quærit, conſcientiæ inveniet: dabit frequens examen puritatem. De occupationibus adminiſtrationis regni nihil obtinet princeps pro excuſatione ſua; quia David rex occupatiſſimus inter mille perſecutiones Saulis, & proprii filii non deſtitit, ſepties in die orare Dominum, quod & plurimi reges ex fide hiſtorica fecerunt, & etiamnum reges Chriſtiani laudatiſſime faciunt, neque propterea rempt negligunt. Imo ſi permittit princeps meus, libere loquar, quanto majores difficultates ſunt in regno, aut rep. tanto arctius inhærendum Deo in

Objectio Politica 1.

Solutio objectionis 1.

Conſcientia pura allevat regnandi moleſtias.

pura conſcientia: quia ſumma actionum eſt, quæ pro gloria Dei, & ſalute animarum facit. non impedit terrena, quod promovet cœleſtia. Idem de occaſionibus ſentio; ſi ſpeculum conſcientiæ ſæpius accedas, vitabis facile: ſi negligas, laberis incautus & peribis.

Objectio 2. Si dicas ex doctrina Politicorum, non eſſe attendendam conſcientiam, ubi de ratione ſtatus agitur: quia hoc toto orbe jam receptum eſt, nec aliter ſalva poteſt eſſe reſpublica.

Solutio objecti 2. Athei nō habent Deum, ergo neque conſcientiam. Reſpondeo. Me quidem non admodum mirari, quod iſti Doctores vitiorum principis conſcientiam à republ. rejiciant, cum Deum ipſum non admittant. Deinde, non ſufficit paucos atheos tam impia docere, cum Ethnici ſapientes, omnes boni, virtutum ſectatores, univerſa Eccleſia, & Chriſtianorum generalis doctrina contrarium clamet. Neque valet ratio, quod praxis illa ſit communis: quia negamus ſimpliciter, illam

eſſe

eſſe communem, niſi atheis, aſſerimus autem eſſe damnatam Chriſtianis, quia ſine graviſſimo peccato, & pœna non exercetur, cujus rei exempla, ſi hiſtorias inquiras, non pauca deprehendes. Multo minus verum eſt, quod ſub pura conſcientia principis reſpubl. ſalva eſſe non poſſit: quia hoc repugnat æternæ veritati, Deo, qui puritatem requirit, facinoroſos repellit. Repugnat etiam rectæ rationi, quia pura conſcientia principis arguit virtutes, quibus proprie ſalvatur reſpubl. ergo falſa eſt atheorum doctrina. *Politicorum impia doctrina.*

Objiciunt hoc loco Politici exempla regum Galliæ, & Venetorum, qui ſi conſcientiæ Chriſtianæ ſtrictas regulas ſecuti fuiſſent, jam dudum in jugum Hiſpanorum incidiſſent, quia vero per rationem ſtatus Hollandis, licet hæreticis, & injuſtis, auxilia & conſilia ſubminiſtrant, bellum in exteris prudenter alunt, vires Hiſpanorum varie diſtrahunt, Turcas pro- *Objectio 5.*

vocant, ideo ſua regna, & provincias ſalvas conſervant.

Solutio objectionis 3. Ad hæc deploranda exempla, quæ Idolum noſtrum in ſui majorem cultum glorioſe nimis adducit, reſpondemus negative. Non enim eſt bona conſequentia. Galli, & Veneti in hoc caſu deſerunt Chriſtianam conſcientiam, ergo regna ſua, & provincias conſervant.

Peccata non merentur præmia. Quia ſi hæc ſequela eſſet vera, peccata invenirent præmia: quod divinæ juſtitiæ repugnat. Nam facere contra conſcientiam, juvando hæreticos contra Eccleſiam Dei; eſt grave peccatum, ex quo ſi obtinetur ſalus regni, ſane peccatum magnum accipit præmium. Sic gratulatur ſibi mentiens iniquitas. Si quod res eſt, clarius intueamur, verius dici poſſe videtur. Galli, & Veneti Hollandis auxilia ferunt contra leges Dei, & conſcientiæ, ergo ſua regna, & provincias multis periculis exponunt: quod illi non negabunt, ſi damna regni, civilia bella ab ipſis

ab ipſis hæreticis provocata, tumultus, cædes bonorum, everſionem urbium, & deſolationes poſt diſſimulatam hereſin cōſiderent: hi facile concedent, quando conſpirationes internas, orientis opes ſubtractas, theſauros ſolo metu belli conſumi, ſine paſſione advertunt. Prætereo lubens Deum ſibi reſervare majorem pænam, quando nimirum peccata erunt completa, & longanimitas ad reſipiſcentiam neglecta fuerit.

Conſcientia mala nunquam ſecura.

Caveat ergo princeps Chriſtianus laqueos Idoli, ne dum per rationem ſtatus ex humanæ prudentiæ damnata praxi regna conſervare nititur, ex juſta Dei providentia eiſdem privetur. non eſt peccatum ſecurum à pœna ſi princeps inter proſpera vere jucundari, & in adverſis conſolari deſiderat, curet puram conſcientiam, ſtet in conſpectu Dei, & decident à facie inimici.

Cautio principibus ſervanda.

Unum monere Principes, & Conſeſſarios hoc loco neceſſarium duxi: quod,

Ratio falſa

ſtatus non habetur pro peccato quod, videlicet, plerique Principes Chriſtiani ea, quæ Ratione ſtatus fiunt, non habeant pro peccatis, & ideo non confiteantur, cum tamen illa, ſi ex Idoli doctrina procedant, maxima ſint, & continua peccata, quæ ſine decreta omiſſione dimitti non poſſunt: attendant itaque Principes, & eorum Confeſſarii, quid in re tam gravi agant, quid conſulant: ego utroſq; ad judicium Eccleſiæ remitto.

Punctum VI.

Quod in republ. Chriſtiana una tantum debeat eſſe religio.

Religio quare debeat eſſe una? Colunt veri Chriſtiani unum Deum omnipotentem, ut puncto tertio dictum eſt, ergo & unam religionem, vel fidem habere tenentur. Antecedens eſt de fide, & non admittit dubium: conſequentia probatur: quia ſicut ſimpliciſſima eſt divina unitas, & indiviſibilis, ita unum certum cultum, & religionem requirit, & ſi

& ſi diverſas religiones Deus concederet, etiam in ſe diverſitatis opinionem excitaret: ſequeretur inſuper diverſarum religionum aliam eſſe veram, aliam falſam, & Deum tam falſa, quam vera religione colendum eſſe: quod eſt contrarium doctrinæ Chriſtianæ: ergo una religio, eaque vera concedenda. Atque hoc ipſum Deus D.N. clariſſime docuit, cum in lege veteri ritus, & modos cultus divini præſcriberet, ſtrictiſſime ſtatuens, ne quis vel unum apicem in iis immutaret. Eodem modo in lege gratiæ ita Euangelium ſuum, & regulas fidei in unam certam formam redegit, ut angelum de cælo aliud docentem nolit audiri, & declinantes æternis pænis devoveat.

Vnus Deus una religione colendus.

Secundo, Certum eſt Chriſtianis, Eccleſiam eſſe unam, ergo & una fides: quia ſicut Deus Spiritus S. unus eſt, per omnia æqualis Deo patri, & Filio, & rector Eccleſiæ, illam in unitate veritatis fundatam conſervans, ita

Eccleſia Dei eſt una.

Vna fides ſalutaris. fidelium mentibus unum, & idem lumen ſalutis fundit: quod eſt fides, ſeu Chriſtiana religio, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo.

Tertio. Docet Chriſtus D.N. unam tantum eſſe viam ad ſalutem æternam: idem affirmat omnis ſacra ſcriptura, & SS. Eccleſiæ Doctores: ergo & una fides inſtar boni Ducis *Via ſalutis eſt una.* debet Chriſtianum per viam hanc ad portum ſalutis deducere: atque hæc omnia ſunt præcepti divini, quo obligatur omnis Chriſtianus unum Deum, unam Eccleſiam credere, unam viam ſalutis agnoſcere, & unam fidem Catholicam profiteri. Ergo in univerſa republ. Chriſtiana una tantum, & eadem religio admitti debet.

Deus, non homines timendi, Solent hic multi ſcriptores difficulter ſeſe explicare, quænam ſit illa una Religio in repub. Chriſtiana amplectenda, ne dum unam præferunt, alterius ſectatores offendant. Sed vanus eſt, & non ſine errore humanus ille timor, quem Chriſtus D.N. diſer-

tis verbis eximit, cum dicit. Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo. Ne ergo cum adulatoribus plus reſpectui humano, quam Creatori, noſtro Deo deferamus, dicimus intrepide cum Eccleſia Dei, ſolam religionem, vel fidem Catholicam, Apoſtolicam, Romanam eſſe illam, quam Princeps Chriſtianus acceptare, in republ. conſervare, & extremis viribus defendere debeat.

Religio Catholica ſola digna principe.

Contra hoc decretum grunniunt ſuo more Politici athei, qui Religionem idolo ſuo, hoc eſt, Rationi ſtatus ſervire volunt, ita ut indifferenter liberum ſit, illam religionem fingere, quę ſaluti reipub. magis expediat. Sed quia hi ſine fundamento impii ſunt, reſponſa non merentur, fortunę cælo deſtinati.

Politicorum opinio ſua impietate confunditur.

Moderatiores Politici objiciunt, quemlibet ſive Catholicum, ſive Lutheranum, ſive Calviniſtam in ſua Religione ſalvari poſſe, ergo nec

Objectio molliū 2.

unam, nec Catholicam Religionem neceſſariam eſſe.

Solutio objectionis 2. His pro me reſpondet R. P. Becanus in ſuo conpendio manualis, quem ut principes, & ſubditi legant, rogo. Ego antecedens illud diſtinguendum puto: niſi enim Catholicus cum fide

Fides ſine operibus mortua eſt. ſua conjungat bona opera, ſervet mandata, & ne quidem in minimo offendat, non ſalvabitur. Lutheranum, & Calviniſtam qui in ſola fide ſalvari volunt, ad illum judicem, qui dicit, ſi vis ad vitam ingredi, ſerva mandata, brevitatis cauſa rejicio.

Objectio hæreticorum. Fortius impugnant hanc propoſitionem hæretici qui negant unam religionem, eamque Catholicam in republ. eſſe neceſſariam, affirmantes per ſuam religionem & cum permiſſione aliarum religionum regna, & reſp. plurimas fœliciter adminiſtrari, conſervari, augeri. pro exemplis proferunt Anglos, Hollandos, &c. qui plures ſectas in ſuis provinciis permittunt, Catholicam religionem abomi-

abominantur, & tamen ad invidiam fœliciter regnant, & proſperantur.

Solutio objectt. 3. Reſpondemus hæreticis ex propriis eorum legibus, quibus in Anglia, Hollandia, & ubicunque hæreſis principatum tenet, in effectu tantum una religio publice docetur, aliæ diſſimulando permittuntur, ſola Catholica ſub pœna capitis prohibetur. *Hæretici ſibi ſunt contrarii.* Unde liquet, quod de unitate religionis idem nobiſcum ſentiant. Ad id, quod de ſua religione, & profectu glorientur; dicimus, hæreticos eodem fundamento vanitatis humanæ inniti, quo omnes Gentiles, Græci, Romani, Turcæ, Indi ſuam felicitatem ſub cultu Deorum prædicant. Sicut enim illi per humanam prudentiam terrena ſola ſectantur, & cum gloria inani à terra abſorbentur, ita hæretici extra Eccleſiam Dei ſuis erroribus paſcuntur, in tempore proficiunt, & vera fœlicitate æterna, quæ Chriſtianorum finis eſt, Dei juſto judicio privantur: non ergo bene gloriantur de *Ante finem nemo beatus.*

ſua proſperitate, qui ſequentes ſenſum proprium, abundantes in ſeculo, æternæ fęlicitatis, ſummi boni, jacturam faciunt: ſi urgeant hæretici ſuam religionem eſſe ſalutarem; negat Eccleſia, quæ non errat: ipſi vero hoc non prius probabunt, quam duo contraria (ut ſunt Catholicæ Eccleſiæ doctrina, & hæreticorum) oſtenderint ſimul eſſe vera.

Convertantur qui quærunt Eccleſiæ mala.

De Germanorum varia religione ſub uno imperio nihil ſingulare dicam, quia communi cenſura comprehenduntur. Diuturnitatem vix ſibi pollicentur; palleſcunt metu; bellis exhauriuntur; an manus Dei evadent, trepidi conſcientia hærent dubii. Utinam ad veram unitatem redeant, unum Deum in una Ecçleſia, in una religione colant, & in regia via una, infallibili, ſalutem æternam quærant, & inveniant: hoc imprecor.

Pun-

Punctum VII.

Quare in uno regno, aut republ. non ſint admittendæ plures Religiones?

IN ſuperiori puncto diximus unam tantum religionem in republ concedi debere, nunc rationem damus, quare plures religiones in una repub. ferendæ non ſint.

Ratio prima, quia religio eſt fundamentum reip. quod neceſſario eſt unum, ne pluralitas fulcrum incertum reddat, & ruinam provocet; ſi ergo plures religiones in republ. concederentur, carerent fundamento, hoc eſt, ſubſiſtentia, & per conſequens inutiles eſſent. *Fundamentũ reip. eſt unum.*

Ratio ſecunda, quia naturaliter à contrariis omnia corrumpuntur: ergo & reſp. contrariis impugnata, peribit: ſed diverſæ religiones ſunt ſibi contrariæ, ergo reſpublica quæ illas ſimul admittet, non ſubſiſtet. Antecedens clarum eſt: quia una alteram damnat, proſcribit, exterminat. *Religionis diverſitas ſubvertit remp.*

conſe-

conſequens eſt naturalis neceſſitatis, cui fruſtra callidus Politicus, zizania ſperans, oblatrat.

Religio eſt vinculum reip.

Ratio tertia, quia religio eſt vinculum ſolidiſſimum, quo reſpubl. in ſuo eſſe conſervatur, quod ſi diſſolvatur, ſi in diverſas partes diſtrahatur, minus ſtringet, & ruinæ portas aperiet. Hoc aſſumptum tam eſt verum, ut etiam Doctor vitiorum Macchiavellus fateatur, nullum eſſe fortius medium ad conſervandam, & evertendam rempubl. ipſa Religione. Curanda ergo eſt ejus unitas, ut conſervetur: profliganda pluritas religionis, ne ſubvertatur reſpub. Quare autem religio dicatur vinculum conſervans rempubl. hæc ratio eſt, quia nihil ita efficaciter unit animos principis & populi, amoremq; mutuum conciliat, ſicut religionis pietas in Deum. & cum in amore, & concordia religioſe dicata Deo ſtet ſalus reipubl. bene vinculum conſervans dicitur religio, quæ unionem, & amorem germinat.

Amor conſervat rempubl.

Ratio

Ratio quarta, quia diverſitas religionis producit pleraque mala, quibus reſpubl. everti poſſunt & ſolent: ergo non eſt admittenda. Antecedens probatur. Diverſitas religionis provocat diffidentiam, disjungit animos hominum, incendit odia, excitat ſeditiones, inſtruit factiones, molitur novitates, aſpernatur imperium, obedientiam fugit, bellum quærit, exteris adhæret, principem deteſtatur, Deum ad vindictam accendit: quæ omnia, & ſingula certiſſima media ſunt ad quamcunque remp. diſſolvendam. Videamus ergo, quomodo ex hoc fonte diverſitatis religionis tanta mala in rep. prodeunt. Diffidentiam parit diverſitas religionis, quia naturaliter diffidimus eis, qui nobiſcum non ſentiunt, & multo vehementius iis, qui in religione alium à nobis finem habent. Diſjungit animos, quia in uno vero Deo non amplius conveniunt, qui diverſa petunt. Incendit odia, quia nutrit invidiam charitatis peſtem.

Ex diverſitate religionũ procedunt omnia mala; & quare?

peſtem. Excitat ſeditiones, quia quælibet religio dum favet ſuis, conventicula ſuadet, pertinaciam, & ſeparationes, unde maximæ ſeditiones oriuntur. Factiones inſtruit, quia ſanctum habetur pro religione ſtare, quæ ſi diverſa ſit, diverſas factiones concinnabit. Molitur novitates, quia novam libertatem aucupatur. Aſpernatur imperium, quia ſciunt, qui diverſam à principe, aut à reip. profeſſione religionem ſequuntur, non poſſe diu ſubſiſtere ſuam intentionem ſub contrario imperio, ideo ab illo pro viribus deflectunt, & mutationibus ſtudent. Obedientiam fugit, quia quælibet religio ſibi ſuperiores eligit, & ſibi adverſis parere, ſacrilegium exiſtimat. Bellum quærit, quia in illo victoriam, & protectionem ſperat quælibet religio. Exteris adhæret, quia in diverſitate domeſtica parum auxilii videt, cæteros in ſubſidium vocat. Principem deteſtatur, quia diverſa non poteſt approbare bonus Princeps,

Proprietates hæreſeos.

ceps, præſertim in divino cultu, cujus directionem Deus Eccleſię ſuæ commiſit. Diximus ultimo loco, quod diverſitas religionis iram Dei accendat, & hujus ratio eſt, quia Deus D.N. ut unus eſt, ita unam Eccleſiam, unam religionem inſtituit, quam vita in humanis aſſumpta ſanctiſſime confirmavit, ſanguine ab interitu redemit, & vineam bonam ſine defectu plantavit: cui ſi per humanam ſapientiam adverſum quid in rempubl. afferatur, merito contradicit, & tandem gladium vindictæ exerens impiorum conſilia diſſipat: quod ſolum ſufficere deberet ad repellendum à rep. Chriſtiana, quidquid præter excultæ vineæ Chriſti doctrinam Novatores hæretici, & athei pro diverſis ſectis inducere conantur. *Vinea Chriſti eſt una.*

Poſſent hic adferri multæ rationes Gentilium, qui ſumma vigilantia prohibuerunt ne quis in republ. deos inſolitos, non approbatos coleret: quod ideo ſapienter ſtatuerunt, *Gentiles non admittunt deos alienos.*

minis ſervire, & cum utroque pacem habere: non ſubſiſtunt tenebræ cum luce. Qui tanget picem, inquinabitur ab ea. Per Apoſtolos docet, hæreticos devitare, impios fugere. Per Concilia ſtatuit, ne agamus, ne comedamus, ne communicemus cũ hæreticis. Per leges civiles arcet hæreticos à communione Eccleſiæ, declarat inhabiles ad hæreditates, teſtamenta, & officia publica: ergo ſi veri Chriſtiani ſumus, ut benedictione Domini fruamur, & pœnas comminatas effugiamus, concludemus cum Chriſto, in Chriſtiana republ. non eſſe admittendas plures religiones: quia non eſt conjunctio Chriſti cum Belial. quia ſponſa pura neſcit adulterum. *Lex civilis excludit hæreticos.*

Exempla Ethnicorum, ſi quem movent, legat hiſtorias, & videbit, quot reges, quot regna, quot reſp. per novos Deos, ut loquuntur, & novos cultus deorum ſubverſæ ſint, & quomodo multæ per vigorem unius religionis ad ſummam potentiam pervenerint.

In

Hiſtoria præbet exempla. In ſacra hiſtoria habemus hujus veritatis exempla plurima: quale eſt illud celebre de Jeroboam rege Iſraelis, quod ſupra memoravimus, qui regnum amiſit, quia novum cultum diverſum à lege Dei introduxit. Sic rex Judæ Aſa, quam diu pure manſit in terminis legis, & veræ religionis, fœliciſſime pugnavit contra Zarum regem Æthiopiæ: quando vero communicavit cum rege Syriæ Gentili, eique obtulit theſauros templi, ſubito Deus per Prophetam reprehendit regem Aſam, privavit illum victoria, & multis calamitatibus, belliſque in pœnam afflixit. Sic Deus multa millia populi ſui delevit, quando diverſa religione vitulum adoravit. Et tunc regnum Judæorum in Romanos tranſtulit, quando illi relicta vera lege Dei in mores Gentium abierunt, & ſacrificiis falſis ſacra templi cõtaminarunt.

Iudæi à Romanis ſubjugantur

Religionis diverſitas parit bella. In lege Chriſti D.N. ſimiliter nobis patefaciunt hiſtoriæ, quot bella, quot ſeditiones, quot converſiones regno-

regnorum ex diverſitate ſubortarum hæreſium natæ ſint. Superiori ſeculo (ut antiqua relinquam) ob novitatem religionis, ruſtici in Germania graviſſima bella ſuſcitarunt, quæ non niſi ipſorum ſanguine ſopiri potuerunt. Hoc noſtro ſeculo principes pro religione ſua (ſic loquuntur) arma ſumpſerunt: hoc teſtatur incautus Palatinus, qui dũ Bohemos in errore religionis defendendos ſuſcipit, pœnas mutatæ religionis avitæ incurrit, regno alieno turpiter ejicitur, & hæreditate privatur. Hunc religionis titulũ prętert rex Danię, & miratur Germanos Principes nõ ſerius pro ſua religione pugnare; quẽ fructũ hactenus obtinuerit, abunde ſentit, quid de manu juſta Domini ſperare poſſit, eventus docebit. In Gallia cum Anglo Calviniſta rex Chriſtianiſſimus ſuperiori anno fœdus inierat contra quoſcunq; Auguſtiſſimæ Domus Auſtriacæ reges & principes, & per conſequens in ruinam Eccleſię, attende. Ne perverſum hoc Politicorũ conſi-

lium inultum maneret, immiſit Deus ſpiritum vertiginis in confæderatos, ita ut Duce Subiſio pro tuenda Religione Rex Angliæ potentem exercitum in Galliam duxerit, & affinem ſtricto ſibi fœdere junctum hoſtiliter invaſerit: ſic uterq; Rex Dei vindictam guſtavit. Gallus, quia cum hæretico conſpiraverat. Anglus, quia oſculum pacis ſimulans, fracto ſacramento fœderis ſocium opprimere ſtuduit. Tales fructus producit diverſitas religionis: ſi antiqua exempla fidem non faciunt, quæ, heu dolor, oculis obverſantur, negari non poſſunt.

Solutio objectionum. Ad objectiones, quæ contra hanc propoſitionem fieri poſſent, in præcedenti Puncto reſponſum eſt. Quod de zizaniis, tribulis, & ſpinis in repub. ferendis dicitur, Eccleſia Dei pro me ſententiam tulit: hæc proprie de permiſſione Dei, qua omnia peccata permittit, intelligenda eſſe; de quibus ſibi ſoli judicium reſervat. Chriſtus

vinc-

vineam bonam plantavit, ſemen purum, religionem ſanctam, unam, in agro Eccleſiæ & cordis humani ſeminavit; inimicus autem homo dormiente rege, zizania injecit. quæ dum Chriſtus amore tritici prohibet evellere, non ſui cauſa vult conſervare, ſed tantum ad meſſem expectare, ut tunc ſine damno boni fructus, ignibus concrementur: ita prorſus agendum cum hæreticis. & hæc cura boni principis primaria, ut quantum humanitus fieri poteſt, advigilet, ne inimicus hæreſin diſſeminet in agrum regni ſibi commiſſi. ſi autem contingat, principem Idoli noſtri dulci veneno deceptum dormire, & clam novas ſectas creſcere, & ad periculum invaleſcere, ſequetur æternam ſapientiam Chriſtum D. N. expectabit tempus, & occaſionem quo ſine evidenti damno fidelium, ſemina hæreticorum extinguat; quod ſi non faciat, manus Domini non evadet.

Ratio agendi in rep. cum hæreticis.

PUNCTUM VIII.

An Religio ſit neceſſaria in republica?

Arg. 1. *quod religio non ſit neceſſaria in repub.* NON videtur neceſſaria religio in rep. quia Politici docent cum Macchiavello, Rationem ſtatus omnia dirigere, religionem ſervire tantum, & quamcunq; fingi poſſe, ut reſpubl. conſervetur: ergo quod ſervit, quod fingitur, non eſt abſolute neceſſarium.

Arg. 2. Secundo ex Gentilium regnis, & rebuſp. conſtat, illas ſine religione Chriſtiana feliciter adminiſtrari, ergo ad minus Chriſtiana religio non eſt neceſſaria ad rempublicam.

Arg. 3. *Reſpub mundi exclu. dit Deum.* Tertio. Religio ſolum Deum reſpicit, & ſpiritualibus intendit. Reſp. autem pure mundana eſt, & humanæ ſocietatis conſervationem ſibi objectam habet: ergo hæc ab illa plane diſtincta eſt, & illius neceſſitatem non habet.

Concluſio prima quare His non obſtantibus, Dicimus primo. In quacunq; repub. ſive Gentilium

tilium illa ſit, ſive Chriſtianorum, religionem eſſe neceſſariam. Ratio eſt, quia Deus auctor naturæ, & creator omnium eſt neceſſarius, ne diſſipetur humana ſocietas, ergo etiam neceſſaria eſt Dei religio, ſeu cultus. Antecedentis veritatem cognoverunt ſapientes Gentilium ex interitu ſucceſſivo rerum omnium, etiam hominũ, & regnorum, ex conſiſtentia perpetua corporum cœleſtium, quam cum finito ſuo judicio non caperent, Diis immortalibus attribuerunt. Unde bene judicarunt, res omnes ſublunares in eſſe, & conſervari à Diis dependere, quæ ſumma eſt neceſſitas. Conſequentia eſt aperta. quia ſicut Gentiles Deos agnoverunt ſibi neceſſarios, ita etiam eorum cultum, & honorem neceſſarium exiſtimarunt, ne ingrati iratos Deos ad vindictam irritarent, & perirent.

religio ſit neceſſaria in rep.

Gentiles credunt omnia dependere à Deo in eſſe, & conſervari.

Ratio ſecunda, quia homo à natura ſic comparatus eſt, ut propter animam ſpiritualem internos motus ad

Natura ducit

in cognitionem Dei. Deum, ejusque cultum ſentiat, ergo ne naturam exuat, & ſocietas humana, hoc eſt reſpubl. pereat, neceſſario pia religione authorem nobiliſſimæ naturæ ſuæ & reipublicæ veneratur.

Omnes homines deos colunt. Ratio tertia, quia nulla unquam fuit, aut nunc invenitur gens tam barbara, quæ non ſuo modo deos coluerit, vel colat, ergo quod omnes homines faciunt, in humanis neceſſarium eſſe, ut fiat, non male dicitur. *Athei non habent Deum, & tamen religionem fingunt.* Atque hinc opinor atheos (qui Deum negant) ne ab univerſa humanitate confundantur, nobiſcum in eo ſentire, quod religionem in rep. neceſſariam eſſe fateantur, cum tamen ipſi Deum non habeant, & per conſequens nullam religionem: non entis enim nullæ ſunt qualitates.

Religio ex communi opinione eſt neceſſaria in rep. Ratio quarta, quia experientia docet, nullum medium ad conſervandam remp. efficacius eſſe religione: hoc Gentiles, hoc boni, & mali, hoc fideles, & infideles, hoc totus mundus affirmat, ergo religio eſt neceſſa-

ceſſaria, ſine qua reſpubl. conſiſtere nequit.

Ratio quinta, quia religio eſt fundamentum, & vinculum reip. quo nihil magis neceſſarium dici poteſt, ergo & ipſa ſumme neceſſaria eſt. quia communi omnium ſapientum ſententia menti humanæ à Deo indita reges in officio continet; ſubditorum obedientiam, & amorem conciliat, in quibus ſalus reip. conſiſtit. *Religio eſt fundamentum rei pub. ergo neceſſaria.*

Et hæ quidem rationes omnibus communes ſunt. quia tamen Chriſtiano Principi non ſufficiunt, in ſpecie videndum, an Chriſtiana, & quidem Catholica religio in republica ſit neceſſaria.

Dicimus ergo ſecundo, ſolam Catholicam religionem Chriſtianis eſſe neceſſariam in rep. quia ſola ducit ad ultimum finem, æternam felicitatem. prout in præcedentibus punctis ſatis declaravimus. & nunc iterum ad Judicem, Eccleſiam Dei, provocamus. *Concluſio. 2. Religio Chriſtiana ducit ad ultimum finem.*

Solutio Arg. 1. Ad primum argumentum Politicorum reſpondemus, diſtinguendo, Rationem ſtatus in veram, & falſam. In falſa concedimus religionem famulari, & fingi, ex mente Macchiavelli. In vera hoc fieri negamus: quia vera ratio ſtatus, ut dictum eſt, habet religionem Chriſtianam Catholicam pro fundamento, ſine quo reſpub. nec gubernari nec conſervari poſſit, ergo ejus neceſſitatem agnoſcit.

In falſa ratione ſtatus, eſt falſa religio.

Solutio Arg. 2. Gentiles quare non ſint felices. Ad ſecundum Gentilium argumentum reſpondemus, negando ipſorum regna feliciter adminiſtrari: quia reges, & ſubditi Gentiliũ mancipia ſunt Diaboli, quem ſub manufactis figuris ſtulte nimis adorãt, Reges ut plurimum à militibus, aut ſeditioſis interimuntur, paucis naturaliter mori conceditur: ſubditi duriſſima ſervitute premuntur, à regibus facultatib. exſuguntur, ab exteris ſpoliantur, & dum bellis continuis exhauriuntur, vix unquam pacis otia, & dulces fructus experiuntur, tandem poſt miſe-

rias humanas ad deos ſuos æternum cruciandi tranſeunt : cui hæc felicitas placet, ſecurus eſt ab invidia. Non ergo ex tam infelici antecedente ſequitur, Chriſtianam religionem Gentilibus eſſe neceſſariam, ut ſuo more æternum pereant, ſed bene, & ſimpliciter neceſſariam, ſi veram felicitatem conſequi velint.

Ad tertium argumentum, dicimus hoc magnam impietatem involvere: ita n. remp. à religione, & Deo ſeparat, quaſi nullam dependentiam à Deo agnoſcat, omnem providentiam divinam neget, & humanam ſocietatem per ſe ſine Deo ſubſiſtere poſſe ſupponat : quod cum communi judicio ſit contrarium, ſua turpitudine merito cadit. *Solutio Arg. 3.*

Sentient aliquando Chriſtiani, qui Deũ, & religionem à rep. exulare, & famulari volunt, quam infelici fato, & iniquæ fortunæ ſe cōmiſerint, quam parum ſubſidii in Ratione ſtatus invenient, cum liber ſcriptus profe- *Ratio ſtatus*

retur, in quo totum continetur, unde mundus judicetur. Facilius Numa, Plato, Cicero, & omnes Gentilium ſapientes, qui Diis ſuis magno zelo ſacrificarunt, & cultum divinum in republica cum primis neceſſarium eſſe docuerunt, veniam impetrarent apud Deum, quam Chriſtiani Nominales, qui religione, ut famula, ut larua ad fallendum populum abutunvr, & Rationem ſtatus Deo, & divinæ providentiæ in ſano auſu præferunt.

non liberat à judicio Dei.

Politicorum horrenda impietas.

Si quis à quocunque rege, principe, vel magiſtratu nunc regnante libere quęreret, qua re machinam reip. maxime ſuſtentaret, populumque in officio conſervaret? Reſponderet utique, ſe hoc Dei beneficio, & religioni tribuere, quæ vinculum ſit pacis, & amoris.

Dei gratia regnant principes.

Si populo proponatur quæſtio, quare regi, vel magiſtratui pacifice obſequatur? reſpondebit ultro, quia regem noſtrum Deo devotum, religio-

Populus reges obſervat

gioſum, & cbarum videmus, obſervamus eum, quem Deus præeſſe voluit, qui nos in rara religione, & pace tuetur, & conſervat. Tale judicium profert libera mens Chriſtiana, ex quo neceſſitas religionis in rep. ſatis colligitur. *propter Dei providentiam.*

PUNCTUM IX.

An libertas conſcientiæ ſeu religionis ſit concedenda in republica?

NIHIL ita urgent hæretici mixti Catholicis, ſicut libertatem cõſcientiæ, & religionis. Statuuntque generale pronunciatum, conſcientiam debere eſſe liberam, & non admittere violentiam. *Hæreticis conſcientia eſt libera.*

Rationes adducunt, prima, quia quilibet homo tenetur reddere rationem de anima ſua ſine interventu, vel auxilio tertii, ergo cura animæ, ſeu conſcientia illi debet eſſe libera, ne ab alio, vel aſtu, vel metu, aut violentia in diſcrimen æternum rapiatur. ſi au- *Arg. 1.*

tem libera, ergo & concedenda, quia quæ libere fiunt, non prohibentur.

Arg 2. Libertas conſcientiæ eſt congenita homini

Ratio ſecunda, quia libertas conſcientiæ eſt homini innata, ergo contrariis legibus in republ. coarctari non debet.

Arg. 3. Deus permittit libertatem conſcientiæ.

Ratio tertia, Deus ipſe non cogit conſcientiam hominis, cum omnibus, & ſingulis in univerſo orbe Paganis, Turcis, Chriſtianis libertatem conſcientiæ ipſo facto permittit. ergo multo magis reſpubl. vel Princeps libertatem religionis dare tenetur.

Arg. 4.

Ratio quarta, quia magiſtratus nō habet poteſtatem in animas ſubditorum, ergo religionem, & conſcientiam, quæ animam judicant, liberam concedere debet.

Arg. 5.

Heretici ſunt Chriſtiani.

Ratio quinta, quia hæretici dicunt, ſe æque Chriſtianos eſſe, atque Catholicos, eandem fidē profiteri, & in ſpe ſalutis æternæ convenire, ergo ipſis libertatem conſcientiæ & ſuæ religionis in regnis & rebuſpubl. Catho-

Cathlio corum omnino concedendam eſſe.

Ratio ſexta, quia exclamant hæretici, ſpeciem tyrannidis eſſe, fratres, populares, & concives ob res mere ſpirituales in exilium ejicere, à quib. ſi ferantur, multum utilitatis in rempubl. redundare poſſit; unde libertatem permittendam inferunt. *Arg. 6.*

Specioſa ſunt hæc: ſed videamus, quid Deus D. N. quid leges, quid recta ratio, quid experientia hac de re judicet, & quid Idolum noſtrum ſub hac fucata libertate ſuo more arcanis conſiliis moliatur.

Lex Dei D. N. immaculata, una, immutabilis ſub æternis pœnis prohibet, aliam doctrinam admittere præter eam, quæ in libro, & tabulis Moyſis ſcripta ſit, ergo Deus non concedit libertatem credendi, quod cuilibet ſuum dictat ingenium: de qua re qui dubitat, libros Deut: & alios legat. *Lex Dei non dat libertatem credendi.*

Chriſtus D.N. unam legem, unam

fidem, unam Eccleſiam, unam viam ſalutis ſacro ſancto ore docuit, & præſcripſit, ergo non voluit in incertum vagari noſtram libertatem. Qui animam ſuam pro noſtra ſalute poſuit, prohibet communionem cum hæreticis, ergo princeps non debet libertatem dare, quam Deus denegavit.

Fides Chriſtiana eſt una, non vaga: Chriſtus D. N. prohibet communionem cũ hæreticis.

Eccleſia Dei idem cum capite ſuo fert judicium.

Leges tam civiles, quam Eccleſiaſticæ damnant omnes hæreſes, ut legenti patet, ergo non concedunt libertatem conſcientiæ, quam prætendunt noſtri ſeculi hæretici.

Leges civiles prohibent hæreſin.

Quid recta ratio in hoc caſu decernat, clarius ex judicio Gentilium, qui lumen fidei non habuerunt, evincitur. Illi autem ſine exceptione omnes, ſubditis iſtam libertatem religionis ademerunt, ergo Princeps Chriſtianus vagam libertatem non poteſt concedere, quã Ethnicus deteſtatur.

Recta ratio in Gentilibus non admitit libertatem cultus Dei

Experientia denique vi rectæ rationis demonſtrat, libertatem conſcien-

ſcientiæ permittere in republ. nihil aliud eſſe, quam ad omnia ſcelera, flagitia & peccata impunem licentiam dare. Tum etiam, quod nuſquam ſecura, vel diuturna pax ſit, ubi libertas religionis conceditur, & quod vera libertas reipublicæ periculo proxima eſt, quando vaga illa religionis electio inducitur. hoc exemplis infinitis certum facit hiſtoria. lege.

Experientia probat. libertatem religionis eſſe damnoſã reip.

Et quid tandem Idolum noſtrum, Ratio ſtatus, intendit, cum ubique callidis conſiliis, & armis libertatem conſcientiæ obtinere conatur? Hoc agit cum dormit Princeps Chriſtianus, emittit ſelectos in regna, in civitates Catholicorum, qui gratam humanæ fragilitati libertatem dulciter inſtillent, paulatim progrediantur, ſedes inveniant, officia venentur, & auctoritatem mereantur. Si Princeps evigilet, nova conſilia ſuggerit, utilitatem obtendit, libertatem conſcientiæ pretio, & precibus redimit. ſi victus Princeps iterum diſſimulet, Idolum

Idolum ſtatus quare libertatem vendicet?

Modus agendi hæreticorum.

lum vires acquirit, principem tentat, auxilia meditatur, arma parat, ut ſi libertas conſcientiæ negetur, & ſecuritas periclitetur, per inſidias violenter imparatos opprimat, & ejecto principe ſuos Dominos reip. conſtituat: ſic actum in Anglia, ubi feliciter libertate conſcientiæ, & Primatu Eccleſiæ regem in ſuas partes induxit, & integrum regnum occupavit: ſic in Gallia, Germania, Belgio, & aliis provinciis parvis initiis crevit, libertatem quæſivit, donec aut imperium obtineret, aut regna graviſſimis bellis opprimeret. Hoc callide nimis agit Ratio ſtatus: ſub ſpecie religionis, ambit regnum; ſub colore libertatis, ſervitutem machinatur, ſub velamine amicabilis compoſitionis, tempus & occaſiones armorũ meditatur. Quod ut plene credat Princeps, obſervet acta præterita, & mores hæreticorũ. Ex actis cognoſcet principia, progreſſus, fraudes illorum, & damna Catholicorum. Ex moribus, infidelitatem

Anglia ſub ſpecie libertatis oppreſſa.

Hæretici cognoſcuntur ex operibus.

tatem

tatem & dolos malos. Quam primum enim in republica imperium obtinuerunt, Catholicis libertatem conſcientiæ non ſolum denegant, ſed illos ab officiis rejiciunt, & ſeveris legibus conſtringunt: ſi libertatem conſcientiæ ſine fuco prætendunt, & juſtam, imo neceſſariam eſſe volunt, quare in Hollandia, in Gallia, in Anglia, in Germania, ubi rerum potiuntur, aliis, præſertim Catholicis, eandem libertatem non concedunt?

Hæretici ſibi contrariis libertatem non concedunt.

Ad hoc reſpondet Idolum, Ratio ſtatus, Catholicos arceri à repub. non ut tales, ſed quia ſeditioſi ſunt: ſubtiliter: ſed ſi Princeps Catholicus hanc rationem in hæreticos convertat, & tanquam ſeditioſos amoveat, nunquid malefaciet, qui eodem jure utetur? Utique tyrannus dicetur, qui conſcientiæ vim infert: ſi idem hæreticis objiciatur: reſpondent ſibi in Gallia pacta cum rege, in Germania legem religio-

Idoli ſtatus impia ſubtilitas.

Hæretici proprius argumentis confunduntur. religionis libertatem conſcientiæ tribueret: ſi quæras, an illa pacta, & lex non ſint reciproca? an quod ſibi permitti gloriantur, Catholicis denegatum ſit? erubeſcunt, non evadunt, & aut doloſum ſyncretiſmum machinantur, aut bellum inſtruunt. Hæc eſt monſtroſa libertas, quam ratio ſtatus hæreticis deberi fingit, cui princeps facile obices inveniet, ſi eiſdem armis hoſtes vere ſeditioſos configat. Volui hæc nonnihil deducere, ut pateat, quomodo Idolum noſtrum ſeſe rebus ſacris immiſceat, religionem, & libertatem fingere doceat, ut utramq; deleat. Non ultra dormiat princeps Chriſtianus, quia poſt tergum ſtat, qui juſtum judicabit.

Solutio arg. 1. Ad rationes propoſitas reſpondetur, ad primam. Pronunciatum hoc (conſcientiam hominis eſſe liberam) eſt falſum: quia etiamſi Deus homini liberum arbitrium ad bene, & male agendum dederit, tamen ne naturali inclinatione dilaberetur, certas *Deus homini dedit liberũ arbitrium.*

leges

leges ad ſalutem conſtituit, quas ſi libere tranſgrediatur, juſte judicabitur, & ſic mala conſcientia, quam à violentia hæretici volunt immunem, juſtitiæ DEI rigorem experietur. Quod autem afferunt hęretici, quemlibet in particulari de anima ad rationem teneri; & ideo liberam debere eſſe conſcientiam, unde ratio petatur: falſam habet conſequentiam, quia potius ſequitur: homo tenetur reddere rationem actionum ſuarum, ergo non habet libertatem credendi, ſeu faciendi, quod vult, ſed obligatur ad legem, de cujus obſervantia ratio exigetur. Privantia ſunt, teneri lege, & liberum eſſe: ſi dicant, ſe non obligari legibus, Chriſtiani non ſunt, & Chriſtiana libertate prorſus indigni. *Heretici tenentur Deo ad rationem, ergo à lege non ſunt liberi.*

Ad ſecundam rationem dicitur: ſi per libertatem conſcientię intelligant liberum arbitrium hominis, concedimus, quod Calviniſtæ negant, hoc à Deo conceſſum, non tamen exinde ſequitur prætenta libertas credendi, *Solutio arg. 2.*

quæ

quæ legibus circumſcripta eſt.

Solutio arg. 3. Ad tertiam rationem, dico cum Eccleſia, falſum eſſe hoc impium antecedens in ſenſu communi hæreticorum explicatum, quod nimirum Deus non cogit conſcientias hominum, ut ſenſus ſit, homines poſſunt credere, quod volunt ad ſalutem: quia arguit Deum injuſtitiæ, qui de lege puniret, quod in genere permiſiſſet; qui ſibi contrarius libertatem daret, legibus tolleret: non ut homo judicat Deus. Cogit conſcientias hominum per divinas, & humanas leges amore ſalutis: ſed non aufert liberum arbitrium ad obediendum, aut reſiſtendum: hoc ſenſualitatem ſequentes uſurpant Pagani, Turcæ, & mali Chriſtiani; ſed non ſine peccato, & gravi pœna, ergo illi libertatem non habent, qui ſupplicia inviti expectant.

Leges Dei arguunt hæreticos.

Solutio arg. 4. Ad quartam rationem reſpondetur: principem, vel Magiſtratum non habere proprie poteſtatem in ani-

Princeps nō occidit animam,

animam hominis, ut illam occidat, *ſed ma* quæ immortalis eſt : habet tamen à *le vi-* Deo mandatum & poteſtatem, ho- *ventes.* minem ſeditioſum, rebellem, tranſgreſſorem legum pro qualitate puniendi, & vita privandi; quod ſatis eſt imperii, ut libertas male agendi tollatur: neque anima, quæ libertatem contra leges Dei quærit, manus Dei effugiet.

Solutio arg. 5. Hæretici quomodo dicantur Chriſtiani.

Ad quintam rationem, damus hæreticos ob baptiſmum ſuſceptum cū Catholicis Chriſtianos dici, ſed negamus illos eandem fidem profiteri, & in ſpe ſalutis convenire: ſi enim eandem habent cum Catholicis fidem, quare contrariam docent, & armis defendunt? quare non pacifice cum illis ſub una lege vivunt? quare proſcribunt, occidunt? ſi in ſpe ſalutis æternæ conveniunt, quomodo bona opera rejiciunt, ſolam fidem juſtificare volunt? cum tamen Catholici utrumque conjungendum cenſeant, ut in miſericor-

Hæretici ſperant ſine fundamento.

ricordia Dei ſperare audeant? non ſtulte ſperant hæretici, ſi divinis mandatis ſapienter inhærent. Catholicis mandata Dei per gratiam gravia non ſunt, hæreticis impoſſibilia: ſane ſicut hæ voces malum concentũ eliciunt, ita ex malo antecedente libertatem ſibi deberi, male hęretici concludunt. Melius inferrent: nomen, & fidem cum Catholicis communem habemus, ergo eiſdem legibus tenemur.

Solutio arg. 6. Ad ſextam rationem reſpondemus: ſi tyrannis eſt, hæreticis non concedere libertatem, & illos in exilium ejicere: majores tyranni ſunt ipſi hęretici, qui confratres ſuos fraudulenter, & violenter opprimunt, mille cruciatibus afficiunt, crudeliter occidunt: ſi reipubl. utile eſt hęreticos compati: quare reſp. hæreticorum, ferendo Catholicos, eandem utilitatem non ſectatur? quare injuſte in alios ſtatuunt, quod ſibi jure concedi deſiderant? nimirum leges non admittunt, qui libere peccare volunt.

Hæretici ſe accuſant tyrannidis.

Hæretici non placent leges adverſæ.

Dicat

Dicat curioſus, quid tandem intelligendum ſit ſub nomine libertatis conſcientiæ, quando univerſus fere orbis illam obtendit, & infenſiſſimis bellis propugnat? *Quid ſit libertas conſcientiæ?*

Reſpondemus primo, ex parte Catholicorum non dari iſtam libertatem conſcientiæ, ſed pro defenſione religionis, & Eccleſiæ juſtum bellum decerni. Hæretici per libertatem conſcientiæ intelligunt indifferentiam fidei, quam perſuadent Catholicis, ut ſecure cum illis habitent, ad bonorum Eccleſiæ communionem admittantur, & tandem incautos in ſervitutem redigant. Politici, ſi arcana doli velint prodere, dicent, libertatem conſcientiæ in effectu nihil aliud eſſe, quam ipſum atheiſmum: involucrum aptum, quia gratum ad fallendum; medium convenientiſſimum ad evertendam rempublicã, ſubtile venenum, quia mentes occupat. Et ideo omnes hæretici ex Politicorum conſilio bellis ſuis injuſtiſſimis titulum liber- *Hæreticorum libertas.* *Politicorum libertas.*

libertatis conſcientiæ præfigunt, ut mentes capiant, populum in Catholicos tanquam hoſtes libertatis concitent, & ipſos ab imperio conjunctis viribus depellant. Scrutetur jam curioſus rei veritatem ab effectu, extendendo conſiderationes in ſingulas Europæ provincias, inveniet utique, quod ſupra indicavimus: ſit exemplum. Pugnarunt Hollãdi quinquaginta annis pro libertate conſcientiæ, ut præfert cauſa belli: quid obtinuerint, loquuntur Arminiani ipſorum concives, quibus non tantum gravi pæna inhibita eſt profeſſio ſuæ fidei, & adempta libertas conſcientiæ, ſed etiam jus naturale, defenſio, denegata manet. Idem teſtatur Gallia, & idem continuis bellis afflicta Germania nimis verum facit: libertas grata in titulo, in ambitione imperium prætenditur: ſi curioſo non ſit ſatis factum, oſtendat ipſe unum regnum, aut rempubl. in univerſo orbe, ubi libertas conſcientiæ publica lege conceda-

Exempla libertatis.

Libertas ſervitute gravior.

Libertas conſcientiæ nuſquam datur.

cedatur: non inveniet: acquieſcat ergo, & credat evigilare principes, & laqueis Idoli, Rationi ſtatus, ſub falſis titulis non ulterius confidere: terrentur veſtigiis: hoc faxit Deus.

Punctum X.

An hæretici propter alienam Religionem puniri poſſint?

Politici athei, qui libertatem religionis, officinam vitiorum, aperiunt, dicunt hæreticos ob hæreſin nullo modo puniri poſſe, eo, quod fides, & conſcientia hominis libera ſit. Cum his idem ſentiunt Lutherani, qui tyrannum judicant eſſe principem, qui hæreticum pœna capitis damnet, & conſcientiæ vim inferat. *Politici nolunt puniri hæreticos.* *Arg. 1.* *Arg. 2.*

Bodinus in ſua rep. docet, hæreticos non caſtigãdos, ſed ſuaviter reducẽdos: non alio fundamẽto, quã quod religio ſeu fides ſit donum Dei gratuitũ, quod vim nõ admittat, ſed gratiam *Arg. 3. Fides eſt donum Dei, ergo liberum ſine pœna*

tiam, cum quo Calviniſtæ communiter conſentiunt, licet Calvinus velit, hæreticos puniri poſſe.

Catholicorũ ſententia I. Infideles non puniuntur, ſi fidem nõ ſuſcipiant. Hæretici quare puniendi?

Catholici docent, infideles, Paganos, non baptizatos in Chriſto non debere compelli ad fidem, multo minus ob eam, quam profitentur, ſuperſtitionem puniri; Hæreticos vero, qui in baptiſmo nomen dederunt, ob hæreſin omni jure caſtigari poſſe, quia turbant rempubl. ſeditiones excitant, pacem, & concordiam auferunt, odia, & bella accendunt, & animas ad interitum ſeducunt.

Lex Dei mandat occidi falſos prophetas.

Hanc ſententiam tulit ipſe Deus, quando per totam legem morte mulctari præcipit eos, qui ſacerdoti, hoc eſt, Eccleſiæ inobedientes fuerint; atque in vim hujus legis omnes idololatræ, & falſi prophetæ ad mortem condemnati ſunt; Iſraelitarum multa millia interierunt, quia idolum vituli adorarunt, & per ſucceſſionem remp. ſeditioſe turbarunt.

Non magis indulget hæreticis lex gra-

gratiæ, quia vocat illos lupos rapaces & latrones, qui ideo puniri poſſunt, & debent, quia doloſe ovile Chriſti intrantes, oves diſcerpunt, & novo veneno animas fidelium occidunt.

Lex gratiæ condemnat hæreticos.

Eccleſia Dei non ſolum reges, & principes, qui hæreticos voluntarie permittunt, verum etiam Epiſcopos, negligentes in præcavenda hæreſi, regnis, provinciis & officiis privari ſtatuit: prout hoc in Jure Canonico, & multis exemplis in hiſtoriis clarum eſt.

Eccleſia Dei damnat hæreſin.

Quam ſevere Jus Civile in hæreticos pœnas decernat, ex legibus Imperatorum Conſtantini, Theodoſii, Juſtiniani, & aliorum patet: qui magiſtratum non caſtigantem hęreticos tanquam fautorem, & ſuſpectum hæreſeos excommunicandum cenſent.

Ius civile ſtatuit pœnas hæreticis.

Unde pro Catholicorum ſententia recte infertur. Quod Deus D. N. in utraque lege ſtatuit, quod Eccleſia confirmat, Jura divina, & humana decernunt, hoc juſtum eſſe nemo niſi

impius negaverit; ergo juſta eſt pœna capitis, quæ in hæreticos pronunciatur: qui dubitat, legat Doctorum Eccleſiæ præclara ſcripta, Cardinal. Bellarminum, Baronium, & alios, utique ſatisfactionem inveniet.

Tranſeamus ad rationes partium, & primo de Catholicis videamus. Dicunt hi, hæreticos puniendos, quia recedentes ab Eccleſia violant juramenta, & fidem illi datam, ob quam cauſam de jure communi caſtigari poſſunt, eo magis, quod Deo, & Eccleſiæ juratam fidem ſine neceſſitate, imo cum ſcandalo, & conſequenti damno proximi infringant. Quod autem omnis Chriſtianus in Baptiſmo Chriſto, & Eccleſiæ data fide obligetur, hoc Sacramenti ratio docet, nemo negat.

Sententia Catholicorum. 2. Heretici turbant remp.

Dicunt ſecundo hæreticos caſtigandos, quia perturbant rempubl. ſi quæras, quo modo hoc fiat? reſpondent. Omnes, qui legibus divinis, & humanis contraria ſentiunt, docent, & faci-

& faciunt, turbant rempubl. ſed hoc evidenter committunt omnes hæretici, ergo turbant republic. Major eſt certa: quia ſicut legibus ſtat reſpubl. ita illis violatis corruit. Minor in facto verificatur: ſi enim hæretici nova, & contraria non docerent, non eſſent hæretici, & falſa ipſorum profeſſio, qui de contradictione gloriantur.

Dicunt Catholici tertio, hæreticos ſeditiones excitare, & ideo puniendos: hoc probant, quia contra leges patrias cõventicula inſtituunt, & conciones; conjurant pro ſua ſecta, factiones efformant, magiſtratum contemnunt, quod ſicut nullo modo negare poſſunt, ita, proh dolor, in omni republ. mixta exemplis luctuoſis comprobatur.

Sententia Catholicorum 3. Hæretici ſunt ſeditioſi.

Quarto dicunt Catholici, hæreticos pacem, & concordiam è rep. auferre. Demonſtrant: quia pax & concordia ex conſenſu animorum oritur, hæreſis autem diſſenſiones parit, eo graviores, quod mentes à ſacris

Sententia Catholicorum. 4. Non eſt pax hæreticis.

Hæretici propriis argumentis confunduntur. religionis libertatem conſcientiæ tribueret: ſi quæras, an illa pacta, & lex non ſint reciproca? an quod ſibi permitti gloriantur, Catholicis denegatum ſit? erubeſcunt, non evadunt, & aut doloſum ſyncretiſmum machinantur, aut bellum inſtruunt. Hæc eſt monſtroſa libertas, quam ratio ſtatus hæreticis deberi fingit, cui princeps facile obices inveniet, ſi eiſdem armis hoſtes vere ſeditioſos configat. Volui hæc nonnihil deducere, ut pateat, quomodo Idolum noſtrum ſeſe rebus ſacris immiſceat, religionem, & libertatem fingere doceat, ut utramq; deleat. Non ultra dormiat princeps Chriſtianus, quia poſt tergum ſtat, qui juſtum judicabit.

Solutio arg. 1. Ad rationes propoſitas reſpondetur, ad primam. Pronunciatum hoc: (conſcientiam hominis eſſe liberam) eſt falſum: quia etiamſi Deus *Deus homini dedit liberũ arbitrium.* homini liberum arbitrium ad bene, & male agendum dederit, tamen ne naturali inclinatione dilaberetur, certas leges

leges ad ſalutem conſtituit, quas ſi libere tranſgrediatur, juſte judicabitur, & ſic mala conſcientia, quam à violentia hæretici volunt immunem, juſtitiæ DEI rigorem experietur. Quod autem afferunt heretici, quemlibet in particulari de anima ad rationem teneri; & ideo liberam debere eſſe conſcientiam, unde ratio petatur: falſam habet conſequentiam, quia potius ſequitur: homo tenetur reddere rationem actionum ſuarum, ergo non habet libertatem credendi, ſeu faciendi, quod vult, ſed obligatur ad legem, de cujus obſervantia ratio exigetur. Privantia ſunt, teneri lege, & liberum eſſe: ſi dicant, ſe non obligari legibus, Chriſtiani non ſunt, & Chriſtiana libertate prorſus indigni.

Hæretici tenentur Deo ad rationem, ergo à lege non ſunt liberi.

Ad ſecundam rationem dicitur: ſi per libertatem conſcientię intelligant liberum arbitrium hominis, concedimus, quod Calviniſtæ negant, hoc à Deo conceſſum, non tamen exinde ſequitur prætenta libertas credendi,

Solutio arg. 2.

quæ

quæ legibus circumſcripta eſt.

Solutio arg. 3. Ad tertiam rationem, dico cum Eccleſia, falſum eſſe hoc impium antecedens in ſenſu communi hæreticorum explicatum, quod nimirum Deus non cogit conſcientias hominum, ut ſenſus ſit, homines poſſunt credere, quod volunt ad ſalutem: quia arguit Deum injuſtitiæ, qui de lege puniret, quod in genere permiſiſſet; qui ſibi contrarius libertatem daret, legibus tolleret: non ut homo judicat Deus. Cogit conſcientias hominum per divinas, & humanas leges amore ſalutis: ſed non aufert liberum arbitrium ad obediendum, aut reſiſtendum: hoc ſenſualitatem ſequentes uſurpant Pagani, Turcæ, & mali Chriſtiani: ſed non ſine peccato, & gravi pœna, ergo illi libertatem non habent, qui ſupplicia inviti expectant.

Leges Dei arguunt hæreticos.

Solutio arg. 4.

Princeps nō occidit animam,

Ad quartam rationem reſpondetur: principem, vel Magiſtratum non habere proprie poteſtatem in ani-

animam hominis, ut illam occidat, *ſed ma* quæ immortalis eſt: habet tamen à *le vi-* Deo mandatum & poteſtatem, ho- *ventes.* minem ſeditioſum, rebellem, tranſgreſſorem legum pro qualitate puniendi, & vita privandi; quod ſatis eſt imperii, ut libertas male agendi tollatur: neque anima, quæ libertatem contra leges Dei quærit, manus Dei effugiet.

Solutio arg. 5. Hæretici quomodo dicantur Chriſtiani.

Ad quintam rationem, damus hæreticos ob baptiſmum ſuſceptum cũ Catholicis Chriſtianos dici, ſed negamus illos eandem fidem profiteri, & in ſpe ſalutis convenire: ſi enim eandem habent cum Catholicis fidem, quare contrariam docent, & armis defendunt? quare non pacifice cum illis ſub una lege vivunt? quare proſcribunt, occidunt? ſi in ſpe ſalutis æternæ conveniunt, quomodo bona opera rejiciunt, ſolam fidem juſtificare volunt? cum tamen Catholici utrumque conjungendum cenſeant, ut in miſericor-

Hæretici ſperant ſine fundamento.

ricordia Dei ſperare audeant? non ſtulte ſperant hæretici, ſi divinis mandatis ſapienter inhærent. Catholicis mandata Dei per gratiam gravia non ſunt, hæreticis impoſſibilia: ſane ſicut hæ voces malum concentū eliciunt, ita ex malo antecedente libertatem ſibi deberi, male hęretici concludunt. Melius inferrent: nomen, & fidem cum Catholicis communem habemus, ergo eiſdem legibus tenemur.

Solutio arg. 6.

Ad ſextam rationem reſpondemus: ſi tyrannis eſt, hæreticis non concedere libertatem, & illos in exilium ejicere: majores tyranni ſunt ipſi hęretici, qui confratres ſuos fraudulenter, & violenter opprimunt, mille cruciatibus afficiunt, crudeliter occidunt: ſi reipubl. utile eſt hęreticos compati: quare reſp. hæreticorum, ferendo Catholicos, eandem utilitatem non ſectatur? quare injuſte in alios ſtatuunt, quod ſibi jure concedi deſiderant? nimirum leges non admittunt, qui libere peccare volunt.

Hæretici ſe accuſant tyrannidis.

Hæreticis non placent leges adverſæ.

Dicat:

Dicat curioſus, quid tandem intelligendum ſit ſub nomine libertatis conſcientiæ, quando univerſus fere orbis illam obtendit, & infenſiſſimis bellis propugnat? *Quid ſit libertas conſcientiæ?*

Reſpondemus primo, ex parte Catholicorum non dari iſtam libertatem conſcientiæ, ſed pro defenſione religionis, & Eccleſiæ juſtum bellum decerni. Hæretici per libertatem conſcientiæ intelligunt indifferentiam fidei, quam perſuadent Catholicis, ut ſecure cum illis habitent, ad bonorum Eccleſiæ communionem admittantur, & tandem incautos in ſervitutem redigant. Politici, ſi arcana Idoli velint prodere, dicent, libertatem conſcientiæ in effectu nihil aliud eſſe, quam ipſum atheiſmum: involucrum aptum, quia gratum ad fallendum; medium convenientiſſimum ad evertendam rempublicã, ſubtile venenum, quia mentes occupat. Et ideo omnes hæretici ex Politicorum conſilio bellis ſuis injuſtiſſimis titulum liber- *Hæreticorum libertas.* *Politicorum libertas.*

libertatis conſcientiæ præfigunt, ut mentes capiant, populum in Catholicos tanquam hoſtes libertatis concitent, & ipſos ab imperio conjunctis viribus depellant. Scrutetur jam curioſus rei veritatem ab effectu, extendendo conſiderationes in ſingulas Europæ provincias, inveniet utique, quod ſupra indicavimus: ſit exemplum. Pugnarunt Holladi quinquaginta annis pro libertate conſcientiæ, ut præfert cauſa belli: quid obtinuerint, loquuntur Arminiani ipſorum concives, quibus non tantum gravi pæna inhibita eſt profeſſio ſuæ fidei, & adempta libertas conſcientiæ, ſed etiam jus naturale, defenſio, denegata manet. Idem teſtatur Gallia, & idem continuis bellis afflicta Germania nimis verum facit: libertas grata in titulo, in ambitione imperium prætenditur: ſi curioſo non ſit ſatis factum, oſtendat ipſe unum regnum, aut rempubl. in univerſo orbe, ubi libertas conſcientiæ publica lege conceda-

Exempla libertatis.

Libertas ſervitute gravior.

Libertas conſcientia nuſquam datur.

cedatur:non inveniet: acquieſcat ergo, & credat evigilare principes, & laqueis Idoli, Rationi ſtatus, ſub falſis titulis non ulterius confidere: terrentur veſtigiis:hoc faxit Deus.

PUNCTUM X.

An hæretici propter alienam Religionem puniri poſſint?

POLITICI athei, qui libertatem religionis, officinam vitiorum, aperiunt, dicunt hæreticos ob hæreſin nullo modo puniri poſſe, eo, quod fides, & conſcientia hominis libera ſit. Cum his idem ſentiunt Lutherani, qui tyrannum judicant eſſe principem, qui hæreticum pœna capitis damnet, & conſcientiæ vim inferat. *Politici nolunt puniri hæreticos.* *Arg. 1.* *Arg. 2.*

Bodinus in ſua rep. docet, hæreticos non caſtigãdos, ſed ſuaviter reducẽdos: non alio fundamẽto, quã quod religio ſeu fides ſit donum DEI gratuitũ, quod vim nõ admittat, ſed gratiam *Arg. 3.* *Fides eſt donum Dei, ergo liberum ſit ne pœna*

tiam, cum quo Calviniſtæ communiter conſentiunt, licet Calvinus velit, hæreticos puniri poſſe.

Catholicorũ ſententia 1. Infideles non puniuntur, ſi fidem nõ ſuſcipiant. Hæretici quare puniendi? Lex Dei mandat occidi falſos prophetas.

Catholici docent, infideles, Paganos, non baptizatos in Chriſto non debere compelli ad fidem, multo minus ob eam, quam profitentur, ſuperſtitionem puniri; Hæreticos vero, qui in baptiſmo nomen dederunt, ob hæreſin omni jure caſtigari poſſe, quia turbant rempubl. ſeditiones excitant, pacem, & concordiam auferunt, odia, & bella accendunt, & animas ad interitum ſeducunt.

Hanc ſententiam tulit ipſe Deus, quando per totam legem morte mulctari præcipit eos, qui ſacerdoti, hoc eſt, Eccleſiæ inobedientes fuerint; atque in vim hujus legis omnes idololatræ, & falſi prophetæ ad mortem condemnati ſunt; Iſraelitarum multa millia interierunt, quia idolum vituli adorarunt, & per ſucceſſionem remp. ſeditioſe turbarunt.

Non magis indulget hæreticis lex gra-

gratiæ, quia vocat illos lupos rapaces & latrones, qui ideo puniri poſſunt, & debent, quia doloſe ovile Chriſti intrantes, oves diſcerpunt, & novo veneno animas fidelium occidunt.

Lex gratiæ condemnat hæreticos.

Eccleſia Dei non ſolum reges, & principes, qui hæreticos voluntarie permittunt, verum etiam Epiſcopos, negligentes in præcavenda hæreſi, regnis, provinciis & officiis privari ſtatuit: prout hoc in Jure Canonico, & multis exemplis in hiſtoriis clarum eſt.

Eccleſia Dei damnat hæreſin.

Quam ſevere Jus Civile in hæreticos pœnas decernat, ex legibus Imperatorum Conſtantini, Theodoſii, Juſtiniani, & aliorum patet: qui magiſtratum non caſtigantem hereticos tanquam fautorem, & ſuſpectum hæreſeos excommunicandum cenſent.

Ius civile ſtatuit pœnas hæreticis.

Unde pro Catholicorum ſententia recte infertur. Quod Deus D. N. in utraque lege ſtatuit, quod Eccleſia confirmat, Jura divina, & humana decernunt, hoc juſtum eſſe nemo niſi

impius negaverit; ergo juſta eſt pœna capitis, quæ in hæreticos pronunciatur: qui dubitat, legat Doctorum Eccleſiæ præclara ſcripta, Cardinal. Bellarminum, Baronium, & alios, utique ſatisfactionem inveniet.

Tranſeamus ad rationes partium, & primo de Catholicis videamus. Dicunt hi, hæreticos puniendos, quia recedentes ab Eccleſia violant juramenta, & fidem illi datam, ob quam cauſam de jure communi caſtigari poſſunt, eo magis, quod Deo, & Eccleſiæ juratam fidem ſine neceſſitate, imo cum ſcandalo, & conſequenti damno proximi infringant. Quod autem omnis Chriſtianus in Baptiſmo Chriſto, & Eccleſiæ data fide obligetur, hoc Sacramenti ratio docet, nemo negat.

Sententia Catholicorum. 2. Heretici turbant remp.

Dicunt ſecundo hæreticos caſtigandos, quia perturbant rempubl. ſi quæras, quo modo hoc fiat? reſpondent. Omnes, qui legibus divinis, & humanis contraria ſentiunt, docent, & faci-

& faciunt, turbant rempubl. ſed hoc evidenter committunt omnes hæretici, ergo turbant rempublic. Major eſt certa: quia ſicut legibus ſtat reſpubl. ita illis violatis corruit. Minor in facto verificatur; ſi enim hæretici nova, & contraria non docerent, non eſſent hæretici, & falſa ipſorum profeſſio, qui de contradictione gloriantur.

Dicunt Catholici tertio, hæreticos ſeditiones excitare, & ideo puniendos: hoc probant, quia contra leges patrias cõventicula inſtituunt, & conciones; conjurant pro ſua ſecta, factiones efformant, magiſtratum contemnunt, quod ſicut nullo modo negare poſſunt, ita, proh dolor, in omni republ. mixta exemplis luctuoſis comprobatur.

Senten tia Ca tholic rum 3. Hæret ci ſunt ſeditio ſi.

Quarto dicunt Catholici, hæreticos pacem, & concordiam è rep. auferre. Demonſtrant; quia pax & concordia ex conſenſu animorum oritur, hæreſis autem diſſenſiones parit, eo graviores, quod mentes à ſacris

Senten tia Ca tholic rum. Non pax hæ retici

divertat. & hoc per univerſum orbem tam clarum reddit experientia, ut etiam in privata familia pax conſervari non poſſit, ſi hæreticus in illam admittatur.

Sententia Catholicorum 5. Hæretici ſunt cauſa belli. Quinto dicunt, hæreticos accendere in rep. odia, & bella: hoc etiam probant: quia naturaliter execrantur ſibi contrarios, præſertim in rebus fidei, quæ mentem occupant, & æternam ſalutem concernunt; atque ex hoc ardenti odio bella ſuadent, arma ſumunt, ut quos jure non poſſunt, violenter opprimant; hoc teſtantur omnes hiſtoriæ, & non eſt provincia ſub ſole, quæ hæreſin ſuſcepit, aut ſaltem guſtavit, quin lamentabili ſua deſolatione, & ruina bella hæreticorum deploret.

Sententia Catholicorum 6. Hæretici ſeducunt animas. Dicunt ſexto, ideo hæreticos puniendos, quod animas ad interitum deducunt, & occidunt; & merito. Quia ſi humanæ juſtitiæ legibus juſtum eſt, homicidas, latrones, & fures punire, qui tantum civilem politiam offen-

offendunt, quanto magis caſtigandi ſunt, qui animas occidunt, Eccleſiam ſimul, & rempublicam perturbant? Quod hoc faciant hæretici, probant Catholici: quia omnis hereſis eſt peccatum, eſt contraria legi divinæ, eſt pertinacia erroris, & ponit hominem extra Eccleſiam: atqui peccatum occidit animam, ergo & hæretici, qui illo utuntur.

Objectio hæreticorum de zizaniis.

Si objiciant hæretici, hunc rigorem eſſe verbis Chriſti D. N. contrarium, qui vult zizania ſimul toleranda cum tritico uſque in diem meſſis.

Solutio objectionis.

Reſpondent Eccleſiæ Catholicæ Doctores, Chriſtum hoc loco loqui de extremo judicio, & per zizania nõ ſolos hæreticos, ſed omnes malos intelligere, ſicut per triticum omnes bonos: quos quia nec angeli meſſores, multo minus homines pure cognoſcunt, ne errent, Deus ſibi judicium ad meſſem reſervat. Permittit autem hæreſin in republ. quia homini dedit liberum arbitrium; non ratifi-

Deus permittit, non probat malum

cat, non præcipit hæreſin: quia hoc infinitæ Dei bonitati repugnat, ut malum approbet, quia in peccata æterna ſupplicia ſtatuit: non ergo valet conſequentia, Deus permittit zizania creſcere, hæreticos vivere: ergo idem tenetur facere princeps in rep. Quia etiam Deus homicidas, & fures per leges ad mortem condemnare jubet. Et ſi hæc illatio eſſet valida, nulla peccata in republ. puniri poſſent, quia à Deo permittuntur: quod eſt contra divinæ & humanæ juſtitiæ regulas.

Porro ut aliquid de rigore juris remittant Catholici Principes, imitantur Deum D.N. permittunt aliquando illos in ſuis provinciis vivere, quando ſine periculo ejici non poſſunt, non quod ratificent hæreſin, aut hæreticis faveant, ſed quia aliter impedire non poſſunt. Quando vero fortiores facti ſunt, lenitatem rigori præferunt, nam quos jure pœna capitis afficere poſſent, ſpe converſionis ſine damno bonorum emigrare concedunt:

Lenitas Catholicorũ in hæreticos.

cedunt: quod ipſum ſi hæretici cum Catholicis obſervarent,non tot cruces in Anglia erigerentur.

Unum velim ex animo hic obſerventindifferenter Catholici,& hæretici.hæreſin tale eſſe peccatum, quod Deum D.N. ordinarie provocat ad vindictam in nos exercendam per bella.quia hæreſis Deo,& ejus ſanctis legibus bellum inferre velle videtur. atque hinc non ſolum hæretici qui hæreſin docent,bellis affliguntur,ſed etiam Catholici reges, & principes, qui dormientes hæreſin in ſuis provinciis admiſerunt, aut illis lucri vel ſanguinis cauſa faverunt, cum ſubditis miſere conſumuntur.fugiat peccatum,qui pœnam metuit. *Hæreſis bella provocat.*

Ad rationes Politicorum jam ſupra reſponſum eſt ,quod impium ſit affirmare,fidem Chriſtianis eſſe liberam, cum Deus certam legem conſtituerit,juxta quam hominem Chriſtianum velit in republ. vivere. prætenſam autem libertatem de ſolo *Solutio arg.1.*

libero arbitrio intelligendam eſſe.

Solutio arg. 2. In Lutheranos retorquent Catholici tela, quibus petuntur, & quæ jura in ſe ab illis ſtatui experiuntur, illa in eoſdem exercere non putant injuriam.

Solutio arg. 3. De Bodino aliorum ſit judicium: ego miror, quod cum Calviniſta ſit, in hoc contra Calvinum ſentiat, libertatemque conſcientiæ defendat, quam equidem qui quærunt, ſi non athei ſunt, ad atheiſmum inclinare videntur. Et ideo illis, ſicut Politicis reſpondere ſufficiat. Ad id, quod de ſuavi reductione docet Bodinus, Dicunt Catholici, quamvis experientia conſtet, indulgentia hæreticos deteriores fieri, tamen principem ſolere primo lenitate uti, ut illos reducat, ſi non proficiat, tunc exilio, aut pro qualitate delicti ſeverius caſtigare debere. Ubi omnino diſtinguendum inter hæreticos, qui ſimplicitate ſua in errores lapſi ſunt, & qui vel authores, vel Doctores hæreſeos eſſe cognoſcun-

Hæretici indulgentia deteriores ſiunt.

gnoſcuntur, ut illi lenius dimittantur, hi ſecundum leges puniantur.

Punctum XI.

An liceat principi Chriſtiano religionem fingere, diſſimulare & hypocriſin exercere?

Pugnandum hoc loco eſt contra mundi ſapientes, Politicos atheos, qui ſummam arcanorum ſuorum in hoc fere ſtare arbitrantur, ut aliud dicendo, aliud agendo, quovis dolo & ſpecie imperium obtineant, & conſervent, ideoque acies noſtra in Deo, & recta ratione inſtruenda eſt.

Macchiavellus docet, Primo, quod non ſit neceſſarium principi, actualiter eſſe religioſum, & virtuoſum, modo dextre ſe talem fingat. Secundo, quod hoc ipſum ſit damnoſum in actu, & utile, quando princeps exterius habetur pro religioſo, ipſe autem ſciat pro re nata mutare, & facere contrarium. Tertio, quod ſit impoſſibile

Arg. Politicorum 1.

Arg. 2.

Arg. 3.

bile principi exercere veras virtutes, quia ſæpe ad conſervandum ſtatum cogitur violare fidem, religionem, charitatem, humanitatem, & pro varietate fortunæ mutare vela, ut ſit bonus, quando poteſt; malus, quando neceſſitas hoc requirit. Quarto, quod ſumme neceſſarium ſit, princeps ita mores componat, ut ab omnib. pro pio, religioſo, & virtuoſo habeatur, quia homines vehementer religionis opinione ducuntur. Quinto, quod neceſſarium ſit, caute diſſimulare. quia qui neſcit diſſimulare, neſcit regnare: qui legibus virtutum paret, verus rex eſſe non poteſt; quia non utitur fallaci aſtutia, decipitur ab aliis regibus: & qui conſervat conſcientiam, perdit regnum.

Macchiavello licet eſſe malum.

Arg. 4. Principis eſt fingere pietatem.

Argumentū plenum paradoxis.

Hæ ſunt præcipuæ impietatis Politicorū ſubtilitates, videamus nunc, quid Deus D. N. vera fides, & recta ratio nos doceat, ut cum ſolido fundamento illis reſpondeamus.

Dominus Deus noſter æterna, & infal-

Sententia Dei in hypocritas,

infallibilis veritas per Spiritum S. dicit: abominatio Domini omnis illuſor. Væ duplici corde, & labiis ſceleſtis, & manibus malefacientibus: væ peccatori terram ingredienti duabus viis. Hic populus labiis me adorat, cor autem longe abeſt à me.

Sententia Chriſti D.N. in hypocritas.

In Euangelio Chriſtus nullum peccatum ita execratur, & reprehendit, ſicut hypocriſin; hinc dicit: væ vobis hypocritæ: quid me tentatis hypocritæ? vocat illos fermentum corrumpens totam maſſam, & mandat cavere ab hypocritis, qui in veſtimentis ovium ſunt lupi. Qui negaverit me coram hominibus: negabo & ego eum coram patre meo, qui in cœlis eſt. Qui diſſimulat, delinquit dupliciter.

Fides Chriſtiana damnat hypocriſin.

Fides noſtra Chriſtiana docet, quod Deum D.N. ex toto corde, & totis viribus amare, & colere debeamus, proximũ autem ſicut nos ipſos: quod homo debeat ſervare veram fidem in vita, veritatem in judicio, fu-

gere mendacium, cavere à dolo, ambulare vias ſimplices, in corde recto coram Deo ſtare: ergo non licet religionem fingere, nec diſſimulando fallere. Hoc idem docet ſancta Eccleſia, omnes ſancti Patres, & Doctores.

Lex naturæ æquitatem amat.

Lex naturæ clamat: quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.

Recta ratio quærit vera, non ficta.

Gentiles abominantur fictionem virtutum.

Recta ratio, ut ſeparata à lumine fidei, in Gentilibus clariſſime reſplendens dicit. Quod vera virtus, & gloria agit radices & creſcit; res autem fictæ, ut flores cito marceſcunt, nunquam durant. Cicero dicit, quod non ſit major peſtis inter hominum vitia, quam illorum, qui quanto magis fallunt, tanto meliores haberi, & malitiam tegere procurant. Hoc idem docet Plato, quod ſummus gradus malitiæ ſit, præ ſe ferre juſtitiam, & non eſſe juſtum. Saluſtius monet. Cura eſſe bonus, non videri. Plinius. Multi famam, conſcientiam pauci verentur. Cicero concludit, quod optima reverentia Diis exhibetur, quando ſemper hono-

Reſpondeat hæreticus Ciceroni.

honorantur, & pura, ſyncera, integra, una mente, & voce adorantur. Si Senecam, & alios Gentilium ſapientes legat Chriſtianus, vere confundetur cum dolore, quando Politicorum doctrinam vitiis abundare, illos virtutibus prælucere convincetur.

Recta ratio illuminata puritatem exigit, dolum odit.

Recta ratio illuminata ſic diſcurrit. Quodcunque bonum in genere boni excellentiſſimum eſt; hoc puriſſimum amorem meretur. Deus eſt excellentiſſimum, & ſummum bonum, ergo Deus puriſſimum amorem meretur; non falſum, non adulterum, qualem Politici docent fingere.

Deus nec fallitur, nec fallit.

2. Deus eſt ipſa infinita ſapientia, omnia præterita, præſentia, & futura perfectiſſime ſciens, qui nec fallit, nec falli poteſt: ergo male conſulunt, qui Deum humanis figmentis duplici corde decipere conantur.

Vtinam hoc principes bene conſiderarent.

3. Deus vere ſolus eſt, qui dat, & aufert ſpiritum principum, qui de ſtercore erigit pauperem, & ſuperbos humiliat: ergo puriſſimo cultu

adorandus eſt, qui in manu ſua habet vitam principum, omnium jura regnorum, & æternam ſalutem.

Hypocriſis proprietates, & fructus. 4. Omnis hypocriſis, mendacium, dolus malus eſt peccatum, privans Deum ſua debita gloria, & hominem ſua honeſtate, & felicitate, ergo diligentiſſime fugienda ſunt, quæ tam ingentia mala inferunt non docenda.

Comminatio Dei de hypocritis. 5. Tam eſt abominabile malum hypocriſis, ut quando Deus ob peccata iratus pœnas minatur, dicat ſe nobis reges hypocritas daturum. Et cum per Spiritum S. nobis deſcribitur, qualis ſit futurus Antichriſtus, dicitur, quod perfectiſſimus erit hypocrita: ergo non eſt quærenda, ſed deteſtanda, hypocriſis.

Diabolus eſt magiſter hypocritarum. 6. Diabolus quando vult decipere homines, transfigurat ſe in angelum lucis ſub ſpecie boni, promovet malum. Idem facit hypocrita, diſſimulator, doloſus; ergo ſicut Diabolum, ita ejus diſcipulos hypocritas, & eorum

eorum doctrinam fugere debemus.

* Hoc quadrato agmine muniti, in quo mandata Dei ad dexteram ducem agunt, fides viva, & vera corpus format, ratio illuminata ſiniſtrum latus defendit, & recta ratio naturalis ordines claudit, progrediamur ad deſtruendum exercitum argumentorum, quæ à Politicis atheis nobis oppoſita ſunt.

Ad primum argumentum, quod non ſit neceſſarium, principem eſſe religioſum, & ſufficiat, ſi ſciat ſe talem fingere, Reſpondetur ex ipſius Macchiavelli doctrina: hoc modo. Macchiavellus docet neceſſarium eſſe Principi fingere religionem, fidem, charitatem, aliaſque virtutes; rationem addit, quia ad conſervandum ſtatum nihil religione, & virtutis opinione fortius: ex quo infero: ſi ficta religio, pietas, charitas, fides, & quæcunque virtus principi eſt neceſſaria, ergo multo magis vera religio, & virtus eſt neceſſaria: quia nobiliorem

Solutio argumenti. 1.

Praſtātius eſt corpus umbra

rem effectum producit res ipſa, quam ejus umbra, & opinio. Et ſi ſtatum; hoc eſt, rempubl. conſervat religio, & virtus ficta, quomodo hoc ipſum non ſolidius præſtabit vera& realis?

Solutio arg. 2. Ad ſecundum arg. quod ſit damnoſũ Principi, ſi actu ſit religioſus, virtuoſus. Utile autem, ſi talem ſe fingat. Reſpondetur fere eodem modo, quo ad primum. Quia videtur implicare eſſe aliquid utile in opinione, & damnoſum in actu. cum res ipſa fortius agat ſua opinione: hinc dico. Ex mente Macchiavelli. religio, & virtus ficta ideo conſervat remp. quia optimo vinculo trahit, & conjungit animos populi inter ſe, & cum principe, & ideo eſt utilis. Sed hoc multo efficacius præſtat actualis religio, & virtus, ergo illa eſt utilior, & non damnoſa. Minorem probo ex ſuperiori ratione, & ſenſu communi. In-*Abominatio omnis illuſor.* vertamus argumentum retorquentes tela. Quæ ficta ſunt in humanis, parum durant, probata non ſubſiſtunt, cogni-

cognita contemnuntur. Si autem ſubditi religionem, & virtutes ſui principis, ut ſolent, diligenter obſervent, fucatā inveniant, pro virtute ſimulata vitia prædominari advertant, nunquid orietur diffidentia, ubi prius erat concordia? nunquid populus amabit principem, quem Deo illudere, & omnia fingere conſpiciunt? pergo. Sed ſine concordia, & amore mutuo non conſervatur Reſpub. ergo damnoſa fictio religionis, & ejus actus utiliſſimus: quia illa diſſolvit vincula reipubl. hic conciliat.

Solutio argumenti 3.

Ad 3. arg. quod ſit impoſſibile principi veras virtutes exercere, quia ſæpe cogitur fallere, &c. Reſpondetur, hoc argumentum vere oſtendere Politicos eſſe atheos, quia in illo ſequuntur Lutheranos, quando dicunt impoſſibile, ſequi virtutes, ſervare mandata Dei; aſtipulantur Calviniſtis, cum dicunt, principem cogi ad violandam fidem; Conſentiunt Catholicis, quando volunt principem debere

Politici docent impia.

Politici credunt omnia, & nihil

debere eſſe bonum, quando poteſt; profitentur atheiſmum, quando docent mutare vela, & fingere pro varietate fortunæ. ſic omnia credunt, nihil credentes. Videamus ſingula. Impoſſibile non poteſt eſſe, quod Deus auctor omnis boni, & juſtitiæ præcepit. Sed Deus præcepit ſequi virtutes & ſervare mandata, ergo hoc impoſſibile eſſe non poteſt. Major eſt vera: quia ſi Deus homini impoſſibilia imponeret, nõ eſſet ſumẽ bonus, ſed injuſtus: de qua re videnda Eccleſiæ Dei certa doctrina. Minorẽ nemo audet negare. Dein ſi impoſſibile eſt ſequi virtutes, quare nõ magis impoſſibile eſt, ſequi vitia? Annon facilius eſt ſequi rem exiſtentem, quam fingere, quod non eſt? Dicit æterna veritas, jugum meum ſuave eſt: clamant impii. ambulavimus vias difficiles, laſſati ſumus in via iniquitatis. Neutrum credunt Politici, donec ſentiant, ideoque magis impie pro impoſſibilitate dicunt, principem cogi ad fallendam fidem,

Deus non mandat impoſſibilia.

Politici nolunt intelligere, ut bene faciant.

ad vi-

ad vitia. Sed etiam hoc falſum eſt: quia Deus non impellit ad vitia, quia ſevere illa prohibet. Non fatum, quia aſtra non neceſſitant voluntatem hominis, quam Deus liberam aſſeruit. Non cogit natura, ſed tantum inclinat ad malum, cui ſi frenum rectæ rationis injiciatur, ſequitur bonum: quid ergo, mi Macchiavelle, cogit principem ad vitia? an fortunæ impulſus, cui dicis reſiſti non poſſe? ſic dixiſti: declara ergo mihi, quid ſit fortuna tua te impellens, an Divinum, aut Diabolicum, aut humanum quid eſt fortuna? Non eſt quid divinum, nec diabolicum, quia tu Deum, & diabolum eſſe negas: eſt ergo quid humanum, & hoc credo, quod ſit malitia cordis tui, quam ut in te, & in aliis ſecuram facias, nec Deum, nec diabolum; nec præmium virtutis, neque pœnas peccati concedis. Unde mirum eſt, quod cum Catholicis doces, Principem

Fatum Gentile non valet.

Macchiavelli fortuna neceſſitat ad malum

Sic omnes Politici delirãt

cipem debere eſſe bonum, quando poteſt: cum per impulſum fortunæ dicas illum cogi ad malum: quomodo enim erit bonus, qui neceſſario eſt malus? Sed inquies etiam fortuna impellit ad bonum. Si ita eſt, quare dicis eſſe impoſſibile ſequi virtutes? Iterum effugis, dicendo, quod princeps aliquando debeat eſſe bonus, aliquando malus, prout expedit Reipub. Nota quid de te ſentiam, Macchiavelle: quia principem doces eſſe malum, puto te non intelligere, ut ſit aliquando vere bonus, ſed ut ſe bonum fingat, quod eſt eſſe malum, & ſic qui ſemper malus es, ſemper ad malum informas tuum Principem. Si autem velis ipſum vere bonum, quare, ut malus ſit, & virtutes fingat, doces?

Reſpondeant Macchiavelli ſectatores.

Princeps Politicus non obligatur ad unã religionem.

Reſtat quod Politici docent ex fundamento atheiſmi, Principem debere mutare vela pro varietate fortunæ: ſi nimirum videat ſibi obeſſe unam religionem, ad obtinendum, aut

t conſervandum imperium, aſſu-
at aliam: quod eſt proprium atheo-
m, qui nec Deum, nec cultum ha-
nt. Contra hos videtur dicendum,
uod illa mutatio in Principe non ſit
cura, nec ſolida prudentia. Ratio
t, quia princeps eſt quaſi Civitas in
onte poſita, quæ abſcondi non po-
ſt, ſi autem ſubditi videant Princi-
em ad quemcunque ventum religio-
em leviter mutare, non facile con-
dent illi, quem Deo fidem datam
fringere noverunt; cui enim ſerva-
it fidem, qui Deo præſtita juramen-
violat? & qui in divinis ludit, reli-
ionem incertam habet, quid faciet
humanis? Qui in Deum injurius,
ingratus eſt, quam ſpem juſtitiæ, &
ementiæ præbet ſubditis? Mutet
rinceps quantum velit Religionem,
unquam ſua inconſtantia conſtan-
s acquiret ſubditos, nunquam do-
is ſecuritatem dabit: ergo male do-
ent Politici, Principi expedire reli-
ionis mutationem, cum illa ſecuri-

Princeps Chriſtianus eſt ſicut civitas in monte poſita.

Dolus nemini prodeſſe debet.

tatem

tatem evertat Reipubl. & animos populi alienos reddat: quo modo iſta levitas prudentiæ nomen mereatur, Sapientes judicent.

Solutio arg 4. Ad quartum argum. quod ſumme neceſſarium ſit Principi, ita mores componat, ut ab omnibus pro pio, religioſo, & virtuoſo habeatur, etiamſi talis non ſit. Reſpondetur hoc eſſe conferendum cum primo argumento, in quo docetur, quod non ſit neceſſarium Principi revera, & actualiter eſſe religioſum, ex utroque hoc infertur. Religio, virtus, pietas ficta, non autem realis, & vera eſt principi neceſſaria: quod in primo argumento refutavimus.

Solutio argumenti 5. Quomodo liceat diſſimulare. Ad quintum argum. & axioma Politicorum, qui neſcit diſſimulare, neſcit regnare. Reſpondetur, Chriſtianos habere legem certam, non licere diſſimulare cum peccato; ſi vero ſine offenſione Dei, & juſtitiæ ſimulatio neceſſaria ſit, hanc actum

eſſe

ſe prudentiæ. Quod autem Mac-
avellus non intelligat hanc Chri-
nam prudentiam, patet ex eo,
a paſſim docet, dolo doloſis
viandum, pellem vulpis induen-
n, ubi leonis deficit; fictam re-
onem, & virtutem ſufficere: fi-
a violare neceſſitatis eſſe quæ o-
ia plena ſunt peccatis, & abo-
atio coram Deo, ideoque Prin-
Chriſtiano fugienda.

Ad axioma vulgare dicitur, hoc *Solutio*
aliter eſſe verum, quam ſi ad *axio-*
m Chriſtianam reſtringatur. Si *matis.*
m ex mente Macchiavelli ad
s, & hypocriſin extendatur,
is fore, ſi axioma invertatur
modo: neſcit regnare, qui ſcit *Neſcit*
ſe diſſimulare. Ratio eſt, quia *regna-*
imprudenter & infeliciter re- *re, qui*
qui Deum auctorem omnis im- *ſcit do-*
ficto corde colit, amicos fallit, *loſe diſ*
rbo pacis occidit, & in re fi- *ſimula.*
ummam ſapientiam conſtituit.
otum facit hypocrita, qu dolo-
ſe diſ-

ſe diſſimulat, ergo imprudenter, & infeliciter regnat. Major probatur: quia nihil ſtultius fit ab homine, quam divinam providentiam, & veritatem impugnare: nihil certius ducit ad interitum, quam hypocriſis, & doloſa mentis fictio: ergo qui his utitur, imprudenter regnat, cum Dei & hominum favorem amittat.

Solutio proverbii Politicorũ.

Ad ſecundum proverbium Politicorum, quod verus rex eſſe non poteſt, qui legibus virtutum alligatur. Reſpondetur, Politicos hoc fruſtra perſuadere Chriſtianis, qui plane contrarium credunt, & ſtatutum habent: quod verus rex eſſe non poſſit, qui legibus divinis non obtemperet, humanis vim inferat. Si curioſus ſcire deſideret, quare Politici hoc axioma producant: dico. quia regem à Deo, & omni lege liberum volunt; ſi autem legibus virtutum alligaretur, liber non eſſet, ergo verus rex non eſſet, inſignis prudentia: non ſic ſapit Chriſtianus, cui ſervire Deo, regnare eſt; cui

Verus rex Deum, & juſtitiã colit.

ui virtus veram libertatem con-

l tertiam maximam Politico- quod qui non utitur fallaci aſtu- :cipitur ab aliis regibus, vicinis; ɔndetur, non eſſe veram: quia :quitur, hic Princeps utitur do- ;o non decipitur: imo potius arium ſequitur juſte: qui dolo , dolo circumvenietur, ſicut adio ferit, gladio perit. Porro ad ıt princeps non decipiatur, de- :udenti conſilio uti, doloſis pa- idere, non aſſumere peccatum, tet malum: quia hoc provocat ı malum. Et quandoquidem to- re mundus in maligno poſitus, faciet Princeps, ſi prudenter in- ;et artificia doli, non ut illis uta- :d ut præveniat, & fugiat.

Solutio tertii axiomatis. In dolo vincere dolum.

l quartam maximam atheorum, l qui conſervat conſcientiam, t regnum; Reſpondetur, illam veros Chriſtianos non tantum n, ſed impiiſſimam eſſe: falſa eſt,

Solutio 4. axiomatis. Conſcientia pura perdit regnū.

I quia

quia conſervare conſcientiam puram à peccato, eſt opus bonum, Deo cum primis gratum; perdere autem regnū eſt pœna peccati. Si ergo Rex privaretur regno ob puritatem conſcientiæ, utique propter bonum opus caſtigaretur. quod eſt falſum. Impiiſſima eſt, quia Deum, qui mundos corde Beatos vocat, hypocritas abominatur, arguit injuſtitiæ, cum docet, quod regnis exuat eos, qui ipſi in puritate conſcientiæ ſerviunt. Non ita de Deo D. ſuo ſentit Chriſtianus. Juſtus eſt Dominus.

Jam pugnatum ſatis contra omnes inſidias, & acies Politicorum, quis victoriam reportarit, judicent ſapientiores. Ergo Reges, Principes, & omnes Chriſtianos fideles humiliter oro conſiderent ex ſupradictis, in quam fragili fundamento Politici athei noſtri ſuam ſubtilitatem, & quā venditant, ſupremam prudentiam, collocatam habeant: in figmentis, in mendacio, in dolo, in hypocriſi, in malo

Politicorum fundamenta.

confidunt: quod Deus D.N.
ſia Dei, omnes Sancti, & omnes
ıtes docent, hoc ipſi impro-
Idolum ſuum, Rationem ſtatus
›ræferunt, Deum ipſum negant,
a libere exerceant. Si hæc ſapi-
:ſt, ſtulti ſunt omnes Sancti, &
s, qui Deum puro corde ſe-
:ur. Si vero hi ſapientes ſunt, qui
ıám partem, Deum, ſummum
n elegerunt; Stulti manent Po-
qui rebus fictis paſcuntur, &
ıinus cæci reges, qui ipſorum
ia ſuſcipiunt. Caveant, iterum
ter oro, Reges & Principes ſi- *Cautio*
iſtorum atheorum doctrina, *ad re-*
ia eſt, quæ videtur homini juſta, *ges*
ima autem ejus deducunt ad *Chri-*
m: ſedent in inſidiis cum diviti- *ſtianos.*
regibus) ut interficiant inno-
n. Loquuntur pacem cum pro-
ſuo, mala autem in cordibus
ı: tota die dolos concinnant. Et
iſperdet dominus univerſa la-
›loſa. Dominus irridebit eos:
I 2 gladi-

gladius eorum intrabit in corda ipſorum; & arcus eorum confringetur. Injuſti diſperibunt ſimul; reliquiæ impiorum interibunt. Fugiant reges Chriſtiani laqueos Politicorum, ne ſimul conprehendantur, & pereant. Legant hiſtorias, & cognoſcent rei veritatem. De jure nemini debet prodeſſe ſuus dolus; apud Deum ſoli recti corde exultant.

PUNCTUM XII.

An religio Chriſtiana auferat fortitudinem animorum?

NON eſt intentio mea hoc loco de virtute fortitudinis agere, hoc enim fiet ſequẽti libro; ſed de falſa opinione Macchiavelli, qui ſcribit, religionem Chriſtianam auferre fortitudinem animorum. Primo: quia non utitur cruentis ſacrificiis ferocium animalium, ſicut antiqui fecerunt, qui exinde ferociores evaſerunt. Secundo: quia religio Chriſtiana docet,

Arg. 1. Macchiavelli.

Arg. 2.

, & laudat humilitatem, & pau-
:em; fortitudo autem (ſicut in
uis videtur) requirit animos cla-
ros potentes, duces exercituũ,
·epidos ad omnia. Tertio, quia *Arg. 3.*
ſi religio Chriſtiana videatur
m fortitudinem exigere, tamen
ſuadet patientiam. Quarto: *Arg. 4.*
religio Chriſtiana injurias fe-
exponit rempubl. malis, &
rſis, ut illi ſine reſiſtentia ſecure
bitu eam perdant.
o defenſione Chriſtianæ reli-
s noſtræ dicimus contra Mac- *Soli*
ellum, & omnes atheos impios, *Chri-*
m religionem non ſolum non *ſtiani*
e fortitudinem animorum, ſed *habent*
docere, & habere, imo extra *veram*
onem Chriſtianam non eſſe ve- *fortitu*
ortitudinem. Probamus ſingula. *dinem.*
mo, quod religio noſtra non
t animorum fortitudinem, ex
rum fiet, quod illam ſolam ve-
ortitudinem habere aſſeramus.
do. quod doceat. Probatur.

Quia religio Chriſtiana prudenter conſiderans, ſe mille hoſtibus expoſitã, jam à carnis inclinatione, mundi fallaciis, & diaboli aſtutiis infeſtari; jã à Paganis, Turcis, & hæreticis aperto Marte oppugnari, jam ab atheis, & Politicis ſibi continuas inſidias parari, & undique bella moveri, neceſſitatem defenſionis apprehendit, & fortitudine ſuos cultores contra tam diverſos hoſtes inſtruit. Carnis impetum docet rectæ rationi; & ſpiritui ſubjicere, & mortificare; mundi perituras fallacias præ æternis bonis contemnere; diaboli aſtutias in viva fide, & charitate ſuperare: apertis hoſtibus fortiſſima Dei auxilio munita pectora opponere; atheorum impietatem, & inſidias conſtanti prudentia vincere, & eludere. Hoc teſtantur hiſtoriæ, & innumerabiles Chriſtianorũ de quibuſcunque hoſtibus victoriæ. Hoc actu ipſo experiuntur, qui religionem noſtram hoſtili auſu aggrediuntur. Quod autem Chriſtiana Religio,

Fortitudo Chriſtiana.

non tantum doceat, ſed habeat
:udinem, Probatur tertio. Quia,
ı haberet in actu exercito veram
:udinem, non poſſet tam innu-
s hoſtibus, à quibus ab exordio
ıgnatur, reſiſtere; jam vero con-
x hiſtoriis, Chriſtianos prudenti
tudine omnes ſuos hoſtes debel-
confundere, & ſi qui novi inſur-
, etiam novis armis fortiſſime
gnare: ergo quod res ipſa loqui-
]uod hoſtes ſuo damno ſentiunt,
plorant, non cadit in dubium.
rto quod ſola Chriſtiana religio
n habeat fortitudinem, Proba-
uia illa ſola cognoſcit lumine fi-
)eum, ad quem tanquam ad ulti-
ı finem, & ſummum bonum vera
tudo, & omnis virtus dirigi de- *Forti tudo vera co gnoſci- tur ex objecto & fine.*
/irtus enim, quæ non habet ſum-
ı bonum pro ſuo objecto, non
:ra virtus, & ideo Gentilium vir-
;, quia vanitatem propriæ gloriæ
:xerunt, pro veris non æſtiman-
Deinde, religio Chriſtiana ſola

habet verum, & nobiliſſimum præmium fortitudinis : ergo & ſola verã fortitudinem. Antecedens probatur. Quia præmium fortitudinis eſt felicitas æterna, quæ in gloria Dei D.N.conſiſtit; hanc autem ſola Chriſtiana religio agnoſcit, ergo ſola habet veram fortitudinem. Minor probatur, quia Gentiles, & infideles laqueis diaboli in terrenis,& vana gloria concluſi ex defectu veræ ſapientiæ æternam felicitatem non agnoverunt, & ideo illam rem ignotam ſibi proponere non potuerunt. Chriſtiani autem pro Dei gloria, & felicitate æterna, omnia ſuſtinent, & fortiter agunt; quia in hoc per lumen fidei ultimum finem ſuum conſtitutum habent: ergo felicitatem ęternam, quam ſperant, agnoſcunt, cum perſeverant, cõſequuntur. & quia nobilius habent præmium, quam omnes aliæ gentes, etiam excellentiorem habent fortitudinem.

Confirmantur prædictæ rationes hoc

argumento, Deus ſummum bo-
dat electis ſuis, & amicis præ-
iſſimis virtutes, & media ad æ-
ım ſalutem; cum ergo Chriſtia-
ıſſumpſerit in gentem electam, *Deus dat veram fortitudinem, & quare.*
njuria cogitari non poteſt, quod
ıon dederit præſtantiſſimas vir-
, ergo & veram fortitudinem. Si
n Deus Gentilibus dediſſet, aut
c atheis daret excellentiorem
:udinem, quam Chriſtianis, ſe-
etur Deum magis favere ſuis ho-
s, blaſphemis contemptoribus,
ı fidelibus electis, quod eſt con-
ıturam ſummi boni.

ıltremo, Deus D.N. promiſit
ſiæ ſuæ, quod nulli inimici, ne
: quidem inferni adverſus eam
ılebunt, ergo neceſſario illi for-
ıos dedit defenſores Chriſtia-
Superaddidit Chriſtus: quod
Chriſtianis futurus ſit uſque ad
ımmationem ſeculi: ergo vere
ſimi ſunt, cum quibus Chriſtus
omnipotens pugnat.

Objectio Paganorum. Objiciunt nobis athei, & Pagani, quod exercitus Chriſtianorum ſæpe deleti, & regna ipſorum occupata ſint. Reſpondetur, Chriſtianos aliquando *Solutio Objectionis.* juſto Dei judicio ab infidelibus ſuperari, & provinciis ſpoliari, quia per hæreſin, aut alia peccata à Deo D. ſuo per vias malas declinant: quandó vero conſtantes in fide, zelo gloriæ Dei armati pugnant, nunquam expugnari.

His muniti præſidiis, quod Deum *Solutio arg. 1.* pro nobis habeamus, reſpondemus ad argumenta Macchiavelli. Ad primum, Quod in illa auctor prodat ſuam ignorantiam, & malitiam: quia allegando ferocitatem, quæ ex conſuetudine effundendi ſanguinis ſacrificiorum contrahitur, oſtendit ſe veræ fortitudinis qualitates neſcire, & quemcunq; lanionem fortiſſimo bellatori prævalere. Malitia patet ex eo, quod veram à Deo datam virtutem fortitudinis defœdare velit barbara feritate. Equidem ſi hæc feritas fortitudo eſt, bene concludit Macchiavellus,

quod Chriſtiana Religio fortitu-m auferat, quia pro feritate hu-itatem colit.male autem ſi veram tudinem, quæ animos invictos enter,& juſte pugnare docet,in-git, quia talem Religio Chriſtia-ofitetur.

Feritas non eſt virtus.

d ſecundum argum. Reſponde-negando conſequentiam. Quia ſequitur Chriſtiana Religio do-humilitatem,& paupertatem, er-ufert fortitudinem.Non eſt con-a fortitudini humilitas, & pau-s,ſimul enim ſtare poſſunt,&or-fortem. Neſcit, vel contemnit eria fidei, qui tam ſiniſtre judi-uperbia dejicit, humilitas erigit. atheis abſonum,Chriſtianis dul-eritas eſt, ut aliquo modo intel-it. Dicimus, Chriſtianos de-eſſe humiles in quacunque de ibus victoria, aut re bene ge-quia nihil ex ſe tanquam ex is habent, omnia autem à accipiunt, & quo hoc humi-

Solutio arg.2.

Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus dat gratiã.

lius agnoſcunt, & Deo intenſius gratias agunt ſine admixtione vanæ gloriæ, eo fortiores, & hoſtibus terribiliores evadunt. Si vero cum Gentilibus, & atheis in feritate, & propriis viribus ſuperbe confidant, ob peccati turpitudinem à quovis hoſte ſuperantur. Vir inſipiens non cognoſcit, & ſtultus non intelligit hæc. Non ergo ſequitur, quod Macchiavellus infert, ſed plane contrarium: quia per humilitatem vera virtus, & fortitudo acquiritur, non aufertur. Idem de paupertate ſpiritus dicendum eſt.

Solutio arg. 3. Ad tertium arg. Reſpondetur, eandem Chriſtianam Religionem, quæ docet patientiam in privatis injuriis, etiam docere fortitudinem ad vindicandas injurias publicas, Deo, Eccleſiæ, vel patriæ injuſte illatas: hoc experiuntur hoſtes Chriſtiani nominis eſſe verum. Macchiavellus non vult intelligere, quia virtutibus bellum indixit, vitia prædicat. Non tam impie ſapientes Gentilium de forti-

udine ſenſerunt, qui potiorem
n ejus in tolerandis adverſis
ituerunt. Sic Chriſtiani non
nti fortiter agere, etiam in ad-
patientiam docent, ut utranque
udinis partem exerceant, & in
um faciant, quod merito dici-
igere, & pati fortia Chriſtia-
eſt.

Chriſtianū eſt agere, & pati fortia.

I quartum arg. Reſpondetur eo-
modo, quo ad tertium, quia non
tur, Chriſtiana religio docet
lciſci, ſed ferre privatas injurias,
xponit rempub. ut à perverſis
ſiſtentia evertatur. Nam etiamſi
ge charitatis privatas ultiones
beat, non tamen ideo ſeditio-
acem publicam turbantes, ho-
empubl. aut Eccleſiam infeſtan-
ulta lenitate ferendos, ſed viva
udine propulſandos cenſet, &
omplet.

Solutio arg. 4.

quis curioſus his non acquie-
legat Chriſtianorum hiſtorias,

& undique prælucentem fortitudinem admirabitur. Ego ad virtutes Principis tranſitum facio.

LIBER TERTIUS,

De Virtutibus Principum.

Punctum I.

De virtute in genere, & de vitio ejus contrario.

IActa ſunt in Religione fundamenta Veræ Rationis Status, ſeu Reipub. conſequens eſt, ut de mediis, quibus ingens hæc moles, ſocietas humana in altum elevetur, firmetur, & feliciter conſervetur, proſpiciamus. Hoc communi omnium ſapientum judicio quià præſtat virtus, de illa propoſita nobis brevitate agemus, utque clarius innote-

:ſcat, vitium eidem opponemus.
.ſt autẽ virtus, bona qualitas men-
|ua recte vivitur, qua nemo male
ır, quam Deus ſine nobis in nobis
'atur. Dicitur bona qualitas men-
uia mentem ad omne bonum ac-
lit, ſenſualitatis infrenes motus
at, & in contemptũ terrenorũ ad
na erigit, & deducit; tũ quia cor-
s vires, ſenſuum actiones & mo-
ıomine virtutis non intelligun-
niſi quando ab illa perficiuntur.
tur bona qualitas, qua recte vivi-
|uia eſt via, quam infinita bonitas
ini aperuit, ut per hanc ad por-
felicitatis vitam ſuam deducere
:. Dicitur, qua nemo male utitur:
neſcit dolum virtus, abhorret
m; ſi in malum vertatur, deſinit
s. Dicitur ultimo, quam Deus ſi-
ıbis in nobis operatur: ut ho-
s agnoſcamus hoc donum virtu-
ſicut omne datum optimum, à
ıo bono, æterno Deo D. N.
; immeritis, gratis communi-
cari,

Virtutis definitio.

Omnis virtus à Deo.

cari, ideoque non nobis, ſed illi ſoli virtutum noſtrarum gloriam deberi.

Quare vero Deus menti humanæ virtutes infundat, ratio videtur; quia conveniens eſt, illi media ad ultimum finem dari, cui ſalus æterna ad gloriam Creatoris pro ultimo fine ſtatuta eſt. Hinc Deus per lumen fidei tenebras intellectus illuſtrat, ut veritatis lucem agnoſcat; per ſcientiam voluntatem ad purum amorem incendit; & per gratitudinis virtutem memoriam excitat, ut in continua gratiarum actione verſetur. Per juſtitiam facit juſtum, per prudentiam providum; per fortitudinem fortem, & ſimiliter omnia in omnibus pro ſua voluntate ſapientiſſime operatur. Ut que homines perfectius viam virtutis ingrederentur, Chriſtus D.N. ex SS. Trinitatis decreto, de cœlo deſcendit, & veras virtutes vita, & exemplo docuit. Pręmia æterna illis conſtituit, & quod promiſit, in electis, & Sanctis ſuis actu complevit. Sed nec hoc admirabili

In Deo omnis perfectio virtutum.

'irtutis teſtimonio contenta di-
bonitas fuit; continuum enim
ngelos, per Eccleſiam, per Do-
:s, & ſanctos ſuos ad virtutem
inibus pręſtat incitamentum: at-
æc apud veros Chriſtianos cer-
it.

uid in Republica valeat virtus, *Sententia communis de virtute.*
ſa demonſtrat. Una eſt, & com-
is omnium hominum ſententia,
l ſine virtute nulla Reſpublica,
humana ſocietas ſubſiſtere poſ-
uodque virtus tam ſit neceſſaria *Virtus eſt Sol Reipubl.*
ubl. ſicut Sol mundo. Ratio eſt,
virtus eſt, quæ Rempubl. ducit
timum finem, æternam felicita-
Virtus conciliat gratiam, &
ium Dei; conjungit animos po-
cum Principe, diſſolvit odia, de-
r juſta pręmia bonis, pœnas ma-
l pacem ſolidam conſilia, ad bel-
nedia, & vires ſuppeditat. Nihil
publ. vere honeſtum, pulchrum,
, vel jucundum eſt ſine virtute.
illa Reſpubl. felix eſt, & beata,
quæ

quæ virtutem colit, & ſequitur. Et quia hoc adeo verum eſt, ut etiam mali, & latrones ſine virtute ſuam ſocietatem conſervare non poſſint, ſubſiſtam, & poſt definitionem, breviter virtutis diviſionem attingam.

Virtutis ſpecies. Virtutis præcipuæ ſpecies ſunt fides, ſpes, charitas: has proxime ſequuntur Caſtitas, patientia, paupertas, humilitas, obedientia, manſuetudo, miſericordia, & ſimiles ſolis Chriſtianis notæ, & uſitatæ: aliæ ſunt morales, prudentia, juſtitia, fortitudo, temperantia, liberalitas, clementia, gratitudo, &c. aliæ ſunt intellectuales, ut ſcientia, conſilium, providentia. Sunt & aliæ virtutes, quæ vel ex his naſcuntur, vel ad eas referuntur.

Poſtularet, fateor, ordo de ſingulis ſpeciatim tractare, ſed quia hoc à multis doctiſſime præſtitũ eſt, ego in terminis inſtituti me continebo, & quantũ ad Rempubl. utiles ſunt, & neceſſariæ breviter oſtendere conabor.

De ſi-

e fide Chriſtiana jam in præce-
i libro actum eſt. De ſpe Chriſti-
ũ, qua præter temporalia, quæ cũ
ilibus communia habent, labo-
ſuorum æterna præmia, & felici-
n perpetuã à Deo expectant, hoc
re poſſumus quod ſit virtus Rei-
. valde neceſſaria, quia per fiduci-
quã bene viventes ponunt in pro-
ionibus Dei, qui fallere non po-
& omnipotens eſt, ut retribuat,
untur animi ad omnes virtu-
& heroicas actiones, eo inten-
quo præmia majora, hoc eſt
na bona, illis propoſita ſunt:
e in hoc patet excellentia Chri-
orum, quod, quia ſpe futu-
m à Deo ornati ſunt, multo
ilius virtutem exerceant, quam
tes, quæ ſpem non habent. Un-
etiam ſequitur nobiliorem eſ-
empublicam Chriſtianorum,
n Gentium, quia propter obje-
n, & ultimum finem eminen-
em virtutibus excellentioribus
con-

Spes in Deum quomodo utilis reipubl.

condecoratur. De hac virtute poſſunt legi, quæ Eccleſia docet.

Charitas quare neceſſaria Reipubl. Tertia Regina virtutum eſt Charitas, quia illuminatus homo, Deum, ut ſummum bonũ, & proximum ſicut ſe ipſum propter Deum ſyncere diligit: hæc eſt virtus, quæ complet plenitudinem utriuſque legis divinæ, ſine qua omnes aliæ deficiunt, & in qua ſingulæ virtutes perficiuntur. De hac virtute licet Politici raro in ſcriptis ſuis mentionem faciant, & quaſi aliena à Reipubl. adminiſtratione habeatur, auſim conſtanter affirmare, quod ſi juxta Chriſti D.N. & S. Pauli, & totius Eccleſiæ doctrinam mentibus hominum inhæreret, ſufficiens eſſet omne malum, omne vitium à Republ. feliciter avertere. Sane Meum, & Tuum contentiones non excitarent, ſi charitas Chriſtiana in Republica locum haberet: odia, ambitiones, bella, principes, & populum non perderent, ſi charitas, animos poſſideret. Doceant athei vitia Politici diſſimu-

ulare;ego PrincipiChriſtiano,
ram charitatem ſummo loco
t cum S. Paulo ſyncero affectu
). Deus charitas eſt,qui ergo in
ate manet, in Deo manet, quo
elicius.
: ſecundi ordinis virtutibus *Mundi*
ſtianis, quales ſunt, paupertas, *ſapientes ri-*
litas, obedientia, &c. Gentiles *dent*
llam cognitionem habuerunt, *virtu-*
ntes mundi illas pro ſtultitia ri- *tes Chri*
Chriſtiani vero, quia rempubl. *ſtianas.*
ratam reddunt,& mirifice exor-
de illis ſanctiſſime ſentiunt.
Juſtitia, Prudentia, fortitudine,
erantia,quia in Repub. valde ne-
iæ ſunt, ſingulatim agemus, &
tum inſtitutum feret,de ſcientia,
is incidenter dicemus.
rtuti opponitur vitium:hoc ſi in *Vitii de-*
re conſideretur, eſt privatio bo- *finitio.*
;o, quia contrarium virtuti eſt,
raria definitione inſigniri poſſe
imo, ut ſit vitium qualitas mala
is, qua injuſte vivitur, qua nemo
bene

bene utitur, quam diabolus nobiſcũ in nobis operatur. Dico vitium eſſe malam qualitatem mentis; quia illam omnino deformat, affligit, & conſumit. Per hanc injuſte vivitur, quia in peccato non eſt juſtitia, nec in mala arbore, fructus bonus. Hac qualitate mala nemo bene utitur, quia ſemper vitium, & peccatum occidit animam: & ſi virtutis ſpeciem induat duplicem pœnam generat. Diabolus autem illam nobiſcum in nobis operatur, quia ſicut Deus auctor eſt virtutis, ita Diabolus peccati, & per noſtrum conſenſum deducit nos in vitia, & interitum. Ex hac deſcriptione patet, quæ ſit natura, & origo vitiorum: patet etiam quam impie faciunt, qui virtutem fingere, & vitium uſurpare docent, quia Diaboli, non DEI Rempublic. formare intendunt. Quod in quovis homine, in principe, in populo, in univerſa Republ. ad glorioſam conſervationem, temporalem, & æternam felicitatem vir-

tus

›eratur, hoc in ſingulis, & omni. ıd certam everſionem, ruinam, :rna ſupplicia deteſtandum ef- ıtium. Virtutis præmium, glo. Stipendium peccati mors eſt. Macchiavelli impietas: fruſtra tianis pro virtute, vitium ſua-. Sic ſentio, & ad prudentiam :ro.

Stipendium peccati mors.

PUNCTUM II.

De prudentia in genere.

udentia eſt ſcientia rerum ge- ndarum, & omittendarum. Eſt : quæ ab exceſſu, & defectu ratur omnes alias virtutes, & ıes humanas: quæ ex præte- ım memoria præſentia diſpo- ıtura proſpicit, medium tenet, n ad normam conducit, & ad m finem omnia dirigit. De hu- ninentia, & neceſſitate in Re- :a nemo ambigit: omnes Po- rum libri pleni ſunt, & tam ab antiquis, & novis Do- ctori-

Prudētia deſcriptio

ctoribus de hac virtute ſcriptum eſt, ut merito mea inſufficientia à lumine ſoli addendo ſuperſedere poſſit. Attamen cum inſtitutum mihi ſit Idoli Politici, hoc eſt Rationis ſtatus fraudes detegere, & pro viribus oppugnare, urget neceſſitas etiam hoc loco, quas circa prudentiam Idolum noſtrum inſidias ſtruit, ſolito candore patefacere. Hoc igitur agit, quod in omni virtute, prudentiam inſignem virtutem, in aſtutiam, & doloſam diſſimulationem, hoc eſt vitium transmutare docet: quod ut clarius conſtet, peculiarem quæſtionem, an Politicorum Ratio ſtatus vera ſit prudentia, inſtituam, & prius tamen de ſpeciebus prudentiæ, & quibus modis illa comparari poſſit, quædam media, ſalvo melius ſentientium judicio ſimpliciter proponam.

Prudentiæ ſpecies. Prudentia eſt, alia publica, alia privata. Propria, & aliena. Innata, & acquiſita. Togata, & militaris: quarum ſingulæ alias ſub ſe ſpecies, ſeu functiones

:s habent. Prudentia publica
ıæ circa Rempubl. occupatur,
nos Veram Rationem ſtatus
amus, alii Politiam vocant, &
modum gubernandi, augendi,
ıſervandi Rempubl. Privata eſt,
uilibet ſuo commodo utitur, &
ne in œconomia conſiſtit Pru-
ı propria eſt, quam Princeps,
iarius, aut quiſcunque vir bo-
ſe ipſo habet. Aliena, quam
ps, vel magiſtratus à fidis con-
s, vel miniſtris quaſi mutuatam
t. Innata prudentia eſt, illorum,
Deus, & natura excellenti arma-
ıgenio; Acquiſita, quæ multo
& uſu parta eſt. Togata pru-
eſt, quæ in pace Rempubl. mo-
ır. Militaris, quæ bellis ad pa-
ene præeſt.

nc virtutem omnes laudant, & *Humanum genus vivit paucis.*
ımo pretio habent, pauci con-
ıtur. Quomodo vero Pruden-
Princeps Chriſtianus acquirere
, hæc mihi potiora occurrunt

Media ad prudentiã. Timor Domini initium ſapientia.

Primum medium eſt, Timor Domini: quia ille initium eſt omnis ſapientiæ, ſine quo omnis hominis prudentia, vanitas eſt, & ſtultitia. Timorem autem Dei habebit Princeps, ſi illum pure amet, quia amor foras mittit Timorem. Si Deum D. ſuum vere amat, non offendet; ſi non offendit, ex virtute recte vivet: in quo ſita eſt perfectio humanæ prudentiæ. Et amorem Dei excitabit Princeps, ſi proprium ſtatum & Dei immenſam Majeſtatem ſtudeat cognoſcere. In hoc ſancto ſtudio intelliget, quod omnia bona, vita, imperium, honor, poteſtas, virtus, ſalus à Deo ſunt, & inde cum Salomone in ſpiritu humilitatis petet à Deo D. ſuo ſapientiam, qua ſe, & populum ſibi concreditum in via veræ virtutis, & ſalutis dirigere poſſit. Petiit Salomon, & obtinuit. Petat Princeps Chriſtianus, non fruſtrabitur. Idem vivit Deus, æque omnipotens, & liberalis non negabit virtutem rogatus, qui imperium dedit gratis.

A Deo petenda prudentia.

is. Hoc medium fundamentale o-s ſapientiæ non ſuadent athei, itici, quia Deum eſſe nolunt, & in ìtu ſuperbiæ omnia humanæ ſuæ identiæ tribuunt.

Poſt hoc divinum medium, eſt ali-,quo prudentia comparatur, Do-rina, ſive ſcientia. Et licet Princeps plurimum ob imminentia negotia ablica à gravioribus ſtudiis, & per-:ctione ſcientiarum impediatur, o-tarem tamen Principis Chriſtiāni uventutem quantū fieri poſſet maxi-ne, in ſcientiis exerceri. Si non poſſit eſſe ſubtilis Philoſophus, aut omnino profundus Theologus, vel Juriſperi-tus, de ſingulis tamen ſcientiis opti-ma delibet, & colligat: quod facile aſ-ſequetur, ſi viros doctos lubens au-diat, legat, in dubiis conſulat. Geo-graphiam, quæ & gratum, & fa-cile ſtudium eſt, Principi maxime commendo, quia indecorum vide-tur, ut qui orbem regit, ejus ſi-tum non intelligat. Deinde, quia

2. Medium ad prudentiā eſt ſcientia.

Geographia quare principi utilis.

ſine Geographia ingrata eſt, & infructuoſa lectio hiſtorica. Tum etiam, quia per Geographiam conſtitutio totius univerſi, partium diviſiones, maris ſpatia, inſulæ, regionum diverſitas, & quæ regna confinia ſunt, addiſcitur: quæ principi non minus jucunda, quam ſcitu neceſſaria ſunt. In genere ſuadetur Principi ſcientia, quia Deus ad acuendum ingenium humanum per ſcientias ducit, ad Prudentiam, quæ cum Principi neceſſaria ſit, etiam ſcientiæ, ſi propriæ deſint, in aliis venerandæ ſunt.

3. Medium ad prudentiã eſt hiſtoria.

Tertium medium ad prudentiam eſt lectio hiſtoriarum: quia hiſtoria Principi tanquam in ſpeculo ad vivum exprimit, quomodo Deus regibus regna concedat, auferat, quomodo bonos, pios, & humiles exaltat: malos, & ſuperbos deprimit. Hiſtoria declarat omnium regnorum, & rerumpub. principia, media, curſum, finem, interitum, & admirabiles converſiones, quæ ſingula ſi Princeps

cum

i ſuis cauſis, & circumſtantiis le-
do ſibi ob oculos ſtatuat, habet in
virtutem, pietatem, & fortitudi-
i æmuletur; habet etiam horrenda
npla, quæ à vitiis retrahere poſ-
. Ex hiſtoria ſacra, & profana di-
Princeps omnium Regum, &
entum mundi prudentiam: exte-
ımmores, & ingenia, vicinorum
:ntiam; ſuorum prædeceſſorum
ıres, & defectus. Hiſtoria hoſtiles
ɔs manifeſtat, inſidias exponit,
ſilia gratis communicat, ut quod
etur, & fugiat, legenti hiſtorias
ſe non poſſit. Si Princeps multæ
oni vacare nequeat, ad minus
agat, ut ſuarum provinciarum
ım, vires, inclinationes perfectiſ-
cognoſcat, & ſapientum relatio-
deli ſæpius utatur.
Quartum medium eſt uſus, ſeu ex-
:ntia, rerum Magiſtra, ſcientia-
perfectio, quam Princeps inter
ɔres, & diverſos caſus imperan-
:quirit: egregia eſt hæc ad pru-

Fructus hiſtoriæ.

4. Medium ad prudentiã eſt experientia.

Experientia eſt ſera prudentia. dentiam via, quia ſemper præſens eſt, & propriæ certitudini inhæret. Et quia ſerius obtinetur, curabit Princeps, ut viros bonos à pietate, & multa experientia conſpicuos in aula, & conſiliis veneretur, qui tarditatis propriæ experientiæ vices feliciter ſuppleant. *Princeps debet intereſſe conſiliis.* Si autem Princeps labores fugiat, onus imperii miniſtris imponat, conſiliis non interſit, & non niſi ab eventu adverſa ſentiat, ſine honore pro ſtatua obſcurus ſerviet, non regnabit.

Peregrinationes quid proſint. Solent Politici hoc loco peregrinationes Principi ſuadere: non improbo conſilium, ſed non puto ſimpliciter neceſſarium: quia per Geographiam, & hiſtorias certior de ſitu, & moribus regionum, prudentia comparatur, habent itinera ſuas difficultates, impedimenta, & pericula: non omnes in melius animum mutant, qui trans mare currunt. Si tamen Princeps poſt ſcientiam Geographicam, & hiſtorias ſuas, & aliorum regiones

giones ſine periculo perluſtrare poſſit, non parum lucis prudentiæ ſuæ accumulabit.

Hæc mihi videntur præcipua media, quibus ad prudentiam generalem aditus aperitur. Qui alia ſupernaturalia media in fato neceſſitante, vel fortunæ impetu, vel aſtutia humana, vel in ſecretioribus cum Dæmone pactis principibus proponere audent, impoſtores ſunt, & Reipub. Chriſtianæ proditores, ut in ſequenti quęſtione patebit.

PUNCTUM III.

An Politicorum Ratio Status ſit vera prudentia?

DIximus in ſuperioribus, in quo Politici ſummam prudentiæ ſuæ, & ſecretum Idoli Rationem Status conſtituant: nimirum in Fato, in fortuna, in aſtutia humana, in dolo, in fictione virtutum, & religionis, in verſuta diſſimulatione, in hypocriſi, & ſtudioſa in omnes

Arg.1. affirmativum. eventus mutatione. Jam quæſtio oritur, an hæ ſubtilitates veræ prudentiæ nomen mereantur? Pro parte affirmativa eſt, communis opinio omnium ſapientum mundi, qui apud Gentiles, Judæos, Chriſtianos, Catholicos, & hæreticos hanc Politicorum formam regendi Rempubl. optimam & convenientiſſimam exiſtimarunt, & ipſo facto adhuc ubique comprobant: ergo ſine offenſione veræ prudentiæ nomen illi negari non poteſt.

Quod ratio Status ſit vera prudentia.

Arg.2. Secundo, quia experientia continuata conſtat per Rationem Status Politicorum, Rempublicam feliciter adminiſtrari: cum itaq; ad hoc maxima requiratur prudentia, male de illa dubitatur, quæ in actu eminere videtur.

Arg.3. Tertio. Si Politicorum Ratio Status non eſſet vera prudentia ipſi Summi Pontifices, Reges, & Reſpubl. Catholicorũ Chriſtianorum illam non ſequerentur. Sequuntur autem plenis velis, ergo ut prudentiam approbant.

Pro

'ro parte negativa quod Politico-
ı Ratio Status non ſit vera pru-
tia hæc militant argumenta.
rimum, quia Ratio ſtatus Politi- *Arg. 1.*
ım non eſt virtus ergo nec Pru- *negati-*
tia vera. Antecedens probatur, *vum. Ratio*
et fallere, & fingere, & non eſt *ſtatus*
a qualitas mentis, ergo non eſt *non eſt*
ıs.

ecundum argumentum. Ratio *Arg. 2.*
ıs fundatur in humana Sapientia,
eſt donum Dei, nutrit vitium;
ı nec virtus eſt, nec vera pru-
ia.

'ertium argumentum. Vera pru- *Arg. 3.*
ia non offendit leges divinas, &
anas, charitatis, & juſtitiæ: hoc
n facit Ratio Status Politico-
:ergo illa non eſt vera prudentia.
or probatur, quia in dolo quem
:et, realis eſt offenſio.

um hac parte negativa concludi- *Concluſio quæ-*
nihil hæſitantes, Politicorum *ſtionis.*
onem Status non eſſe veram
entiam: quia cum vitia foveat, à

Deo non eſt, qui virtutum Dominus eſt.

Deſcriptio falſa Rationis ſtatus ab effectibus.

Quod vitia foveat, clarum eſt ab effectibus: de quib. ſic ſcribit S. Greg. Mundi ſapientia eſt, cor machinationibus tegere, ſenſum verbis velare; quæ falſa ſunt, vera oſtendere; quæ vera ſunt, falſa demonſtrare: hæc prudentia uſu à juvenib. ſcitur, hæc à pueris precio diſcitur; hanc qui ſciunt, cæteros deſpiciẽdo ſuperbiunt; hanc qui neſciunt, timidi in aliis mirantur: quia ab eis hęc eadem duplicitatis iniquitas nomine palliata diligitur, dum mẽtis perverſitas, urbanitas vocatur; hæc ſibi obſequentibus præcipit honorum culmina quærere, adepta temporalis gloriæ vanitate gaudere; irrogata ab aliis mala multiplicius reddere; cum vires ſuppetunt, nullis reſiſtentibus cedere; cum virtutis poſſibilitas deeſt, quicquid explere per malitiam non valent, hoc in pacifica bonitate ſimulare. Quæ ſingula, ſi rite conſiderentur egregia nutriunt peccata;

;ata, ſic ſecure judicat Eccleſia. Si negent ſe talia docere dicant, quid aliud profiteantur: opera produnt. Si vero Politicis hypocriſis, dolus, ſimulatio, vana gloria, & aliæ ipſorum proprietates non ſunt vitia, & peccata, dicant, obſecro, quid ſint? an virtutes? ſi virtutes, quid ergo ipſis eſt veritas, candor, humilitas? an vitia? Audi aſtutiam humanam: medium invenit: proprietates Politicorum prudentiam vocat, & juſtorum candorem, ſimplicitatem. Sed non ſufficit hoc effugium, ideo quæro, an iſta prudentia, virtus? & ſimplicitas vitium ſit? Hic de neceſſitate reſpondent Politici ſuam prudentiam eſſe virtutem, juſtorum ſimplicitatem eſſe vitium, & ſtultitiam. Erubeſco de malitia. Sepulchrum patens eſt guttur eorum. Judica illos Deus. Perdes omnes, qui loquuntur mendacium: abominatio eſt tibi, æterna veritas, omnis illuſio, & hypocriſis, quomodo ergo à Politicis

Politicorum effugia.

Politicorum vanitas.

ticis virtus dicitur? attende, dicit inſipiens in corde ſuo, non eſt Deus. & ideo fingit ſibi propriam felicitatem, proprias virtutes, & ſingulare judicium. Sed ridebit Deus in interitu illius.

Falſa Ratio ſtatus non eſt à Deo. Quod inſuper diximus in concluſione, Rationem Status Politicorum non eſſe à Deo, ſequitur ex præcedentibus, quia non eſt virtus, quæ ſola à Deo tanquam ex fonte derivatur, & quia Ratio Status non eſt virtus, etiam vera prudentia eſſe non poteſt: quod erat probandum. Ut exemplo res fiat clarior, Proponitur in facto, *Nota exemplum Rationis ſtatus.* duos Chriſtianos, & quidem Catholicos reges vicinos pacem certis conditionibus conſtitutam, & fide data verbo, ſcripto, juramento confirmatam habere: alterum vero, quod videat ſuum vicinum proſperare, novas provincias, regna, potentiam, & divitias acquirere, unde ſibi periculaimmineant, à Politicis conſilia Rationis *Politicorum perfidia.* Status poſtulare. Illos deſuper reſpondere,

dere, ſi regnum, & ſe ſalvum velit, hoc agat, ut omni arte, & modo per ſe, vel per alios laboret curſum proſperitatis ejus impedire, cujus potentiam ſibi aliquando exitio futuram prævidet, quod conſequetur, ſi per indirectum illi novos, & potentes hoſtes conciliet, rebelles foveat, factiones nutriat, cum hoſtibus ſe fœdere jungat, illis auxilia ferat, diverſa bella procuret, in ſuo regno inſtructum exercitum alat, qui ſuſpicionem moveat, atque ita in pluribus occupatas vires quocunque modo extenuet, donec cõmuni confœderatorum auxilio ipſum expugnari poſſe cognoſcat, & tunc aperto Marte conjunctis viribus illum aggrediatur. Si autem pacificus, & otioſus ſpectator ſit, fore, ut vicinus potentior paulatim ſuos hoſtes, & rebelles in ordinem redigat, & ſic imparatum invadat: quod ſine periculo ruinæ vix accidere poſſit. Si rex ille Catholicus Politicis alleget pacis vincula, fidem datam, religionis

ejuſdem profeſſionem, ſanguinis cognationem, vel affinitatem; jura divina, & humana non permittere ſub oſculo pacis tales hoſtilitates in non offendentem vicinum regem exercere: reſpondent illi ſummam eſſe rationem, quæ pro imperio facit: neceſſitatem conſervationis non alligari legibus: nunquam deeſſe excuſationes ad effugiendum; plus valere regnum, quam fidem. Stultum eſſe potentiori confidere. Stultius hoſtis potentiam quieſcendo augere. Stultiſſimum ſub pacis ſpecie regnum amittere.

Politicorum ſecreta.

Similia conſulunt Politici, & Rationem Status vocant, jam quæritur, an hæc conſilia, & Ratio Status ſint vera prudentia, nec ne?

Quare conſilia Politicorum non ſint vera prudentia.

Reſponderi poteſt. Si Politicorum hæc conſilia ſecundum Deum conſiderentur eſſe abominationes. Si ad leges reducantur, eſſe contra omnia religionis, fidei, ſanguinis jura divina, & humana. Si ad examen rectæ rationis veniant, pro vitiis æſtimari: & ideo

ideo veræ prudentiæ nomen non mereri. Quod egregie confirmatur ex eo, quod Salomon totius mundi judicio hominum ſapientiſſimus talem Politicorum prudentiam à Deo non acceperit, in regno ſuo non exercuerit, ſed ut meram vanitatem, & ſtultitiam rejecerit: quando vero relicto timore veri Dei, & vera ſapientia poſt mores Gentium abiit, Idola coluit, quod tunc multis adverſitatibus afflictus fuerit, & regnum in hæredes non tranſtulerit: ita ut quod illi vera ſapientia, virtus à Deo data, ſumma cum gloria, & felicitate tribuit, hoc eidem mundi prudentia per infinitas miſerias abſtulerit: Unde dubitari non poteſt, Salomonis ſapientiam, quam à Sp. S. hauſerat, & ſecundum quam regnum ſuum in feliciſſimum ſtatum glorioſus evexerat, veram prudentiam fuiſſe; aſſumpta vero Gentium conſilia, quibus adhęrens omnem gloriam, & felicitatem amiſit, ut vanitatem damnanda eſſe.

Salomon exemplũ veræ & falſæ Rationis Status.

eſſe. Tulit ſententiam, factus ipſe infelix exemplum.

Gentiles prudentiores Politicis. Confirmatur ulterius, quia ipſi Gentiles nunquam prudentiam exiſtimarunt, quod Deorum ſuorum decretis adverſaretur, cum omnia ſua juxta deorum Oracula dirigerent, ergo etiam Chriſtianis non erit vera prudentia, quæ non ſolum contra Deum verum, ſed ſupra eundem ponit, & ſuæ vanitatis extollit conſilia: hoc autem faciunt Politici, & Ratio Status, ergo veram prudentiam non habent. Aſſumptum probatur, quia Deus D. N. creator, & conſervator omnium præcipit charitatem, fidem ſervare, dolum fugere: Politici docent contrarium. Deus poſuit leges regibus, rationis terminos ſtatuit, ultra quos homo ſapere non debeat; Politici os in cœlum ponunt, ſupra modum ſapere contendunt, & divina conſilia tranſcendunt. *Politici Deũ contemnunt Rationem Status Deo præferunt.* Quia Rationem ſtatus Deo, & juſtitiæ ejus præferunt; ergo & contra, & ſupra Deum pruden-

prudentes ſunt. Quod Rationem Status ſupra Deum extollant Politici, in ſuperius allato duorum regum exemplo clarum eſt: quia etiamſi Politici ſciant, quæ ſuo regi ſupradicto modo conſulunt, eſſe contra Deum, & Leges juſtitiæ, tamen pertinaciter ſuadent, eo quod ratio ſtatus ſic exigat: præfertur ergo Ratio ſtatus Deo. Eſt itaque Ratio ſtatus Politicis plus, quam Deus, regibus Idolum, ſtultis prudentia; ſapienti vanitas; horror omnibus bonis. *Rationis ſtatus inſignia.*

Tranſeamus ad argumenta Politicorum diſſolvenda. Ad primum reſpondetur: Bene aſſeri communem eſſe opinionem ſapientum mundi, non autem eorum, qui ſecundum Deum in vera virtute ſapientes ſunt, quia hi Politicorum prudentiam, vanitatem indigetant. Et quando Chriſtiani Politicorum conſilia contra Deum, & leges imitantur, tunc illos vehementer à ſuis Principiis aberrare, & cum Gentilibus delirare. Vide *Solutio arg. 1. affirmativi.*

ea,

ea, quæ de vera ratione ſtatus dicta ſunt.

Ad ſecundum argumentum, Reſpondetur: ex hiſtoriis per continuatam experientiam conſtare, plurima regna per Rationem ſtatus Politicorum adminiſtrari, ſed non feliciter. Et ſi non feliciter, quomodo prudenter? ſi dicant regna etiam feliciter adminiſtrari, oſtendant unum, & declarent, in quo felicitatem conſtituant. Sit exemplum.

Solutio arg. 2.

Quæritur à Chriſtiano, & Catholico rege: ut Gentiles prætereamus: qui conſilia Politicorũ, & Rationem ſtatus ſequitur, an ſe feliciorem, potentiorem, in pacis dulcedine ſecuriorem, in hoc ſtatu deprehendat, quam erat quando Dei, & Eccleſiæ ſanctę mandatis inhærebat, & in corde recto ambulabat? an ſibi æternam ſalutem promittat? ſi dicat primum: ſit inſtantia, an rex ille longa pace, & felicitate uſus ſit? an diuturnam ſperet? ſi affirmat utrumque, monetur à Chri-

Ratio ſtatus falſa non dat felicitatem.

Chriſtiano, felicitatem illam temporalem, privatione æternę ſalutis compenſari ſolere, & pauco tempore durare, ut æternum cruciet. Deinde non credit Chriſtianus talem Regem veram felicitatem temporalem cum Ratione ſtatus conſequi, quia dum illud Idolum ſequitur, morſu duriſſimo malæ conſcientię continuo torquetur: ſicut ad ſpeciem ſe amicum, & religioſum fingit; ita ad ſpeciem felix eſt: non eſt pax impiis. Si dicat ſecundum, ſe nimirum, cum ratione ſtatus æternam ſalutem ſperare. Dicat à quo? an à Deo, cui rationem ſtatus anteponit? cujus mandata contemnit? vana eſt ſpes tam male fundata. Si non ſperat æternam ſalutem, quare idolum hoc ſequitur, quod nec præſentia, nec æterna largitur? Quare de felicitate gloriatur, quam ne quidem audet ſperare? *Solutio arg. 3.*

Ad tertium argumentum reſpondetur. Summos Pontifices, & Catholicos Reges nō ſequi Rationem ſtatus

Politicorum, ſed eam, quam ſupra veram eſſe deſcripſimus, & hoc ex fundamento, & doctrina ſuæ religionis. Si vero aliquando ſeducantur, hoc per errorem, per aſtutiam, & dolum politicorum fieri; & tunc non minus imprudenter, quam impie regnant.

Salomonis ſententia. Concludo cum Salomone, quod vera prudentia à Deo eſt, & in ejus timore initium habet: reliqua humana vanitas ſunt: audi Apoſtolum. Si quis videtur inter vos ſapiens eſſe in hoc ſeculo, ſtultus fiat, ut ſit ſapiens. Sapientia enim hujus mundi ſtultitia eſt apud Deum, & ideo David orabat liberari ab humana prudentia, dicens. Domine libera animam à labiis iniquis, & à lingua doloſa. Sic ut faciat omnis princeps Chriſtianus, exopto.

Punctum IV.

De Conſiliis, & Conſiliariis Principis Chriſtiani.

INTER ſpecies prudentiæ poſuimus Propriam, & Alienam. Illam, ut

ut princeps Chriſtianus in menſura referta à Deo D.N. obtineat, imprecamur; hanc qua ratione ſibi utilem, & ſalutarem facere poſſit, paucis aperiemus.

Conſiſtit aliena prudentia in Conſiliis, Conſiliariis, & adminiſtris: de ſingulis videamus. Conſilium eſt congregatio ſelectorum hominum, qui Principi pacis, & belli tempore quid quavis occaſione agendum, vel omittendum ſit, conſulunt. Conſiliarii ſunt, viri boni, & prudentes, qui conſiliis adhibentur. Adminiſtri, vel officiales ſunt, qui in debita ſubordinatione vel aulæ, vel bello, vel provinciis, vel civitatibus præſunt. Horum trium functiones ſi Princeps attente conſideret, nihil magis ſibi neceſſarium inveniet. Cum enim ipſe princeps ſit homo, in ſublimi gradu à Deo poſitus, ut ſe & populum ad præſentem, & æternam felicitatem dirigat; ex propria fragilitate cognoſcit, quam parum ad tam immenſum munus, &

Prudentia aliena dependet à conſiliis.

Conſilium quid ſit

Conſiliarii qui ſint

Miniſtri qui ſint.

Principes egent conſilio

onus

onus ſine conſilio, & aſſiſtentia bonorum ſufficiens ſit: & ideo monetur à Spiritu S. ne prȩſumat de propria ſapientia. Sed omnia agat cum conſilio. Quoniam qui utuntur conſiliis, ſapienter agunt: qui ſibi confidunt, cadunt, & pereunt. Hinc æterna ſapientia quando Judæorum rempublicam fundavit, etjamſi Moyſi copioſam gratiam ſpiritus, & ſapientiæ contuliſſet, tamen ad regendum illi ſeptuaginta ſelectos ſeniores, quorum conſiliis, & officiis uteretur, addidit. Sic omnes reges, & principes mundi in auxilia oneris vocarunt quoſcunque potuerunt ſapientes, & ſic omnem rempublicam & imperia etiamnum gubernari, evidenter conſtat.

Spiritus S. docet principes uti conſiliis

Conſilia ergo regibus neceſſaria ſunt: videamus nunc, quatenus convenientiori forma conſtitui poſſint, ut ad finem reipubl. chriſtianæ reges, & populum dirigant. Si enim à fine deficiant, mala ſunt, & rejicienda.

Conſilia ſunt neceſſaria

Arduum

Arduum hoc opus eſt, quod prudentioribus lubens dirigendum relinquo: ego pro ſimplicitate mea audeo meo principi Chriſtiano ſuadere, ut primum conſilium formet Theologorũ. Ratio eſt, quia maxima cura principis eſt, curare ſuam, & ſubditorum felicitatem æternam, cujus viam, & directionem optime intelligunt Theologi. In hoc conſiliũ princeps, ſi liber eſſe velit in conſcientia, referet quidquid in rebus fidei, Eccleſiæ, ejuſque jurium, & in controverſiis religionis ſuboritur, ne dormiente principe hæreſes, & errores introducantur in rempublicam. *Forma conſiliorum Theologorũ I.*

Deinde graviſſima, & ambigua negotia, in quib. humana hæſitat prudentia, ex præſcripto Dei Theologis decidenda proponet, ut in dubiis ſemper hoc, quod magis ad Dei gloriam faciat, concludatur. *Theologorum artes in reſp.*

Tertio, ad hoc conſilium vocabit quæſtiones de bello ſuſcipiẽdo. quia, cum non omne bellum ſit licitum. Theo-

Theologorum eſt definire an bellum ſit juſtum, & neceſſarium ad Eccleſiæ Dei defenſionem, & publicam injuriam ulciſcendam, aut evertendam.

Quarto, ſi Princeps Chriſtianus ſecure velit agere in rebus ærarii, omnes novas, & inſolitas exactiones, earumque cauſas examinandas Conſilio proponat Theologorum. Diſcet enim an, & quantum ab Eccleſiaſticis, & ſubditis exigere poſſit: certe, parum proficiet, ſi totum mundum lucretur, animæ autem detrimentum patiatur.

2. Conſilium ſtatus, ſeu ſecretum Alterum Conſilium ſit Politicum, in quo de Ratione ſtatus, conſervanda & augenda republica, de bello, & pace, & de ſummis negotiis publicis, & privatis agatur: hoc aliqui proprie, & non male conſilium ſtatus, alii ſecretum, & privatum, alii ſanctum vocant: ego, ut apud principem meum ſanctum, ad Dei gloriam deſtinatum ſit, cum primis opto, & ut præſente principe habeatur, conſulo.

Ter-

Tertium conſilium ſit Juſtitiæ proprie deſignatum, in quo de legibus, de jure principis, & privatorum ſtrictiſſima ratio examinetur: ne lites producantur, ne voluntas potentioris pro lege admittatur; ne pauperes, & viduæ opprimantur in judicio; ſed omnibus æqualiter ſancta, & incorrupta adminiſtretur Juſtitia. *3. Conſilium juſtitiæ.*

Quartum conſilium ſit militare, in quo de bello determinato, & neceſſario, de ejus modo, & executione; de ducibus, & militibus, de hoſtium viribus, & inſidiis, de annona, & neceſſitatibus belli conſideratio inſtituenda eſt. De qua re cum ſingularis liber ſubſequatur, ſiſto. *4. Conſilium militare.*

Quintum conſilium erit Ærarii, quod Financiarum, & Cameræ nonnulli dicunt. Ad hoc referendi ſunt omnes reditus principis, exactiones, vectigalia, ſumptus, tabulæ dati, & accepti, crediti, & debiti, & quidquid rem pecuniariā concernit, cui ædilitiam curā, & publicas vias conjungo. *5. Conſilium ærarii.*

Per hæc quinque conſilia quilibet Princeps pro qualitate ſui ſtatus omnes occurrentes quæſtiones commode definire poterit, ſi eiſdem decenti ordine utatur: quod ut clarius pateat, hanc quæſtionem, an bellum ſit ſuſcipiendum? per quinque Conſilia propoſita deducam, & de ſingulis unum exemplum afferam.

Modus utendi 5. conſiliis.

Modus agendi, & conſultandi ſuper quæſtione mota de bello ſuſcipiendo, pro ſecuritate Principis Chriſtiani hic erit, ſi audiat Conſilia. Conſilium primum Theologorum examinabit bellum, an defenſivum ſit, vel offenſivum: an proprium, vel auxiliare; an in provincia, vel extra eandem gerendum ſit. Si defenſivum, an data hoſti cauſa? an omnia conſilia pacis ſint tentata? an defenſio ſit poſſibilis? an hoſtis nimis potens, vel hæreticus? an pro Deo, religione, & juſtitia neceſſario ſuſcipiatur?

Si hæ cōditiones deficiant, Theologi bellum ſuadere non poſſunt: non enim

enim ſufficit defenſionem eſſe juris naturalis, quia quæ injuſtè habentur, quæ contra Deum & religionem faciunt, malè defenduntur. præſtat pauca injuſta deſerere, quam univerſum ſtatum potentiori in prædam exponere. Si bellum ſit offenſivum, requiret Theologus cauſam omnino juſtam, & neceſſariam, hæc ſi deſit, diſſuadet. Si proprium ſit futurum, Theologi Principi pericula, incertos eventus, damna Eccleſiæ, exceſſus militares, peccata enormia quæ bella comitantur fideliter exponent, & quomodo de omnibus Deo reſpondere teneatur oſtendent. Si bellum ſit auxiliare, nunquam Chriſtiano ſuadere poterunt, ut hæreticis cõtra Cathol. cõſilio, armis, apertè, vel occultè ſubveniat. Si bellũ in provincia propria ſit gerendũ, nõ niſi in defenſionem neceſſitatis extremæ conſentiet Theologus. Quod extra provinciam tentatur bellum, ut offenſionem prę ſe fert, ita jure divino prohibi-

Conſilia Theologorũ.

Obſervent ſuas actiones reges Catholici cum hæreticis auxilia ferunt.

hibitum eſt, niſi inevitabilis cauſa pro Eccleſia Dei id ipſum requirat. Ex hoc videt princeps Chriſtianus non ſufficere ad bellum inſanos amores, animi paſſiones, ambitiones regnandi, aut injuriarum vindictam, ſed ex Theologorum conſilio nullum prorſus bellum ſuſcipi poſſe, niſi quod ſimpliciter neceſſarium ſit, & ſimul juſtiſſimum.

Votum conſilii ſancti. Audiamus conſilii Politici votum in noſtra quæſtione, an bellum ſuſcipiendum? Si princeps conſulat Politicos atheos, aut tales in conſilia admittat, dicent omne bellum eſſe licitum, & neceſſarium, quod pro conſervatione, vel augmento ſtatus faciat, nec auxiliare eſſe negligendum, ſi hoſtem metuendum enervet; non eſſe attendendam religionem, quando ſtatus periclitatur. *Atheorum conſilia* Si vero Politicos Chriſtianos adhibeat, reſpondebunt ex vera Ratione ſtatus, non prius in bona conſcientia geri bellum, quam à Theologis decretum fuerit omnino neceſ-

neceſſarium; à Juriſperitis juſtum, à Politicis honeſtum; à Cameralibus poſſibile; à Militibus facile.

De juſtitia belli ſecurus erit Princeps, ſi tertii conſilii decreta poſtulet. Gravis debet eſſe cauſa, quæ bellum, omnium malorum originem, juſtum pronunciet. Ex quarto Conſilio intelliget Princeps vires proprias, & auxilia, hoſtis qualitates, & potentiam, ducum, & militum diſpoſitionem, & experientiam, an cum novitiis contra veteranos ſit pugnandum, an regiones, civitates, munitiones à natura, aquis, & arte fortiores ſint, quam facile expugnari poſſint, an defenſio ſufficiens, vel offenſio utilis. *Votum Iuriſperitorũ* *Votum militare.*

Hæc ſi non prius bene conſideret, Princeps facile in bellum ſeducetur, ægre admodum ad honeſtam, utilemque pacem perveniet; non credet militi cauſam, ſed executionem belli.

Quintum conſilium reducet propoſitam de bello quæſtionem ad vires ærarii, examinando theſauros, *Votum Camerale.*

reditus, exactiones, annonam, impedimenta bellica, currus, equos, viros, an ſumptus ex propriis haberi poſſint, an ab aliis ſperari debeant; an, ſi bellum in annos ſit continuandum: quod in voluntate hoſtis eſſe ſolet: ærarium ſufficiat; an tempore belli defenſivi provinciæ aliquid præſtare valeant Principi, vel in offenſivo exercitum alere. Si præſides Cameræ defectum prævideant, male in bellum ruit princeps, cui vires ad rem bene gerendam non ſuppetunt: vana eſt ſine viribus ira. Ex hac deductione Princeps cognoſcet utilitatem Conſiliorum, ſi quod monet Spiritus Sanctus, illis rite utatur. Aſſumamus nunc aliam quæſtionem, Secundo conſilio Politico propriam, & quidem hanc eximiam. An multa licita ſint Ratione ſtatus, quæ alias prohibita ſunt?

An multa prohibita, licita ſint per rationem ſtatus? Votum.

Si Princeps Chriſtianus primam curam conſcientiæ habeat, & ſalutis æternæ, diſcet ex primo Theologorum

rum conſilio, hoc axioma Politicorum eſſe omnino impium: quia extollit Rationem ſtatus ſupra mandata Dei, & jura honeſtatis humanæ. Non eſt Chriſtianis ſumma ratio, quæ pro republ. ſed quæ pro Dei gloria facit. Impie nimis præfertur Deo Optimo Max: hoc figmentum diabolicum, quod nominare horrorem inducit.

Theologorum.

Summa ratio eſt, quæ pro Dei gloria facit.

Si Politicorum Conſilia accedat, audiet ab atheis ſpecioſe confirmari præfatum axioma. Si Chriſtianos Politicos conſulat, dicent, ſequendam eſſe Theologorum ſententiam. Rationem ſtatus veram nihil facere licitum, quod contra Deum tendat: Falſam, quæ hoc ſuadeat, eſſe damnandam. Non poſſe dici Conſilium ſanctum, in quo falſa Ratio ſtatus Deo, hoc eſt, humana prudens impietas divinæ ſapientiæ damnato judicio præferatur. Juravit Princeps Chriſtianus in præcepta Dei D. Nε quomodo ergo violabit fidem datam, ut Idolo tam fœdo ſerviat?

Votum ſanctũ ſeu ſecretum

Terribilis eſt, qui auferet ſpiritum Principum talia facientium.

Votum Iuriſpe ritorũ. Ex tertio Juriſperitorum Conſilio videbit princeps, nullam eſſe legem, quæ ſtatuat de abominabili iſta axiomatis licentia: imo per hoc omnia jura, & per conſequens omnem rempublic. ſubverti: omnia ſcelera, violentas oppreſſiones, & injurias per Rationem ſtatus excuſari, nec ullum juſtitiæ locum concedi. Crede princeps, non Ratio ſtatus, ſed Deus juſtus Judex eſt. Si contendis judicio, numerabit, appendet, & dividet te à regno, qui te creavit, conſervavit, & regni honore decoravit: pudeat Chriſtianum tam injuſta audire, ne dum ſentire. Judicia Dei ſunt in ſe juſtificata: erronea ſunt hominum vana conſilia.

Votum militare. In quarto Conſilio militari clamabunt fideles nullam ſperari victoriam, ubi Ratio ſtatus falſa de juſtitia belli decernat; in bello non licere bis peccare: contra militaris diſciplinæ ſeverã juſtitiam, multo minus ſequi

Ratio-

Rationem ſtatus prohibitam, juſtitiam evertentem: non faciet licitum Ratio ſtatus, quod Deus & juſtitia prohibent: arma pro legibus aſſumenda. *Arma pro legibus aſſumenda.*

Si ex quinto Conſilio quæſtio reſolvatur, intelliget princeps omnes inventiones novas, & injuſtas, ad augendos theſauros magis obeſſe, quam prodeſſe; nec ſufficere Rationem ſtatus hoc requirere, quod Dei præceptis, & juſtitiæ legibus adverſatur: quia non eſt utilitas vera cum injuſtitia. Si Ratio ſtatus ſuadet illicitum utile, ex inde nihil vix divitiarum, Princeps in manib. evigilans inveniet. Solam ſervitutem peccati lucratur, qui ex Ratione ſtatus diteſcere conatur. *Votum Camerale.* *Ratio ſtatus non ditat.*

Videt ergo princeps Chriſtianus ex auditis Conſiliis, magnum hoc politicorum arcanum: multa prohibita Ratione ſtatus licere: eſſe Theologis impium, politicis Chriſtianis damnandũ, Juriſconſultis iniquiſſimũ,

militibus ſuſpectum, & quæſtoribus inutile. Unde ſi ſapit, prudenter concludet, nihil eſſe licitum Principi, niſi quod pium, honeſtum, juſtum, & ſecurum ſit, legibuſque ad utilitatem permiſſum. In hunc fere modum omnes difficultates ſubortas Princeps ſervata ſubordinatione per Conſilia deducere, & in ſancto, ſeu ſecreto (quod reliqua dirigit) definire poterit. Sic Spiritus S. monet, ſic hortatur Eccleſia, ſic vera ſapientia docet, ſicut agat meus Princeps, exopto.

Quid vere ſit utile?

Punctum V.

De Conſiliariis, & adminiſtris Principis.

Actum eſt de conſiliis, jam de conſiliariis videndum. Equidem quando magnorum Politicorum ſcripta conſidero quam ſancta circa qualitates, & electionem Conſiliariorum conſulunt, ſuperfluum mihi videtur aures Principis mei repetitis verbis defatigare: quia vero Idolum arcanum

num maxime hic ſuas vires exerit,& intendit, dicam pro cautione, quod ſentio. In Conſiliario requiro ſuper oēs qualitates,ut ſit vir bonus,timens Deum,ejuſdem cum ſuo Principe religionis, probatæ vitæ, & bonæ conſcientiæ. Rationes ſunt;quia timenti Deum omnia cooperantur in bonum : abundantia gratiæ divinæ timentibus promiſſa eſt:timor domini fundamentum eſt veræ ſapientiæ,qui non timet Deum,facile offendit, qui autem Deum ſuum negligit, utique facilius hominem, principem ſuum lædere conabitur. Pergo, qui alienæ eſt à ſuo Principe religionis,diverſum etiam habet propoſitum ſibi finem, & ad eundem diverſa media, & animum,& per conſequens ſana conſilia ſubminiſtrare non poteſt.Similiter ſi verſutias omnium ſapientum quis habere videatur, vita autem impurior animi corruptionem prodat,omnino negligendus eſt.Sic non ſufficit identitas religionis, aut vita exterius ad

Conſiliarii qualitates.

Conſiliarius ejuſdem religionis cum ſuo principe.

ſpeciem probitatis efficta, niſi bonæ conſcientiæ reale teſtimonium con-
Vir ſanctus optimus conſiliarius. ſiliarium commendet. Eccleſiaſtici eſt ſententia, quod animus viri ſancti melius enunciat vera, quam ſeptem circumſpectores ſedentes in excelſo ad ſpeculandum: ergo cum timore Dei, in vera religione probatam vitam, & bonam conſcientiam in Conſiliario non male deſidero.

Conſiliarii prudentia. Altera qualitas Conſiliarii, quem Principi Chriſtiano eligendum deſigno, eſt, actualis per ſcientias, & longam experientiam ſuæ profeſſionis comparata prudentia: qua, ſi quis careat, neſcio quid ſani ſuppeditare poſſit: non eſt prudentia ſine vera virtute, nec virtus ſine prudentia.

Conſiliarii fidelitas. Tertia qualitas eſt fidelitas Conſiliarii: niſi n. principem ſuum ſyncere diligat, ejus honori, & utilitati proprios affectus, & emolumenta poſtponat, imo gloriam, & ſalutem, ut ſuam intendat, parvi facienda eſt omnis alia capacitas, & induſtria: quia multum

multum eſt, ut fidelis quis in actionibus, & conſiliis inveniatur.

Alias qualitates de ætate, de natalibus, de fama, de natione, de vitiis, de morib. aliiſque circumſtantiis nõ attingo, quia abunde ſatis ab aliis enarrantur. Supereſt difficultas, an Princeps Chriſtianus in conſilia admittere debeat Politicos, quos vocant atheos? Et quidem ſi mores mundi ſpectemus, dicendum erit, Principem poſſe, & debere adhibere rebus gerendis Conſiliarios Politicos non attenta religione, aut propria virtute, modo de illorum prudentia ſatis conſtet. Primo quia oẽs fere principes mundi ſic ſentiunt, & faciunt. Secundo quia per calliditatem Politicorum Princeps poſſit aliorum verſutiis obviare. Tertio, quia prudentiores ſunt filii hujus ſæculi filiis lucis. Quarto, quia nec religio, nec virtus perſonalis faciunt ad conſilia reip. bene adminiſtrandæ, cum illa extra conſulentem in rem omnino aliam ferantur.

Arg 1. quare Politici aſſumẽdi in Conſiliarios.

Arg. 2.

Arg. 3.

Arg 4.

Ergo Politici, qui de Arcanis vocantur, ex ſchola Idoli noſtri in conſilia principum adhiberi debent: ſic blandiuntur ſibi principes, qui ruinam amant.

Politici athei quare in conſilia non admittendi. Non ſic Spiritus S. neq; hoc ſentit vera ratio ſtatus, ſed plane contrarium, nimirum principem Chriſtianum nullo modo poſſe aut debere atheos Politicos in Conſilia vocare, ſi conſcientiam, & honorem illæſum conſervare velit. Ratio eſt, quam in ſuperiorib. declaravimus; quia conſilia talium Politicorum in ſola humana prudentia vanum habent fundamentum: ſine Deo ſunt, ſine vera ratione, & virtute rerũ ſpecies fingunt, ſine religione pia eſſe volunt, ſupra Deum ſeſe extollunt; & dum omnia diſſimulare docent, nihil ſolidi comprehendunt: ergo ſine læſione gloriæ Dei, & conſcien iæ hæc Idoli peſtis in ſancta conſilia admitti non debet: utinam hoc intelligant, & ſequantur omnes Chriſtiani Principes:

quod,

quod,ut ex votis intimis facilius aſſequantur,argumenta diſſolvo.

Ad primum reſpondetur, non oẽs Principes aſſumere ſibi Politicos atheos, quotquot autem hoc deſtinata voluntate faciunt,proximos eſſe ruinæ, & graviter errare;ſi vero ſub ſpecie recti in tales Conſiliarios inciderint, tunc illos blande dimittendos eſſe. Non ſequetur Princeps Chriſtanus male regnantes, ſed Dei D.N. mandatis, & legibus inſiſtentes. *Solutio arg.1.*

Ad ſecundum argumentum reſpondetur, non per Beelzebub ejici dæmonia; nec malum in malo, ſed in bono vinci debere. Aſtutiis, & fictionib. Politicorum ſolidam in Deo, & virtute opponendã eſſe prudentiam, non per vias peccati deſtruitur regnũ mũdi,neq;ars eluditur niſi arte bona. *Solutio arg.2.*

Ad tertium argumentũ reſpondetur,filios ſeculi prudentiores, & diligentiores eſſe in ſua vana gloria,& divitiis acquirendis, quam ſint filii lucis in æternis bonis comparandis. *Solutio arg.3.*

Digitized by Google

dis, unde hi à Spiritu S. arguuntur de negligentia; illi non laudantur ut boni ipſos imitentur in fine, ſed in mediis ad finem felicitatis æternæ: non ergo ſequitur, filii ſeculi ſunt prudentes ad honores, & opes, ergo præferendi ſunt in conſiliis Principum: valet autem hæc conſequentia: ſi filii ſeculi prudentes, & diligentes ſunt ad inanem ſuam gloriam, ergo filii lucis merito diligentiores erunt ad æterna bona congreganda. Miſera eſt prudentia, quę terrenum mox periturum habet objectum.

Solutio arg. 4. Ad quartum reſpondetur, æternam veritatem ipſum Deum D. N. hoc impietatis argumentum diſſolvere, cum dicit: non producit fructus bonos arbor mala: ſic atheus, qui nec Deum, nec religionem habet, virtutes fingit; nihil ſanctum, nihil ſolidum, nihil vere honeſtū ſuadebit: aut ergo Princeps Chriſtianus remp. ſibi commiſſam ſine Deo, ſine religione, ſine vera virtute adminiſtrari poſſe exiſti-

exiſtimat: aut talia conſulentes non admittit: ſi primum intendit, deſinit eſſe Chriſtianus; ſi alterum non faciat, ruit cum conſultore ad interitum æternum.

Ex his non obſcure intelligit meus Princeps Chriſtianus quanta cura pro ſingulis conſiliis debeat eligere Conſiliarios, quia ex hoc judicabitur à Deo, & hominibus ſi conſiliis ſuis & officiis pios, prudentes, fideles, juſtos, doctos, expertos, ſeniores, fama integra conſpicuos, & dignos viros præficiat. Solent enim ſubditi, & exteri oculos in conſiliarios, & adminiſtros principum conjicere, & ex illorum qualitatibus de ipſo principe, de republica, de ſalute publica, & privata judicare. ita ut ſi videant Eccleſiæ inſignes pietate Doctores, & Paſtores præpoſitos eſſe; ſi ſanctiori conſilio Directorio univerſali nobiliſſimos heroes, viros graves, ab experientia, & ſcientia dignitate prælucentes adhiberi; ſi juſtitiam Juriſperi-

Electio conſiliarii probat principis prudentiã.

peritis incorruptis committit; ſi ad bellum ſeniores pro conſiliis,&dire-ctione,juniores pro executione conſtitui,&ærario bonæ cõſcientię viros peritos,&ęconomos prętſſe oẽs ſubditi ſpem rei bene gerendæ concipiant:inde,quod ſumme optandũ: Principem ſuum ſyncere ament,filiali obſervantia offendere timeant, colant, & venerentur:exteri vero cum regina Sabæ ut Salomonem ſupra famã laudent, & hoſtes de prudentia extimeſcant. Si autem Princeps Politicos atheos, homines leves, ganeones, ſuperbos,avaros, impios, diſſolutæ vitæ, addictos vitiis, & malæ famæ in conſilia,& officia,vocet, nõ amabitur à ſubditis, timebitur ut tyrannus: ab exteris contemnetur, & hoſtib.ſpem prædę aperiet:& quia hoc modo Dei conſilia relinquit, ſpiritu Principum cum regno privabitur, imo æternum peribit.Si ergo ſapis,mi Princeps,elige bonos,ut bonus habearis,&à ſummo Deo fidelis diſpenſator inveniaris

Princeps ab atheis haurit conſilia ruina.

Jam

Jam de adminiſtris, ſeu officialib. Principis eſſet agendum, ſed quia illi fere ex Conſiliariis deſumuntur, non male eaſdẽ qualitates conſiliariorum in ipſis requiro: imo tanto perfectiores, quo magis ipſum principem referunt: ſolent n. principes conſiliis præſertim Arcanis perſonaliter adeſſe, officiis a. non niſi per alios providere poſſunt: ideoque officiales, præſides, gubernatores, prætores, & alii reip. præfecti, cum Dei, & principis ſui locum teneant, perfectiſſimis virtutib. præfulgere, Dei gloriam, Eccleſiæ incrementum, principis honorem, & commodum: ſubditorum protectionem, totiuſque reip. felicitatẽ temporalem, & æternam ita dirigere tenentur, ut principi cũ glorioſo ſuo emolumento, & Deo Op. Max. cum ſalute extenſa fronte rationem reddere poſſint. Reſtat ut de ſecuritate alienę prudentiæ, h.e. conſiliariorũ, & officialium conſideremus: faciam hoc breviter. Securitas illa conſiſtit in electione,

Miniſtrorũ qualitates,

Securitas alienæ prudentiæ.

minari curet: intelliget n. qui in priori ſibi blandiri, & indulgere voluerint, quique in veris terminis rectæ rationis immobiles manſerint; & qui in ſecundo vela flectere, novas cauſas, ut placeant, invenire, & quinam perfecto judicio primam ſuam opinionem confirmare non erubeſcant: ex quib. non difficile erit Principi judicium, cui ſecure confidere poſſit: atq; hinc ad honores, præmia, & dimiſſiones movebitur. Si porro dimiſſio ſit omnino neceſſaria, cum vero periculoſa ſit, hoc optarem ſervaret Princeps Chriſtianus: nunquam violenter agere, niſi delicta vitam auferant: non lædere famam, non auferre bona, non negare ſalaria, non vias promotionis præcludere, ſed benevole dimittere eos, quos arcanorum ſuorum, potentiæ, & defectuum novit eſſe conſcios: quia filii hominum facile in deſperata conſilia ſeducuntur, & ex illis etjam, qui minores videntur, ſæpiſſime Reges, & Principes in maxima pericula,

Dimiſſio quomodo facienda.

cula, & damna conjiciunt. Placet in hoc genere prudentiæ ſupra omnes Auguſtiſſima Domus Auſtriaca, cujus principes non facile cum offenſione ſuſpectos miniſtros dimittũt, in dubio alunt: diſſimulant, ne gravius noceant. Qui de hac prudenti cautione dubitat, legat, quæ ab hiſtoricis referuntur. Si ergo delectamini ſedib. & ſceptris, ô reges populi, diligite ſapientiam ut in perpetuum regnetis. Per ſapientiam reges regnant. Rex a. inſipiens perdet populum ſuum. ſi nihil ſine conſilio faciat, poſt factum non pænitebit. Qui agit omnia cum conſilio, regitur ſapientia. Si poſſidet amicum, conſiliarium fidelem, ne dimittat, quia amicus probatus, protectio fortis, & theſaurus incomparabilis; quem ut princeps meus feliciter inveniat, imprecor, & prudentem cum fideli conſiliario ad juſtitiam invito.

Cautio ad reges

PUN-

Punctum VI.
De Iuſtitia.

Iuſtitia eſt virtus cuique jus ſuum decernens, & tribuens. Hæc generalis eſt, quæ leges omnes adimplere docet, & hominem juſtum coram Deo, probum in rep. efficit. Particularis, alia, quæ hominum negotia dirigit ad æquitatem: & eſt commutativa quæ contractus quoſcunque reſpicit: diſtributiva, quæ bona, & præmia decernit. *Iuſtitia definitio*

Hujus eximię virtutis neceſſitatem eſſe reip. maximam ſufficit Spiritum S. per Salomonem aſſeverare, cum dicit per juſtitiam regna conſervari, & ſine illa de gente in gentē transferri. Quod uſque adeo verū eſt, ut etiā ſocietas latronū ſine juſtitia conſiſtere non poſſit: & maxima regna ſine juſtitia, maxima latrocinia vocentur, & habeantur. *Iuſtitia neceſſaria reipub.*

Cum itaque de juſtitiæ neceſſitate neminē dubitare exiſtimem, de ſingulis ejus partib. propoſita brevitate agā. Et quidē de generali juſtitia, quæ *Iuſtitia facit juſtum.*

hominem coram Deo juſtum facit, (non attento, quod impii, & athei illam rideant, & à republ. prorſus exulare velint) hoc conſtanter cenſeo, quod illa reges, & regna conſtituat, amplificet, & adornet. Ratio eſt, quia juſti reges per gratiam Dei fulgent, ut ſol in mundo: vocantur ad regna, dextera excelſi fortiſſima proteguntur, benedictionib. adimplentur, & dum ipſi leges divinas ſancte obſervant, populum ad ſui exemplum inſtruunt, & ſic feliciſſimum regni ſtatum, Deo, & hominibus gratum efficiunt.

Beati reges qui ſitiunt juſtitiam

Beati qui hanc juſtitiam ſitiunt, & in mandatis Dei ſui volunt nimis. Hanc intime à Deo poſtulavit rex David, clamans, vias tuas edoce me, & juſtificationes tuas oſtende mihi. In hanc juravit, & ſtatuit cuſtodire judicia juſtitiæ Dei.

David juſtus.

In hac delectatus eſt, ſicut in omnib. divitiis, ſuper aurum, & topazium. De hac promittit Deo, quod in æternum non obliviſcetur juſtificationes ejus; in qui-

in quib. ſe vivificatum gloriatur. Salomon rex nunquam prædicare ceſſat hanc juſtitiæ virtutem, & in ea ſolium regni firmari convincit: ergo non male principem ad juſtitiam juſtificantem, h. e. juſtum reddentem invitamus: ad quam ſi cum Davide media nocte exurgat, non dubitamus, quin ad functiones juſtitiæ in humanis futurus ſit feliciſſimus.

Neq; principem Chriſtianum movere debet impietas Politicorum, qui hanc juſtitiæ obſervantiam aut omnino in rep. ſua prætereunt, aut ſicut religionem fingere docent. Quia ſi juſtitia eſt virtus ſuum cuique tribuens ante omnia Deo ſatisfacere debet. Quomodo n. princeps juſtus dicetur, ſi Deo jus ſuum ſubtrahat, aut deneget? & quomodo in ſubditos juſtus erit, qui in Deum creatorem, & unicum benefactorem ſuum ingratus eſt, & injurius? Errat ſecura ſibi impietas, quia Deum non agnoſcit: errabit etiam princeps, ſi in viis juſtifi-

Prima juſtitia eſt, dare Deo debitam gloriam.

ficationis Dei ſui non ambulaverit, & mandata ejus non adimpleverit. In particulari juſtitia conſideranda veniunt perſonæ, res, actiones. Inter perſonas, quæ humanam juſtitiam dirigere tenentur, ſumma eſt, & primaria perſona veri & legitimi principis, ſive ille Eccleſiaſticus ſit, ſive ſecularis. Hic ſi fundatam habet juriſdictionem, abſolute per ſe ſuoſq; conſtitutos judices jus dicit; ſi limitatam, aut ſubalternam poteſtatem habet, ad ſupremum judicem cauſas remittit. Secundum locum obtinent Judices, qui à principe ad dirimendas lites electi ſunt. Et tertium gradum perſonarum faciunt actores, & rei, bene & male meriti de republica, & generatim oẽs ſubditi, aut quos delictum judicio ſubjicit. de ſingulis pauca. De perſona Principis, ejuſq; officio aliter Politici, aliter Chriſtiani ſentiunt. Illi quæ libent Principi, licere volunt; leges dare, non accipere adulatores contendũt: hi principẽ mandatis Dei

Iuſtitia partes.

Princeps eſt prima perſona in adminiſtranda juſtitia.

Iudices Actores, & rei.

Eccle-

Eccleſiæ, & rectæ rationi ſubeſſe definiunt. Audiamus infallibilem Dei veritatem, & ſententiam quã de principib. Spiritus S. per Prophetas, & ſanctos ſuos nobis prodidit. Quando ſederit rex in ſolio regni ſui, deſcribet ſibi legem Dei in volumine, accipiens exemplar à Sacerdotib. Leviticæ trib. & habebit ſecum, legetq; omnib. dieb. vitæ ſuæ, ut diſcat timere Dominum Deum ſuum, & cuſtodire verba, & cæremonias ejus, quæ in lege præceptæ ſunt. Diligite juſtitiam, qui judicatis terram. Deus regit reges: apprehendit manum Cyri, ut ſubjiciat ante faciem ejus gentes, & dorſa regum vertat. Princeps à Deo conſtitutus eſt, ut faciat juſtitiam, & judicium. Si Princeps excedat terminos juſtitiæ, principis nomine indignus eſt, quia nihil facere debet, quod bonos mores offendat. Princeps repræſentat Deum, tenetur liberare oppreſſos, & juſtitiam facere. Princeps eſt advocatus

Sententia D. de juſtitia principum.

Juſtitia regum qualis.

tus Eccleſiæ, & pauperum, Protector innocentium, Pater, & Paſtor ſubditorum, Judex malorum. Eſt etiam princeps vices gerens miniſter Dei, obligatus de animabus, vita, & bonis ſuorum reddere rationem. Si ergo princeps Chriſtianus Dei ſui mandatis fideliter inhæreat, lumen virtutum ad ſubditos diffundat, juſtitiam colat, tueatur bonos, & malos caſtiget, replebitur benedictionibus, & rerum omnium abundantia: eripiet eum Deus de inimicis ſuis fortiſſimis, & cadent ſubtus pedes ejus, oculos ſuperborum humiliabit, & diſperdet omnes inſurgentes. Subjiciet illi populos, & anima ej..s in bonis demorabitur, & ſemen ejus hæreditabit terram. Magna erit gloria juſti in ſalutari Dei; magnum decorem imponet, ſuper eum Rex juſtus eriget terram; qui judicat in veritate pauperes, ejus thronus in æterno firmabitur. Ecce, ſic benedicetur homo, princeps, qui timet dominum, & diligit juſtitiam.

Benedictiones juſti regis

Si au-

Si autem Princeps (quod abſit) extendat manum ſuam ad iniquitatem, Dei D. ſui cultum negligat, Eccleſiam non defendat, potentiam ſuam juſtitiæ præferat, vitia frequentet, inauditos indefenſos condemnet, vim ſubditis, eorumque bonis inferat, ſi pauperes, inferiores, in judicio opprimat, & vim faciat cauſæ humilium; ſi impium juſtificet, & damnet juſtum, abominabilis erit Deo, & inexcuſabilis. Terribilem ſentiet eum, qui aufert ſpiritum principum. Sicut lutum platearum delebitur, & in puncto deſcendet ad infernum. Et quia duriſſimum eſt incidere in manus Dei viventis, præmonentur reges ab æterna ſapiētia, ne impingant. Dicit enim. Audite Reges, & intelligite, diſcite judices finium terræ, præbete aures vos, qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum, quoniam data eſt à Deo poteſtas vobis, & virtus ab altiſſimo, qui interrogabit opera veſtra, & cogitationes

Maledictiones regis injuſti.

Exhortatio Dei ad reges.

ſcrutabitur. Quoniam cum eſſetis Miniſtri regni illius, non recte judicaſtis, nec cuſtodiſtis legem juſtitiæ, neque ſecundum voluntatem Dei ambulaſtis. Horrende, & cito apparebit vobis, quoniam judiciũ duriſſimum his, qui præſunt, fiet: exiguo enim conceditur miſericordia: potentes autem potenter tormenta patientur: non enim ſubtrahet perſonam cujuſquam Deus, nec verebitur cujuſquam magnitudinem, quoniam puſillum, & magnum ipſe fecit, & æqualiter eſt illi cura de omnibus: fortioribus autem fortior inſtat cruciatio. Hujus immutabilis juſtitiæ divinæ exemplum refert Rex Saul, qui præveniendo mandatum Samuelis, projectus eſt à Deo, & regno privatus. Similium exemplorum plenæ ſunt hiſtoriæ, & ſacra ſcriptura æternum væ injuſtis regibus comminari non deſinit. Quibus omnibus ſi princeps Chriſtianus fidem non adhibeat, neque mores componat,

Saul punitur.

actu

actu in laqueos Politicorum incidiſſe judicabitur.

Illi enim dum blandiuntur regibus, omnia licere, quæ libent; juſtitiam, leges, & omnem honeſtatem proſtituunt, ad omnia flagitia portas aperiunt, & ad ſcelera impunitatem promittunt. Hoc, ut plenius intelligat meus Princeps, conſideret mecum in hac dulci licentia latens venenum. Dat Politicus Principi ſuo licentiam, ut nihil deneget oculis ſuis, nihil deroget affectibus, non vivat ſecundum leges, ſed dando leges aliis imperet. Si non faciet, nihil differet à ſubdito, nulla Majeſtas, nulla authoritas erit alligati ad leges imperii. Sic de profundo Rationis Status loquitur adulator impius. Sed attendat venenum Princeps, lata eſt hæc ad omne malum via, quæ homini videtur bona, noviſſima autem ejus ducunt ad interitũ ſempiternũ. Errant aliquando, & in peccata declinant ex fragilitate connata principes Chriſtiani, qui

Politici quare regibus decernant licentiam.

Dei, Eccleſiæ, & juſtitiæ legibus obſervantiam promiſerunt, quid facient, ſi nullis legibus divinis, nec humanis teneantur? Rex Regum Deus omnipotens duriſſimum minatur judicium iis, qui præſunt, & leges ſuas violant, Politicus diſſolvit leges, & gratam ad omne facinus licentiam propinat: aut ergo Deus infallibilis ſapientia verum docet, aut Ratio Status falſum aſſerit. Si Chriſtianus es, de Deo mendacium non præſumes. Si atheus, cum Ratione Status tenebris falſitatis obruens, libertas tua vinculo indiſſolubili æternis ignib. alligabitur. Ratio Status falſa ſplendide mentitur; non Deus æterna veritas: non licet, quod libet, ſed quod juſtum eſt in oculis Dei, ô princeps Chriſtiane, hoc decet, ad hoc obligaris. Hoc ſi credis, ut profiteris, quare Idolum Status conſulis? quare ejus arcanum venenum non reſpuis? & quare magnis ſumptibus peſtifera ſuadentem in aulam, & penetralia admit-

Comparatio Rationis Status cum Deo.

Cautio ad reges.

admittis? Cura, ne cito, & horrendè veniat, qui judicabit mundum in juſtitia. Cura omnino, ne licentia Rationis Status te in vincula doloris conjiciat, ubi Potentes potenter tormenta patientur. Conſidera Regem David, qui de poteſtate regia uxorem ſubditi rapuit; Achab & Jezabel, qui aliena ſibi adjunxerant; quam terribili pœna à DEO juſtiſſime afflicti ſint. Reges erant & illi, ſed quia voluerunt ſibi licere, quod paſcebat oculos, & affectus, horrendas pœnas ſuſtinuerunt. Non ſalvavit illos, nec liberavit Ratio Status, nec dulce venenum Idoli (licentia) veniam impetravit: idem tibi judicium propone, & ſi cum Davide delinquis, cum eodem viam pœnitentiæ ingredere, in lege Domini meditare, juſtitiam dilige, ne cum Jezabele dilanieris, & æternum crucieris. Cogita bene, quiſquis regis alios, oculos inprimis DEI, in cujus conſpectu ſtellæ non ſunt mundæ, actiones tuas, imo cogitationes omnes

David, Iezabel exempla injuſtitiæ.

Deus videt omnia.

mnes perfectiſſime intueri: exteros, & ſubditos mores tuos obſervare: te miniſtrum eſſe Dei, & juſtitiæ; Patrem pauperum, exemplar virtutum; ſi pie, & juſte officio defungaris, intrepide ſceleratos caſtigabis. Si ipſe reprobus ſis, adulter, aliena rapiens, homicida, perjurus, & vitioſus, quo colore talia facientes condemnabis? quid reſpondebis Committenti? Inexcuſabilis es, qui judicas; in quo enim alium judicas, te ipſum condemnas: eadem enim agis, quæ judicas.

Rex exemplar virtutum.

Peccata Principum trahunt multitudinem ad infernum: virtutes autem cœlum aperiunt, & duplici gloria coronantur. Qui de officiis boni Principis plura volet, legat Chriſtianos Politicos, mihi ſufficit Idolum Status prodere, & confundere.

Principum peccata perdũt populũ

In ordine ſequuntur judices, quos Rex, aut Princeps conſtituit ad cognoſcendum & judicandum de cauſis, & differentiis quibuſcunque: de delictis & pœnis: de vita, & morte ſubdi-

Iudicum qualitates.

ſubditorum. In quo gravi officio duo bene conſideranda ſunt; electio principis, ut diligenter attendat, quibus juſtitiam, hoc eſt, regnum ſuum committat, & onus judicum, quod in ſe recipiunt. De priori jam ſupra de eligendis conſiliariis diximus: certumque eſt, ſi principes, quibus Deus regna mundi gubernanda dedit, vitioſis, malis, injuſtis, atheiſque impiis juſtitiæ regni adminiſtrationem cōmendent, in culpam incidere, & Deo ſuo ad ſtrictam rationem teneri: paria enim ſunt, errare, injuſte agere: & errantes fovere, non caſtigare, malis juſtitiam committere. De officio, & onere judicum, pleni ſunt ſapientum libri: & quia pro ſua ſcientia injuriam reputant, Magni legum Doctores, judices, ſi ab aliis moneantur, ego ut parce agam, illos non ad volumina Juris, ſed ad ſcholas Spiritus S. provoco. Qui judicatis terram, diligite juſtitiam. Judices non hominis, ſed Dei judicium

Spiritus S. monet Iudices

exercent, inque eos redundant judicata, hinc alibi dicitur. Quæret ab adminiſtris ſuis, num recte judicarint. Judicabunt populum juſto judicio, nec in alteram partem declinabunt. Non accipient perſonam, nec munera; quia excæcant oculos ſapientium, & mutant verba juſtorum. Maledictus ſit, qui accipit munera contra innocentem. Væ vobis, qui juſtificatis impium, pro muneribus, & juſtitiam juſti aufertis ab eo: propter hoc ſicut devorat ſtipulam lingua ignis, & calor flammæ exurit; Sic radix eorum quaſi favilla erit, & germen eorum, ut pulvis aſcendet. Audite ulterius, clamat Deus. Conſtitui viros ſapientes, nobiles, ut doceant populum, his præcepi. Quod juſtum eſt judicate, ſive civis ſit ille, ſive peregrinus: nulla erit diſtantia perſonarum, ita parvum audietis ut magnum; nec accipietis cujuſquam perſonam, quia Dei judicium eſt. Noli quærere fieri judex, niſi valeas virtute irrumpere iniquitates, ne for-

ne forte extimeſcas faciem potentis, & ponas ſcandalum in æquitate tua. Pro juſtitia agonizare pro anima tua, & uſque ad mortem certa pro juſtitia, & Deus expugnabit pro te inimicos tuos. In judicando eſto pupillis miſericors, ut pater, & pro viro matri illorum; & eris tu velut filius altiſſimi, & miſerebitur tui magis, quam mater hæc omnia, & infinita alia ſunt Spiritus S. documenta, quæ ſi judices in corde ſancte conſiderent, & in judicio fideliter obſervent, non illos dejiciet metus magnatum, non declinabit avaritia, non amor excæcabit, nec odium ad injuſta transferet. Mihi hoc unum certum eſt, ſi judex Deum ſuum timeat, quod non facile leges, & juſtitiæ terminos præteribit; ſi paſſionum ſuarum dominus ſit, quod aliena recte judicabit; ſi principem ſuum amet, quod ejus ſubditos non opprimet in judicio. Ex his poterit quilibet judex conſtitutus prudenter deſumere, quod ſibi magis ad

Judex timens Deum juſte judicat.

honorem, & ad ſalutem expedire æſtimaverit: ego delicatos mundi judices ad juſtiſſimum Dei Domini noſtri judicium, ut illud dum ſecundũ leges judicant, in conſpectu ſemper habeant, fideliter remitto.

Actores in judicio. In tertio gradu perſonarum ſunt Actores, & rei. Actores vocantur qui ex juſtis cauſis, vel enormiter in fama, aut in bonis læſi, aut violenter oppreſſi ſunt à potentioribus, æqualibus, aut inferioribus. Qui ob famę offenſionem lites inſtituunt, diligentiſſime caveant, ne leges charitatis Chriſtianæ tranſiliant; ne veniam deprecantem proximum aſpernentur, ne media compoſitionis rejiciant, ne per vindictam famæ æterna infamia confundantur. Neque moveat, quod crudelis ſit, qui famam negligit, & quod honor & vita æquiparentur. Quia non docet Chriſtus D. N. famam negligere, ſed proximo dimittere, & inimicos diligere, ſi dimiſſionem ab eo ſperet, aut

Actores quid attendere debeant.

cælos

cœlos apertos cum Stephano videre deſideret. Glorioſius reſtituitur fama parcendo, quam dubie litigando. Securius ſalvatur cum honore vita, hoſtes in bono vincendo, quam gladio feriendo.

Quid rei provocati ſervare tenentur.

Qui bonis ſpoliati, aut defraudati ſunt; non minus diligenter conſiderent, quæ Spiritus S. per Sanctos ſuos docet, ne injuſta, aliena, vel incerta requirant bona: ne fictis, aut falſis rationibus innocentem circumveniant; ſed ſic juſte, pie, & vere tranſeant per temporalia, ne amittant æterna. Et ſi omnino neceſſitas, hoc eſt obſtinata malitia proximi ad lites provocet, nō ideo naſcatur cum peccato in perſonam odium, ſed per licita juris media cauſæ deciſio judici committatur.

Qui violenter opprimuntur, non clament vindictam; non armis, ſed jure violentiæ cauſam agant, quando pacis media contemnuntur; quia Deum ultorem habent, ſi juſtum in terris non inveniant judicem.

Si potentes cum inferioribus litigent, attendant, ne potentiam ſuam velint eſſe normam juſtitiæ; neve pauperem opprimant; Quia duriſſimum judicium fiet potentioribus, ut potenter tormenta patiantur.

Lites fugit ſapiens. Æqualibus, & inferioribus ſufficiat via compoſitionis, & legum. Qui ſapit, lites fugit: non contendit cum potentiore, non defert ad judicem, quod amice reduci poteſt. Superſunt Rei, qui in jus quocunque modo civiliter, aut criminaliter vocantur. De his idem ſit judicium, quod de actoribus, quia ſicut iniquum eſt injuſta prætendere, ita iniquiſſimum eſt eadem defendere, legibus non parere, pacem publicam violare, & reatum non agnoſcere. Et hæc quidem de perſonis dicta ſint.

Res juſtitiæ ſunt variæ. De rebus controverſis in foro juſtitię duplex eſt ratio. Prima earũ, quę animę ſalutem, & religionem concernunt, & hæ omnes ſimpliciter ad Eccleſiæ juriſdictionem pertinent. Altera

tera eſt earum rerum, quæ in hominum ſocietate varie ſuboriuntur: & habent pro fundamento ſuo maledictum illud, & frigidum verbum. Meum, & Tuum: ex quo omnes lites ſive honorem, ſive bona, ſive vitam ſpectent, velut ex fonte naſcuntur. De his cognoſcit princeps per ſe, & judices ſubornatos, quando ejus officium interpellatur, & ſalus Reip. hoc requirit.

Meũ, & Tuum, cauſa litium.

Poſtremum in conſideratione juſtitiæ poſuimus Actiones litigantium: quæ in tantam multitudinem, & varietatem excreſcere videtur, quantum humana malitia Dei, Eccleſiæ, & juſtitiæ leges, naturalem æquitatem, & bonos mores tranſcendit. In his concedendis, reſtringendis, finiendis, dijudicandis, & exequendis Principis, & Judicis verſatur officium.

Actiones, quæ ad juſtitiam vocantur.

Quæ circa ſingula hæc dici poſſent, ex utriuſque fori Doctoribus, & voluminibus pluſquam abundanter intelliguntur: mihi hoc loco propoſitum

tum eſt Principem meum à licentia Politicorum abſtrahere, ad veram juſtitiam invitare, & ſubditos ad obedientiam debitam, & ad ea, quæ juſta ſunt, & in agendo, & patiendo animare; ut in omnibus gloria Dei amplificetur, ſub juſto principe juſti gaudeant ſubditi in tempore, & æternum; ſic voveo.

Punctum VII.

De Iudiciis

EGimus de perſonis, rebus, & actionibus, in quibus regina noſtra Juſtitia conſervatrix regnorum occupatur, reliquum eſt, ut eam ad actum excrcitum, hoc eſt ad judicandum deducamus. Eſt autem judicium legitima definitio judicis poteſtatem habentis, ut ejus ſententia lis finem accipiat. Hoc ipſum eſt divinum, & humanum: Eccleſiaſticum, & ſeculare: de quibus pro inſtituto quædam conſideranda proponemus. Judiciũ divinum eſt omnium judiciorum juſtiſſimum, & ſecuriſſimum; quia à Deo abſo-

Quid ſit judicium

Iudiciũ divinũ

abſoluto rerum Domino, ab ipſa æterna juſtitia, & ab infinita ſapientia errorum neſcia, inſtituitur: huic ſubjiciuntur omnes Reges, & Populi: juſti, & Impii: boni, & mali: ut ſinguli ex operibus, vel pœnas, vel præmia æterna per ſententiam referant. Cum itaq; in hoc Dei infallibili judicio de æternitate noſtra agatur, placeat Principi meo Chriſtiano tantiſper Majeſtatis humanę ſceptra deponere, ſenſus à deliciis avocare, & mentem ad divini judicii conſiderationem elevare. Sic ut, ô Princeps, æterno decreto ſtatutum eſt tibi, mihi, & omnibus ſemel mori, ita omnes nos manifeſtari oportet ante Tribunal Chriſti, ut referat unuſquiſque propria corporis prout geſſit, ſive bonum, ſive malum. Hoc utique credis, ſi chriſtianus es. Vocaberis ergo in judicium ad reddendam rationem de cogitationibus, verbis, factis, & omiſſionibus; ad reſpondendum de animabus tibi commiſſis & de bonis tibi concreditis. *Conſideratio de divino judicio.*

Judex

Iudex eſt Chriſtus D. N. Judex tuus erit Chriſtus D. N. creator, conſervator, benefactor, ſcrutator cordium, omnia ſciens, omnia videns, juſtus, & terribilis, qui juſtitias judicat; in cujus conſpectu non juſtificabitur omnis vivens. *Accuſator eſt Diabolus.* Accuſatores tui erunt, Diabolus, qui à nativitate tua, obſervavit ſemitas tuas, funiculos inventionum contexuit, ad odium, iram, libidinem, & alia vitia per inſpirationes te ſeduxit; qui in ſuperbiam erexit cor tuum, & ambitione te repplevit; ille, inquam, ſerpens antiquus, accuſator fratrum noſtrorum, accuſabit te, ſicut omnes alios, maxima rabie, & odio percitus, ut ob conſenſum ſibi præſtitum in hoc judicio convincaris, & condemneris. *Accuſator 2. conſcientia* Hunc ſequetur conſcientia propria, quæ teſtimonium reddet cogitationum accuſantium; aut etiam defendentium in die, quo judicabit Deus occulta hominum. Hæc revelabit Deo, tibi, & toti mundo omnia peccata tua publica, & occulta; propria, & aliena: erit

erit tibi inſtar mille teſtium, ſtimulus vehementiſſime exagitans, omnia prodens. Tertius teſtis, vel etiam accuſator erit Angelus tutelaris, & omnes boni, ſi male vixeris: qui te accuſabunt de rejectis ſanctis inſpirationibus, deque neglectis monitis, & conſiliis. Quarto loco coram facie Dei viventis, & univerſo mundo judicando accuſabunt te principem, & magiſtratum, omnes, & ſingulæ animæ ſubditorum, quæ per admiſſam hæreſin, ſcandala tua, violentiam, vel oppreſſionem ad deſperationem redactæ in æternum damnabuntur. Tunc ſtabunt juſti in magna conſtantia adverſus eos, qui ſe anguſtiaverunt, & qui abſtulerunt labores eorum. Quid hic reſpondebis à propria conſcientia convictus? An ad ſuperiorem Judicem appellabis? audi, & crede, non datur ſuperior. Vanum eſt hoc conſilium. Deus eſt, qui judicat, cui omnia deſerviunt. Si dicas te multa feciſſe, multa conceſſiſſe, propter

Accuſator 3. angelus cuſtos.

Accuſator 4. anima commiſſa.

A judicio Dei non appellatur.

Ratio-

Ratio Status non excuſat nec valet in judicio divino.

Rationem Status, ut ex conſilio Politicorum ille conſervari, & amplificari poſſet. Reſpondebit tibi Deus juſtus Judex. Ego prohibui ne Idolum tibi faceres, tu neglecto me illud multa mercede conpoſui'ti, conſuluiſti, adoraſti: ego Rationem Status veram tibi dedi, & Leges poſui. Tu falſam, Idolum impietatis ſecutus, leges meas projeciſti retrorſũ. Ego tibi potentiam, & fortitudinem gratis cũ regno obtuli, ut Eccleſiam meam, & Religionem defenderes. Tu illam Juris dictione, & bonis violenter ſpoliaſti; per Rationem ſtatus hæreſin dormiens ſuſcepiſti, foviſti: religionem finxiſti, pietatem ſimulaſti. Ego tibi pacem pro teſtamẽto reliqui. Tu violator publicę quietis, ut ambitioni ſatisfaceres, per Rationem ſtatus, vicinos Reges bellis infeſtaſti, hæreticis, injuſtis, rebellibus auxilia ſubminiſtraſti. Ego tibi virtutes omnes, ſapientiam, & juſtitiam commendavi. Tu Idolum tuum audiens virtutes fingendo

gendo in graviſſima vitia declinaſti, falſam Rationem ſtatus pro vera prudentia vanus nimis coluiſti: Potentiâ tuam voluiſti ſupplere juſtitiâ: quod libuit, hoc licuit. Ego te conſtitui Regem, patrem & Paſtorem ſubditorum, pauperum, pupillorum, Tu illos oppreſſiſti, condemnaſti, defraudaſti. Dedi tibi aſſiſtricem prudentiam, viros pios, bonos, nobiles, expertos, monitores fideles. Tu per Rationem Status, crudeliter illos mactaſti, dilaceraſti, ejeciſti, quos via juſtitiæ ſalvos pronunciabat. Quid bene facere potui tibi, vineę meę, quod non abundè præſtiti? Tu vero poſt Idolum Rationis Status abiiſti, illudque ſupra me extuliſti, projeciſti mandata mea, & voluntatem tuam depravatam legem ſtatuiſti. Ecce dies meus, & tuus. Ecce momentum felicem, vel infelicem decernens æternitatem. Quia Idolum Satus præ me coluiſti, & infidelis, ingratus, injuſtus, inobediens fuiſti: Diſcede à me in ignem æternum,

Judicia Dei juſtificata in ſemetipſis.

num qui paratus eſt Diabolo, & Angelis ejus. Talis erit judicii divini in malos Principes ſententia.

Iudicium Dei in bonos reges. Si vero Princeps Chriſtianus Deum ſuum amet, timeat, eccleſiam defendat, religionem puram conſervet, in mandatis Dei ſui ambulet, legibus juſtitiæ inhæreat, virtutes colat, bonos protegat, malos puniat, pauperum cauſæ faveat, Patrem, & paſtorem populi ſeſe exhibeat, audiet ſine dubio vocem æterni Judicis exoptatiſſimam, veni benedicte Patris mei, & percipe regnum, quod tibi paratum eſt ab origine mundi. Euge ſerve bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſuper multa te conſtituam, intra in gaudium Domini tui.

Agitur ergo in hoc divino judicio de æternis præmiis, & ſuppliciis, quæ tanta ſunt, ut cor hominis comprehendere non poſſit. *Cautio de judicio Dei ad reges.* Utinam Reges, Principes, & eorum Miniſtri cum S. Hieronymo in omnibus actionibus ſuis audirent, in conſpectu haberent, & con-

& conſiderarent hæc verba divinæ ſententiæ. Ite, & venite. Certe incantantium Politicorum vanitates non admitterent, neque Idolo Status, ſalutem proſtituerent. Per Rationem Status falſam nemo ſalvatur, omnes illam uſurpantes æternum pereunt; nec eſt amplior ad infernum via, quam illa, quæ à Diabolo per mille inſidias libertatis, & potentiæ Regibus, Rationis ſtatus blanditiis, planiſſime ſternitur. Mihi in univerſo hæreſis, & peſtis animarum major non apparet. Et ideo Principes Chriſtianos ex toto corde quantum poſſum humiliter rogo, caveant hoc peſtiferum Idolum nihil ſecuritatis præſtans in humanis, terribile Dei provocans judicium, & omnes ſuos cultores in æternos ignes præcipitans; non male judicat, qui occulta novit Deus.

Ratio Status ducit ad interitũ.

Humanum judicium ſi generatim conſideretur, plerumque vanum eſt, & temerarium, quia vel amore proprio, vel odio aliiſque paſſionibus,

Iudicium humanum vanũ eſt, & variũ.

erroribus, & ſuſpicionibus dirigitur, vel timore inclinatur, vel à potentioribus inflectitur. Hoc ut juſtum ſit Princeps per ſe, per Judices pios, per Miniſtros fideles ſumma diligentia curare tenetur, ut quod humana fert fragilitas legibus divinis, juſto Imperio, & ſanctis moribus corrigatur.

Judicium ſeculare. Species humani judicii ſunt Eccleſiaſticum & ſeculare: de illo ſuo loco, & de hoc breviter nunc agendum. Seculare judicium eſt illud, quod Principes, vel Magiſtratus ſuperiores pro adminiſtratione juſtitiæ ex bonis viris conſtituunt, & eſt vel ſupremum, à quo non conceditur appellatio: vel ſubalternum, à quo ad ſuperius judicium appellatur. De his conſulendi ſunt legum Doctores: mea intentio eſt Principi Chriſtiano patefacere, quomodo Idolum Status, fraudes ſuas, & venena etiam in ſumma judicia doloſe diſſeminet. Equidem quando Chriſti D.N. innocen-

centiſſimi, quod ſuſtinuit judicium à Pilato, & Judæis intimius conſidero, merito de humani judicii temeritate ingemiſco. Quia licet falſorum teſtiũ adverſus Chriſtum non eſſet conveniens teſtimonium, & Judæi multa beneficia, nullam injuriam à Chriſto accepiſſent; Pilatus vero nullam cauſam mortis inveniret; tamen quando Ratio Status Judæis perſuaſit fore, ſi Chriſtum non occiderent, Romani Civitatem ſuam occuparent: ne privarentur regno, voluerunt ex ore Caiphæ unum, Chriſtum vere innocentem, mori pro populo, & ſanguinem juſti in ſe, ſuoſque filios diffluere. Pilatus ne apud Cæſarem accuſaretur, & periculum Status ſui ſubiret, per lotionem manuum juſtum declarans, de Ratione Status crudeliter cæſum Chriſtum publice condemnavit, & voluntati Judęorum occidendum tradidit. Si tale malum, ô Princeps Chriſtiane, & horrendam injuſtitiam Ratio Status in ligno viridi

Iudicium contra Chriſtum D.N. quam injuſtum. Ratio Status pervertit judicium de Chriſto D.N.

Chriſto D.N. omnium innocentiſſimo operatur, quid ſecuritatis tibi, tuiſque promittis, ſi judicium tuum divinis, & juſtitiæ legibus non ſubjicias? ſi Idoli conſilia ſequaris? Lege Hiſtorias, & cognoſces optimos quoſque, & ſanctiſſimos Magnates per Rationem ſtatus juſtitia contradicente, exiliis, honore, bonis, & vita miſere multatos eſſe, vel quod Regibus vera dicerent, vel injuſta non probarent, vel quod Dei, & Religionis cauſam ſerius agerent, aut etiam affectibus Regum ſeſe non accomodarent.

Summum jus per Rationem ſit ſumma injuria

Quando ſumma judicia Regum bene examinantur, non obſcure deprehenditur, quod per Rationem Status in ſummam injuriam pervertantur. Sit exemplum. Quidam Princeps potens, forſan hæreticus, ambitioſus, vicinum ſuæ ditioni Epiſcopatum, Abbatiam, Monaſterium, aut Parochialem Eccleſiam violenter occupavit, aut fraudulenter invaſit, ſuiſque

quę regionibus tanquam res proprias adſcripſit. Vocatus in competens judicium vix reſpondet, quantum poteſt factum excuſat, & rem Eccleſiæ in alios pios uſus, in alumnos, in pauperes, in ſcholas converſam allegat. Cognoſcit de cauſa Tribunal: videt Judex ſpolium Eccleſiæ, ſacrilegium, finem fundatoris, (gloriam Dei) inverſum, violentiam injuſte commiſſam. Scit omnino ſpoliatum ante omnia reſtituendum, taliaque facinora nullo jure juſtificari poſſe: & tamen non decernit, ſed litem producit, & quantum poteſt effugia quęrit. Quia, ſcilicet, de Idolo iniquitatis venenum hauſit, quod Princeps ſit potens, armatus, non de facili offendendus. Si reſtitutio injungatur, motus poſſe excitari in regno, & propter pauca ablata, confœderatorum viribus totum eccleſiæ corpus periclitari. Executionem fore difficilem, imo ſine bello impoſſibilem. Ideoque in meliora tempora differendam eſſe actionem.

Idoli fraudes in judiciis.

nem, ne Tribunalis ſententia eludatur, & Judices fruſtra Principis odium ſibi concilient. Ecce, mi Princeps, quam dextre Idolum Status ſeſe ſummis ingerit judiciis, quam plauſibiliter ſummum Jus in ſummam injuriam convertit. Privatur Deus ſua Gloria, Eccleſia ſuo jure, Epiſcopus ſuis bonis, ſubditi religionis exercitio, domus Dei fit ſpelunca latronum, ſpoliator juſtus poſſeſſor, rapit potens aliena, ejicitur inermis. Implorat judicium ſpoliatus, reſtitutionem urget, & nihil impetrat; quia Ratio Status juſtitiæ leges imponit, judicium pervertit. Quis hoc juſtum judicium dixerit, in quo ob reſpectus humanos cauſa ipſius Dei negligitur? Eccleſia, & juſti opprimuntur? Non ſic præcipit, nec judicat juſtus Judex Deus D.N. Attendant Judices ne prorogando judicium mortem ſibi accelerent: agant ſuas partes intrepide, non deerit illi executor, qui dat, & aufert Spiritum Principum.

Simile

Simile contingit quando inferiores de neceſſitate cum potentioribus judicio contendunt. Reſpiciunt per Rationem Status Judices potentiam Principis, forte etiam munera, favorem, beneficia, odia, & pericula, & exinde ſtudioſe lites producunt, imo immortales faciunt. Interea diſcedit primus actor, hæredes depauperati non ſufficiunt, gaudet injuſtus poſſeſſor, ſpoliatus pauper opprimitur, & aliquando deſperans in laqueos Diaboli incidit: quod ſane nihil aliud eſt, quam litem ſuam facere, aliena rapere, & ipſos pauperes opprimere. Conſulant, qui dubitant, Eccleſiam, & dicet illis veritatem.

Iudicium violatur reſpectu perſonarum

Iudices quomodo litem faciant ſuam.

Neque movet, quod plerumque prætenditur in magnis judiciis, nimirum ob multitudinem, & gravitatem cauſarum lites accelerari non poſſe. Quia, ſi ratio Status non faceret multitudinem, & pinguedo litigantium non ditaret Judices, Advocatos, Procuratores, alioſque miniſtros,

Excuſatio judicum vana.

ſtros, majorem lex propemodum inveniret authoritatem, & non obeſſet gravitas. Si Princeps, & Judices conſiderarent ſe de protracta juſtitia, & de rebus injuſte occupatis, & poſſeſſis Deo, qui verbum otioſum examinat, ad ſtrictam rationem teneri, utique multitudinem cauſarum amputarent, & gravitatem ad exactam normam juſtitiæ revocarent. Sæpe Judices, Advocati, Actoreſque, qui ſtudioſe lites protrahunt, ſubitanea morte corripiuntur, etiam occulta judicat Deus.

Deus occulta judicabit.

Lubens prætereo, quæ de ſummo noſtro judicio Imperiali Spirenſi vulgo ſparguntur, quod maxima pars cauſarum eo devolvatur: quia lites ibidem immortales fiant, quia injuſti poſſeſſores de hærede in hæredes ſecuri maneant, quod contra potentiorem inferioris cauſa negligatur: & quod divitum actiones Camerales alere debeant. De qua injuria ipſi ſufficienter ſciunt reſpondere. Mihi hoc certum

Iudiciū Spirenſe.

certum eſt, ſi uſquam in Europa juſtum eſt, & egregium incorruptum Tribunal, hoc ipſum eſſe Imperiale in Camera Spirenſi, in quo præter prorogationem cauſarum nihil deſideratur. Ut ergo hæc labes deleatur, curet Imperator cum Statibus Imperii cauſæ fomenta eradicentur, quod ſapientiores fieri poſſe exiſtimant, ſi Præſides, & Aſſeſſores in tres claſſes dividerentur: ita, ut in prima, omnes cauſæ antiquæ, in ſecunda jam præſentes, & mediæ, & in tertia claſſe novæ cauſæ ſuborientes expedirentur; partes ad probationes ſuas proferendas certis pœnis aſtringerentur, termini breviores conſtituerentur, & proceſſibus etiam Reviſionibus, certus dies definiretur. Sed de his merito ſanctioribus conſiliis judicium relinquo, ego tantum Idolum Status, à Chriſtianorum judiciis profligari poſtulo.

Modus agendi in judicio Spiræ.

PUNCTUM VIII.

De pœnis, & præmiis, quæ per viam Iuſtitiæ diſtribuuntur à Principe.

Præmia, & pœna in Repub. ſunt neceſſaria.

QUantam oligationem habeant Reges, & Principes ad caſtigandum malos, & remunerandum bonos, ipſi ſatis ſentiunt, & rationis uſu percipiunt. Niſi enim per legitimam viam juſtitiæ facinoroſi puniantur, & boni præmiis ad veras virtutes, earumque heroicas actiones exſtimulentur, non diu ſtabit regnum, deficiet cum ſcelere, nudatum virtute deſolabitur.

Deus mandat punire malos.

Ad hæc Deus zelator veræ juſtitiæ non tantum mandat Regibus, qui judicant mundum, diligere juſtitiam, ſed minas terribiles intentat, niſi malos, & ſeditioſos juſtis pœnis afficiant. Exaltare qui judicas terram: redde retributionem ſuperbis. Viduam, & advenam interfecerunt: & pupillos occiderunt. Captarunt in animam juſti; & ſanguinem innocentem condemna-

demnarunt. Ideo reddet illis iniquitatem ipſorum, & in malitia eorum diſperdet eos; diſperdet illos Dominus Deus noſter. Aperta eſt terra, & deglutivit Dathan: qui juſtificat impium, & condemnat juſtum; abominabilis eſt uterque apud Deum. Sic legimus Dei Prophetam Achab dixiſſe, quia dimiſiſti regem Syriæ Benadab, virum dignum morte, de manu tua, erit anima tua pro anima illius, & populus tuus pro populo ejus Quia occidiſti Naboth, & poſſediſti vineam ejus; in loco hoc, in quo linxerunt canes ſanguinem Naboth, lambent quoque ſanguinem tuum. Canes comedent Iezabel in agro Iezrahel. Eodem modo Rex Salomon mandavit occidi Joab ad cornu altaris, ut amoveretur ſanguis innocens Abner, & Amaſa per Joab effuſus ab ipſo Salomone, & à Domo Patris ſui. Non aliter laqueo ſuſpenſus eſt Haman, qui innocenti Mardochæo patibulum erexerat. Et Cain profu-

Iudicia Dei terribilia.

gus vocatus à Deo in judicium, audivit clamaſſe ſanguinem fratris Abelis vindictam in cœlum, unde cum ſemine univerſo maledictus fuit. Non afferam plura exempla juſtitiæ divinæ, quia tota S. Scriptura, & hiſtoria ſimilibus referta eſt, & leges conſtitutæ zelum Dei ſatis manifeſtant. Sane, vero Chriſtiano non licet dubitare de juſtitiæ divinæ zelo maximo; quando pie conſiderat Chriſtum Dom. N. ob aſſumpta in ſe peccata aliena (noſtra) ſanctiſſimæ Trinitatis decreto tam gravi, & ignominioſa morte punitum, Angelorum multitudinem ob unum peccatum ſuperbiæ de infinitæ gloriæ ſedibus ad infimas terræ tenebras, & æterna ſupplicia dejectos, & Adam ex uno morſu pomi in totum genus humanum ingentem maledictionem provocaſſe. Hanc divinæ juſtitiæ rationem imitantur Reges, Principes, Magiſtratus, quibus jus gladii conceſſum eſt, quando ſanctis legibus, malitiam homi-

Peccata amerentur pœnas.

Exempla judicii Dei.

hominum ſceleratorum præveniunt, & deprehenſos juſto judicio ad aliorum terrorem, & bonorum ſolatium ſtatutis pœnis condemnant. Non caret Respub. Chriſtiana legibus, non deficiunt criminibus ſevera judicia, neque exempla deſunt juſtitiæ. Verum, cum nihilominus vulgaris ſit querela, quod propter defectum juſtitiæ, Chriſtianorum Regna, & Reſpublicas interire neceſſe ſit; examinavi pro exiguitate mea cauſas rei, & inveni Idolum Rationis Status etiam in cauſas ſanguinis ſeſe fraudulenter ingerere, & gladios principum aliquando à ſceleratiſſimis avocare, aliquando in optimos, & innocentes convertere. Quod ut facilius credant, qui de ſanguine hominis Deo tenentur reſpondere, doctrinam Machiavelli Politicorum Ducis audiant, hic ſuo more impie nimis docet, iram, & odiũ uno impetu removendam, pro ſecuritate ſtatus hoſtes & omnes eorum amicos radicitus tollendos; ju-

Ratio ſtatus evertit judicium ſanguinis.

Machiavelli doctrina contra juſtitiam

ſtitiam & virtutes propter Rationem ſtatus negligendas, & Factiones procurandas eſſe. Ex hoc fundamento ſæpe viri boni, qui Regi ſuo dicunt, non licet tibi habere uxorem fratris tui, non divortium facere, non hæreticis auxiliari, non Eccleſiam opprimere, nō contra leges diſponere, vitā, & fortunas amittunt. qui vero adulantur, licere Regi quod libet, non teneri legibus Imperantem, nō ferendū eſſe contradictorē, nec bene geſtis Regis gloriam obnubilantem, divitiis, & honoribus accumulantur. Ex eodē fonte olim deſcendit ſententia capitis in Mardochæum, & gentem Judaicam: effuſio fraterni ſanguinis, ut Abimelech ſolus regnare poſſet. Ex hac doctrina naſcuntur, & vigent vitia in repub. admittūtur hęreſes, & foventur; ſeditioſi impune evadūt, juſti, & inferiores opprimūtur: Reges juſtitiæ leges tranſiliūt, & tyrannidē apprehendunt. Non ergo injuſte accuſo Idolū Status, quod ipſam juſtitiam peſſundat,

dat, & regna ſubvertit. Per leges iratus, & odio æſtuans Judex rejicitur, Idolum, iram odiumque uno impetu docet evomere. Lex divina & humana ſtatuit, quod anima quæ peccavit, illa moriatur, & culpæ ſuos teneant authores; ſed Idolum omnes hoſtis amicos indifferenter eradicare præcipit. Deus, & recta ratio docent per juſtitiam, & virtutes regna conſervari; Idolum ſtatus virtutes, & juſtitiam dicit Regibus eſſe impoſſibilem, imo ſæpius inutiles; ideoque per diſcordias Factiones diſſeminat, quando Deus pacem, & charitatem commendat. Sic furit in principum gladios & juſtitiæ thronum hoc impietatis Idolum, non alio fine, quam, ut ſcelera multiplicentur, & regna à legibus Criſtianis ſoluta ad Gentium mores degenerent. Advertant principes: ne beſtiam injuſtitiæ venerentur: qui juſtitiam præcepit Deus, moderatam clementiam non prohibuit. Sunt ſcelera, quæ publicam vindictam requi-

Idoli Statuo injuſtitia.

Cautio ad reges de fraudibus Idoli.

requirunt; ſunt peccata, quæ veniam inveniunt. Vere juſtus erit Princeps Chriſtianus, ſi cauſas ſanguinis ſine paſſione ita ſanctis legibus committat, ut nec Deum, nec conſcientiam offendat, neque miſericordiæ terminos omnino transgrediatur, & hoc glorioſe præſtabit, quando venenatum Idoli ſibilum à judiciis eliminabit.

Præmia quibus, & quomodo decernenda. De pœnis tranſeamus ad præmia, in quibus rite decernendis magna pars ſalutis publicæ conſiſtit. Sunt autem præmia quæ per viam juſtitiæ à Principibus diſtribuuntur, honores, officia, dignitates, divitiæ, quibus homines ad virtutem accenduntur, & quidem tam efficaciter, ut ex hiſtoriis nobis conſtet, Gentiles Græcos, Romanos, aliosque ſpe glorię, triumphi, aut muneris pro patria vitam intrepidos expoſuiſſe; & ex hoc fonte nunquam illis viros illuſtres defuiſſe, qui fortiter agendo Rempubl. conſervarent, defenderent, & augerent.

Ea-

Eadem eſt ratio de Chriſtianis; quia non ſolum communibus cum gentilibus ad virtutes præmiis provocantur, ſed etiam æternæ felicitatis compenſatione invitantur, tanto ſecurius, quanto Deus D. N. cujusque merita exactius ſine errore novit, & ſingulis in pondere, & menſura juſta retribuit. Quid autem Princeps Chriſtianus in erogandis præmiis virtutum attendere debeat, à Chriſtianis Politicis egregie monetur. Ut, videlicet, ſepoſitis affectibus erga perſonas, heroicas actiones, & merita conſideret; non aliorum interceſſiones reſpiciat, ſed propria liberalitate bene meritos ſibi devinciat. Sic enim gloria veræ juſtitiæ coronabitur, generoſos, & Magnates vehementer excitabit, inferiores ad magna inſtigabit, & omnium bonorum amorem ſibi conciliabit. Si verò indignis, vitioſis, & publica fama immeritis officia, & dignitates conferat, nobiles prætereat, & viliores aſſumat, juſti Principis nomen amittet, & univer-

Deus retributor juſtus.

ſum ſtatum ſuum in pericula ruinæ conjiciet. Pro confirmatione hujus veritatis placeat principi meo Chriſtiano Hiſtorias perluſtrare, & illa exempla juſtitiæ ſibi proponere, quæ à ſanctis Regibus glorioſe peracta cognoſcet, & ad gloriam Dei magis accedunt; cum juſtis, juſtus erit. Quod, ut perfectius adſequatur, advertat quã diligentiſſime, ne huic parti ſanctæ juſtitiæ venenum Idoli Status admiſceat. Solet enim Ratio Status reges inducere, ut ſuas ad ſpeciem fictas actiones larg ter remuneret, & veras virtutes opprimat; hinc ſępius evenit, ut qui fortiter agendo Regibus coronas impoſuerunt, regna ab hoſtibus liberarunt, amiſſa recuperarunt, vel nova occuparunt, ſtimulante invidia non tantum non juſtis honoribus afficiantur, ſed non raro exilio, vita, & fortunis priventur, eo, quod Regibus ob nimiam gloriam inviſi reddantur, ambitionis, & inſidiarum accuſentur; vel quod humilioris conditionis ſint,

Idoli fraudes in viros bonos.

aut

aut extranei: vel, quod ob æſtimationem valoris regnum affectare dicantur. Eodem modo non carent Aulæ Regum exemplis, in quibus vere generoſi Magnates ob virtutis ſplendorem non admittuntur, vitioſi viles ſupra modum extolluntur. Dignitates, officia, & judicia impiis, adulteris, & adulatoribus deferuntur, quando viri boni, juſti, & prudentes exulare coguntur. Quod totum ſuadet Ratio Status, quia libera debet eſſe principi de officiis, honoribus, & præmiis diſpoſitio, & populus honorare tenetur, quem Rex honorat. Sic diffundit virus ſuum Idolũ noſtrum. Sed attende, Princeps, qui liberam præmiorum diſpoſitionem prætendis, ut juſta ſit, & non ſanctis legibus contraria. Ut honorandum exhibeas, qui tibi non ſit dedecori, vel exitio. Habet libertas principalis frenum divinæ legis. Si juſte ſeminaveris, de juſtitia æterna metes. Si injuſta retribuis, juſta recipies damna temporis, & infelicis æternitatis.

Cautio de præmiis ad reges.

Pun-

PUNCTUM IX.

De exactionibus, & collectis.

GRavis eſt, & odioſa quæſtio, an Principes de jure poſſint exigere, imponere & extorquere à ſubditis nova ſubſidia, tributa, vel pecuniarias exactiones? Cultores Idoli Status, Politici Athei ſicut Reges, & Principes ſuos abſolutos ſtatuunt rerum Dominos, ita voluntate pro lege utuntur, ut quantum libet ſubditis imperent, auferant, & violenter ad ſanguinem uſque extorqueant. Solent autem iidem Politici apud Chriſtianos moderatius agere; & hanc Tyrannidis ſpeciem ſubtiliter velare; quando ad obtinenda tributa neceſſitatem publicam, pericula belli, munitionum ſtructuras, defenſionem regni, & ſubditorum ſalutem allegant, & tamen illa in alios uſus ſæpe malos pro libitu convertunt, aut in theſauris reponunt, aut ad luxum, & voluptates leviter expendunt.

Politicorum colores ad exactiones.

Chri-

Chriſtiani Principes limitatam habent à Deo, & legibus ad tributa licentiam, cujus terminos ſine gravi peccato excedere non poſſunt. Permittuntur illis exactiones in ſubditos, quando inevitabilis neceſſitas publica, bellum juſtum, defenſio Eccleſiæ Dei, & hoſtium violentia hoc requirunt. De qua re malim princeps meus eximios Theologos, & Juris Doctores conſulat, quam ut à me vel ſententiam, vel blanditias exſpectet. Cõſcientia pura ſecuritatem dabit, non velamen Politicorum. Ne verò delicatam hanc Materiam prorſus ſubterfugere, & indignationem magis timere, quam veritatem colere videar, de exceſſibus, & fraudibus Idoli Status quædam notanda breviter proponam. Exceſſus inexcuſabiles committunt Principes, quando non cauſas, ut cauſas fingunt; quando per miniſtros ſubditos doloſe circumveniunt; libera ſubſidia blande poſtulant, & ſecretis comminationibus volun-

Exactiones quando ſint licita.

Exceſſus in exactionibus.

luntati vim faciunt, cum paucis munera promittunt ut multitudinem inducant; cum ad ſpeciem pauca petunt, & quantitatem cōceſſam multis paſſibus excedunt; quando pios fines prætexunt, & in rebus peſſimis ſanguinem ſubditorū conſumunt; quando ſumptus pro ſalute provinciæ falſos ultra modum extendunt, ut cum ingenti fœnore multiplicatos recipiant; quando ut ære alieno liberentur, vectigalia ad tempus certum obtinent, & illa conditione adimpleta in conſuetudinem, imo legem continuant, quando ſubditis mercaturam prohibent, ut ipſi monipolia conſtituant, & utilitates privatorum acquirant. Sunt præterea infiniti alii exceſſus in hoc genere, quos infelix induſtria adinvenit, & principibus ſubminiſtrat, quos omnes inexcuſabiles dico, quia nullo jure divino, nec humano juſtificari poſſunt; De qua veritate ſi quis dubitet, ejus conſcientiam propriam in teſtem, & judicem voco,

& quæ-

Injuſte accipit, qui cũ dolo agit.

& quæro in candore Chriſtiano, an non injuſte agat, qui per dolum dite-ſcit? qui plus accipit, quam datum ſit? qui invito Domino rem alienam malis artibus acquirit? Utique graviter peccat; ſed graviſſime Deum offendit, quando hanc inſignem injuſtitiam pro peccato non agnoſcit, non confitetur, ablata non reſtituit, & ſibi de dolo congratulatur, de malitia gloriatur. Quod equidem pro communiſſimo, & infeliciſſimo exceſſu habendum exiſtimo.

Principes nolunt agnoſcere peccatum exactionum.

Idoli fraudes pro exactionibus.

Contrarium tenet, & ſuadet idolum Status, quod omnes exceſſus iſtos, & fraudes ſuas pro ſumma prudentia vult venerari; eo, quod Principibus ſuis abſolutum Imperium concedit, & de Ratione Status licita faciat, quæ alias divinis, & humanis legibus prohibita ſunt. Per quæ falſa fundaměta Principibus timorẽ peccati adimere conatur; quæ prima illius fraus, & induſtria eſt; & hęc ſi ad chriſtianas Leges examinetur, porta eſt ad flagi-

flagitia,ad veram Tyrannidem. quid enim non faciet, qui Deum non metuit, peccatum contemnit.

Alteram ſpeciem fraudis inflat idolum Principibus, cum per Rationem Status omnes exceſſus collectarum excuſat. dicendo quod non teneantur ſubditis ſuas neceſſitates revelare, quæ aliquando majores ſint, quam illi comprehendant. & ſi quis illas in dubium vocet, quod crimen læſæ Majeſt. committat, & ſceptro vim inferat. quod tanquam ſeditioſi, & Rebelles puniendi ſint, qui Principes injuſtitiæ arguunt, & tributa recuſant.

Princeps non tenetur dare rationem ſubditis de exactionibus.

Tertiam fraudem exercet in Miniſtris Principum, cum illis aureos montes promittit, ut quavis arte exactiones promoveant. Sic ludit in humanis inſolens hoc Idolum, ut juſtitiæ vim inferat; fraudulenter principes à timore Dei revocet, ſecuritatem in Ratione ſtatus conſtituit, ſubditos dolo, minis, & metu devincit,

Mini-

Miniſtros ſpe prædæ ad injuſta inflammat. Hæc vellem quemcunque Principem Chriſtianum diligenter obſervare, ne de poculo iniquitatis hauriat æternam damnationem.

Verum ut clarius innoteſcant Idoli fraudes, argumenta quibus nititur, diſſolvere conabor: & quidem ad primum de abſoluto principum dominio reſpondeo.

Solutio fundamenti Politicorum.

Solum Deum D.N. omnipotentem creatorem, & conſervatorem rerum omnium habere abſolutiſſimũ, & juſtiſſimum in res creatas imperium. Homines vero Reges, & Principes tale abſolutum imperium non habere; quia à ſummo Deo, quod habent certis legibus accipiunt, & ad rationem villicationis tenentur. Vicarii ſunt Dei, Paſtores ſubditorum. Quæ omnia Chriſtianis veris indubitata ſunt, imo rei evidentia convincit contradicentes; quia Deus D.N. non tantum dat, & transfert regna, ſed etiam quando vult, aufert ſpiritum

principum. Populos autem in particulari, & cuilibet hominum ſua diſtribuit bona, cum libertate utendi, fruendi; emendi, vendendi ſecundum leges veræ juſtitiæ, ergo DEus ſolus eſt omnium Dominus, cui Rex, & ſubditi in ſuo gradu ad rationes obligantur.

Objectio impiorum. Si quis objiciat multos reges, & principes infideles, barbaros, Turcas abſolutũ in bona, & vitam ſubditorum habere imperium.

Solutio objectionis. Reſpondetur, hoc Tyrannis eſſe proprium, & atheis. non tamen illos habere, ſed aliquando uſurpare violenter abſolutum imperium.

Voluntas regis, non eſt lex. Ad ſecundum argumentum Politicorum, quod voluntas principis pro lege valeat, dicitur, falſiſſimum eſſe hoc pronunciatum, ſolis Tyrannis uſitatum, indignum Chriſtianis, qui voluntatis ſuæ terminos habent mandata Dei, & juſtitiæ.

De fraudibus Idoli, quas ut ſummam prudentiam principibus vendi-

v tat,

tat, & inſtillat, eadem eſt reſolutio. Chriſtianis prohibitæ ſunt, injuſtæ ſunt, damnatæ ſunt.

Objectio tepidorũ. Si dicas principes Chriſtianos ſolere de generali cõſuetudine ſubditis ad facilitandũ cõ ſenſum pauca tributa imponere, & per miniſtros multa ſecretius colligere ex ſuperfluis neceſſitatibus occultis ſatisfacere, templa, & monaſteria ſacra extruere, fundare, ſeu dotare, & ideo illum modũ colle͞ctandi injuſtum non eſſe, neque inter Idoli fraudes numerandum.

Solutio objectionis. Reſpondetur, nullam conſuetudinem quæ nutriat peccatum, Chriſtianis probari, ſed hæc grave continet peccatum; Ita non valet conſequentia, princeps habet occultas neceſſitates, ergo ſubditos circumvenire, & ab illis arcanis mediis ſubſidia extorquere poteſt. odit tenebras doli verus Chriſtianus. Eodem modo non valet principem ſuperflua ad pios uſus convertere, quia regula Chriſtianorũ ſervanda eſt, non licet facere malum, ut *Conſuetudo peccati non excuſat. Non licet facere malum, ut eveniat bonum.*

 eve-

eveniat bonum: ſi pius eſt princeps, de ſuo habet, quod largiatur.

Dixi Chriſtianus quod ſentio, & lubens delicatam hanc offenſionis quæſtionem deſero. Sed quia undiq; non tantum Politicos cultores Idoli, verum etiam pleroſque Principes, aulicos, & religioſos contradicentes, & inclamantes audio, quod in collectis tam ſtricta ratio conſcientiæ, & juſtitiæ ſervari non poſſit: quod per hunc rigorem nimis coarctentur, & potentia neceſſaria deſtituantur, depauperentur, & ab omni liberalitate impediantur. Neceſſario omnibus, & ſingulis reſpondeo, hæc argumenta ex ſcholis Idoli Status provenire, apud veros Chriſtianos falſa eſſe, quia non eſt major ratio, quare in collectis conſcientiæ puritas, & juſtitiæ rigor obſervari non poſſit, & debeat, quam in quacunque alia actione humana; præſertim cum lex divina non excipiat, nec diſtinguat: niſi velimus dicere, principes in hoc caſu extra legem

Effugia Politicorum pro injuſtis exactionibus.

Oſtendatur

legem eſſe: quod privilegium adhuc magis impium eſt. Deinde quia juſtus princeps non coarctatur, quando ad leges conſcientiæ reducitur, cum in mala conſcientia nulla ſit libertas. Tertio, quia non minuitur potentia, qui injuſta remedia recuſat; roboratur, & confirmatur, qui ſuis contentus, juſte accipit, juſte diſtribuit. Quarto, quia nunquam bene diteſcunt, qui aliena dolo acquirunt, vel violenter rapiunt. Non eſt Rex juſtus, pauper. Quinto, quia gratior & ſplendidior eſt liberalitas, quæ de propriis procedit, quam quæ pauperum ſudore maculata eſt. *privilegium.*

Odioſus eſt, & gravis hic rigor, ſed neceſſarius ad liberandos principes, & ſubditos à periculis æternæ ſalutis: niſi enim illi ab injuſtis exactionibus ſeſe contineant, & hi à maledictionibus abſtrahant, æternum peribunt: quod ſibi dici indigne non ferent, qui minas Spiritus ſancti devota mente conſiderant. Væ divitibus, qui, *Fructus exactionis injuſtæ.* *Spiritus S. mina*

ſcilicet, per media illi cita diteſcunt. Si fueris dives, non eris immunis à delicto. Qui volunt divites fieri inquit ſanctus Paulus, incidunt in tentationem, & laqueum Diaboli, & deſideria multa inutilia, & nociva, quæ mergunt hominem in interitum, & perditionem. Chriſtus ipſe verus Dominus noſter dicit, facilius eſt Camelum per foramen acus tranſire, quam divitem intrare in regnum cœlorum. Idem beatos prædicat pauperes, erigit illos, & collocat cum principibus, in ſedibus æternis.

tes injuſtos.

Ex his velim princeps Chriſtianus conſideret, cum divitiæ natura ſua ſint periculoſæ, quam nocivæ futuræ ſint illæ, quæ malis artibus per fraudes Idoli Status, unde non licet, ſecretis funiculis acquiruntur: non fallit æterna veritas.

Verum, ut de rigore ad lenitatem veniamus, ad ſalutares divitias Principi Chriſtiano hanc viam ſternimus. Si pie, juſte, & paterne ſubditos guber-

gubernet: hoc eſt, ſi in recta fide, & pura conſcientia Deo fideliter ſerviat, & virtutum ſplendore ſubditis prælu-ceat. Si leges juſtitiæ, & patrias cõſue-tudines obſervet; ſi paterno amore ſubditorum utilitati, & ſaluti conſu-lat, & proſpiciat: diteſcet cum ſalute, & gloria. Sicut David Rex, Abraham, Job, & alii viri cum divitiis feliciter floruerunt. Sicut male parta, male di-labũtur, ita legitime acquiſita feliciſ-ſime multiplicantur. Et auſim affir-mare principem, qui propter veras virtutes à ſubditis tanquam filiis dili-gitur, omnium ſubditorum ſubſtan-tiam ſuã facere; illum vero, qui dolo, vel violenter omnia conatur eripere, & divitias, & animos perdere. Non eſt theſaurus major, quam qui in amore mutuo fundatur. Ex amore profun-dunt fideles ſubditi vitam, & ſangui-nem pro ſuo principe, ergo multo facilius fortunas ſuas ad neceſſitates offerent. Si ergo vis diteſcere, mi Princeps, cura paterne regendo ame-

Cautio ad reges in exactionibus.

ameris. Si Idoli conſilia ſequaris, poſt ſomnium concupiſcentiarum nihil invenies in manibus vanitatis tuæ & quod terribilius eſt, propter dolos, & injuſtitias incides in manus Dei, perdes infelix quas rapis divitias, regnum tuũ transferretur in alium, & delebitur de terra nomen tuum. Audi Iſaiam, quicunque rigorem meum accuſas. Hæc dicit Dominus redemptor tuus ſanctus Iſrael: ego Dominus Deus tuus docens te utilia, gubernans te in via, qua ambulas: utinam attendiſſes mandata mea, facta fuiſſet ſicut flumen pax tua; & juſtitia tua ſicut gurgites maris; & fuiſſet quaſi arena ſemen tuum, & non fuiſſet attritum nomen ejus à facie mea. Attende benedictionem certam, ſi in via Dei ambules, & comminationes infallibiles, ſi à mandatis Dei tui in fraudes Idoli Status declines. Beatus vir, qui poſt aurum non abiit, & non ſperavit in pecuniæ theſauris.

Actam eſt pro inſtituto de juſtitiæ partibus, in quibus ratio ſtatus falſa more ſuo ſecretum virus in rep. publ. Chriſtiana exercet: & quia ſimul injuſtitiæ malum attigimus, ad fortitudinem properamus.

PUNCTUM X.

De fortitudine Principis Chriſtiani.

FOrtitudo eſt virtus conſiderate ſuſcipiens pericula, & ferens adverſa. Activa eſt, & paſſiva. Activa verſatur circa actiones internas, & externas. Internæ ſunt concupiſcentia, motus, & affectus noſtri: externæ ſunt bella, quæ contra legitimos hoſtes ſuſcipiuntur. Paſſiva fortitudo conſiſtit in ferendis adverſis, laboribus, & periculis. De ſingulis videamus, quantum ad inſtitutum ſufficit: & quidem de fortitudine circa actiones internas, dicimus cum Eccleſia Dei ex Doctrina Spiritus ſancti, quod illa ſit perfectiſſima, honore, & gloria *Fortitudinis deſcriptio.* *Fortitudo interna qualis ſit.*

ſempiterna victores coronans : qui bellum gerit adverſus propriam carnem, blandum nimis, & amicum hoſtē; adverſus exercitus concupiſcentiarum; voluntatem, & proprium judicium, tum etiam adverſus omnia vitia, quibus humana fragilitas impugnatur: qui omnes hoſtes ſunt noſtræ ſalutis omnium graviſſimi, & potentiſſimi : ergo qui de illis fortiter pugnando per Dei gratiam triumphos agunt, perfectiſſima fortitudinis ſpecie glorioſe decorantur : juxta illud: fortior eſt, qui imperat propriis affectibus , quam qui urbes expugnat. Sciunt, & intelligunt qui Spiritu Dei ducuntur, quam grave ſit bellum propriæ carnis blanditias ſuperare, concupiſcentiis frenum injicere, voluntati propriæ vim inferre, alienæ obedire, ſe ipſum abnegare, vitiorum conſuetudinem relinquere, & occaſiones devitare. Neque cum his, veris Chriſtianis, ulla eſt difficultas.

Sed contradictio Politicorum eſt mani-

manifeſta, qui hanc excellentiſſimam fortitudinem more ſuo rident, & rejiciunt: quod puſillanimitatem inducat; quod reipubl. inutilis ſit & nociva: & quod extra ſeipſam non efferatur, in propriis moriatur.

Politicorum argumenta contra fortitudinem internam.

Ad hanc contradictionem reſpondetur, Atheorum hoc proprium eſſe, veras virtutes ignorare, actiones ſpirituales contemnere, & vitia coloribus virtutum veſtire: quia ipſum Deum negant, ſpiritum carni ſubjiciunt, & vitia profitentur. In ſpecie negatur, fortitudinis hanc partem, quam proprie militiam hominis vocamus, puſillanimitatem inducere: quia non tantum adverſus vitia leoninos animos addit, ſed & ad virtutes accendit, aſpera in vias planas convertit, evellit, & deſtruit, diſperdit, & diſſipat peccata, vitioſos habitus, & conſuetudines, paſſiones ſenſuales, propriā voluntatē, & judiciū: ac deinde ædificat, & plantat domum in firma petra ſalutis, & vineam charitatis in horto

Solutio argumentorum.

Fortitudinis internæ effectus

concluſo: quæ utique opera ſunt veræ heroicæ fortitudinis, non abjecti animi: ergo quæ tam violentos hoſtes debellat Chriſtiana fortitudo, puſillanimitatem non inducit.

Quod dicunt pari impietate hanc noſtram fortitudinem inutilem, imo nocivam eſſe reipubl. falſum eſt, ſi de Chriſtiana repub. verum, ſi de ſua falſa Ratione Status intelligant: quia illa in virtutibus fundata eſt, hæc in vitiis turpiter volutatur; ergo fortitudo Chriſtiana utilis eſt reip. Chriſtianæ, nociva Idolo Status, quod virtutes ignorat. Ad labem, quam adjiciunt, quod hæc fortitudinis ſpecies circa internas actiones mortua ſit, & extra ipſum hominem non efferatur: Reſpõdetur, Politicos abundare in ſuo ſenſu erroneo, deficere in ſpiritu, quem ſupra deſideria carnis in Deum elevare neſciunt. Si mortua eſt virtus, quæ cum vitiis, & concupiſcentiis bellum gerit continuũ, & victrix virtutum laurea coronatur,

quo-

quomodo, (audite athei) vivit veſtra fortitudo, quæ paſſionum motibus leviter ſubjecta eſt, & fortunæ impulſum neceſſario ſequitur? Eſtne vobis vitiis, & fortunæ ſubjici vivere, & mori, hoſtes inteſtinos vincere? Non eſt in peccato vita; neque in virtute mors. Dicite, quod res eſt, vos Chriſtianam hanc fortitudinem non agnoſcere, & in Ratione Status veſtri utpote vitiis contrariam non admittere: hoc credimus, quod peccatis mortui, vitam virtutum non vultis intelligere. Compatior vobis, & principes Chriſtianos ad glorioſiſſimum certamen provoco, in quo vitia evelluntur, paſſiones vincuntur, & in vera virtute turris æternæ ſalutis ædificatur: grave eſt hoc bellum, ſed felix nimis victoria, quam ut ſingulis in Chriſto fideliter imprecor, ita hanc fortitudinem circa internas actiones tanquam medium ad finem illis humiliter commẽdo. Si principes Chriſtiani deſiderant de hoſtibus trium- *Politici fortes ſunt adverſus vitia, ad virtutes nulli.* *Cautio de Chriſtiana.*

fortitudine ad reges. phos, diſcant prius malis affectibus imperare, concupiſcentias limitare, & ſecundum Deum vitam, & actiones ſuas inſtituere: trahet prima felix victoria interna poſt ſe externam cum gloria, tunc vivent cum Apoſtolo feliciter, quando ſpiritu principali facta carnis mortificaverint. Chriſti erunt, in æternum beati, ſi carnem crucifigant cum vitiis, & concupiſcentiis: ad hoc vivit miles Chriſtianus: atheus vero in ſtercoribus carnis cõputreſcit, in ſordibus æternum moritur.

Poſt expugnatos hoſtes internos ſuccedunt externi: mundus, & Diabolus, omni armorum genere inſtructiſſimi, qui ſuis illecebris, & aſtutiis per mille dolos, & inſidias homines *Fortitudo Chriſtiana contra mundum, & diabolum.* infeſtant, ut illos de via ſalutis in puteum interitus ſeducant. His opponimus fortitudinem activam, quæ circa actiones externas verſatur, fundatam in eo, qui vicit mundum Chriſto Jeſu D. N. & in viva fide. Et quidem hanc fortitudinem Principibus tãto magis neceſ-

neceſſariam judicamus, quanto gravius à vanitate mundi, & à Diaboli laqueis impetuntur. Oſtentat ille late patentia regna, palatia, divitias, ſolatia: hic omnia promittit, ſi cadentes ipſum adoraverint: quomodo itaque non decipientur, & non cadent, qui ambitionis, & ſuperbiæ terminos vix ſciunt, niſi Chriſtiana hac fortitudine accingantur? & arma lucis induant, ut principes tenebrarum expugnent? ſcio Politicos atheos & hanc virtutis noſtræ partem ridere, & à rep. ſua rejicere. Sed non minus ſtulte, quam impie, quia dum pace cum mundo fruuntur, & hoſtem humani generis amice venerantur, pereunt cum mundo, & Diaboli mancipia fiunt. Sentient aliquando, qui ridebit in interitu ipſorum, juſtum judicem. Certabunt ergo principes Chriſtiani præcincti fortitudine noſtra contra mundi vanitates, & Diaboli dolos legitime, ut glorioſi victores æternum coronentur.

Diaboli inſidia.

De

Fortitudo activa. De ſpirituali fortitudine tranſeamus ad activam illam, quam propriè fortitudinem vocant omnes, & verſatur circa bella, labores, & pericula, quæ regali animi magnitudine pro Rep. ſuſcipiuntur. Hæc eſt illa, quam Macchiavellus dicit per religionem Chriſtianam defeciſſe, & quam contra eundem in ſuperiori libro defendimus. Hæc eſt cuſtos aliarum virtutum, mortem, & omnia terribilia contemnens, Rempub. metu liberãs, hoſtes vel ſola opinione propellens: quæ nec adverſis frangitur, nec arduis perturbatur, & ideo Reip. ſumme neceſſaria. De hujus virtutis excellentia doctiſſime ſcripſit Juſtus Lipſius in libro de conſtantia, quem nunquam ſine fructu legent principes. Et licet omnes Gentilium hiſtoriæ fortitudinem ſuorum Ducum, Imperatorum, militum ultra modum extollant, & quantum ingenio aſſequi potuerunt, per omnes eloquentiæ gradus ſuperbe prædicent, quaſi ſoli fortes æ-

tes æſtimandi ſint, ego tamen Chriſtianæ veritati inhærens illos, nec veram fortitudinem habuiſſe nec vere fortes fuiſſe conſtanter aſſeverare non erubeſco.

Ratio eſt, quam ſupra allegavi, cum Chriſtianorum fortitudinem contra Politicos Chriſtianos defenderem, quia Gentilium fortitudo, vel ſi mavis, feritas, non eſt vera virtus, non eſt à Deo, fundatur in propria vanitate, objectum habet humanam gloriam, æterna neſcit præmia. *Gentiles non fuerunt vere fortes.*

Noſtra vero fortitudo Chriſtiana eſt vera virtus à Deo proveniens objectum habens nobiliſſimum, æternam felicitatem in gloria ſummi Dei D.N. Hanc ſolam, & non barbaram illam Gentilium feritatem, aut levem perituræ laudis gloriam, principi Chriſtiano commendo. Efferant quantum volunt, & poſſunt Gentilium ſcriptores ſuorum fortitudinem, contemnat Idolum Status per ſuos Secretarios, quantum ſatis Chriſtianorum *Fortitudo Chriſtianorum eſt vera virtus.*

norum

norum lenitatem, ego in viro magnanimo, timente Deum, & in bona conſcientia ſperante æterna præmia, ſolidam fortitudinem ſedes ſuas fundare exiſtimo, & ad rectæ rationis, juſtæq; comparationis de rebus Gentiliũ, & Chriſtianorum fortiter geſtis judiciũ provoco. Si fortis fuit Alexander, Scipio, Hannibal, quare Conſtantinus, Theodoſius, Carolus V. fortitudinis gloria privandi ſunt? pugnarunt illi, ut regna ſua dilatarent, Remp. defenderent, & humanæ gloriæ faſtigia conſequerentur; hi vero invictis animis pro gloria Dei ſui, & Eccleſiæ incremento cõtra infideles juſtis armis decertarunt, & non minus glorioſe vicerunt. Illi laborum ſuorum præmia cũ vita vane concluſerunt; hi præter mũdi gloriam ęterna felicitate perfruuntur. Sint Politicis fortes Gentiles, mihi fortiores ſunt, qui in Domino Deo ſuo cõfidunt, & ex amore divinæ gloriæ juſta arma ſuſcipiunt, fortiter agunt, & ſuſtinent; hoc vere Chriſtianum eſt.

Fortitudinis Gentilium comparatio cum Chriſtianorum virtute.

Super-

Supereſt fortitudo paſſiva, quæ in perferendis adverſis verſatur: hanc Ariſtot: præcipuam ſpeciem fortitudinis exiſtimat, Chriſtiani conſtantiam vocant, Machiavellus, & Politici à Rep. rejiciunt. Si mihi liberum eſt ju[illegible]cium, Ariſtotelem recte ſentire, & [illegible]ua virtute malos Chriſtianos confundere judico. Chriſtianis quam profitentur conſtantiam in Deo fideliter exopto. Machiavellum vero, & Politicos atheos à Republ. & conſiliis principis mei in perpetuum relegandos cenſeo.

Fortitudo paſſiva

Et quia cõſtans eſt Chriſtianorum de glorioſis Martyribus, & militib. ſuis ſentẽtia, huic ſubſcribens Machiavelli falſam doctrinã in theatrum produco. Dicit ille. Paſſivã fortitudinẽ nõ eſſe Politicã, nihil agere pro republ. & eſſe abjecti animi ipſum pati: Ut impio ſecundum ſtultitiã ſuã reſpondeam, quæro, quare non ſit Politica? an quia ſine Deo non eſt? Sane ſi hoc valet, inſignis Politicus eſt Machia-

Machiavelli argumenta contra fortitudinem paſſivam. Solutio argumentorum.

Machiavellus, qui ſine Deo eſt, vitia docet, fortunam colit. An quia non eſt ficta virtus? Et ſic recte ſentit, quia non fingit, qui pericula, & mortem fortiter ſuſtinet. An non eſt Politica, quia reip. non prodeſt. Hoc falſum eſt: quia non minus exempla pro rep. conſtanter occumbentiū quam fortiter agentium utilia ſunt. Sic oēs ſapientes judicant. An id, quod dicit fortitudinem paſſivam nihil agere pro rep. Reſpondetur, ſi labores, curas, adverſa, tormenta, & mortem pro Reip. ſalute ſuſcipere; nihil eſt agere, otioſa eſt fortitudo. Sed felicius eſt hoc otium, quam actio Machiavelli, qua remp. Chriſtianam vitia docendo defœdavit.

Quod ipſum pati dicit eſſe abjecti animi: negamus ſimpliciter, quia vere heroica virtus eſt mortem contemnendo infracto animo pati. Si non, quæro an ſecundum Machiavellum fortitudinem fingere, & fortunæ ventis ſine reſiſtentia impelli, ſit magni,

gni, & conſtantis animi? uno verbo expedio. Machiavellus nec fortiter agere, nec pati docet; quia oēs ſpecies fortitudinis, aut ridet, aut rejicit, ut Rempubl. ſuam Tyrannis, & hoſtibus exponat.

Machiavellus nec bene agere, nec pati docet.

Relicto ergo hoc lanione, fortitudinem paſſivam, glorioſam martyrum conſtantiam, & moderatam pro Rep. malorum perpeſſionem, veram virtutem, & omni Reipubl. neceſſariam eſſe ſtatuimus.

Fortitudo paſſiva eſt Reipub. neceſſaria.

Verum quomodo ad hanc præcellentem virtutem, quæ vere inexpugnabile eſt munimentum Chriſtianæ reip. princeps meus pervenire poſſit, viam planam oſtendo. Si naturæ ſuæ imbecillitatem prudenter conſideret, à Deo D. ſuo veræ fortitudinis gratiam petat. Si non in propriis viribus, ſed in Domino confidat, ſi Sanctis Eccleſiæ Sacramentis ſæpius ſeſe muniat: ſi ſobrie vivat, delicias fugiat. Si fortiſſimorum virorum æmulator agere, & pati fortia in oblatis pericu-

Via ad fortitudinem veram.

lis aſſueſcat: ſi ſe ipſum in paſſionibus vincere ſtudeat; virtutes ſectetur, & ex puro amore Dei ad majorem ejus gloriam omnia dirigat, omnia agat, omnia ſuſtineat, æterna præmia cum fiducia ſperet.

In his formatur vera fortitudo & armatura Principis Chriſtiani. In Domino ſperabit, & non timebit, quid faciat illi homo: ſi conſiſtant adverſus eum caſtra, non timebit: neque trepidabit, quia protectorem vitę habet Deum. Dominus fortitudo, & ſalus noſtra: amanti Deum nihil erit difficile. Dominus exercituum defendit juſtos, & nemo reſiſtit illi.

Deus fortitudo Chriſtianorum.

Qui plura de hac virtute deſiderat, legat Chriſtianos Politicos, non atheos vitiorum Doctores. Intelliget ex eiſdem, quam longe abſit à vera virtute feralis illa Gentilium crudelitas, inconſiderata temeritas, & ſine conſilio levis audacia: tum etiam quã nocivus ſit Principi, & reip. leporinus metus, & turpis puſillanimitas.

FUN.

PUNCTUM XI.
De Temperantia Principis Chriſtiani.

TEmperantia eſt virtus, quæ inordinatis concupiſcentiis honeſtum moderamen imponit, Hæc verſatur maxime circa quatuor objecta, quibus humana infirmitas plerumq; captiva ducitur, & deprimitur. Primum objectum eſt facultatum, ſeu divitiarum. Secundum, eſt voluptatis. Tertium, honoris & ambitionis. Quartum, eſt libertatis in propria voluntate, & judicio. Circa facultates, & divitias hoc agit, & præſtat temperantia, ut concupiſcentiæ omnium, & ſingulorum in republ. pro ſtatus decentia terminos ſtatuat, amorem habendi refrenet, modos acquirendi non niſi juſtos admittat, datis, & acquiſitis honeſte uti frui doceat: & ſecundum leges Dei, & rectæ rationis moderatum uſum ad ſalutem æternam dirigat. *Temperantia deſcriptio.* *Temperantiæ fructus*

Invo-

In voluptate ſenſuali refrenanda aſſumit temperantia cognatam ſibi ſobrietatem, cum qua hoc operatur, ut in cibo, & potu, conveniens naturæ modus ſervetur, & in carne turpia, & illicita non committantur.

In ſuperbia vitæ, ambitione, gloria, & honore, maximè laborat temperantia, ne Chriſtiana humilitas à republ. in exilium relegetur, ne exorbitans elatio ad ima demergat, nec cupiditas regnandi ſervitutem æternam inducat, neve vanitas confuſionem pariat.

De libertate voluntatis propriæ ſic diſponit temperantia, ut illam primo divinæ voluntati ſubjicere, & conformare, dein rectæ rationi obedire doceat.

Ex his functionibus cognoſcit Princeps, & omnis in repub. Chriſtianus, quam inſignis, quam neceſſaria ſit virtus temperantia, quæ motibus animorum, & exceſſibus modum ſtatuit, & reliquas virtutes illuſtrat.

Equi-

Equidem qui hiſtorias attentius legunt, & converſiones regnorum conſiderant, utique vident ex defectu temperantiæ, vel ob propria commoda, vel delicias, vel ſuperbum dominatũ, vel propter voluntatis propriæ amorem, & judicium ſumma Imperia decidiſſe, & de gente in gentem admirabili revolutione translata eſſe.

Similiter in actibus humanis evidens eſt experientia, prudentiam in amore proprio delirare, juſtitiam auro corrumpi, fortitudinem deliciis enervari, & omnes virtutes in exceſſu deficere, niſi per illuſtrem temperantiam in terminis rectæ rationis contineantur: ergo hæc virtus reipubl. ſumme neceſſaria eſt, & utilis. *Temperantia moderatur omnes virtutes.*

De hujus nobiliſſimæ virtutis præſtantia, & neceſſitate non dubitant, qui humanæ concupiſcentiæ impetus, & violentias intelligunt, & ſuperare conantur. Qui vero libertatem regiam docent de temperantia viliſſime ſentiunt: eo quod ſit bonum *Argumenta Politi-*

corum contra tempe-rantiam.1. quoddam perſonale non ſe extendens ad remp. 2. quod auferat Regibus libertatem vitæ, & voluntatis. 3. quod minuat potentiam, & Majeſtatem regnantium. 4. quod ſecundum reformatos hæreticos noſtri ſeculi Calviniſtas, & Lutheranos, continentia carnis ſit impoſſibilis. 5. quod ſufficiat Principi temperantiam præ ſe ferre, etiamſi ex genio vivat.

Arg.2. *Arg.3.* *Arg.4.* *Arg.5.*

Nos, ut Chriſtianam hanc virtutem, ab atheorum Politicorum injuriis defendamus, & principibus cum primis commendatam faciamus, illorum argumenta examinando diſſolvemus, & ipſius virtutis inſignia, fructus, & neceſſitatem in republ. proferemus.

Solutio arg.1. Ad primum argumentum, quod temperantia ſit virtus perſonalis ad rempubl. ſe non extendens. Dicimus, omnes virtutes eſſe perſonales, hoc eſt ineſſe perſonis, & efficere homines virtuoſos, temperantes: ſicut juſtitia facit juſtos, prudentia

dentia prudentes, ita temperantia moderatos reddit. Quod autem temperantia Principum nihil conferat ad rempubl. ſimpliciter negamus: & quærimus ex Dominis Politicis, an Princeps temperans in acquirendis, & diſtribuendis divitiis, dominus paſſionum ſuarum, caſtus moderator voluptatum carnis, & deliciarum; ambitioni, & ſuperbiæ juſtos terminos præfigens, & propriam voluntatem ſapientum conſiliis ſubmittens ſuo exemplo nihil utilitatis afferat reipublicæ? ſi aſſerunt, communem veritatem impugnant, & reipſa confunduntur: quia ſicut diſſoluta vita Principum rempubl. inficit, & ſubvertit, ita caſti mores, & juſtum in rebus agendis moderamen, eandem conſervant, & amplificant; hoc infinitis exemplis, adeo certum eſt, ut nihil dubii conſideranti relinquatur; ergo Politici athei male de temperantia judicant. *Temperantia reip. utilis.*

Ad ſecundum argumentum reſponde- *Solutio arg. 2.*

ſpondetur, Temperantiam auferre regibus libertatem illicitam, inhoneſtam, & injuſtam, non autem veram, & quæ ſecundum Deum ad ultimum finem, & reipubl. Chriſtianæ felicitatem conducit.

Solutio arg. 3. Ad tertium argumentum reſpondetur, hoc ſua falſitate corruere: quia per exceſſus, & vitia, non per virtutes veras minuitur regum potentia, & Majeſtas: creſcit regalis potentia, quando juſtitia temperat divitias, & moderati mores amorem ſubditorũ conciliant: fulget Majeſtas quando continens regum vita ſubditos ad virtutes provocat.

Vitia nunquam faciunt reges potentes.

Solutio arg. 4. Ad quartum argumentum reſpondetur, falſam eſſe hanc hæreticorum de impoſſibilitate continentiæ carnis doctrinam, quia ipſum Deum D. N. arguit injuſtitiæ, cum ille ſtrictiſſime mandet, fornicationem, & immunditiam carnis ne quidem nominari inter Chriſtianos, ipſi impoſſibilem eſſe continentiam doceant. S. Paulus Apoſt.

Hæretici excuſant ſuam libidinem ac cuſando Deũ.

Apoſt. damnat opera carnis, dicens, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non poſſidebunt.

Idem, ut alios Eccleſiæ Doctores prætercam, ſuadet, & præfert nuptiis virginitatem: hoc ſcitis, carnis mancipia, hæretici; aut ergo falſum docetis, aut Chriſtus D.N. injuſte impoſſibilia requirit, & Apoſtolus ſtulte virginitatem impoſſibilem laudat, & ſuadet. Hæc dura ſunt, & Eccleſiæ judicanda relinquo. Ego, quia impura doctrina remp. Chriſtianam commaculatis, politice vobiſcum agam: & primo candide quæro, ſi impoſſibilis eſt carnis continentia, quomodo dum unus conjugum diutius infirmatur; alter ab adulterio cavebit? quomodo maritus in negotiis, legationibus, vel bello foris occupatus, de honeſtate uxoris ſecurus erit, quam religioſe incontinentem credit? quomodo filias veſtras, ut virgines, poſt nubiles annos deſponſatis, ſi impoſſibilis eſt continentia? quare leges

Diſſuarſus ad homines hæreticos de illorum incontinentia.

pænales adulteris ſtatuitis, cum adulteria vobis neceſſaria ſint? Quomodo facultates, & bona veſtra juſte in hæredes ſuos transferuntur, quando mora, vel abſentia vagam libidinem neceſſariam æſtimat? ſi vos uxores, & filias veſtras incontinentiam docetis, illæ ne in religionem delinquant, corpora turpiter proſtituant, quomodo inter vos nobilis, aut honeſta matrona, aut filia nominari poteſt? ſecundo quæro. Cum impoſſibilis ſit carnis continentia, an omnes ſitis adulteri, fornicatores, immundi? ſi non, dicite, quid in diuturna conjugis infirmitate, vel abſentia agitis? ſi continentes vos prædicatis, quare impoſſibilitatem continentiæ docetis? ſi torum violatis, quare adulterii famam injuriam reputatis? Attendite quam graviter per impuram hanc doctrinam in Deum, in remp. in vos ipſos, in conjuges, & proles, in honeſtatem morum, & puritatem Chriſtianæ vitæ delinquatis, &

ſi o-

ſi omnino carnis Imperio paretis, ſaltem à tam perverſa doctrina abſtinete.

Ad quintum argumentum reſpondetur ex eis, quæ in articulo de fictione virtutum contra Macchiavellum ſupra dicta ſunt: quod, quia abominabilis eſt Deo, omnis hypocrita, omnis Chriſtianus, præſertim Princeps in ſplendore virtutum ambulare, & prælucere, nihil doloſe fingere debeat. Idoli ſtatus ſunt iſta, & diaboli, ad omnem libertatem carnis incitamenta, veris Chriſtianis prorſus abominanda. *Solutio arg. 5.*

Reſpondimus atheis, excitemus molliores, & rectis corde ſtimulum addamus, ut temperantiæ virtutem plenis ulnis amplectantur. Conſideret Princeps Chriſtianus conditionem ſtatus ſui ſecundum quatuor objecta humanæ concupiſcentiæ, & videbit quam neceſſaria ſibi ſit, & glorioſa temperantia. Si divitias ſpectet, inſatiabilem auri famem *Temperantia quare principi neceſſaria.*

norum lenitatem, ego in viro magnanimo, timente Deum, & in bona conſcientia ſperante æterna præmia, ſolidam fortitudinem ſedes ſuas fundare exiſtimo, & ad rectæ rationis, juſtæq; comparationis de rebus Gentiliũ, & Chriſtianorum fortiter geſtis judiciũ provoco. Si fortis fuit Alexander, Scipio, Hannibal, quare Conſtantinus, Theodoſius, Carolus V. fortitudinis gloria privandi ſunt? pugnarunt illi, ut regna ſua dilatarent, Remp. defenderent, & humanæ gloriæ faſtigia conſequerentur; hi vero invictis animis pro gloria Dei ſui, & Eccleſiæ incremento cõtra infideles juſtis armis decertarunt, & non minus glorioſe vicerunt. Illi laborum ſuorum præmia cũ vita vane concluſerunt; hi præter mũdi gloriam ęterna felicitate perfruuntur. Sint Politicis fortes Gentiles, mihi fortiores ſunt, qui in Domino Deo ſuo cõfidunt, & ex amore divinæ gloriæ juſta arma ſuſcipiunt, fortiter agunt, & ſuſtinent: hoc vere Chriſtianum eſt.

Fortitudinis Gentilium comparatio cum Chriſtianorum virtute.

Super-

Supereſt fortitudo paſſiva, quæ in perferendis adverſis verſatur: hanc Ariſtot. præcipuam ſpeciem fortitudinis exiſtimat, Chriſtiani conſtantiam vocant, Machiavellus, & Politici à Rep. rejiciunt. Si mihi liberum eſt judicium, Ariſtotelem recte ſentire, & qua virtute malos Chriſtianos confundere judico. Chriſtianis quam profitentur conſtantiam in Deo fideliter exopto. Machiavellum vero, & Politicos atheos à Republ. & conſiliis principis mei in perpetuum relegandos cenſeo. *Fortitudo paſſiva*

Et quia cõſtans eſt Chriſtianorum de glorioſis Martyribus, & militib. ſuis ſentẽtia, huic ſubſcribens Machiavelli falſam doctrinã in theatrum produco. Dicit ille. Paſſivã fortitudinẽ nõ eſſe Politicã, nihil agere pro republ. & eſſe abjecti animi ipſum pati: Ut impio ſecundum ſtultitiã ſuã reſpondeam, quæro, quare non ſit Politica? an quia ſine Deo non eſt? Sane ſi hoc valet, inſignis Politicus eſt Machia- *Machiavelli argumenta contra fortitudinem paſſivam. Solutio argumentorum.*

Machiavellus, qui ſine Deo eſt, vitia docet, fortunam colit. An quia non eſt ficta virtus? Et ſic recte ſentit, quia non fingit, qui pericula, & mortem fortiter ſuſtinet. An non eſt Politica, quia reip. non prodeſt. Hoc falſum eſt: quia non minus exempla pro rep. conſtanter occumbentiũ quam fortiter agentium utilia ſunt. Sic oẽs ſapientes judicant. An id, quod dicit fortitudinem paſſivam nihil agere pro rep. Reſpondetur, ſi labores, curas, adverſa, tormenta, & mortem pro Reip. ſalute ſuſcipere; nihil eſt agere, otioſa eſt fortitudo. Sed felicius eſt hoc otium, quam actio Machiavelli, qua remp. Chriſtianam vitia docendo defœdavit.

Quod ipſum pati dicit eſſe abjecti animi: negamus ſimpliciter, quia vere heroica virtus eſt mortem contemnendo infracto animo pati. Si non, quæro an ſecundum Machiavellum fortitudinem fingere, & fortunæ ventis ſine reſiſtentia impelli, ſit ma-

gni,

gni, & conſtantis animi? uno verbo expedio. Machiavellus nec fortiter agere, nec pati docet; quia oẽs ſpecies fortitudinis, aut ridet, aut rejicit, ut Rempubl. ſuam Tyrannis, & hoſtibus exponat.

Machiavellus nec bene agere, nec pati docet.

Relicto ergo hoc lanione, fortitudinem paſſivam, glorioſam martyrum conſtantiam, & moderatam pro Rep. malorum perpeſſionem, veram virtutem, & omni Reipubl. neceſſariam eſſe ſtatuimus.

Fortitudo paſſiva eſt Reipub. neceſſaria.

Verum quomodo ad hanc præcellentem virtutem, quæ vere inexpugnabile eſt munimentum Chriſtianæ reip. princeps meus pervenire poſſit, viam planam oſtendo. Si naturæ ſuæ imbecillitatem prudenter conſideret, à Deo D. ſuo veræ fortitudinis gratiam petat. Si non in propriis viribus, ſed in Domino confidat, ſi Sanctis Eccleſiæ Sacramentis ſæpius ſeſe muniat; ſi ſobrie vivat, delicias fugiat. Si fortiſſimorum virorum æmulator agere, & pati fortia in oblatis pericu-

Via ad fortitudinem veram.

lis aſſueſcat: ſi ſe ipſum in paſſionibus vincere ſtudeat; virtutes ſectetur; & ex puro amore Dei ad majorem ejus gloriam omnia dirigat, omnia agat, omnia ſuſtineat, æterna præmia cum fiducia ſperet.

In his formatur vera fortitudo & armatura Principis Chriſtiani. In Domino ſperabit, & non timebit, quid faciat illi homo: ſi conſiſtant adverſus eum caſtra, non timebit: neque trepidabit, quia protectorem vitę habet Deum. Dominus fortitudo, & ſalus noſtra: amanti Deum nihil erit difficile. Dominus exercituum defendit juſtos, & nemo reſiſtit illi.

Deus fortitudo Chriſtianorum.

Qui plura de hac virtute deſiderat, legat Chriſtianos Politicos, non atheos vitiorum doctores. Intelliget ex eiſdem, quam longe abſit à vera virtute feralis illa Gentilium crudelitas, inconſiderata temeritas, & ſine conſilio levis audacia: tum etiam quã nocivus ſit Principi, & reip. leporinus metus, & turpis puſillanimitas.

FUN-

Punctum XI.
De Temperantia Principis Chriſtiani.

Temperantia eſt virtus, quæ inordinatis concupiſcentiis honeſtum moderamen imponit, Hæc verſatur maxime circa quatuor objecta, quibus humana infirmitas plerumq; captiva ducitur, & deprimitur. Primum objectum eſt facultatum, ſeu divitiarum. Secundum, eſt voluptatis. Tertium, honoris & ambitionis. Quartum, eſt libertatis in propria voluntate, & judicio. Circa facultates, & divitias hoc agit, & præſtat temperantia, ut concupiſcentiæ omnium, & ſingulorum in republ. pro ſtatus decentia terminos ſtatuat, amorem habendi refrenet, modos acquirendi non niſi juſtos admittat, datis, & acquiſitis honeſte uti frui doceat: & ſecundum leges Dei, & rectæ rationis moderatum uſum ad ſalutem æternam dirigat.

Temperantia deſcriptio.

Temperantiæ fructus

Invo-

Equidem qui hiſtorias attentius legunt, & converſiones regnorum conſiderant, utique vident ex defectu temperantiæ, vel ob propria commoda, vel delicias, vel ſuperbum dominatũ, vel propter voluntatis propriæ amorem, & judicium ſumma Imperia decidiſſe, & de gente in gentem admirabili revolutione translata eſſe.

Similiter in actibus humanis evidens eſt experientia, prudentiam in amore proprio delirare, juſtitiam auro corrumpi, fortitudinem deliciis enervari, & omnes virtutes in exceſſu deficere, niſi per illuſtrem temperantiam in terminis rectæ rationis contineantur: ergo hæc virtus reipubl. ſumme neceſſaria eſt, & utilis.

Temperantia moderatur omnes virtutes.

De hujus nobiliſſimæ virtutis præſtantia, & neceſſitate non dubitant, qui humanæ concupiſcentiæ impetus, & violentias intelligunt, & ſuperare conantur. Qui vero libertatem regiam docent de temperantia viliſſime ſentiunt: eo quod ſit bonum

Argumenta Politi-

corum contra temperantiam.1. quoddam perſonale non ſe extendens ad remp. 2. quod auferat Regibus libertatem vitæ, & voluntatis. 3. quod minuat potentiam, & Majeſtatem regnantium. 4. quod ſecundum reformatos hæreticos noſtri ſeculi Calviniſtas, & Lutheranos, continentia carnis ſit impoſſibilis. 5. quod ſufficiat Principi temperantiam præ ſe ferre, etiamſi ex genio vivat.

Arg.2. *Arg.3.* *Arg.4.* *Arg.5.*

Nos, ut Chriſtianam hanc virtutem, ab atheorum Politicorum injuriis defendamus, & principibus cum primis commendatam faciamus, illorum argumenta examinando diſſolvemus, & ipſius virtutis inſignia, fructus, & neceſſitatem in republ. proferemus.

Solutio arg.1. Ad primum argumentum, quod temperantia ſit virtus perſonalis ad rempubl. ſe non extendens. Dicimus, omnes virtutes eſſe perſonales, hoc eſt ineſſe perſonis, & efficere homines virtuoſos, temperantes: ſicut juſtitia facit juſtos, prudentia

ntia prudentes, ita temperantia oderatos reddit. Quod autem temrantia Principum nihil conferat ad mpubl. ſimpliciter negamus: & ıærimus ex Dominis Politicis, an rinceps temperans in acquirendis, diſtribuendis divitiis, dominus aſſionum ſuarum, caſtus moderaor voluptatum carnis, & delicia- *Temperantia reip. utilis.* ım; ambitioni, & ſuperbiæ juſtos erminos præfigens, & propriam oluntatem ſapientum conſiliis ſubnittens ſuo exemplo nihil utilitatis fferat reipublicæ? ſi aſſerunt, communem veritatem impugnant, & eipſa confunduntur: quia ſicut diſſoluta vita Principum rempubl. inficit, & ſubvertit, ita caſti mores, & juſtum in rebus agendis moderamen, eandem conſervant, & amplificant; hoc infinitis exemplis, adeo certum eſt, ut nihil dubii conſideranti relinquatur; ergo Politici athei male de temperantia judicant.

Ad ſecundum argumentum re- *Solutio arg. 2.*

 ſponde-

ſpondetur, Temperantiam auferre regibus libertatem illicitam, inhoneſtam, & injuſtam, non autem veram, & quæ ſecundum Deum ad ultimum finem, & reipubl. Chriſtianæ felicitatem conducit.

Solutio arg. 3. Ad tertium argumentum reſpondetur, hoc ſua falſitate corruere: quia per exceſſus, & vitia, non per virtutes veras minuitur regum potentia, & Majeſtas: creſcit regalis potentia, quando juſtitia temperat divitias, & moderati mores amorem ſubditorũ conciliant: fulget Majeſtas quando continens regum vita ſubditos ad virtutes provocat.

Vitia nunquam faciunt reges potentes.

Solutio arg. 4. Ad quartum argumentum reſpondetur, falſam eſſe hanc hæreticorum de impoſſibilitate continentiæ carnis doctrinam, quia ipſum Deum D. N. arguit injuſtitiæ, cum ille ſtrictiſſime mandet, fornicationem, & immunditiam carnis ne quidem nominari inter Chriſtianos, ipſi impoſſibilem eſſe continentiam doceant. S. Paulus Apoſt.

Hæretici excuſant ſuam libidinem ac cuſando Deũ.

Apoſt.damnat opera carnis, dicens, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non poſſidebunt.

Idem, ut alios Eccleſiæ Doctores prætercam, ſuadet, & præfert nuptiis virginitatem: hoc ſcitis, carnis mancipia, hæretici; aut ergo falſum docetis, aut Chriſtus D.N. injuſte impoſſibilia requirit, & Apoſtolus ſtulte virginitatem impoſſibilem laudat, & ſuadet. Hæc dura ſunt, & Eccleſiæ judicanda relinquo. Ego, quia impura doctrina remp. Chriſtianam commaculatis, politice vobiſcum agam: & primo candide quæro, ſi impoſſibilis eſt carnis continentia, quomodo dum unus conjugum diutius infirmatur; alter ab adulterio cavebit? quomodo maritus in negotiis, legationibus, vel bello foris occupatus, de honeſtate uxoris ſecurus erit, quam religioſe incontinentem credit? quomodo filias veſtras, ut virgines, poſt nubiles annos deſponſatis, ſi impoſſibilis eſt continentia? quare leges

Diſcurſus ad homines hæreticos de illorum incontinentia.

pænales adulteris ſtatuitis, cum adulteria vobis neceſſaria ſint? Quomodo facultates, & bona veſtra juſte in hæredes ſuos transferuntur, quando mora, vel abſentia vagam libidinem neceſſariam æſtimat? ſi vos uxores, & filias veſtras incontinentiam docetis, illæ ne in religionem delinquant, corpora turpiter proſtituant, quomodo inter vos nobilis, aut honeſta matrona, aut filia nominari poteſt? ſecundo quæro. Cum impoſſibilis ſit carnis continentia, an omnes ſitis adulteri, fornicatores, immundi? ſi non, dicite, quid in diuturna conjugis infirmitate, vel abſentia agitis? ſi continentes vos prædicatis, quare impoſſibilitatem continentiæ docetis? ſi torum violatis, quare adulterii famam injuriam reputatis? Attendite quam graviter per impuram hanc doctrinam in Deum, in remp. in vos ipſos, in conjuges, & proles, in honeſtatem morum, & puritatem Chriſtianæ vitæ delinquatis, &

ſi o-

ſi omnino carnis Imperio paretis, ſaltem à tam perverſa doctrina abſtinete.

Ad quintum argumentum reſpondetur ex eis, quæ in articulo de fictione virtutum contra Macchiavellum ſupra dicta ſunt: quod, quia abominabilis eſt Deo, omnis hypocrita, omnis Chriſtianus, præſertim Princeps in ſplendore virtutum ambulare, & prælucere, nihil doloſe fingere debeat. Idoli ſtatus ſunt iſta, & diaboli, ad omnem libertatem carnis incitamenta, veris Chriſtianis prorſus abominanda. *Solutio arg. 5.*

Reſpondimus atheis, excitemus molliores, & rectis corde ſtimulum addamus, ut temperantiæ virtutem plenis ulnis amplectantur. Conſideret Princeps Chriſtianus conditionem ſtatus ſui ſecundum quatuor objecta humanæ concupiſcentiæ, & videbit quam neceſſaria ſibi ſit, & glorioſa temperantia. Si divitias ſpectet, inſatiabilem auri famem *Temperantia quare principi neceſſaria.*

ſentiet, quã ut expleat, vel per illicita media theſauros congregabit, vel eiſdem ad luxum, & ſuperbiam abutetur, niſi ad leges Dei, & rectæ rationis per temperantiam concupiſcentiam refrenet. Si voluptates carnis conſideret, inveniet naturalem inclinationem tanto vehementiorem, quanto ſibi omnis occaſio liberior eſt. Si honorem & ambitionem examinet, amor gloriæ, & latius regnandi cupiditas, elati cordis dominium habere deprehendet. Si denique libertatem voluntatis, & judicii inſpiciat, videbit ſe illam plus quam Idolum colere, quia nihil ſibi vult denegari, qui de impunitate potentiæ ſecurus eſt. Accedit, quod Idolum ſtatus licentiam ad hæc omnia aperit, eo, quod Principi liceat quodlibet. Quid ergo in tãta potentia, occaſione, gloria, & libertate faciat Princeps? Aſſumat præclaram virtutem temperantiam, non vanam illam Gentilium, ſed Chriſtianam. Sequatur præcepta, & conſilia

Dei ſui, & Eccleſiæ. Curet, ut æter- nam gloriam ex eo referat, quod tranſgredi potuerit, & non ſit tranſ- greſſus. Caveat, ne vel minimum ſub- ditum vitæ licentia, vel turpitudine ſcandalizet, ne demergatur in pro- fundum maris: non bibat vinum, in quo eſt luxuria, & quod in oblivione judiciorum mutat cauſam pauperis. Cogitet reflectendo non eſſe aliam viam ad reprimendos impetus natu- rales, quam temperantiam vere Chri- ſtianam, cujus inſignia, & fructus ſunt, per honeſtum moderamen con- cupiſcentiarum, & actionum facere Principem Deo charum, hominibus amabilem, bonis glorioſum, terribi- lem malis. Legat comminationes di- vinas, & exempla eorum, qui intem- perantes in ſordibus carnis miſere perierunt. Non minus attendat in illos reges, & proceres, qui ob inſi- gnem temperantiam, & modeſtiam, regna, gloriam, & æternam felicita- tem obtinuerunt: & ſi iſtis non move-

Cautio de temperantia ad reges.

Temperantia reddit reges fe

 tur ad

lices, & amabiles. tur ad ſervandam temperantiam, credat principatum ſuum non fore diuturnum. Qui divitem Epulonem demerſit ad inferos, & Davidem adulterantem caſtigavit, non parcet Principi parvulos ſcandalizanti: concludo cum Evangeliſta. Attendite vobis (ô Princeps, & ſubditi) ne forte graventur corda veſtra in crapula, & ebrietate, & ſuperveniat in vos repentina dies illa. Dies felicem, vel infelicem producens æternitatem.

PUNCTUM XII.

De Clementia, & oppoſita illi crudelitate.

Clementiæ deſcriptio. CLementia eſt virtus, animum à pœna, aut vindicta ad lenitatem cum judicio inclinans, & flectens. habet hæc ſorores manſuetudinem, & miſericordiam, virtutes Chriſtianis dignas, & commendatas, Gentilibus inviſas, aut ignotas. Addidi Lipſianæ definitioni hæc verba (& flectens) quia non eſt perfectæ virtutis tantum incli-

inclinare, etiam operari, ad actum flectere neceſſe eſt.

Contra hanc egregiã virtutem furit ſuo modo Idolum ſtatus, & ut ipſas à republica prorſus rejiciat, dicit primo Clementiam derogare juſtitiæ, eo, quod illa deſtruat, quod hęc ſanctis legibus decernit. Secundo, Clementiam dicit aperire viam ad licentiam, qua homines deteriores fiunt in repub. Tertio, docet Clementiam auferre metum, & obedientiam, cum delictis indulget, & Rebellibus veniam promittit. Quarto, Clementiam obeſſe Principi, quia impedit, ne iram, odium, crudelitatem uno impetu ex præcepto Macchiavelli evomere poſſit. Quinto, dicit per ſapientes Gentilium, Clementiam eſſe abjecti animi ſignum, & miſericordiam, puram ſtultitiam.

Argumenta Idoli contra Clementiam. *Arg. 1.* *Arg. 2.* *Arg. 3.* *Arg. 4.* *Arg. 5.*

Sed his non obſtantibus oſtendam propoſita mihi brevitate. Clementiam illuſtrem valde eſſe virtutẽ, naturæ humanę cũ primis congruam,

Principi glorioſam, utilem, & reipub. univerſę neceſſariam. Virtutem dico, quia illi omnes partes definitionis ſine contradictione conveniunt. Illuſtrem prædico, quia poſſeſſores ſuos Illuſtres reddit: addo etiam felices: Congruam humanæ naturę non male extollo Clementiam, quia docet benigne conſervare, non ſevere perdere ipſam naturam. Eſt autem moderata clementia Principi glorioſa, quia confundit inimicos benefaciendo, pro morte deſtinata concedit vitam, injurias gratia compenſat, & Principem eſſe dominum paſſionum ſuarum demonſtrat. Imo propria Principum virtus eſt clementia, quia de aliis virtutibus non exiguam gloriæ partem attrahunt adminiſtri; de prudentia conſiliarii, de juſtitia legum Doctores, de rebus in bello fortiter geſtis Duces, & milites non raro ad invidiam gloriam promereri videntur. Sola clementia Principis eſt, quia ſolus vitæ, & necis, dignitatis, &

Clementia laudes, & fructus

tis,& miſeriæ poteſtatem habet. Utilis eſt clementia principi, quia conciliat amorem ſubditorum, in quo potentiam, ſecuritatem, & conſervationem Principis primario conſiſtere ſine hæſitatione affirmo. Eſt denique neceſſaria reipub. clementia, quia tollit odium, parit pacem, avertit diffidentiam, promovet membrorum cum capite conſenſum, deſperata conſilia elidit, ſeditiones evellit. Atque hæc omnia conſideranti in aperto ſunt, & legenti fideles hiſtorias nullum dubium faciunt. Cæterum ſi relictis moralibus virtutem noſtram, clementiam in principiis Chriſtianæ pietatis, ut decet, examinemus, amplior inſurget ejus gloria, & neceſſitas: quia Chriſtus D. N. illam valde eminenter docet, & commendat. Diſcite, inquit, à me, quia mitis, & humilis corde ſum. Eſtote miſericordes, ſicut pater veſter cæleſtis miſericors eſt. Beati mites corde, quoniam ipſi poſſidebunt terram. Beati miſe-

Clementia propria principum virtus.

Clementia eſt virtus neceſſaria

Clementia commendatur à Deo.

miſericordes, quoniam miſericordiam conſequentur. Dimittite, & dimittetur vobis: qua menſura menſi fueritis, remetietur vobis. Audi, pie Princeps, Creator, & conſervator tuus Deus omnipotens humilis eſt, & mitis, tu fragilis creatura, ſi ſuperbus ſis, & crudelis, quam gratiam, quam gloriam exſpectas? ſi eis, qui te offenderunt, non misereris, quomodo à patre cœleſti miſericordiam conſequeris? ſi non dimittis, quomodo remiſſionem audebis ſperare? ſi cum Politicis juſtitiam ſervandam obtendis, etiam Deus tuus in miſericordia juſtus eſt, ſi cum Gentilitate gloriam quæris, clementia te quaſi Deum facit, quia quem perdere potes juſte, clementer conſervas: & per hoc æternam gloriam promereberis: ſi vero clementiam deſeras, ſanguinem ſubditorum magis, quam vitam deſideres, & quoſcunque te offendentes in rigore juſtitiæ crudeliter perdas, quomodo judicem ſuſtinebis, qui clementi-

Cautio ad reges de Clementia

mentiam verbo, & exemplo, præmiis æternis, & minis terribilibus commendavit? Non errat, non fallit, nec fallitur Deus. Viam habes, vitam, & veritatis Doctorem illum ſequere, ſi gloriam veram, & æternam felicitatem expetis, ſis clemens, & multæ miſerationis, invenies clementem, qui de æternitate judicabit: hoc imprecor.

Et ut animum à fraudibus Idoli ſtatus exonerem, ad argumenta breviter reſpondeo.

Ad primum dico, clementiam moderatam à Deo commendatam, à natura congenitam, ab omnibus bonis laudabiliter uſurpatam non derogare juſtitiæ: illam vero, quam intelligunt Politici, quæ omni ſceleri parcit, non tantum injuſtitiæ contrariam, ſed reipublicæ pernicioſam eſſe: hinc eſt quod crudelius in rempublicam delinquit, qui omnibus flagitioſis parcit, quam qui omnes ſevere caſtigat. Modus ſervandus eſt,

Solutio arg. 1.

Clementia modū requirit.

eſt, circumſtantiæ attendendæ ſunt, & perſonarum conditiones, & ſupra omnia Chriſtiana pietas, & mutua charitas æſtimanda eſt; ut ſi delicta in Principis perſonam cadant, facilis ſit ad ignoſcendum: ſi in reipublicæ ruinam redundent, juris ordinem ad pœnas obſervari faciat. Non implicat juſtum eſſe, & ſimul clementem. Quia Deus D.N. juſtiſſimus eſt, & pariter clementiſſimus: miſericordia ejus ſuper omnia opera ejus, & tamen omnia judicia ejus juſtificata ſunt in ſemetipſis. Idem qui juſtitiam docet, etiam clementiam commendat. Deus nunquam ſibi contrarius. Ita Princeps cum ſeditioſos, latrones, proditores reipubl. juſte punit, ſibi vero inſidiantibus clementer parcit mitigando pœnam, juſtitiam non lædit: hæc Chriſtianis indubitata ſunt: non ita atheis Politicis, qui rigorem juſtitiæ requirunt: non ut vere juſtitiam exerceant, ſed ut crudelitati ſuæ ſatisfaciant, & clementiam è republica

Deus clemens, & ſimul juſtus.

tollant,

tollant, qui propter impietatem exe-crandam, miſericordiam non expectant, nec merentur: ſi enim pure juſtitiam reſpiciunt, quando clementiam illi contrariam ſtatuunt, quare ſibi in falſis conſiliis, & delictis ignoſci poſtulant; ſane injuſtus erit judex Princeps, qui clementiam oppugnantibus, juſtitiæ ſeveritatem denegabit: & certe mirum, quare Idolum ſtatus cum per ſuos Secretarios vitia doceat, fingat virtutes, eadem ſine remiſſione crudeliter puniri velit, & juſtitiæ fictionem non admittat: non male judicabit, qui dixerit, hoc juſte fieri, ne pœnas evadant, ſibi contrarii, impii, fortunæ infelices filii, Chriſtianæ reipublicæ deterrimi hoſtes.

Politici proprio judicio condemnantur.

Ad ſecundum argumentum, reſpondetur ex eodem fundamento negative: quia clementia non intendit mitigando pœnam deſperatæ malitiæ facinoroſis veniam dare, ſed lapſis emendationis occaſionem: illud juſtitiæ defert, hoc ſibi benigne reſer-

Solutio arg. 2.

vat:

vat: ſi parcendo nihil proficit, ad graviores pœnas reos juſtitiæ tradit.

Solutio arg. 3. Ad tertium argumentum reſpondetur, clementiam auferre metum ſervilem, augere filialem, quia Princeps clementer parcendo, benevolentiam conciliat, ut ametur ſicut pater; amor vero producit timorem ſanctum. Idem de obedientia ſentiendum: qui bonitate abutuntur, exterminabuntur.

Solutio arg. 4. Ad quartum argumentum reſpondetur, clementiam obeſſe Principi tyranno, non Chriſtiano: atque hoc laudis eſt, non damni ſignum.

Solutio arg. 5. Ad quintum argumentum reſpondetur non abjecti ſed magni, & heroici animi eſſe Principem eſſe clementem; quia dum inſidiatori noto indulget, contemnens pericula, nihil ſe metuere probat: qui omnes offendentes crudeliter enecat, timuiſſe arguitur: occidit, quos timet Tyrannus. Salvat, quos amat clemens Princeps.

Ad calumniam Senecæ, & Gentilium, quod miſericordia ſit ſtultitia, dico, hanc erroneam opinionem nihili faciendam Chriſtianis: illi contemnunt, quod ignorant: hi laudant, quod expetunt: ſi ſtultum eſt conſervare naturam humanam per commiſerationem, an perdere eandem ſapientia eſt? ſi auctor naturæ creando, & conſervando ſapientiſſimus eſt, quare Princeps dum eandem conſervando Deum imitatur, ſtultus æſtimabitur? O felix ſtultitia, miſericordia, quæ cœlos ad æternitatem Chriſtianis aperit, ſapientibus mundi abſcondita revelat parvulis. *Seneca error de clementia ob defectũ gratia.*

Eduxi, ut conſtanter ſpero, Principem meum ex fraudibus Idoli ſtatus, ut clementiam moderatam exercens in terris, à judice totius mundi miſericordiam conſequatur in cœlis: Reſtat, ut eundem à crudelitate, quã idem Idolum ſuadet, retraham. *Crudelitas deteſtanda.*

Eſt autem oppoſita clementiæ crudelitas, atrocitas animi, vel inexi-

in exigendis, vel pro velle inferendis pœnis: quod vitium, quia omnem *ju-*ſtitiam, charitatem, imo omnia jura divina, & humana diſſolvit, merito inter Chriſtianos nominari non deberet. Horret animus referre, quæ de crudelitate Gentilium hiſtoriæ prodúnt. Sed magis doleo, quod Chriſtiani per Rationem ſtatus imperia crudelitate teneri, docere non erubeſcant: & quod non pauci Principes gloriæ ſibi ducant, quia nulli unquam pepercerint. Ne vero Princeps à commendata ſibi à Deo clementia deflectat, & cum atheis ferinos affectus imbuat, ad lectionem hiſtoriarum invitatur: inveniet utique, unde terreatur. Daniel quatuor Monarchias, earumque immanitates ad horrorem deſcribit: deſtruxit una alteram, & quæ jam crudelitate vicerat, ab alia majori ſævitia ſuperatur, & deſolatur. Occidebant imperantes, quos volebant: effuſio humani ſanguinis gratum erat in theatris ſpectaculum: in ſangui-

Crudelitatis gloria plane impia eſt.

Crudelitates Gentilium.

ſanguine quærebantur regna, in ſanguine deficiebant: maxima imperia, maxima erant latrocinia. Prætereo exempla brevitatis cauſa, & ſi Principem Chriſtianum iſta non ſatis movent, ad evitandam crudelitatem, cogitet, quid humanitati, quid naturæ ſuæ debeat: quid ſibi fieri deſideret, quid Deus requirat, jubeat, promittat, comminetur, quid ipſe ſperet de æterni judicis clementia, quid de ſubditis præſidii expectare poſſit, quem crudelitas abominabilem reddit, quę futura ſit in odio omnium regni ſecuritas. Credat non crudeles, ſed mites miſericordiam conſequentur, & terram poſſidebunt.

Argumenta pro crudelitate.

Si dicat Rationem ſtatus exigere crudelitatem, quod omnia Imperia illam uſurparint, & huc uſque fœliciter exerceant: quod crudelitas metum parit, & ſtrictam obedientiam quibus Imperia maxime conſervantur: quod Princeps per ſuos indirecte crudelitatem pro Majeſtate promovere,

Solutio argumentorum. vere, clementiam fingere debeat. Reſpondeo, falſam rationem ſtatus crudelitatem poſtulare, veram, benevolentia, & amore mutuo ſoli dari, hanc ſequendam, illam fugiendam. Deinde, concedo maxima quæque Imperia crudelitatem exercuiſſe, ſed majori crudelitate interiiſſe. Ita de Turcis ſentio: imperant crudeliter, ſed non feliciter: quia reges inter odia nullam habent ſecuritatem, ſubditi continuum mortis metum. Ad id, quod de metu, & obedientia, prædicant, Idoli cultores, reſpondeo, ut ſupra, Imperia metu, & obedientia, quæ ex amore regnantis oriantur, conſervari, & quæ per crudelitatem extorqueantur, diſſolvi.

Idolum ſemper fingit. Ad conſilium Idoli, quod Princeps clementiam fingere, crudelitatem per miniſtros exercere debeat; Dico, hoc conſilium nunquam eſſe felicius, quam quando ſuos auctores in Tauro Phalaridis horrendum mugire docet. Chriſtianis morib. plane adver-

adverſatur, fingere pacem, & inferre bellum, verbis vitam dare, & per miniſtros crudelem mortem procurare.

Non evadent manus æterni Judicis Principes, aut miniſtri, qui humanitatis obliti de Ratione ſtatus crudelitatem clementiæ præferunt. Sic vivat, opto, Princeps Chriſtianus, ut cum Davide cantare poſſit: memento Domine David, & omnis manſuetudinis ejus: & cum Chriſto: Ecce quos dediſti mihi, non perdidi ex illis quenquam, crudeliter.

PUNCTUM XIII.

De liberalitate, avaritia, & ingratitudine Principis.

Liberalitas eſt virtus, quæ in erogandis opibus, aut beneficiis moderatam rationem ſervat. Oritur ex libero animo, & ideo eſt valde decora, & nobilis. Imitatur Deum infinitam ſuam bonitatem creaturis in pondere, & menſura, gratis comunicantem, *Liberalitatis deſcriptio.*

cantem,

Vbi-ſsà natura ſunt libera-les.

cantem, & ex hoc divina vocatur. Eſt etiam naturæ quaſi congenita, quia quo quiſque nobilior, eo magis dare contendit, & ſi vires deficiant, voluntatis affectum oſtendit. Conformis eſt voluntati, & benignitati divinæ, quæ beatius eſſe dare, quam accipere, prædicat. Date, & dabitur vobis. Honeſta eſt, & valde honoranda liberalitas, quia non tantum magnos animos, ſed bonos, & vere Regios oſtendit, qui dare magis quam accipere, vel adimere deſiderant. Eſt denique utilis Principi, & reipublicæ, quia liberalitate amici, & hoſtes devinciuntur, amor verus excitatur, & ſpes præmii multorum fidelitatem, & vigilantiam conciliat; victoriam, & honorem acquiret, quid atmunera, animam autem aufert accipientium. Sic de liberalitate ſentiat velim Chriſtianus Princeps.

Argumenta Macchia-

Nec moveatur conſiliis Idoli ſtatus, ejuſque ſupremi conſiliarii Macchiavelli; quæ docent, liberalitatis opinio-

opinionem eſſe bonam, vitandam in propriis, exercendam de alienis: quia quæ de propriis opibus inſumuntur, in detrimentum cedunt, egeſtatem, & contemptum pariunt; ad prædas, & rapinas, impellunt: quæ de alienis conferuntur, exiſtimationem ſine pretio promovent, ac Duces, milites, amicoſque gratos reddunt, & ad majora paratos. Ut vero Princeps cum effectu deteſtetur, hæc improbitatis conſilia, paulo clarius illa reſolvere conabor. Et primo quidem, de opinione liberalitatis ſic judico, quod Idolum ſtatus illam captare conſulat, ſicut omnes virtutes docet fingere: reipſa diſſuadeat, ut ad vitia, avaritiam, & rapinas aditum faciat. Si opinio liberalitatis, Macchiavelle, Principi tuo ſufficit, quando de propriis largiendum eſt, quare realem liberalitatem ſuades de alienis? Alia ratio non videtur, quam ut more tuo duo vitia ſimul doceas, in propriis avaritiam, in alienis non

velli contra liberalitatem.

Idolum ſemper adulterat virtutes.

Macchiavellus ſibi contrarius.

niſi ex malo bonum: cedant ergo tibi pro conſiliis ficta beneficia.

Solutio argumentorum.

Ad rationes, quare vitanda ſit in propriis, exercenda in alienis liberalitas, dico: illas omnium ſapientum ſententiâ eſſe falſas; quia licet ad beneficia ſumptus requirantur, non tamen exinde damnum, egeſtas, aut prædandi neceſſitas exoritur: quia nihil ſine ratione, ſine modò largitur liberalitas: quando Princeps confert beneficia pro meritis, corroborat ſolium regni: gratos habet, quibus benefecit: & alios ad heroicos actus ſtimulat ſpes præmiorum. Si avarus ſit, & parcus, omnium odia in ſe concitat, & in neceſſitate deſeritur. De alienis vero liberalem eſſe, non generat exiſtimationem niſi apud malos, & atheos: quia aliena non licet concupiſcere, non aliis invitis adimere, multo minus aliis donare: gravis eſt gloria, quæ per peccata comparatur: exitioſum eſt beneficium, quod auctorem ſuum æternum affligit.

Præmia ſtimulant ad virtutes.

Neque

Neque valet effugium, quod quæ in bellis accedunt aliena, cum honore diſtribuantur. Quia vel bellum ſuſceptum juſtum eſt, vel injuſtum. Si juſtum, quæ victori juſto cedunt provinciæ vel opes, non amplius alienæ ſunt, ſed jure belli propriæ fiunt victoris: ſi injuſtum eſt bellum, vere aliena bona veniunt in poteſtatem victoris. Unde ſi de juſte acquiſitis princeps beneficia conferat (quod omnino conſulendũ) de propriis hoc facere cẽſetur: ſi de male partis liberalis ſit, non gloriã, ſed pœnã meretur, in quam Macchiavellus incidit, quia ad prædam ſuũ Tyrannum informat.

Adhuc diſtinctius de liberalitate judicabit Princeps, ſi attente conſideret, quibus dare, quibuſve reddere beneficia conveniat. Inter ea, quæ dare poteſt, feliciſſima eſt donatio, pia eleemoſina, quia fœneratur Deo, & habet infinitum præmium, nunquam datur male, quod in pauperes erogatur, etiam ſi illi ingrati

Cautio ad reges de liberalitate.

Eleemoſina Deo fœneratur.

ſint, & indigni, quia affectus dantis Chriſtum D.N. reſpicit, qui in perſona pauperis eleemoſinam acceptat, & liberaliſſime compenſat. Proxima eſt glorioſa donatio, quando Princeps paterno affectu publicæ neceſſitati, & calamitati, quantum extreme poteſt, liberaliter ſubvenit. Tertia eſt non minus laudanda liberalitas, quando Princeps pio zelo templa, & ſeminaria juventutis extruit, & fundat, quando ad converſionem animarum, & reductionem errantium, theſauros expendit.

Modus liberalitatis.

Ex his tribus actibus, liberalitatis ſummam, certamque gloriam, amorem populi, & quod mundana omnia ſuperat, æternam felicitatem conſequetur.

Quæ in parentes, amicos, miniſtros pares, vel inferiores beneficia conferuntur, diligentem conſiderationem requirunt, ut perſonarum qualitas, meritum, gratitudo, virtus, neceſſitas, fama, & ſtatus obſervetur.

Mirum

Mirum enim quantum prudens electio Principis munera adornet. Regium eſt dare, ſed ad hoc diſcretum judicium requiro; ne profuſa largitas facultates excedat, aut beneficia indignis, & ingratis contingant. In beneficiis, quæ redduntur, vere regalis animi eſt, nolle vinci, & prævenire, ſuperiores, pares, & fideles amicos. Sed & hoc cum delectu faciendum.

Regium eſt dare, bene meritis.

In hoc genere vehementer errant Principes, qui ex ſecretis Idoli ſtatus erga miniſtros ſuos, ſtrenuos belli duces, vel intimos conſiliarios in dignitatibus, & opibus conferendis ad ſpeciem ideo liberaliſſimi ſunt, ut confidentes alliciant, & callidis machinationibus opprimant. Qui, ne victoriæ gloriam, coronam capitis, & regni conſervationem Ducibus, aut miniſtris debere videantur, & officia præſtita liberaliter compenſare teneantur, Idolum ſuum conſulunt, & mille adinventiones ſpeculantur, per quas illorum honores deprimāt,

Idolum occidit bene meritos.

vel eos, quorum virtute regnant, è vivis auferant: ſicut Saul ex beneficio Davidis capitalis hoſtis factus eſt: Non ita Chriſtianus Princeps: nihil ille de benemeritis doloſe ſtatuet, ne illos formidet, in menſura diteſcere faciet: non extollet, ut dejiciat: ſed remunerabit, ut fideles retineat.

Cavebit etiam Princeps, ne ut liberaliter dare poſſit, injuſtis mediis opes conquirat, ne populum inſolitis actionibus premat, ne violenter extorqueat, unde vane largiatur: quia ſic reges Gentium dominantur, ad interitum. Quæ moderatam liberalitatem impediunt, duo ſunt maxima vitia in rep. avaritia, & ingratitudo; quæ ſicut in quocunq; homine turpia ſunt, ita in Principe, quem regalis magnitudo in ſublimitatis ſplendore conſpicuũ ſtatuit, fœdiſſima, ſunt, & fugienda.

Avaritia, & ingratitudo vitia turpia ſunt.

Eſt n. avaritia inordinata divitiarum cupiditas, radix omnium malorum, Idolum animæ, carnifex ſui poſſeſſoris, ſervitus omnium duriſſima, laqueus

Auaritiæ deſcriptio

queus Diaboli, via ad æternam perditionem: quia non attendit avarus, an jure, vel injuria; per mendacia, dolos, vel perjuria; per lites, vel diſcordias; per oppreſſiones inferiorum, concuſſiones, vel crudeles violentias, divitias acquirat, hoc ſolo contentus, quod theſauros augeat. Dixi, Idolum animæ, quia avarus theſaurum ſuum ſupra omnia deſiderabilia colit, & adorat: Deum, & leges contemnit, in divitiis cor ſuum defigit. Eſt carnifex ſui poſſeſſoris, quia ſicut nimia anxietate docet conquirere, ita mille anguſtiis pro conſervatione torquet, & curis conſumit. Et duriſſima ſervitus: quia privat generoſa libertate, ut opum mancipia conſtituat, eo miſeriora, quo minus de illis participare concedit. Eſt avaritia laqueus Diaboli, quia per hanc captivum ducit cor avari, & inter cœlum, & terram cum Juda ſuſpendit. Eſt denique via ad infernales *Avaritia ſuſpendit cultores.*

pœnas, quia ut Idolorum ſervitus, à Deo damnatur avaritia.

Cautio ad reges contra avaritiam. Jam conſideret Princeps Chriſtianus, quam vile, abjectum, & indignum vitiũ ſit avaritia, quod in tempore, & æternum cruciat; quod divites egenos facit, & liberos turpiter ſervire cogit: quod viſcera pietatis erga proximos occludit, & miſericordiam Dei in vindictam convertit: atque hinc moveatur, ad exercendam liberalitatem in bene meritos, & pauperes: ſi bene dederit, centuplum recipiet: qui aliena rapiunt, ſemper in egeſtate ſunt: anima, quæ benedicit, impinguabitur. Qui dividunt propria bona, ditiores fiunt. Alterum liberalitatis impedimentum eſt ingratitudo, vitium non minus vile, quam pernicioſum. Si hujus fontem quæras, ex avaritia, & ambitione profluere ſenties: quid enim aliud facit *Ingratitudo filia avaritiæ.* ingratos Principes, aut Remp. quam cupiditas retinendi, vel ambitio alieni honoris? Quia Rex Saul mille,

David

David decem millia occidit, beneficium tranſit in maleficium, meritum in pœnam, virtus in odium. Legat Scrutator hiſtorias, inveniet, quam ſubtiles adinventiones Idolum Status ſubminiſtrarit Regibus, ne in egregios ſuos Duces, ut decebat, grati eſſent: alios poſt illuſtres victorias, formidabiles finxit, aut ambitus, aut peculatus accuſavit: alios ſuſpicione, alios falſis calumniis oneravit, non alio fine, quam ne beneficia agnoſcere, neve compenſare tenerentur: quod turpiſſimæ ingratitudinis eſt argumentum. Sed pergat liber à paſſionibus in hiſtoriis, idem curioſus Scrutator, videbit quam periculoſa, quam exitioſa ſemper fuerit regibus ingratitudo. Hæc ex fidelibus miniſtris, vel amicis hoſtes efficit, & virtutem neglectam in ingratos armavit. Quid enim non moliatur vir fortis, qui pro ſanctis conſiliis, pro ſanguine effuſo, patria feliciter conſervata, ſibi inſidias, calumnias, pericula, cruces, vel

Ingratitudinis damna.

carceres parari videt? Certe ſi ulla in rebus humanis eſt juſtæ rebellionis, aut defectionis cauſa, ingratitudo illam præbere videtur. Ingratum oderunt omnes boni, ingrato nemo ſerviet cum affectu. Qui reddit mala pro bonis non recedet malum de domo ejus.

Ingratus omnibus inviſus.

Si porro legat in ſacris literis quomodo Deus D. N. de ingratitudine ſtatuat, cognoſcet ingratis varias calamitates, & æterna ſupplicia decreta eſſe. Quæ omnia cum ſua veritate nitantur, iterum ad moderatam liberalitatem principem meum invito; avaritiam, & ingratitudinem, peſtes animæ, & honoris, ut fugiat, inſtanter moneo.

PUNCTUM XIV.

An Princeps Chriſtianus teneatur fidem ſervare?

Arg. 1. hæreticorum.

VAlde laborant in hac quæſtione hæretici, ut oſtendant Catholicos, præſertim Jeſuitas docere, fidem

hære-

hæreticis non eſſe ſervandam. Et probant his argumentis. Primo, quia ſic ſtatunt Concilia Lateranenſe, Conſtantienſe, & Tridentinum. Secundo, quia Catholici fidem ipſo facto hæreticis non ſervant: adductis exemplis Johannis Huſſii, Hieronymi Pragenſis, Archiducum Auſtriæ, Hiſpanorum in Belgio. Tertio, quia Catholici quando volunt hæreticis violare fidem, per Papæ diſpenſationem hoc impune poſſunt. Quarto, quia Jeſuitę docent per ęquivocationes fidem hęreticis datam fallere. Subtilius ſuos inſtruit Idolum Status, docens Principem debere ſervare fidem. Si tamen Ratio Status aliud exigat, tunc neceſſitatis lege, abſolvi à pactis.

Arg. 2. *Arg. 3.* *Arg. 4.* *Politicorum ratio de ſervanda fide.*

Gentiles qui honeſtius regnarunt, fidem omnino, etiam hoſti ſervandam ſtatuerunt. Sic exempla Romanorum, ſic veriores hiſtoriæ referunt.

Gentiles fidem ſervant.

Hæretici, qui extra Eccleſiam Catholicam Romanam ſunt, glorjantur in eo, quod fidem ſervare doceant, repre-

Hæretici docent ſervare fidem.

actu violant. reprehendunt Catholicos, quod contrarium faciant, ut ex allegatis ſupra argumentis conſtare putant. *Catholici docent ſervare ſidem, & actu ſervant.* Catholici uno ore omnes, & conſtanti doctrina docent fidem per pacta licita datam integre ſervandam etiam hoſtibus, etiam hæreticis, à quibus falſo deferuntur: hoc publica Eccleſiæ ſcripta clariſſime conteſtantur.

Conveniunt ergo Gentiles, Politici, Hæretici, Catholici in hac profeſſione, fidem datam eſſe ſervandam. Sed quia diſpari intentione, & fine, quod profitentur, ſtatuunt, & exercent, de ſingulis ea referemus, quæ rei veritatem magis patefaciant.

Gentiles confundũt Chriſtianos malos. De Gentilium, præſertim Romanorum conſtantia in ſervanda fide, hoc unum dico, laudabilis eſt, ſed parum me movet, vehementer autem confundit, quando Chriſtianos illis deteriores invenio. Quid alii Gentiles, Aſſyrii, Græci, de hac re ſenſerint, magis ex actibus, quam ex legibus obſervandum exiſtimo. Conſulat,

ſulat, qui volet hiſtorias, & vanitatem humanæ prudentiæ in omnibus deprehendet.

De Politicis, Secretariis Idoli Status hoc ſentio, quod res eſt, impii, & vanæ fortunæ filii ſunt: docent ad ſpeciem externam ſervare fidem, ut ſecurius fallant. Si enim vere quod docent, intendunt, quare in actu exercito non complent, quod juramento promittunt? Reſpondent, Rationem Status Symbolum fidei diſſolvere, neceſſariam conſervationem regni prævalere legibus, & promiſſis eo, quod leges, & Sacramenta fidei reip. ſervire debeant, non Reſp. legibus, & hominum pactis. Summa lex eſt, & fides, quæ Remp. conſervat: ſtulta fidelitas, quæ Remp. periculis objicit. Audivi fundamenta perfidiæ veſtræ Politici, & ex eiſdem quæro ulterius; quando Reges veſtros docetis cum vicinis regibus pacis, & amicitiæ fœdera inire, & pacta juramentis confirmare, quare in tam regali actione

Idoli fraudes.

Fundamenta Politicorum.

Reſolutio fraudium Idoli.

non excipitis neceſſitatem Rationis Status, ut conſtet de veſtra intentione? Si dicitis, hoc ſtultorum eſſe: ego eorum puto, qui fallere intendunt. Hoc agitis ex ſecreto Idoli veſtri, contrahitis cum vicinis Regibus, vel ex conſpicua utilitate, vel neceſſitate: urgetis ex adverſo ſanctè pacta ſervari, vos, ſi Ratio Status ſpem novam aperiat, fidem violatis, eo turpius, quo ſecretius hoſtilia in amicos Reges tentatis: atque in hoc artificio ſummam prudentiæ veſtræ in arcanis conſiliis conſtituitis: ergo ſumma vobis intentio hæret, non ſervare fidem, ſed doloſe fallere: compenſatio juſtiſſima erit, ſi nemo vobis credat, nemo confidat, omnes vos fallant.

Idoli ſecretum eſt, fallere.

Solutio fundamentorum Idoli.

Ad fundamenta Politicorum breviter reſpondeo. Ad 1. quod Ratio Status ſufficiat ad violandam fidem. Dico, hoc fundamentum eſſe impium, & falſum: quia quod Deus, natura, legeſque ſtatuunt, hoc Ratio Status evertit. Si Ratio Status ſatis

eſt ad non ſervandam fidem, cum illa ſemper obtendi poſſit, quid apud Reges familiarius erit perfidia? & ſi perfidia prædominetur, quid tutum, quid ſecurum in humanis?

Solutio fundamenti 2. Ad 2. fundamentum, quod leges, & fides, ſerviant Reipublicæ non prævaleant. Reſpondeo, Leges, & fidem non ſervire Reipublicæ quando violantur, ſed cum ſanctè conſervantur. Faciliter corruit Reſpub. quæ in perfidia ſuam conſervationem collocat.

Solutio fundamenti 3. Ad 3. quod ſumma lex ſit, & fides, quæ Rempubl. conſervat. Dico, hoc fundamentum in ſano ſenſu verum eſſe, in Politicorum conſiliis falſum. Quia Politici ſic intelligunt, non eſſe curandum, fide, an perfidia, dolo, an veritate agatur; modò Reſpublica conſervari poſſit: & hoc falſiſſimum eſt.

Solutio fundamenti 4. Ad 4. quod ſtulta ſit fideſitas, quæ pericula provocet. Dico, ſtultiorem eſſe Politicorum prudentiam, quæ in

perfi-

perfidia ſibi ſecuritatem promittit, in fide periculum. In genere ad hæc fundamenta Politicorum dicendum videtur, quod ſicut in arena doli Remp. conſtituunt, ita potentia veritatis facile diſſolventur.

Hæretici ex operibus cognoſcũtur. Quid hæretici in hoc puncto doceant, non multum diſputo, ſed quid faciant, quid præſtent, attendendum cenſeo. Docent, ut gloriantur, ſervare fidem, ſed quando de acquirendo rerum Dominio, de augmento, & ſecuritate Status, de extirpatione Catholicæ Religionis agitur, tunc Idolum Status conſulunt, & relicta doctrina fidem publicam, pacta verbis, juramentis, & ſcriptis confirmata imprudenter violant, eo, quod Ratio Status ſic requirat. Hoc probant exempla omnium regnorum, in quibus hæreſis radices egit, aut prædominatur. Ut externa præteream, Germaniam noſtram alias fidei tenacem, in teſtimonium voco. Concluſerant Anno ſalutis 1555. & 58. ordines Imperii,

perii, ne quis alterum intuitu religionis turbaret, ſed quilibet uti poſſideret, ita in quieta poſſeſſione permaneret. Tranſiit hoc pactum ſucceſſu temporis in vim legis : inſtituerunt hæretici, quos proteſtantes vocabant, ut omnes ordines Imperii in Comitiis in legem religionis jurarent; obtinuerunt votum. Jurarunt omnes Catholici, & hæretici. Servarunt ſancte juſjurandum Catholici. Violarunt turpiter hæretici. Utrumque probat eventus. Quia Catholici à tempore pacti nullum Epiſcopatum, ne monaſterium quidem occuparunt. Hæretici vero contra fidem datam, pacta, & juramenta, obvios ſibi plurimos Epiſcopatus, Abbatias, vel dolo, vel armis violenter invaſerunt. Res ipſa loquitur: adhuc multi poſſident, quod male acquiſiverunt: adhuc ſanguis in manibus, manus in cophino hærent. Addo teſtimonium acris antiquæ fidei Germanæ defenſoris, Principis Electoris Saxoniæ, qui

Hæretici violant fidem.

Saxoniæ Electoris pronunciatum qui nuper provocatus à Calviniſtis prudentiſſime reſpondit, ſe à partibus Cæſaris, & Catholicorum inconcuſſum ſtare, quia leges Imperii, & Religionis conſtanter obſervant. Non produco exempla ſpecialia, quia Principes ſunt, quibus converſionem magis ad avitam fidem, quam confuſionem exopto. Concludo ergo hæreticos bene docere, fidem eſſe ſervandam. Sed male agere, quando de veneno Idoli Status falſas rationes hauriunt, quibus pacta, ſcripta, juramenta leviter violare nõ erubeſcunt.

Ad argumenta hæreticorum ſupra allegata abunde reſponderunt Eccleſiæ Catholicæ Doctores: ego quia à religione ad Politiciſmum, hoc eſt, ad atheiſmũ deflectunt, Politice illa reſolvam: quod, ut clarius ſuccedat, quæro ex illis, quare tam vehementer ſtudeant probare, quod Catholici doceant fidem præſertim hæreticis non eſſe ſervandam, cum omnia ipſorum ſcripta contrarium evidenter demon-

demonſtrent? non occurrit potior ratio, quam ut ex hac calumnia ſuæ perfidiæ excuſationem inveniant, & Catholicis non teneantur fidem ſervare, eo, quod non mereantur. Si alius eſt ſenſus perfidę ſubtilitatis, prodant illum, veritatem ſequentur Catholici: ſic fidejubeo.

Ad primum argumentum reſpondetur negative, Concilia enim non ſtatuunt ſimpliciter hæreticis non eſſe ſervandam fidem. Sed cum Eccleſia diſtinguunt, quando in Politicis, & religione pacta honeſta, & ſecundum Deum licita ſervanda ſint, aut non ineunda: hæc fideliter legant & deſinant errare. *Solutio arg. 1.*

Ad 2. arg. reſpondeo facta conſtantis fidei Catholicos extollere, hęreticos confundere: ſic ſentit Princeps Elector Saxoniæ, quem protectorem Lutherani venerantur. Ad exempla violatæ fidei à Catholicis in Joanne Huſſio, & Hieronymo Pragenſi, reſpõdetur, hæreticos in hoc graviter *Solutio arg. 2.*

offen-

offendere Imperatorem, & ſuo more rem actam exaggerare, cauſas juſtitiæ ſtudio ſubticere: proferant acta, & manifeſta fiet veritas. Dedit Imperator Sigiſmundus Joanni Huſſio, ſicut aliis, ſalvum conductum, quem non violavit cum contra legem ſancitam fugientem Huſſium in manus juſtitiæ tradidit. Qui ſalvum conductum accipit, ut ſecurus veniat, non liberatur, ut impune in leges delinquat. Videamus nunc in quo velint hæretici Archiduces Auſtriæ in Styria violaſſe fidem. Expulerunt, inquiunt, Lutheranos, & Calviniſtas à ſuis provinciis poſt publicatam legem religionis, ergo ipſo facto fidem violarunt. Sit verum antecedens: ſed conſequentia non valet. Quia Lutherani Archiducum ſubditi contra leges ſuorum Principum mutarunt religionem in Deum, & Principes perfidi; nulla illis à ſuis Principibus data fides; lex Imperii de religione ordines Imperii, non eorum ſubditos concer-

Archiducum ſubditi violarunt fidem, non principes.

concernit, & obligat; Archiduces tempore compoſitæ legis fuerunt Catholici: ergo cum perfidos ſubditos ſeditioſos, ſub lege non comprehenſos emigrare compulerunt, fidem non violarunt. Verior eſt hæc conſequentia. Ordines hæretici poſt legem juratam religionis Catholicorum Epiſcopatus invaſerunt: ergo hæretici fidem violarunt. Sane, ſi provinciam ſuam purgare ab hæreſi, eſt violare fidem: egregie fidem violarunt ordines hæretici, qui malo ſuo relicta Catholica religione ſubditos ſuos ad Lutheraniſmum, mox mutatis velis, ad Calviniſmum compulerunt, & Catholicos proſcripſerunt. Si hæreticis liceat provincias ſuas ad genium Principis, ad novas, imo prohibitas ſectas ut vocant, reformare, & Catholicos ejicere: quare in eodem imperio, ſub eadem lege Catholicis ordinibus ſubditos in avita religione conſervare, à novationibus liberare prohibitum volunt; Lex aut nulli, aut omni- NB.

Lex æqualis omnibus. *Calviniſta non gaudent de lege religionis.*

omnibus æqualiter valere debet. De Calviniſtis mirantur omnes boni, quod in Germania conquerantur ſibi à Catholicis non ſervari fidem; cum conſtet Calvini Religionem in imperio non eſſe admiſſam, & ſub lege non intellectam. Illi, ut ſecuritate legis abuterentur, finxerunt ſe cum Lutheranis Euangelicos eſſe, Proteſtantes, & in fundamento concordes, & ſic hactenus legi vim intulerunt, & evaſerunt: ex quibus aperte conſtat, Calviniſtas malam conſequentiam formare, quando dicunt Cæſarem, & Catholicos Principes fidem violare, cũ ipſos ex Imperio, & à lege repellant. Violarunt Calviniſtæ Deo, Cæſari, Catholicis, & Lutheranis, imo ſuis confœderatis fidem, aliud paciſcendo, aliud intendendo, aliud agendo,

Calviniſtis mendacium cõmune.

ut acta publica ad æternam ignominiam referunt; ergo male Catholicos accuſant criminis, in quo ipſi rei convincuntur: impudentes ſunt, & doloſi Idoli Status filii.

Quæ

Quæ de Archiducib. Auſtriæ relata ſunt, eodem modo de Hiſpanis in Belgio in puncto violatæ fidei dici poſſunt. Violarunt rebelles ſubditi Belgæ Deo, & Regi ſuo fidem, & juſtum imperium; & tamen de ſibi violata fide à rege conqueruntur, injuſtiſſime.

Ad 3. argumentũ reſpondetur, quod Papa nõ docet Principes Chriſtianos violare fidem, neq; diſpenſat, ut licitis honeſtis, & juſtis pactis nõ teneatur. Si quando reſcindat, & emendet, quæ cõtra religionẽ, Eccleſiã, & æquitatis Jura ſub dolo partiũ pacta ſũt, in hoc officio ſibi à Deo cõmiſſo ſatis facit. *Solutio arg. 3.*

Ad 4. argumentum tam ſolide, & abundanter reſponderunt hæreticis Jeſuitæ, ut nihil ſuperſit, quod addi poſſit. Ego ne obligationi, quam Societati Jeſu lubens debeo, omnino deſim, paucis Politice calumniam vindicabo. Si verum eſt Jeſuitas docere Principes fidem fallere, hoc ex ipſorũ dictis, vel ſcriptis demonſtrari debet: *Solutio arg. 4.*

debet:at vero ex doctiſſimis illorum libris hoc nullus unquam verus arbiter eliciet, ergo falſa eſt calumnia. Si dicant Jeſuitas docere per æquivocationes fallere, quæro, quid hæretici intelligant per verbum, æquivocare? an mentiri? ſi hoc intendunt, ſplendide mentiuntur ipſi hæretici, & tenentur ad probationem. In Eccleſia Catholica eminenter docent Patres Jeſu veritatem, mundum arguunt de mendacio, palam loquuntur, & ſcribunt: ſi æquivocare, hoc eſt mentiri, docerent, publice conſtaret, & juſtos judices invenirent. Parcant calumniæ, viri religioſiſſimi ſunt Jeſuitæ, qui nomine, & re, D.N. Jeſu Chriſti vitam, viam, & veritatem inſequuntur. Si per (æquivocare) intelligunt, duplici ſenſu loqui, & doloſa fingere; etiam hoc non docent Jeſuitæ: quia licet loco, & tempore veritatem prudenter ſine peccato diſſimulari poſſe concedant, tamen fidem Principum, omnino inviolatam, & ne quidem priva-

Hæretici falſò calumniantur.

privatorum delicta judici legitime cognoſcenti negari volunt : dolos malos graviter impugnant:non ergo ægre ferant hæretici, ſi dicam liberius , ipſos in calumniis impudenter mentiri.

Catholici quare doceant ſervare fidem.

Quod equidem clariſſime conſtat ex rationibus, quas Catholici Doctores allegant,ut fidem ſervare doceant. Quarum ſubſtantia in hoc conſiſtit , quod qui non gravi metu coactus, libere licita, honeſta, juſta, verbo,ſcripto,vel juramento promittit,ſub pœna peccati mortalis teneatur complere promiſſa. Si non compleat,ipſo facto pro mendace, perfido,injuſto, & perjuro habeatur. Ex quo hæretici conſtanter inferre poſſunt , ergo Catholici vere docent fidem ſervare etiam nobis,quando licita nobis libere promittunt : & nos erramus, qui illis contrarium per calumniam affingimus. Vincat veritas, & ſileat mendacium.

Pro Reſolutione propoſitæ quæ-

Catholicorum ſententia de ſervanda fide. ſtionis, dico de Catholicorum ſententia, Principem Chriſtianum obligari ad ſervandam fidem, quam in rebus licitis, juſtis, & honeſtis aliis Principibus, vel ſubditis ſub verbo Principis, vel juramento dedit, & promiſit, quia hoc Deus mandat, hoc Majeſtatis dignitas exigit, juſtitia poſtulat, & religio meretur.

Princeps tenetur ſtare pactis. Si evectus ad imperium exiſtimet, ut Politici athei docere ſolent, ſe non teneri legibus, aut promiſſis, vindicem ſentiet juſtitiam, divinam, & humanam: eſt execrabilis Deo perfidia, hominibus exoſa, auctoribus maxime nociva. Ut in hac ſententia confirmetur Princeps meus, legat oro hiſtorias: occurrent egregia exempla Regum, qui de ſervata fide gloriam immortalem reportarunt; Et qui de perfidia in terribiles pœnas, & miſerias inciderunt. Nihil dignius Principe, quam fidem ſervare: nihil turpius, quam eandem leviter violare; ni-

Perfidia pœnas non evadit.

re: nihil ſtultius, quam poſt perfidiam fidelitatem expectare.

Poſtularet, fateor, ratio ordinis, conſequenter agere de aliis virtutibus, & vitiis, quæ Principem Chriſtianum ornare, aut lædere poſſunt; ſed quia ab aliis de eiſdem doctiſſime ſcriptum, & mihi propoſitum eſt, illas tantum virtutes, & vitia, in quibus Idolum ſtatus maxime prævalet, ſimpliciter conſiderare, curioſos lectores ad eximios Chriſtianos Politicos remitto.

LIBER QUARTUS:

De Statu Eccleſiaſtico.

PUNCTUM I.

Quid ſit Status Eccleſiaſticus? de ejus origine, fine, & diviſione.

Status Eccleſiaſtici deſcriptio.

STatus Eccleſiaſticus, ut libro primo, puncto ſecundo deſcripſimus, eſt forma Reipubl. quæ duce Spiritu S. ſub uno ſummo Capite Vicario Chriſti per ſubordinatam hierarchiam perſonarum, & legum, Eccleſiam Dei viſibilem in terris dirigit, & omnia humana, reges, & ſubditos, ad Dei gloriam, & ſalutem animarum inſtruit, ſacrificiis præeſt, divinis intendit. Hic ſtatus in ſola Eccleſia Catholica,

& ve-

& vere Apoſtolica conſpicuus eſt, in quo Summus Pontifex Romanus legitime electus, ut caput generalem omnium fidelium curam gerit, & per membra diverſorum ordinum, particulares provincias adminiſtrat. Fuit quidem in lege naturæ, & apud Judæos eximia Sacerdotum dignitas, & authoritas, ſed non in illa admirabili perfectione, quam in lege gratiæ Chriſto Jeſu ipſo ſummo Sacerdote diſponente per univerſum orbem exhibet Eccleſia Romana. Habuerunt & etjamnum habent Gentiles, & infideles Statum Sacerdotum in magna veneratione, ita ut illum regio ſæpius conjunxerint, & adæquarint: ut hiſtoriæ manifeſtum faciunt.

Hæretici vero, & Politici athei ſemper hunc ſtatum in Eccleſia Catholica præfulgentem impugnarunt, negarunt, & omnem poteſtatem Eccleſiaſticam in Reges ſuos, & magiſtratus tranſtulerunt. Quod cum à malis Chriſtianis ſuſtineri, & Idolum

Hæretici, & Politici oppugnant Eccleſiam Dei.

Status etiam in Sacroſancta officia virus ſuum diſſeminare viderem, cauſa movens fuit, quare hunc tractatum ſuſceperim; non ut hæreticos longa diſputatione refellam, hoc enim eximiis Eccleſiæ Doctoribus relinquo, ſed ut Idoli Status falſitates, & Politicorum arcanos dolos prodam, & confundam.

Arg. 1. hæreticorum. Argumenta, quibus hæretici Statum Eccleſiaſticum oppugnant, ſunt vulgata, quod Eccleſia Catholica poſt quingentos annos originis ſuæ tota defecerit, errarit & perierit; à Luthero vero, & Calvino reſtituta ſit, & reformata; ergo deficiente Eccleſia, & fide, etiam ceſſavit Status Eccleſiaſticus, hoc eſt, principatus, ſeu *Arg. 2.* Gubernatio Eccleſiæ: Secundo, quod Chriſtus D. N. ſit verum caput Eccleſiæ, non Pontifex Romanus, ergo Status Eccleſiaſticus Catholicorum aſſumit ſibi falſum Caput in Principem, & per conſequens erroneus eſt, *Arg. 3.* & nullus. Tertio, quod Papa ſit Antichriſtus,

chriſtus, hoc eſt, adverſarius, & hoſtis Eccleſiæ Dei, ergo non ejus caput, & director. Probant antecedens, quia omnes notæ Antichriſti in ſcripturis ſignificatæ conveniunt Papæ. Unde concludunt Statũ Eccleſiaſticum Antichriſtum habere pro capite, & ideo damnandum eſſe. Alia argumenta, quæ de ſeculari poteſtate Pontificum adferunt, proxime attingemus, Quãdo Politicis Regum adulatoribus ad ſuas falſitates reſpondebimus.

Fundamenta Catholicorum, quare Statum Eccleſiaſticum admittant, & venerentur, ſunt certiſſima; quod Chriſtus D. N. Eccleſiam fundarit, ſibi myſtice ſponſarit, ejus primariũ caput eſſe voluerit, in civitatem ſupra montem poſitam erexerit, tabernaculum ſuum in ſole poſuerit, in firma petra ædificarit, & ita dextera ſuæ potentiæ munierit, ut portæ inferi adverſus eam prævalere non poſſint. Secundo, quod idem Chriſtus D. N. Eccleſiam ſuam *Catholicorũ rationes pro ſtatu Eccleſiaſtico.*

voluerit eſſe unam, ſanctam, univerſalem; Columnam, & firmamentum veritatis, quæ in reb. fidei errare non poſſit; extra quam nemo ſalvatur. Cum qua ipſe Chriſtus eſt omnibus diebus uſque ad conſummationem ſeculi; cujus inimicos ponet ſcabellum pedum ſuorum: à qua miſericordia Dei non recedet, & fœdus pacis non movebitur; Tertio, quod Deus D.N. Eccleſiam ſine macula pulchram, ſponſam, & dilectam ad ſe vocet, invitet, & æternis gaudiis repleat; Quarto, quod Chriſtus D.N. poſt admirabile opus redemptionis noſtræ, cum in gloriam Dei patris aſcenderet, Petro oves ſuas, hoc eſt Eccleſiam commiſerit, claves regni cœlorum tradiderit, ligandi, & ſolvendi poteſtatem dederit, & alios Apoſtolos Spiritus S. poſuerit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei. quinto, quod æterna ſapientia inter omnes naſcentis Eccleſiæ perſecutiones, Gentilium furias, hæreticorum crudelita-

Chriſtus D. N. tradit Eccleſiam D. Petro.

delitates ſemper eidem de legitimo ſucceſſore providerit, ita ut certa ſerie Pontifices ad feliciſſimum Urbanum octavum uſque numerari poſſint. Sexto, quod in Statu Eccleſiaſtico per ſummos Pontifices, & Concilia omnes hæreſes damnatæ ſint, & veritas determinata. Septimo, quod in facto conſtet, poteſtates infernales nunquam contra hunc ſtatum Eccleſiæ Dei prævaluiſſe, neque Gentiles, aut hæreticos illum evertere potuiſſe. Octavo, quod omnes hoſtes Eccleſiæ, omnes hæretici ſicut fumus defecerint, & novi inſurgentes pari infelicitate corruant, Status vero noſter Eccleſiaſticus in capite, & membris feliciter conſervetur, & in omnes partes orbis ad majorem Dei gloriam diffundatur. Nono, quod omnes hæretici, & Politici impugnantes Statum Eccleſiaſticum, Deum ipſum arguant mendacii, & imprudentiæ: quia ipſe dixit ſe vineam ſuam, Eccleſiam tam diligenter excoluiſſe,

Eccleſia ſemper manet.

Hæreſes deficiunt.

luiſſe, ut nihil in illa deſiderari poſſit, hæretici vero illam erraſſe, defeciſſe, & periiſſe volunt; reprehendunt ergo Deum mendacii, qui de exculta vinea ſua gloriatur: Imprudentiæ accuſant Deum, quando dicunt ipſius Eccleſiam in terris defeciſſe, Babylonis confuſionem induiſſe, Antichriſtum pro capite aſſumpſiſſe, in fide aberraſſe, ſine ordine vagam periiſſe, quaſi infinita ſapientia Dei perfectiorem formam Eccleſiæ ſuæ dare non potuerit. Decimo, quod ſecundum leges humanæ prudentiæ incredibile ſit, Deum D. N. qui cœlum, terram, & omnia in eis moventia tam incomprehenſibili potentia, & providentia, in verbo virtutis creavit, hominum filiis terram dedit, alios regnare, alios ſervire, & omnia ordine pulcherrimo in republ. diſpoſuit; Eccleſiam ſuam (ut hæretici blaſphemo more ſuo mentiuntur) ſine capite, ſine ordine, ſine ſecuritate, informem, confuſam, & erroneam conſtituiſſe. Sponſam ſuam erro-

Hæretici ſunt in Deum injurii.

Deus Eccleſ. optime fundavit.

errorum adulteriis proſtituiſſe, Domũ ſuam cuſtodibus denudaſſe, vineam ſepibus non muniiſſe, & illam, à qua ſe vulneratum profitetur deſeruiſſe.

Solutio arg. 1.

Conjiciat verus Chriſtianus oculos attentæ mentis in Deum Creatorem, ab illo ad res creatas, earumque ordinem deſcendat, inveniet veritatem verbi divini, quod omnia bona ſint; ergo etiam Status Eccleſiaſticus bonus eſt, & eo perfectior, quo nobiliorem finem habet: hoc defendimus.

Et hæreticis ad primum argumentum reſpondemus, acceptando pro confeſſo, quod Eccleſia Catholica quingẽtis primis annis ſteterit inconcuſſa; negando quod unquã tota defecerit. Si enim tota defeciſſet, prævaluiſſent portæ inferi adverſus eam, & ſic deficeret veritas promiſſionis Chriſti D. N. quod omnino falſum eſt. Veriſſime ergo dicitur, hæreticos multos ſucceſſive ab Eccleſia defeciſſe:

Eccleſia nunquam defecit. ſuo malo, illam nunquam periiſſe: quod clarius oſtendo. Primo, quia poſt quingentos primos annos æque fuit Summus Pontifex, Epiſcopi, Sacerdotes, Doctores, & cœtus fidelium, atque prioribus annis, ergo etiam fuit Eccleſia. Secundo, Eccleſia non defecit in fide, quia licet ſcandala ſuborta ſint, nunquam illa ſubſtantiam fidei mutavit: neque hoc unquam hæretici probare poterunt. quod inſtituit Chriſtus D.N. quod docuerunt, & tradiderunt SS. Apoſtoli, hoc credidit, & adhuc credit Eccleſia Catholica continuata ſerie ad hæc noſtra tempora. Tertio, quia hæretici volunt Eccleſiam Catholicam integre defeciſſe à fide, quia non credit, quod ipſi docent. Unde gloriantur Luherum, & Calvinum Eccleſiam reſtituiſſe. quod ſi hæc conſequentia valet, Eccleſia Catholica non credit, quod hæretici docent, ergo defecit à fide. Veriſſime dicetur, quod etiam tempore Apoſtolorum, & pri-

& primis quingentis annis defecerit, à fide, quia tunc pari modo non credidit, quod novatores, & hæretici docebant: ergo falſum erit, quod 500. annis Eccleſia in fide ſteterit immobilis. Et multo felicius valebit hæc conſequentia, Catholici fideles non credunt, quæ Eccleſia reſtituta, & reformata Lutheri, & Calvini docet, ergo Eccleſia Lutheri, & Calvini tota defecit à vera fide. Veriſſima inſuper erit hæc conſequentia, Lutherus, & Calvinus reſtituerunt Eccleſiam, ergo ante illos non fuit ipſorum Eccleſia, quia nemo credidit quæ illi docuerunt: ergo valde nova eſt illorum Eccleſia, & à Chriſto deſcendere non poteſt: neque una eſt, quia Lutherus, & Calvinus non ſunt unum: diverſa docent & credunt: aut ergo hujus, aut illius Eccleſia errat, & deficit, non errabit qui utrumque dicet à vera fide defeciſſe.

Eccleſia Calvini non eſt à Deo

Ex his non male infertur, quod ſicut Eccleſia Catholica nunquam de-

fecit, ita etiam Status Eccleſiaſticus, hoc eſt, ejus legitima Gubernatio non defecerit.

Solutio arg. 2. Ad ſecundum argumentum reſpondent DOCTORES Eccleſiæ Catholicæ, quod Chriſtus D. N. maneat ſemper primarium, & inviſibile caput Eccleſiæ, & quia poſt aſcenſionem ſuam non erat amplius viſibiliter in terris præſens, conſtituit caput viſibile ſecundarium, & vicarium, S. Petrum, & ejus ſucceſſores, ut ſuo nomine gubernarent Eccleſiam, ſicut Rex per abſentiam faciens Vicariũ, vel proregem regni conſtituit: atque ex hac diſtinctione hæreticorum calumniæ, & figmenta facile diſſolvuntur. *Papa Vicarius Chriſti D. N.* Si tamen omnino velint hæretici hoc ſuum argumentum valere, audiant patienter neceſſariam illationem. Chriſtus D. N. eſt verum caput Eccleſiæ ergo non Rex Angliæ, ergo non quilibet Princeps eſt Papa ſuæ provinciæ.

Solutio arg. 3. Ad tertium argumentum reſpondet

det Eccleſia, quod, licet multi Antichriſti facti ſint male de Chriſto ſentientes, hæretici, & impii, tamen præcipuus ille per Prophetas deſignatus Antichriſtus, homo peccati, filius perditionis nondum venerit, quia ſigna illum præcurrentia adhuc non ſunt manifeſtata: unde male inferunt hæretici, Papam eſſe Antichriſtum, cum ille nondum ſit in rerum natura. Multo turpius dicunt Papæ convenire omnes notas Antichriſti: quia Papa non occidit duos Prophetas præcurſores Antichriſti; regnavit multis ſeculis: non eſt receptus à Judæis pro Meſſia; non fecit ignem de cœlo deſcendere, nec imaginem beſtiæ loqui; non defecit à fide: hæc, & alia probanda ſunt, ſi calumniam ſubſiſtere volunt: quæ ad Theologos, & Eccleſiam remittimus.

Hæreticorum mendax fictio.

Antichriſti notæ.

Sufficit enim noſtro inſtituto, Eccleſiam Catholicam non defeciſſe, ſed illam à Chriſto D.N. & ejus Vicario S. Petro ad legitime ſubſequentes

Sum-

Summos Pontifices uſque ad Urbanum octavum glorioſe derivatam in ſplendore continuo floruiſſe, & ſtatum ſuum, hoc eſt, Principatum, & Gubernationem ſemper conſervaſſe: quod cum in oculis omnium verſentur, ſuperfluum videtur vanis hæreticorum calumniis inhærere. Qui Deum faciunt auctorem peccati, Summum Pontificem Defenſorem gloriæ Dei, timent judicem, ideo calumniantur, & periiſſe vellent.

Actus permanentis Eccleſiæ confundet hæreticos.

Status Eccleſiaſticus à Deo conſtitutus.

De origine Status Eccleſiaſtici hoc ſine contradictione in humanis certum eſt, quod à Deo ſit inſtitutus, & ab exordio mundi hucuſque ſecundum cujuſque legis divinæ ordinem, & exigentiam ſapientiſſime continuatus. Legat, ſi quis dubitat, à ſacrificio Abelis uſque ad Moyſen, ab illo uſque ad Chriſtum D.N. quid in Eccleſia Dei ſit conſtitutum, mandatum, & executum, & videbit Statum Eccleſiaſticum inter opera Dei vehementer eminere, & non niſi à Deo

funda-

ſundatum, fruſtra oblatrante hæretico conſervari.

De fine Status Eccleſiaſtici non licet Chriſtiano aliud præſumere, quam quod Deus infinita ſapientia hunc ſtatum ordinarit, ut quemadmodum in republ. per Reges, Principes, conſiliarios, miniſtros, ad communem pacem & conſervationem ſpecioſo ordine omnia adminiſtrantur, ita in Eccleſia per Summum Pontificem, Epiſcopos, Doctores, Sacerdotes, religioſos negotia fidei, & cultus Divini ad Dei gloriam, & fidelium æternam ſalutem dirigerentur. Eſt ergo finis Status Eccleſiaſtici, gloria Dei, & ſalus æterna fidelium. *Finis ſtatus Eccleſiaſtici gloria Dei, & ſalus fidelium.*

Dividitur hic Status in multos ordines, officia, dignitates, & functiones, prout neceſſitas Eccleſiæ requirit. Et primo loco eſt, Summus Pontifex Romanus Vicarius Chriſti, ſucceſſor S. Petri, Caput Eccleſiæ, & judex controverſiarum. Secundo ſunt *Status Eccleſiaſtici diviſio.*

ſunt Patriarchæ. Tertio Primates, quos ſequuntur Archiepiſcopi, Epiſcopi, ſuffraganei, Sacerdotes, Doctores, Prælati Canonici, religioſi, Diaconi, Subdiaconi, Levitæ, Eccleſiarum miniſtri, omnes ſub uno capite ita ſibi mutuo ſuccedentes, ut in humanis nihil glorioſius liceat conſiderare. Quæ autem ſingulorum ſint munia, non eſt hujus argumenti. Tãgam itaq; tantum illa, in quibus Idolum Status ſecretis conſiliis everſionem Eccleſiæ molitur. quod quia maxime in juriſdictione ſpirituali & temporali Status Eccleſiaſtici adnititur, de utraque breviter agendũ erit.

PUNCTUM II.

An Summus Pontifex habeat juriſdictionem ſupremam ſpiritualem, & temporalem?

OStendimus in ſuperiori puncto in republ. Chriſtiana dari, & eminenter ſtare Statum Eccleſiaſticum, cujus Caput viſibile, & Princeps

Guber-

Gubernator ſit Summus Pontifex: nunc de ejuſdem poteſtate, ſeu juriſdictione, ſolita brevitate agendum.

Summi Pontificis juriſdictio qualis, & quanta

Duplex in hac quæſtione error emergit; alter in exceſſu adulatorum, alter in defectu invidorum, & malignantium: illi poteſtatem Summi Pontificis extollunt ſuper omnia humana, ut in Reges, Principes, & univerſos ſubditos abſolutum à Chriſto D.N. habeat imperium: hi tam malitioſe deprimunt, ut nec ſupremam ſpiritualem, nec ullo modo temporalem juriſdictionem concedant.

Duplex juriſdictio Summi Pontificis.

Ut facilitetur deciſio, adſit DD. eccleſiæ diſtinctio: qui docent Summum Pontificem non eſſe Deum, ſed Vicarium Dei in terris, & ſucceſſorem Divi Petri: habere à Deo ſupernaturaliter poteſtatem ordinis, & juriſdictionis in regimine eccleſiæ militantis, habere etiam per aſſignationem Dei decimas frugum, & per donationem Principũ Seculariũ provincias, feuda, civitates, bona, & diverſas hære-

hæreditates, immunitates, & privilegia, ut in tanta ſublimitate ſecundum leges Politicas ſtatu ſuo cum honore præeſſe, & ab injuriis defendere poſſit. Non vero habere in Reges, & Principes; (qui ſuas dignitates, jura, & judicia non minus à Deo poſſident, & exercent) aliud Dominium, quam Spirituale ſecundum leges divinas ad æternam ſalutem, in pure temporalibus (niſi aliter pactum ſit) Summum Pontificem non præſumere de poteſtate in Reges ſeculi, niſi quando illi vel fidem eccleſiæ Dei impugnarent, vel illi contra jus vim inferrent, vel in divinam Majeſtatẽ blaſphemi, damnatas hæreſes promoverent. Qui plura volet, conſulat eccleſiæ Catholicæ Theologos, & hauriet ſufficientiſſimam intelligentiam.

Solutio argumentorum, quibus adula- Hoc fundamento poſito, deſcendo ad argumenta adulatorum, qui ex fontibus Idoli ſtatus conantur probare Summum Pontificem habere ſupre-

ſupremam poteſtatem in omnia regna, & reges mundi, ſicut Chriſtus illam habet. Secundo, quod Chriſtus D.N. dederit D. Petro, ejuſque ſucceſſoribus claves regni cœlorum, poteſtatem ligandi & ſolvendi animas, tam regum, quam ſubditorum. Tertio, quod Chriſtus D.N. duos gladios, ſpiritualem, & temporalem ſufficere Petro declararit. Quarto, quod multi ſancti Pontifices, utramque poteſtatem in reges exercuerint, ex quibus (ut alia præteream) inferunt Summum Pontificem habere, & conferre omnem poteſtatem aliis. *tores vtuntur.* *Arg.1.* *Arg.2.* *Arg.3.* *Arg4.*

Si hæc argumenta rite conſiderentur, nihil niſi Idoli Status dolos, & vanitates ſapiunt, ut per prærogativas ſanctam illam dignitatem in ſuperbiam elevet, Eccleſiam confundat, regum hoſtilitates provocet, & per odium illam evertat. *Idoli artes in Eccleſiam.*

Hinc reſpondetur ad primum argumentum: quod Chriſtus D.N. maneat in æternum Pontifex maximus, *Solutio arg.1.*

mus,cum abſoluto in res omnes creatas Imperio; Divo Petro autem ejuſq; ſucceſſoribus in viſibili eccleſia limitatum regimen contulerit, vicarioſq; ſuos ſub certis legibus denominarit.

Solutio arg.2. Ad 2. argumentum dicitur, veram eſſe conceſſionem D. N. ſed inde non ſequi, ſummis Pontificibus datam eſſe à Deo poteſtatem ſecularem in reges, & regna mundi: quia reges Gentium dominantur eorum: & ipſe Chriſtus imperium Cæſaris à divino ſeparavit.

Solutio arg.3. Ad 3. reſpondetur, Chriſtum in illo loco loqui de gladio materiali ad defenſionem vitæ, non autem extendere ad poteſtatem ſpiritualem, & temporalem.

Si tamen ita myſtice intelligere placeat, tunc utramq; poteſtatem ſuis terminis definiendam eſſe, ut ſpiritualem habeat Summus Pontifex in omnes Chriſtianos; temporalem in propria, & per indirectum in alios, quando de fide decertatur.

Ad

Ad 4. argumentum reſpondetur, in iſtis exemplis, ſi quæ ſint vera, conſiderandas eſſe cauſas moventes Summos Pontifices, & ſic patebit diſtincta ratio; quia in Reges non decernuntur excommunicationes, interdicta, aut privationes niſi ob injuriam Deo creatori, ejuſque eccleſiæ, & fidei illatam violentiam, & hoc de poteſtate ſpirituali à Deo data, & demandata: quam ſicut omnes fideles Chriſtiani Principes admittunt, ita ſuam temporalem potentiam independenter à ſummo Pontifice ſuo jure uſurpant, & conſervant: atq; hoc ipſũ tam evidenter convincit vera Ratio Status, & praxis regnantium, ut adulatorum dolis non niſi vanus cõſentire poſſit. *Solutio arg. 4.*

Qui Summi Pontificis utramque poteſtatem negant, ſunt Politici athei, & hæretici: illi ut regibus ſuo more blandiantur; hi, ut fulmina ſuæ malitiæ ſecurius evadant. Politicis in libro de religione reſpondimus, & quia cum hæreticis com-

munia

munia fere habent argumenta, illa hic reſolvenda conjungemus.

Impugnant hęretici, ut in ſuperiori puncto notatum eſt, Summi Pontifices, ſeu Papæ juriſdictionem ſpiritualem his fere argumentis. *Arg. 1. hæreticorum* Primo, quod Chriſtus ſit Caput Eccleſiæ, non Papa. *Arg. 2.* Secundo, quod Papa ſit Antichriſtus. *Arg. 3.* Tertio, quod Chriſtus omnes Apoſtolos miſerit, ſicut à Patre miſſus eſt; & dixerit omnibus non uni Petro: Docete omnes gentes, accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata remiſſa erunt. *Arg. 4.* Quarto, quod D. Paulus in faciem reſtiterit Petro: ex quibus malitioſe concludunt: ergo D. Petrus non fuit verum Caput Eccleſiæ; & multo minus ejus ſucceſſores; ac per conſequens non habuit ſolus ſupremam juriſdictionem ſpiritualem; ergo nec illam ſibi pontifices arrogare poſſunt.

Solutio arg. 1. Ad hæc argumenta reſpondetur, & quidem ad primum, ut in proximo puncto dictum eſt: de primario, & ſecunda-

cundario inviſibili, & viſibili capite eccleſiæ. Eodem modo reſpondetur ad 2. argumentum, ut ſupra de calumnia Antichriſti. Ad 3. argumentum reſpondetur Chriſtum D. N. omnes Apoſtolos miſiſſe ad prædicandum Euangeliũ, ſed uni Petro dixiſſe: Paſce oves meas: in quo verbo data eſt illi Paſtoralis eminentia, quę in eccleſia regenda erat omnino neceſſaria: neque valet conſequentia, omnes acceperunt Spiritum S. ergo omnes ſunt æquales: quia cum gratia Spiritus S. Chriſtus D. N. potuit uni dare juriſdictionem ſupremam, aliis ſubordinatam: ut in facto conſtat. *Solutio arg. 2.* *Solutio arg. 3.*

Ad 4. argumentum reſpondetur D. Paulum cum debita reverentia reprehendiſſe D. Petrum non in articulis fidei, ſed in actu humanæ diſſimulationis: illam vero reſiſtentiam non auferre ſupremam poteſtatem, ſed conſervare charitatem, & unionem. *Solutio arg. 4.*

Gravius calumniando invehuntur hæretici non tantum in ſummi Pon-

tificis,ſed omnium Epiſcoporum,& Prælatorum eccleſiæ Catholicæ poteſtatem temporalem, eorum bona, & poſſeſſiones. Ut vero invidiæ ſuæ

Arg.1. hæreticorum contra temporalem poteſtatem Papæ.

argumenta habeant: dicunt primo cum Juliano Apoſtata. Quod nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſecularibus: & niſi quis renunciaverit omnibus,quæ poſſidet, non poſſit eſſe Chriſti diſcipulus. Secundo quod ſicut Chriſtus recuſavit regna mundi,

Arg.2. ita etiam ejus miniſtri teneantur facere.

Arg.3. Ex hoc formant tertium argumentum,quod quicquid Eccleſiaſtici per donationes principum acquirunt, hoc contra jus divinum per latrocinia mala fide poſſideant.

Arg.4. Quartum argumentum,quod ſicut Chriſtus non fuit miſſus à patre ad munera politica , ita etiam ſuos miniſtros ad eadem non miſerit.

Arg.5. Quintum argumentum:ipſis legibus Eccleſiæ excommunicantur, qui ſe negotiis ſecularibus implicant, & prohibentur à tutelis ſuſcipiendis.

Sex-

Sextum argumentum: nemo ſufficiens eſt ad munus ſpirituale decenter obeundum, ergo male ſectatur temporalia. *Arg. 6.*

Prætereo lubens alia malignantium argumenta, quæ eodem fere fundamento nituntur, & corruunt.

Reſpondeo autem ad primum argumentum, quod hęretici congruum ſuæ intentioni fingant argumentum, ut, ſicut Julianus, libere Eccleſiaſticorum bona deprædentur. Sciunt enim, quod Eccleſiaſtici principaliter divinis attendere, non ex integro ſecularibus invigilare debeant; ſi vero neceſſitas reipubl. requirat, Deum ipſos Reges in graviſſimis negotiis ad Sacerdotes remiſiſſe, & illis curam ſalutis publicæ demandaſſe. Vult ergo Deus miniſtros eccleſię principaliter militare pro gloria ſua, & ſecularibus renunciare, non ut hæretici aliena impune rapiant, ſed ut illi affectum erga temporalia religioſe deponant, tanquam non poſſidentes *Solutio Arg. 1.* *Deus remittit reges in dubiis ad Eccleſiæ judicium*

domibus ſuis bene præſint, & neceſſitati publicæ operam ſuam non ſubtrahant.

Solutio arg. 2. Ad 2. argumentum reſpondetur, Chriſtum recuſaſſe regna mundi, non quod regnare malum quid cenſeret, cum ipſe ſit actu Rex Regum, & Dominus dominantium, & Pilato reſponderit in judicio. *Rex ego ſum:* ſed ut palam faceret mundo, *ſe filiis hominum regna mundi relinquere, & omnium ſalutem exemplo humilitatis curare.* Unde non ſequitur hæreticorum illatio. Chriſtus non voluit acceptare regnum mundi, fugit honores, ergo Pontifices, vel Epiſcopi non poſſunt acceptare Principatum Politicum jure, vel dono ſibi oblatum. Quia quando Chriſtus D.N. voluit, declaravit ſe Regem coram Pilato, judicium exercuit, non condemnando adulteram; imperium geſſit, quando ementes ejecit templo, regia poteſtate uſus eſt, cum alienam aſinam, & pullam ſibi adduci mandavit.

Chriſtus quemodo ſe in ſecularibus habuerit.

Quæ

Quæ omnia pure ſunt ſecularia: & ſicut illa non derogant profeſſioni Chriſti, qua dicit, regnum ſuum non eſſe de hoc mundo, ita non implicat Epiſcopum regere Eccleſiam, & Principatum temporalem Eccleſiæ juſto titulo annexum adminiſtrare, non ſuperbo dominatu, ut Reges Gentium, ſed paterno affectu, ſecundum leges divinas, & humanas.

Ad 3. Reſpondetur, nunquam hoc argumentum ſibi conſtare poſſe, niſi hæretici doceant lege divina cautum eſſe, ne quis Epiſcopus dona accipiat, & ſi acceptet latro habendus ſit, & malæ fidei poſſeſſor. *Solutio arg. 3.*

Ad quartum argumentum Reſpondetur, verum eſſe Apoſtolis in miſſione Chriſti principaliter demandatum eſſe munus ſpirituale. Sed neque prohibitum eſſe ſaluti publicæ conſulere; ſi quando hoc neceſſitas poſtularet. *Solutio arg. 4.*

Ad quintum argumentum reſpondetur, non competere hæreticis *Solutio arg. 5.*

interpretationem legum Eccleſiæ. Si vero leges illæ rite conſiderentur, ſanctæ erunt ad tollendos abuſus circa ſecularia, & promovenda divina.

Solutio arg. 6. Ad ſextũ reſpondetur, quod etiam ſi nemo ex ſe ſufficiens ſit ad munera ſpiritualia, poſſit tamen vir pius per gratiam vocantis, & mittentis Dei, ad illa obeunda ſufficiens fieri. Ita prorſus ſi præter curam ſpiritualem ad principatum legitime vocetur, ſufficiet illi gratia vocantis Dei ad utrumque munus.

Reſponſum eſt ſpeciatim hæreticis, ſed quia illis mixtos diximus Politicos, ad Rationem ſtatus argumenta illorum generatim revocabimus.

Politicis reſpondetur politice Chriſtus eſt caput Eccleſ. Et quidem primum de juriſdictione ſpirituali Papæ ſic ex genio Politicorum ad principia ſtatus reducimus. Chriſtus eſt Caput Eccleſiæ, ergo non Papa: pergite, ergo non Rex Angliæ; ultra, ergo non quilibet Princeps habet primatum in ſua Eccle-

Eccleſia. Si hæc conſequentia valet in Papa, qui in Eccleſia proprie ſpiritualia dirigit, quomodo non efficacius valebit in regibus mundi, quibus regna non Eccleſia Dei commiſſa eſt? Si Chriſtum ſolum volunt, eſſe caput Eccleſiæ, & ideo Papam rejiciunt, per quam Rationem Status Regi Anglo, & cuilibet Principi Primatum Eccleſiæ deferunt? annon etiam plura Capita ſunt Reges & Principes? ſed cum pluralitas ſit rejicienda, ut ne unus quidem Papa ſecundarium Caput Eccleſiæ eſſe poſſit, quomodo Chriſtus tot conſortes regni, & tam differentis intentionis agnoſcet, aut feret Principes? Dicite athei quod res eſt: nolumus Papam regnare ſupra nos, ut impunis ſit impietas, & error noſter. Damus Regibus ſpiritualem juriſdictionem, ut in confuſione Eccleſiam evertamus: erratis.

ſit ergo non Rex Angliæ

Politicorum malitia.

Secundum argumentum de Antichriſto in Ratione Status ſic reſolvo.

Argumenta

Politicorum retorta in auctores. Quicunque ſe facit caput Eccleſiæ, & uſurpat authoritatem Chriſti, eſt hoſtis Chriſti, & Antichriſtus: atqui Rex Angliæ, & principes hæretici hoc faciunt, ergo ſunt hoſtes Chriſti, & Antichriſti. Major eſt hæreticorum, & Politicorum, qua innixi Papam Antichriſtum declarant: ſine judicio judices. Minor actu ipſo, profeſſione, & ſcriptis probata eſt: ergo concluſio vera: incidunt in foveam, quam fecerunt.

Tertium argumentum egregie confundit in Ratione Status adverſarios, quia dum reges primatum Eccleſiæ ſibi tribuunt, aſſumunt cum Apoſtolis onus docendi gentes, prædicandi Euangelium; tenentur renunciare ſeculo, abnegare ſemetipſos, & ſequi Chriſtum. *Reges primatum Eccleſia volunt, non onus.* Rationem, & judicium ipſi ferunt: quia ſicut Chriſtus à Patre ad talia miſſus fuit, ita miſit Apoſtolos omnes, non unum ſolum: ergo oẽs miſſi, & uſurpantes miſſionis divinæ munia, ut Rex Angliæ, & princi-

principes hæretici obligantur deponere Regna, & prædicare Euangelium in paupertate, quam Chriſtus verbo, & exemplo docuit. Si ſecus fecerint, miſſi non ſunt à Chriſto: ſi non ſunt miſſi, quomodo ad primatum Eccleſiæ electi? attendite Reges & principes, ne dum ambitio vos ad ſpiritualem poteſtatem transfert, utrumque imperium amittatis, ne æternum pereatis.

De quarto argumento, quod D. Paulus reſtiterit Petro, ex ratione adverſariorum hanc formo conſequentiam. R.P. Martinus Becanus reſtitit regi Angliæ in faciem, & quidem publico ſcripto: aut ſi malint, Eccleſia Catholica juſto judicio contradicit, imo damnat primatum Regis Angliæ, ergo Rex Angliæ non eſt verum caput Eccleſiæ. Sic tenent omnes Chriſtiani.

Rex Angliæ non eſt caput Eccleſiæ, & quare.

In argumentis contra temporalem poteſtatem Eccleſiaſticorum non minus graviter impingunt adverſarii in

Rex Angliæ contra ſeipſũ judicat

Capita Eccleſiæ debent renunciare ſecularibus, ergo & hæretici.

fundamento Rationis Status. Dicunt enim in primo: quod militans Deo non debeat implicari ſecularibus, & renunciare omnibus, quæ poſſidet: ergo rex Angliæ, & omnes Principes hæretici, qui non tantum militant, ſed principatum Eccleſiæ aſſumunt, debent abſtinere à regno, & ſecularibus, ut ſupra diximus. Quod ſi non faciant, invertent Catholici *Juliani* argumentum hoc modo. Reges, & Principes hæretici, qui ſuo judicio ſunt capita Eccleſiæ, & militant Deo, tenentur renunciare omnibus, quæ poſſident, ergo Catholici poſſunt de jure ipſorum regna occupare. Si dura hæc eſt hæreticis conſequentia, conſiderent, quam juſta, quam grata ſit illa Catholicis, qua ſola hæretici ſibi licere volunt, Catholicorum Eccleſiaſticorum provincias dolo, vel armis invadere. Quid reſpondebunt Chriſto judici de tam enormi injuſtitia, quando falſam rationem ſtatus ne quidem allegare licebit in judicio?

dicio ? non ſicut homo judicat Deus.

Secundum argumentum, eſt ſimile primo, & eaſdem trahit conſequentias.

Tertium argumentum, de Ratione ſtatus multo juſtius in hæreticos retorquetur: hoc modo: quidquid hæretici Eccleſiaſticis dolo, vel armis auferunt, hoc contra jus divinum per latrocinia mala fide poſſident, quia ſine comparatione gravius lædit jus divinum, qui injuſtam violentiam exercet, quam qui ad gloriam Dei dona accipit. Progrediamur. Hæretici, & Politici concedunt donationes principum parvas eſſe licitas, magnas eſſe contra jus divinum, & non admittendas. quia Eccleſiaſtici alimentis debent eſſe contenti, & in magnis temporalibus non occupari. Pie ſentirent, ſi malitia abeſſet. Videamus ergo, quid intendant hac ſanctitate.

Qui aliena rapit latro eſt, non qui dona accipit.

Hæreticorum inconſiderata perverſitas. Hoc optant, hoc moliuntur, ut Eccleſia Catholica redigatur ad nihilum, impotens ſit, & inermis, ut ipſis pateat in prædam: ideo magnas donationes, hoc eſt, principatus Eccleſiæ latrocinia vocant, ut ipſi magna illa latrocinari poſſint, parvas donationes concedunt, ut pauperes facilius opprimant: egregia pietas: & de hac ad Rationem ſtatus provoco: hoc modo: ſi ex adverſariorum ſententia parva donatio eſt Deo grata, licita, & ſine peccato: quare magna donatio ad Dei gloriam Eccleſiæ facta eſt contra jus divinum, & pro latrocinio habenda? *Hæreticis donatio eſt latrocinium, ſi magna ſit.* Audi ſubtilitatem involutam malitiæ. Quia Eccleſiaſtici paucis aluntur, magnis principatibus abutuntur, diſtrahuntur, ſed quid ſi ſancte magnis & paucis præſint Pontifices, & Epiſcopi? ſane admirabilis eſt Philoſophia, quod qui Deo parva munera offert, pius ſit? & latro æſtimandus, qui magna offerat. Convertamus hanc prudentiam in adver-

adverſarios. Reges, & principes hæretici occuparunt, & poſſident principatus Eccleſiæ Catholicæ, & ſunt actu in ſuo ſenſu Epiſcopi, & capita Eccleſiæ, ergo mala fide latrocinia poſſident. 2. acceptant magna dona Epiſcopatuum, ergo violant jus divinum. 3. dant magna dona Eccleſiæ ſuæ Miniſtris, ergo impii ſunt: forſan non placent hæ conſequentiæ; ſanius foret conſilium, ſi reges, & principes, ne latrocinia poſſideant, Deo, quæ ſunt Dei, relinquerent, Epiſcopis ſua jura permitterent, & ne jus divinum violarent, ac impii eſſent, ſuis miniſtris Eccleſiæ nec magna, nec parva donarent; ſequerentur vero vias Patrũ antiquas, fundatas in veritate Chriſti, non in vanitate falſæ rationis ſtatus.

Hæretici quo modo ſe latrones declarent

Ex quarto argumento, hanc conſequentiam deduco. Sicut Chriſtus non fuit miſſus à Patre ad munia Politica, ita etiam ſuos miniſtros ad temporalia non miſit: ergo reges, & principes hæretici uſurpantes Epiſcopa-

tus Catholicorum renunciare debent ſecularibus: præſertim cum Epiſcopatus latrocinia ſint, in quibus nunquam illis ob malam fidem curret præſcriptio.

Haretici ſuo jure convincuntur. Pari ratione de 5. & 6. argumento convincendi ſunt adverſarii; ſi enim ſciunt leges Chriſti, & Eccleſiæ prohibere Eccleſiaſticis curam temporalium, & ipſi ſuam inſufficientiam ſentiunt, quare præter regna propria alienos Epiſcopatus violenter rapiunt, & ſuperbe de ſuis viribus præſumunt? Quare Catholicos ad paupertatem Chriſti remittunt, & ipſi divitias, imo latrocinia occupant? Quare Catholicos ſacerdotes ad Chriſti D.N. vitæ puritatē & exempla aſtringunt, & ſibi, ſuiſq; omnem carnis licentiam indulgent? non videtur alia ratio, quam quod per falſam Rationē ſtatus ſe à legibus Chriſti ſolutos, & liberos exiſtiment. ſi hoc, quod res eſt, negant; dicant, quare non omnes vere Chriſtiani æqualiter legibus

bus Chriſti tenentur? quare uni dona liberalitatis accipere eſt latrocinari, alteri aliena rapere, & vineam Chriſti deprædari, eſt pie agere? aut Chriſtiani non ſunt, aut Chriſto illudunt, qui tam perverſe judicant. Convertantur & erubeſcant.

Poſt prælium revertamur ad ſtationem, & quid de propoſita quæſtione ſentiendum ſit Chriſtiano principi, reſolvamus.

Dicimus ergo primo, conſtanter cum Eccleſia Catholica, quod ſummus Pontifex ſupremā habeat à Deo ſpiritualem poteſtatem in omnes ſubditos Eccleſiæ, ſive Eccleſiaſtici illi ſint, ſive reges, ſive de populo. Hanc eximiam poteſtatē accepit D. Petrus à Chriſto D.N. in verbo, Paſce oves meas. atq; hæc eadem per legitimam electionem à Spiritu S. in ſucceſſores D. Petri ſummos Pontifices derivatur. Ex plenitudine hujus poteſtatis conferuntur ſacri ordines, magni, & parvi; conſecrantur Epiſcopi, *Sententia Eccleſiæ, I.*

con-

convocantur Concilia, ſanciuntur leges, ſtatuuntur pænæ, damnantur hæreſes, exercentur ſuprema judicia, decernuntur excommunicationes, adminiſtrantur Sacramenta in Eccleſia, & divina officia ad Dei majorem gloriam diligentiſſime diſponũtur. Hanc poteſtatem agnoſcunt omnes Chriſtiani: & licet hæretici illam negent, jus tamen in invitos redditur: hoc experiuntur.

Sententia 2. Dicimus ſecundo cum Eccleſiæ Catholicæ Doctoribus, ſummum Pontificem abſolute loquendo non habere ſupremam poteſtatem temporalem in omnes reges mundi. quia talem neque à Deo, neque ab hominibus accepit.

Sententia 3. Eodem modo dicimus tertio, ſummum Pontificem habere juſtum dominium temporale in provincias à piis Regibus Eccleſiæ donatas, & in principes, qui ratione feudorum, vel ex pacto juriſdictioni ſubjiciuntur. Quia hoc lege divina non eſt prohibitum,

bitum, & humana conſuetudine confirmatum. Et ſi à lege naturæ uſque ad legem gratiæ ſacerdotii dignitas ſine paſſione conſideretur: patebit Deum ſemper illam ſingulariter defendiſſe, extuliſſe, dotaſſe, ab oneribus exemiſſe, & libertate donaſſe: ergo licet inferre, quod bona temporalia poſſidere in Eccleſia à Deo non ſit prohibitum.

Dicimus quarto, Reges, & principes ſeculi non habere juriſdictionem ſpiritualem in ſummum Pontificem, Epiſcopos, vel ſubditos Eccleſiæ; quia hoc lege divina cautum eſt. Poſſe tamen reges habere juriſdictionem temporalem in Eccleſiaſticos, ſi quando illi ratione feudorum ſeu bonorum temporalium à regibus dependeant: quæ tamen juriſdictio perſonam Eccleſiaſtici afficere nõ poſſit. *Sententia 4.*

Hæc omnia cõtinuata obſervantia in orbe Chriſtiano tam certa ſunt, ut fruſtra oblatrent hæretici, & realii actu maligni confundantur.

PUN-

PUNCTUM III.

An liceat Eccleſiaſticis habere principatus temporales, & magnas opes?

NON eſſet neceſſe hanc quæſtionem inter Chriſtianos movere, niſi invidia, & malitia eorum, qui à Chriſto ſeceſſionem fecerunt, in negantem partem argumenta ſuppeditaret, & errores induceret ſunt autem iidem, qui juriſdictionem Eccleſiaſticā impugnarũt hęretici, & Politici.

Arg. 1. hæreticorum de paupertate Chriſti D. N.

Hæretici dicunt primo, Chriſtum D.N. verum caput Eccleſiæ pauperem fuiſſe, & D. Paulum manibus victum quæſiviſſe. ergo omnes Eccleſiaſticos ad paupertatem obligari exemplo Chriſti.

Arg. 2.

Dicunt ſecundo, divitias provocare luxum, & ſuperbiam: & hoc adeo verum eſſe, ut Catholici ipſi fateantur, filiam occidiſſe matrem, hoc eſt, opes reſpectu devotionis acquiſitas, deſtruxiſſe ipſam devotionem: ergo non

non conveniunt divitiæ Eccleſiaſticis.

Dicunt tertio Deum ſeparaſſe ſtatum Eccleſiaſticum à ſeculari, ut quilibet expeditius adminiſtrari poſſet. ergo Eccleſiaſtici non debent ſuſcipere principatus temporales, nec opum curam gerere, ſed divinis tantum intendere. *Arg. 3.*

Ut invidiæ argumentis plenius ſatisfaciamus, proferemus Catholicorum fundamenta & rationes, quare Eccleſiaſticis principatus, & opes poſſidere licitum ſit. Ratio prima. Quod ipſe Deus infinita ſapientia cũ de repub. populi ſui ſelecti diſponeret, unam tribum divino cultui præfecerit, illamq; ut majori dignitate, & commodo frueretur, præ cæteris, decimis & aliis emolumentis ditarit, à ſervilibus liberarit, & ſummis honoribus affici mandarit. *Quare liceat Eccleſiaſticis habere opes.*

Secunda ratio naſcitur ex prima. Quod repugnat divinæ ſapientiæ ſtatum politicum regio diademate, & omni *Ratio 2.*

omni ſplendore condecorare, proprium vero ſui cultus ſtatum in paupertate vilem, abjectum, & contemptum negligere.

Ratio 3. Tertia ratio eſt. Quia ſi ex mente invidorum ſummi Pontifices, Epiſcopi, & omnes Eccleſiaſtici eſſent cum Chriſto pauperes, non poſſent libere reprehendere, judicare, nec punire Eccleſiæ ſubditos à quorum miſericordia ſemper ſupplices dependerent.

Ratio 4. Quarto; quia paupertas neceſſaria animos ad illicitas, & malas artes impellit, à curis rerum divinarum, à ſtudiis, & operibus charitatis excludit.

Ratio 5. Quinto, quia Chriſtus D. N. nuſquam certa lege prohibuit, ne qui Eccleſiæ ſuæ præfuturi eſſent, juſta bona temporalia poſſiderent. Neque juſſiſſet per impoſſibile eſſe hoſpitales Epiſcopos, ſi illos continua paupertate premi voluiſſet. Non dediſſet medullam olei, vini, & frumenti ſacerdotibus, neque in Euangelio illis promiſiſſet.

miſiſſet, fore, ut Reges nutritii eorum eſſent, ſi in paupertatis neceſſitate ſtatuiſſet vileſcere ſacerdotium.

Sexto, quia lex divina conſtituit Eccleſiæ miniſtris alimenta ſine reſtrictione quantitatis. *Ratio 6.*

Septimo, quia ſicut, qui præſunt reipubl. magnis honoribus, & divitiis donantur, ita qui Deo, & ſaluti omnium ſerviunt, largiori manu de publico ſuſtentandi ſunt, non deprimendi. *Ratio 7.*

Octavo, quia quæ Eccleſiaſtici habent bona temporalia, illa liberali donatione à regibus & piis Chriſtianis juſto titulo poſſident. *Ratio 8.*

Nono, quia omnes hæreditates, & immunitates Eccleſiæ Imperatorum legibus confirmatæ ſunt. *Ratio 9.*

Decimo, quia Eccleſiaſticis principaliter demandata eſt cura pauperum, & ornatus Eccleſiæ: ſi autem ipſi ſint pauperes, nihil dare, nihil ornare poterunt. *Ratio 10.*

Undecimo, quia poſtquam ſeneſcente *Ratio 11.*

ſcente orbe in immenſum fere creſcit hominum ambitio, avaritia, & malitia, neceſſariæ ſunt Eccleſiæ Dei convenientes divitiæ, ut ſeſe ab invidis, hoſtibus, hæreticis, & malis fratribus defendere poſſit.

Qui plura deſiderat curioſus, legat Catholicorum ſcriptorum diſſertationes, inveniet utique, non tantum in lege Moyſis, ſed etiam in ipſa origine Eccleſiæ Chriſti fuiſſe viros pios, qui bona ſua offerrent, & ad pedes Apoſtolorum dejicerent, ut abunde haberent victum; & ornatum Eccleſiæ. Neq; defuiſſe de curſu temporis, qui pia liberalitate Deo litantes ampla prædia Eccleſiæ obtulerint. quibus ſicut ampliſſima dona regum, & principum acceſſerunt, ita juſtiſſimo titulo poſſidentur, & Imperatorum legibus confirmantur.

Fundamentũ opum in Eccleſia.

Sed his non contentus Politicus, ſcrutatur ſubſtantiam Eccleſiæ impius fænerator, & per rationem ſtatus regibus omnia bona mundi attribuit, ut

Politicorum inſana malitia

ut quorum ſolum à natura juſtum ſit imperium, ita ut nec optimatum reſpublica, nec ſacerdotium quidquam proprietatis de jure naturali poſſidere poſſit.

Ut huic impietati ſatisfaciam, præmitto, quem graviter ſentio dolorē, quod tam execrabilis audacia adulatorū à regibus Chriſtianis impunita maneat, imo audiatur, acceptetur, & remuneretur, & hinc ad argumenta Politici reſpōdeo: Quod hæc doctrina, omnia eſſe regū, Deo, naturæ, rationi rectæ, uſui humano, & judicio omnium ſapientum Mundi contraria ſit, falſa, & Chriſtianis omnino deteſtanda. Ratio eſt. quia Deus creator ſolus abſolutum in omnia habet imperium; & cuilibet non ſolis regibus pro voluntate ſua bona diſtribuit: ergo reges, & privati æquali jure bona ſua in diſpari quantitate poſſident, & ad rationes tenentur: ſic naturæ repugnat, paucos reges, etiam tyrannos, & impios rerum omnium do-

Solutio impietatis Politicorum.

Deus regibus, & ſubditis concedit bona, exigit rationem.

dominos eſſe, & multitudinem, bonos, & egregios penuria deprimi. Eodem modo adverſatur rectæ rationi, quod omnia, quæ privati à Deo, à parentibus propria induſtria, & virtute juſte habent, & acquirunt, regibus ut propria aſſignentur. Praxis etiam in humanis omnino contrarium obtinet, quia emere, vendere, & alienare etiam invitis regibus liberum eſt privatis. Et judicia ſapientum bona regum à privatis diſcernunt, & juſtitiæ limites communes utriſque ſtatuunt: falſa eſt ergo adulatorum perſuaſio, & non niſi perfecto tyranno proponenda.

Bona privatorum non ſunt regum.

Tyrannus facit omnia ſua.

Non minus falſum eſt, quod regum imperium à natura tantum ſit juſtum. Quia author naturæ juſtiſſimus, & ſapientiſſimus Deus cum rempubl. populi ſui formarit non regium imperium, ſed optimatum vere juſtum conſtituit, regium, & iniquum diſſuaſit. Et quia naturalis ratio docet, quod omnia imperia ſint juſta,

Non ſoli reges ſunt juſti.

quæ

quæ juſtitiam realiter exercent, à qua ſi reges deficiant, injuſte dominantur, juſte privantur. Non ergo ex tam falſo adulatoris antecedente ſequitur ſuæ impietati deſiderata conſequentia. Duces, principes, optimates, & ſacerdotes non ſunt reges, ergo principatus illorum à natura injuſtus eſt, & hæreditates ipſorum regibus debentur.

Obſervent itaque reges, & principes Chriſtiani quam ſpeculative Idolum ſtatus per ſuos ſecretarios regalem ambitionem promoveat, & ſpreto divino, & humano jure in tyrannidem ſeducat: fugiant, qui ſalutem æternam deſiderant, conſilia Idoli ſtatus, quia ſuperbia ejus aſcendit ſemper, & noviſſima ducunt ad interitum ſempiternum. *Cautio ad reges de dominatu abſoluto.*

Ad argumenta hæreticorum licet in ſuperioribus ſufficienter reſponſum ſit, breviter tamen dicendum eſt ad primum de paupertate Chriſti D. N. quod paupertas, ſicut omnes aliæ *Solutio arg. 1. hæreticorum.*

virtutes, caſtitas, humilitas, charitas, patientia, &c. in Chriſto D.N. fuerint in ſummo perfectionis gradu, & quod omnibus fidelibus illas commendarit, non imperarit. Quia ſi Chriſtus ſimpliciter paupertatem exigeret, non promitteret primo quærentibus regnum cœlorum, quod omnia regna, & bona mundi illis adjicere vellet. Neque matrimonium pro magno ſacramento haberet, qui caſtitatem imperaret. Conſilia ſunt iſta ad perfectionem, quæ etiam multi religioſiſſime ſequuntur in Eccleſia, non autem mandata: ſi tamen hæretici pro mandatis habent, quare non obediunt? quare divitias tam avide ſectantur? ſi non habent pro mandatis, quare in Catholicos ſeveri ſunt judices, qui ſibi tanta licẽtia indulgent?

Chriſtus D.N. multa conſulit, non imperat.

Ad ſecundum argumentum reſpondeo, ex mente Eccleſiæ Doctorum: quod non divitię ſimpliciter pariant vitia, luxum, & ſuperbiam, ſed abuſus divitiarum. Quia multi reges, & prin-

Solutio arg. 2. Abuſus non tollit uſum.

& principes ditiſſimi fuerunt, & tamen pientiſſime vixerunt, ut David, Job, Abraham, & alii. Ita in Eccleſia Catholica Epiſcopis omnibus & Prelatis ſive temporales habeant principatus & dominia, ſive alios liberos proventus certæ & ſtatui convenientes leges datæ ſunt, ne in ſuperbiam efferantur, ſed ſuperflua in pauperes, in miniſtros, Eccleſiæ ornatum & ædificia convertant: ad divitias cor non apponant, non dominentur, ut reges gentium, ſed pie, juſte, & ſobrie viventes Eccleſiæ, & domui ſuæ bene, & cum dignitate præſint: quod equidem omnium ſapientum, imo aliquot hæreticorum judicio melius in moderatis opibus, quam in vili Prædicantium paupertate ſervari poteſt. Non propter abuſum legitimus tollendus eſt uſus. Neque ſequitur, filia occidit matrem apud aliquot exorbitantes in Eccleſia Dei prælatos, aut Religioſos, ergo omnibus indifferẽter bonis interdicẽdũ eſt, & paupertas

Eccleſiastici quomodo opibus uti ſoleant

imponenda : quia boni non debent luere pro malis : culpæ ſuos tenent authores. Imo contrarium fælicius inferre licet, hoc modo. Multi ſummi Pontifices, Epiſcopi, Prælati Eccleſię de ſuis bonis ad majorem Dei gloriam inſtituunt ſeminaria juventutis, extruunt templa, alunt pauperes, convertunt infideles, ſuſtentant converſos, & procurant pacem publicam, ergo ſalutare eſt Eccleſiam Dei opibus abundare, non vileſcere: ſi verum licet dicere: hæreticorum prædicantium divitiæ non occidunt devotionem, quia ſicut veram devotionem non habent, ita divitias juſtas non accipiunt, nec merentur; nec devoti, nec divites ſunt.

Eccleſia quomodo impendat ſuas opes.

Solutio arg. 3. Ad 3. argumentum reſpondetur, Deum ſeparaſſe ſtatus non cum mandato, ut conjungi nunquam poſſent, quia ſæpius in lege ſacerdotes principatum temporalem ex ipſius Dei voluntate geſſerunt : ita in Eccleſia fieri nullæ leges prohibent : ſola invi-

invidia hæreticorum contradicit inaniter.

PUNCTUM IV.

De electionibus ſummi Pontificis, & Epiſcoporum.

DEfendimus contra invidorum falſas calumnias ſtatum Eccleſiaſticum, ejus juriſdictionem ſpiritualem, & temporalem. Nunc cum iiſdem hoſtibus congrediendum eſt de modo, quo ſummi Pontifices, Epiſcopi, & Prælati Eccleſiæ ad tales dignitates legitime perveniunt.

Arg. 1. hæreticorum contra electiones Papæ.

Conſentiunt in hac cauſa hæretici cum Politicis, & communibus utuntur argumentis ad annullandas electiones. Et aſſerunt primo, Epiſcopos non à Clero, ſed à populo debere eligi: ſicut in S. Ambroſio, & aliis clarum eſt.

Arg. 2.

Secundo, electionem ſummi Pontificis & Epiſcoporum ab ipſis Pontificibus translatam eſſe in Imperatores, ut referunt Canones de Hadriano, & Carolo Magno.

Arg.3. Tertio, multos Imperatores, & reges hoc jure electionis ſæpius, & longo tempore uſos fuiſſe, & etiamnum illud exercere, ut in Galliis conſtat.

Arg.4. Quarto, omnes electiones Eccleſiaſticorum, quas noviter de facto introduxerunt, & uſurpant, de jure eſſe invalidas, quia ſunt contrariæ ſacris legibus.

Arg.5. Politicorum. Quinto, objiciunt Politici, quod in Eccleſiaſticorum electionibus Spiritus S. directio (de qua maxime gloriantur) per nundinationes, & pacta ſecreta prorſus excludatur, ita ut nullo jure pro legitimis juſtificari poſſint

Arg.6. Sexto dicunt, electiones non eſſe liberas, eo quod vota eligentium præoccupata ſint, vel pretio, vel promiſſis, vel comminationibus. Atq; ex his omnibus ſuperbe concludunt, nec Papam, nec Epiſcopos in Eccleſia Catholicorum eſſe legitimos ſuperiores ideoq; regali poteſtate exterminãdos.

Graviſſima eſt hæc invidorum calumnia, quam ut pro obligatione ab Eccle-

Ecclefia removeam, dicam primo, quo jure & ratione Electiones ſummi Pontificis, & aliorum Prælatorum Eccleſiæ nitantur, deinde adverſariis reſpondebo.

Primo certum eſt, etiam ipſis invidis conſentientibus, Chriſtum D.N. vocaſſe & elegiſſe Apoſtolos.

Iura ſtatus Eccleſiaſtici, & electionũ. Deus elegit D.Petrum. Spiritus S. elegit Apoſtolos regere Eccleſiam. D.Petrus elegit alios. Clerus elegit capita Eccleſiæ.

Secundo, conſtat eundem præ aliis D.Petro oves paſcẽdas, & claves tradidiſſe: ac per hoc in caput Eccleſiæ ſuæ elegiſſe. Tertio, apertũ eſt in ſacra ſcriptura ex D.Paulo Spiritũ S. poſuiſſe, quod eſt, actu elegiſſe, Apoſtolos regere Eccleſiam Dei. Ex his trib. infero: ergo electio Prælatorum Eccleſiæ, eſt juris divini.

Quarto verum eſt, D. Petrum poteſtate ſibi à Chriſto D. N. delata, concilia convocaſſe, & creſcente Eccleſia plures ad diverſa munera, & dignitates elegiſſe.

Quinto refert ſacra hiſtoria, poſt D.Petrum Clerum Eccleſiæ ſine ulla interpoſitione principum mundi,

ſucceſſores ſanctæ ſedis elegiſſe, & longa ſerie iſtam poteſtatem continuaſſe. Et licet injuria temporum aliquando variata ſit, tamen ſemper fundamentaliter in Clero permanſiſſe, ſicut à ſeculis in ſacro Cardinalium Collegio ſummi Pontificis electionem ſubſiſtere conſentiens orbis admiratur.

Electio jure ſit ab Eccleſiæ membris. Sexto, poſtulat recta ratio, & æquitas naturalis, ut electio fiat ab illis, quibus Eccleſiæ cura à Deo demandata eſt, & qui ſingulorum perfectiones noſſe poſſunt.

Reges prohibentur à ſpiritualibus. Septimo, lege divina ſtatutum eſt, ne reges ſeculares, & populus ſpiritualibus officiis ſeſe immiſceant, ergo nec electionibus Prælatorum, quæ Spiritus ſancti proprie ſunt.

Clerus ſub lege tenetur dignos Prælatos eligere. Octavo, ſeveris legibus mandatur Clero, dignos Prælatos eligere &c. ergo cum pace adverſariorum concludo, Electiones Eccleſiaſticorum Prælatorum de jure divino, & humano competere Clero, nō ſecularibus.

His

His paucis addi poſſunt, quæ paſſim Eccleſiæ Doctores in hac cauſa decernunt, ad quos curioſos remitto. Quod ſicut in Conciliis Lugdunenſi, & Baſileenſi clariſſimũ eſt, ita in forma juramenti, quod Cardinales eligentes præſtant, evidentiſſime probatur.

Forma juramenti Cardinalium. Eſt autem hæc forma juramenti, poſt auditam Miſſam, & ſumptam ſacram Euchariſtiam. Ego N. Cardinalis juro, & promitto omnipotenti Deo Patri, & Filio, & Spiritui S. ac D. Petro Apoſtolorum Principi, eum eligere in Pontificem, quem credam Eccleſiæ in ſpiritualibus, & temporalibus utilem, & tantæ dignitati idoneum: nec illi vocem dare, quem veriſimiliter ſcivero promiſſione, aut datione alicujus rei temporalis, ſeu prece per ſe, vel per alium interpoſita, aut alias qualitercunque directe vel indirecte per ſe electionem procurare, electoque in Pontificem non prius obedientiam facere, quam juret

juxta formam ſacri Baſileenſis Concilii: ita me Deus adjuvet, cui in die tremendi judicii redditurus ſum de hoc, & cunctis operibus meis rationem.

Solutio arg. 1. hæreticorum. Ad primum argumentum hæreticorũ reſpondeo, doctrinam, & exemplum Chriſti D. N. & Apoſtolorũ eſſe in contrarium. Et ſi aliquando, ſicut in S. Ambroſio, populus in electionib. Prælatorũ Eccleſiæ aliquid obtinuit, hoc poſtulando, flagitando, non eligẽdo impetraſſe, Clerũ vero realiter elegiſſe, & ſuperiores cõfirmaſſe.

Solutio arg. 2. Ad ſecundum argumentum, non negamus acta, ſed cauſas, ut ſimul adferant calumniatores, poſtulamus. Conceſſit, inquiunt, Hadrianus Papa Carolo Magno poteſtatem eligendi Pontificem, & Epiſcopos per ſingulas provincias inveſtiendi. Cauſam prætereunt, quæ hæc eſt: quod cum Eccleſia à Longobardis extreme affligeretur, Carolus Magnus vocatus ab Hadriano cum exercitu in auxiliũ

Nominare, non

vene-

venerit, eamq; capto Rege Deſiderio liberarit: pro quo beneficio ſummus Pontifex denominationem Pontificis Imperatori obtulit: ſed ex hac gratitudine in unam perſonam collata non ſequitur jus electionis continuum in quoſcunq; Imperatores eſſe translatum. Sicut in facto conſtat, quod licet poſt Carolum aliqui Imperatores ad electiones ſummorum Pontificum ſuos Legatos miſerint, tamen ad evitandas ſeditiones, & ſcandala ſine legatis Pontifices electi ſint, & ſine interventione ſecularium ſecure eligantur.

eſt eligere.

Imperator beneme ritus pro ponit, non eligit.

Ad 3. argumentum reſpondetur, Imperatores nunquam proprie ſummos Pontifices elegiſſe, ſed electionib. per ſuos intereſſe voluiſſe, & aliquando perſonas ſibi gratas propoſuiſſe, idq; ut plurimum metu, & violenter, non jure extorſiſſe. Quod Galliæ reges per indulta ſanctæ ſedis in Epiſcopatus regni jus conferendi ſibi tribuunt, hoc ad ſum-

Solutio arg. 3.

mos Pontifices non extendunt, & Deo ad rationes obligantur: multa in humanis ex neceſſitate, & malorum violenta potentia fiunt, quæ fieri non deberent.

Solutio arg. 4. Ad 4. argumentum reſpondetur, negando electiones tam ſummorum Pontificum, quam Epiſcoporum eſſe contra leges ſacras, quia jam oſtendimus illas eſſe juris divini à Deo derivatas. *Carolus non elegit, nominavit.* Et licet Hadrianus Papa grato animo Imperatori pientiſſimo Eccleſiæ defenſori Carolo honores electionis detulerit, non tamen eo ipſo legem perpetuam fecit. Perſonalis fuit ille honor, ad immeritos & Eccleſiæ hoſtes non extendendus.

Solutio arg. 5. Ad 5. argumentum reſpondetur, non eſſe judicandum ex facto, & abuſu, qui ſicut in pleriſque actionibus humanis, ita in electionibus committi poſſunt, ſed attendendas eſſe leges electionis, quæ ſunt juris divini, ut Spiritus S. ſit principalis director: & Clerici competentes ſub pœna gra-

viſſima

viſſima ſine reſpectu digniſſimum quemque eligant. Si quando malitia humana ſanctis legibus vim inferat, non ex hoc tolluntur jura, & leges, ſed in delinquentes graviter advertunt: hoc tenor legum ita clarum facit, ut negari non poſſit.

Ad 6. argumentum, reſpondetur eodem modo, quo ad præcedens; propter abuſum vetitum in Eccleſia non eſſe calumniandas legales electiones. *Solutio arg. 6.*

Sed quàmvis hac ratione ſatisfactum Politicis, & hæreticis videatur, quia tamen Idolum ſtatus nobis nundinationes, pacta ſecreta, dona, & promiſſa objicit, ex inſtituti noſtri obligatione ad detegendas ejus fraudes tenemur.

Ducet autem hoc impietatis Idolum ſtatus per ſuos Politicos adminiſtros primo: Eligendos, hoc eſt, eos, qui eligi poſſunt ad ſupremas dignitates, non debere attendere modum, leges, jura, conſcientiam vel *Politicorum arg. 1. ad electiones evertendas, & con-*

filia malitiæ. capacitatem propriam, ſed hoc unice curare, ut ad imperium perveniant, cujus ſumma ratio ſit habenda in humanis.

Arg. 2. Secundo; docet ad hunc finem uti mediis quibuſcunque, & malis artibus, dolo, precibus, præmiis, donis, promiſſis, comminationibus, pactis ſecretis, & juramentis: quæ omnia, ubi ad imperium ventum eſt, à voluntate pendent regnantium.

Arg. 3. Tertio, docet, nihil tam ſanctum eſſe, quod regnandi cauſa non ſit violandum: nihil tam iniquum, quod non tentandum.

Arg. 4. Quarto, inſtruit jam electos, perpetuare ſtatum in cognatis, vel familia, hoc modo, ſi neminem in eligentium numerum admittant, qui non ſancte promittat & juret in futuris electionibus votum ſuum in benefactoris ſui cognatos, vel denominatos conferre.

Arg. 5. Quinto docet electos, & promotos nunquam certum habere ſtatum, niſi

niſi conſcios artificiorum, & promotores perdant, & deleant.

Hæc fere ſunt præcipua conſilia Idoli ſtatus, & ſecreta humanæ prudentiæ, quæ ſi ſecundum Deum ad rectam rationẽ revocentur, plena ſunt fraudibus. Quia omnia iſta media, quę ſubtili malitia ſuppeditant, in eligentiũ, electorum, & ipſius ſtatus manifeſtam tendunt ruinam. Eligentes enim ex pacto indignũ, ex ſacris legibus ſciunt ſe ultorem habere Deum, nunquam in conſcientia ſecuri ſunt, aut quieti, ipſis etiam electis inviſi. Electi per malas artes de malo in graviora mala impelluntur, & dum temporalia curant, in manus Dei, qui aufert ſpiritum principum, incidunt, æterna amittunt: ſtatus vero nunquam ruinæ vicinior eſt, quam cum contra Dei, & æquitatis leges acquiritur, & adminiſtratur; atque hoc eſt unicum ſtudium diaboli hoſtis generis humani, ut per Idolum ſtatus, ejuſque fraudulenta conſilia Eccleſiam

Conſilia Idoli ſtatus ſunt omnibus exitioſa.

Studia Diaboli per Politicos evertere Eccleſiam Dei.

Dei,

Dei,ſtatum Eccleſiaſticum, & juſtos principatus evertat.

Cum ergo tam pernicioſa ſint conſilia Idoli ſtatus, illa in ſacris electionibus locum invenire, ut hæretici, & Politici objiciunt, minime credendum puto: ſi tamen ſimile quid humanitus contingat, in hoc conſolor, & ſe ipſam egregie defendit Eccleſia Catholica, quod omnes nundinationes, pacta ſecreta, & immiſſiones per angelos malos in electionibus ſeveriſſimis legibus prohibeat.

Poſt detectas fraudes Politicorum, æquiſſimo jure argumenta ipſorum contra electiones Imperatorum, & regum convertere poſſumus, hoc modo. In legibus, in jure, in facto conſtat, ſummos Pontifices conſtituiſſe principes Electores cum poteſtate eligendi Imperatorem, ergo ſummi Pontifices habent jus eligendi Imperatores, & ſine illorum interventu electiones ſunt invalidæ. Si non arridet hæc conſequentia, diſcant abſti-

abſtinere ab alienis, & ſuperioribus. Et ſi Politici dicant, illam poteſtatem Pontificiam contrariis legibus eſſe abrogatam. Potiori ratione dicimus, electiones ſpeciales Pontificum bene merito cuiquam Imperatori oblatas, aut violenter extortas per contraria ſtatuta annullatas eſſe. Sanius ſentirent Politici, ſi quod vident longa obſervatione vim legis obtinere, intactas ſine calumniis Eccleſiaſticorum electiones relinquerent, & ſuis perverſis conſiliis ſacra penetralia, & Imperatorum aulas non inficerent. Fruſtra miſelli diſputant de jure electionis nunquam eligendi: concordia Principum Chriſtianorum cum ſummo Pontifice confundit omnes machinationes malignantium: diſpereunt conſilia impiorum.

Haretici nec eliguntur, nec eliguntur, in vanū diſputant.

PUNCTUM V.

De ſummo Pontifice, Cardinalibus, Epiſcopis & Pralatis Eccleſia.

DE dignitate, officio, & poteſtate ſummi Pontificis per Cardinales legiti-

legitime electi, malim humiliter inſufficientiam agnoſcendo ſilere, quã parce loqui. Ne tamen Principi meo Chriſtiano deſſe videar, cum de ſalutis æternæ directore, & ſummo capite reipubl. Chriſtianæ agitur; Dicam breviter, quid ſentire conveniat.

Pontificia dignitas qualis. Rationes dignitatis.

Primo, ſi dignitatem Pontificiam pia mente, & æquis oculis conſideret, nihil illa in humanis dignius, nihil excelſius inveniet. Quia à Deo data eſt, & exornata. 2. D. Petro, ejuſque ſucceſſoribus commiſſa eſt paſtoralis cura omnium ovium fidelium, errantium, regum, & ſubditorum. 3. D. Petro paſtori ovium traditæ ſunt ab ipſo Chriſto D.N. claves regni cælorum, cum poteſtate omnem humanam potentiam tranſcendente, ut quidquid ligaret, aut ſolveret in terris, hoc *ligatum*, & ſolutum in cælis futurum eſſet. 4. quia Chriſtus hanc dignitatem, quam ipſe ſacerdos in æternum aſſumpſit, & geſſit, ita D. Petro, Apo-

ſtolis,

ſtolis, eorumq; ſucceſſoribus demandavit, ut ſententia æterna pronunciarit. Qui vos audit, me audit, qui vos ſpernit, me ſpernit, & in judicio generali, quando omnes reges, & populi ſtabūt attoniti. Sedebitis & vos (Apoſtoli) judicantes duodecim tribus Iſrael, hoc eſt univerſū mundum. 5. quia lege divina mandatur regibus in ſalutis negotio accipere interpretationē à ſacerdotibus. 6. additur cōminatio, quod qui Eccleſiam non audierit, ut Publicanus, & Ethnicus habendus ſit: nec habiturus Deum Patrem, qui Eccleſiam noluerit agnoſcere matrem. 7. quia omnibus ſine exceptione præcipitur poſt peccati naufragium ſacerdoti ſe oſtendere, & humili confeſſione Deo conciliari. 8. quia Spiritus S. poſuit Pontifices regere Eccleſiam militantem, docere veritatē fidei, errores damnare, omnibus ſalutis viam oſtendere, in confractione Deum inter, & homines ſtare, pacem univerſalem promovere, & reges

Apoſtoli judices regum.

Reges tenentur audire Eccleſiam.

reges mundi ad majorem Dei gloriam paterno zelo in concordia conſervare. Quæ omnia cum humanam, quam admiramur in regibus majeſtatem non aliter, quam ſol quaſcunque ſtellas, cœlum ipſam terram, anima corpus, & æterna hæc temporalia infinitis modis excedant, & divinis decretis confirmata ſint; ſummo jure concludere poſſum, quod omnes principes ſeculi, maxime Chriſtiani, & omnes populi dignitatem Pontificiam agnoſcere, venerari, filiali amore proſequi, & extento brachio defendere teneantur.

Grunniat quantum ſatis hæreticus, & oblatret pro more Politicus: quod hæc eximia dignitas ſit Chriſti D.N. doctrinę, & vitæ exemplo contraria, & per Rationem ſtatus regibus omnino intolerabilis, nihil tamen proficiunt, nihil evincunt. Quia quod Deus dedit, æternum ſancivit, infinita providentia defendit, & ad ſalutem humani generis inſtituit, hoc impu-

Hæretici & Politici fruſtra Dei ordinatio

impurus calumniator hæreticus ſine fundamento fruſtra impugnat : hoc ſuperbiæ Doctor Politicus non evertet. Diſcant uterq; te Chriſtiane ſapere , & per falſam rationem ſtatus æterna non amittere. Habet univerſalis illa Paſtoralis cura eminentiſſimam in humanis connexam dignitatem, & tamen qui illam ſuſcipit, ſummus Pontifex omnem honorem mundi contemnens , ſervum ſervorum Dei ſe humilima voce profitetur. Illuſtrat dignitatem Chriſtiana humilitas, non obſcurat, ut ſtulte ſapit Politicus.

nem impugnant.

Summus Pontifex dicit ſe ſervũ ſervorum Dei.

Secundo ſi officium ſummi Pontificis princeps Chriſtianus expendat, nullum gravius , nullum difficilius, nullum, cui reges & univerſus orbis arctius obligentur , deprehendet. Quia poſt Deum in terris univerſalem omnium animarum curam , & directionem ad æternam ſalutem ſuſtinet: ita, ut quantum fieri poteſt, omnes Ethnicos, & Paganos ad fidem con-

Onera dignitatis Pontificiæ.

convertere, & hæreticos ab errore reducere debeat. 2. quia ſummus Pontifex Eccleſiã Catholicam, quam gubernandam ſuſcipit, in fide, & religione, in unione, ſine ſchiſmate, in ſanctis legibus, & moribus purã conſervare, ab injuriis defendere, ab erroribus, & hæreſi liberare tenetur. 3. quia paſtoralis cura requirit, ut ad Eccleſiæ adminiſtrationem digni *Prælati* in decẽti ſubordinatione aſſumantur. 4. ut ſacri ordines, & beneficia non niſi digniſſimis conferantur. 5. ut omnis Clerus, & populus in ſpiritualibus convenienti ordine gubernetur. 6. regum, & principum concordiam promovere, diſſidia avertere, & pacem totius reipubl. Chriſtianæ extremis viribus procurare obligatur; atq; de his omnibus, & ſingulis Deo ad ſtrictiſſimas rationes tenetur: unde omnes Eccleſiæ ſubditi, reges, & populi facile intelligunt, quam filialem obſervantiam, & affectum, quantamque obedientiam, & veneratio-

Pontifici ſummo quantum debeant

rationem ſanctiſſimo huic officio debeant: mihi Chriſtianus non videtur, qui pro tanta cura injurius eſt, & calumniator. Addo, quod Pontificia dignitas, officii gravitas, & cōferentis Chriſti D. N. reſpectus tantum apud me prævaleat, ut nullo modo credam Idolum ſtatus vel in electione, vel ipſa adminiſtratione ſanctiſſimi officii locum invenire; vel ſi in ſancta hæc penetret, perſonas inficere, eaſque cito conſumere; officium vero ipſum non violare, imo ne quidem ſuo veneno attingere. *Chriſtiani.*

De poteſtate ſummi Pontificis ſupra paucis egimus, & quia à Deo eſt, ſancta eſt, utiliſſima, & ad ſalutem omnium neceſſaria, omnes reges, principes, & vere Chriſtianos per Deum humiliter obteſtor, ut illam totis viribus defendant, & filiali affectu venerentur: calumniatores vero, & invidos ſevere perſequantur. *De poteſtate Pontificis cautio.*

Non extendo diſcurſum ulterius, quia cum in perſona, in dignitate, in

officio,

officio, & ſumma poteſtate Pontificia ſit divina electio, inſtitutio, promiſſio, & plenitudo gratiæ ad omnium virtutum perfectiſſimũ gradum, propria ſanctitate ſubſiſtit, Idoli ſtatus venena ſanctis legibus ſponte, & longe repellit: hoc, ut ad majorem Dei gloriam, & Eccleſiæ incrementum glorioſe faciat, & continuet, humilime imprecor.

Cardinalium officium. De Cardinalium dignitate, & officio in Eccleſia abunde loquuntur Concilia: ſunt enim ſummi Pontificis primi Conſiliarii, aſſeſſores, & electores, ac in gubernanda Eccleſia cardines, in quibus illius oſtia verſentur, & ſuſtineantur. Quod ex forma juramenti, quo per Conſilium Baſileenſe obligantur, ſatis apertum eſt. *Forma juramenti Cardinaliũ, quando aſſumuntur.* Forma hæc eſt. Ego N. aſſumptus in ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem, ab hac hora in antea ero fidelis Beato Petro, univerſalique & Romanæ Eccleſiæ, ac ſummo Pontifici, ejuſque ſucceſſoribus canonice intranti-

rantibus, laborabo fideliter pro defenſione fidei Catholicæ, extirpationeque hæreſium, & errorum, ac ſchiſmatum, reformatione morum, ac pace in populo Chriſtiano. In alienationibus rerum, & bonorum Eccleſiæ Romanæ, aut aliarum Eccleſiarum, & beneficiorum quorumcunque non conſentiam, niſi in caſibus à Jure permiſſis, & pro alienatis ab Eccleſia Romana recuperandis pro poſſe operam dabo. Non conſulam quicquam ſummo Pontifici, nec ſubſcribam me, niſi ſecundum Deum, & conſcientiam meam. Quæ mihi per ſedem Apoſtolicam commiſſa fuerint, fideliter exequar. Cultum divinum in Eccleſia tituli mei, & ejus bona conſervabo: ſic me Deus adjuvet.

Aſſumuntur ad hanc tam eximiam dignitatem, & officium ex univerſo corpore Eccleſiæ omnium nationum viri pietate, doctrina, moribus, modeſtia, prudentia, & in omni virtutum *Cardinales quales aſſumendi.*

U gene-

genere præſtantiſſimi, qui ſicut aſſiſtendo, & conſulendo Eccleſiam univerſalem gubernant, & ſummum Pontificem ſecundum Canones eligunt, ita ipſi eligi poſſunt, & eliguntur: atque hinc Concilium Lateranenſe ſancte ſtatuit: cum ſanctæ Eccleſiæ Romanæ Cardinales cæteros omnes in ipſa Eccleſia poſt ſummum Pontificem honore, ac dignitate præcedant, conveniens, ac debitum eſſe, ut vitæ munditia, ac virtutum ſplendore cunctis præfulgeant: ſobrie, caſte, ac pie vivant, ab omni ſpecie mali abſtineant: peregrinorum cauſas ſuſcipiant, nationes protegant, juſtitiam ſine labe promoveant, & in purpura pro Eccleſia ſanguinem effundere parati ſint.

Cardinalium obligationes.

De poteſtate, numero, qualitate, & conditione Cardinalium legant curioſi ſacra Concilia, & Doctores Eccleſiæ.

Sufficiunt, fateor, vero Chriſtiano ſancta Conciliorum ſtatuta, ut quam opti-

optime de Eccleſiæ Cardinalibus ſentiat. Verum quia hæretici, & Politici, ut ſupra dictum eſt, calumniando nundinationes, ambitiones, & corruptelas objiciunt, hæc duo conſideranda propono. Primum, ſi ſummus Pontifex (quod ne cogitare licet) per falſam Rationem ſtatus ab Idolo ſeductus indignos in Cardinales promoveret, quantam Deo, Eccleſiæ, & officio injuriam inferret; quantis periculis univerſam Eccleſiam, & propriam animam objiceret. Alterum eſt: ſi Cardinales per eandem rationem ſtatus ſummum Pontificem ſcienter indignum eligerent, quam inexcuſabiles coram Deo futuri eſſent. Quod ſi utrique malis artibus ſecundum calumniatores ad ſummas illas dignitates pervenirent, ſuperbe dominarentur, pacem, & concordiam Chriſtianæ reipubl. negligerent, & ſuis paſſionibus indulgerent, quid Deo juſto Judici, qui claves regni ſui, & oves proprio

ſanguine redemptas illorum fidei commiſit, reſponderent? Quod cum ſimpliciter conſidero, iterum dico, non credo Idolum ſtatus in hæc ſacroſancta officia penetrare, vel altas radices agere, aut unquam prævalere. Sanctiſſimum eſt in terris ſummi Pontificis officium, optimos habet, & ſapientiſſimos Conſiliarios Cardinales, ſolius Dei gloriam quærit, cum ſalute fidelium omne Idolum rejicit, ergo & noſtrum Idolum ſtatus peſtem humani generis, hæreſin orbis maximam deteſtatur, & à ſacris conſiliis profligat.

Pontificia dignitas damnat Idola, ergo & noſtrũ.

De Patriarchis.

De Patriarchis, qui Patres principum Eccleſiæ ab initio conſtituti, imo à ſancto Petro nominati ſunt, nihil dicendum videtur, quia injuria temporum creſcente malitia hominum illorum ſedes ab Eccleſia defecerunt, & officium cum dignitate in Cardinales translatum eſt. Quod ſi per concordiam Principum Chriſtianorum Hieroſolomitani, Alexandrini,

drini, Antiocheni, Conſtantinopolitani Patriarchatus Eccleſiæ Dei reſtituantur, non deerit Spiritus S. gratia, ut omnia convenienti ordine renoventur, & componantur.

Primates Eccleſiæ. Primatum Eccleſiæ dignitas aliquando Patriarchis conjuncta, ſæpius ſeparata fuit, ideo maxime inſtituta, ut Archiepiſcoporum cauſæ ad Primates minori incommodo deferri poſſent. Hodie præter nomen vix aliud Primates obtinet. Archiepiſcopi enim ſummum Pontificem reſpiciunt, & alium ſuperiorem difficulter agnoſcunt.

Archiepiſcopi. Proxima Patriarcharum, & primatum in Eccleſia dignitas eſt Archiepiſcoporum, ſeu Metropolitanorum, qui ſicut Patriarchæ ſub ſua jurisdictione multos archiepiſcopos, ita hi aliquot Epiſcopos ſibi ſuffraganeos habent, de quorum cauſis legitime cognoſcunt, & decernunt.

Archiepiſcopus. Ut vero quilibet Archiepiſcopus propriam, & ſuorum Epiſcoporum

cognoſcit de Epiſcopis. Eccleſias in ſanctitate religionis, legum obſervantia & debita obedientia facilius gubernet, Statuit Concil. Aurelianenſe, ut nihil magnum ſine conſilio Epiſcoporum agat: ſingulis annis cum ſuis comprovincialibus Epiſcopis celebret ſynodū, ad quam omnes Epiſcopi ſuæ ditionis venire teneantur. In ſynodo 8. generali damnatur Archiepiſcopus, qui opus domini negligenter faciens, omnia miniſteria & divina officia Epiſcopis, vel ſuffraganeis ſuis demandat.

Synodus ſingulis annis.

Viſitationes ſunt obligationis. Tenetur etiam Archiepiſcopus, Eccleſias ſibi commiſſas viſitare, de moribus inquirere, & ſecundum leges omnia diſſoluta emendare.

Quæ alia ſint hujus dignitatis munia, privilegia, jura, in conciliis, & ſacris legibus paſſim definita ſunt.

Epiſcoporum officia. Epiſcopi ſequuntur immediate Archiepiſcopos; atque horum dignitas in Eccleſia eſt eximia: officium vero, ut in Eccleſia ſibi concredita Clerus, miniſtri, populus ad Dei gloriam

riam in rebus fidei, ſanctis moribus quam diligentiſſime gubernentur, informentur, ſumma cura ad ſalutem æternam dirigantur. Ad hoc munus facilitandum, ubi multitudo neceſſitat, ſuffraganei, & choriepiſcopi aſſumuntur: quibus ſingulis ſubordinata competit juriſdictio, & authoritas: prout de illis ſanctæ leges diſponunt.

Sub Epiſcopis primi ſunt Eccleſiarum Præpoſiti, qui quantam curam tam in ſpiritualibus, quam temporalibus ſuſcipiant, ex forma juramenti, quo ſummam fidelitatem Eccleſiæ promittunt, tum etiam ex ſacris legibus ſatis intelligunt. *Præpoſiti.*

Secundum locum inter Prælatos Eccleſiarum Cathedralium tenet Decanus, cujus officium optime deſcribit concilium Colonienſe; ut in Eccleſia ſua ſemper reſideat, vitæ exemplo, & morum integritate præcedat, Clerum in officio contineat, negligentes hortetur, errantes fraterne *Decanus.*

corrigat, inobedientes juxta Canones puniat.

Scholaſticus, Cantor Cuſtos, &c. Sunt & alii Prælati Eccleſiæ, qui Scholaſtici, Cantores, Cuſtodes, & Archipreſbyteri vocantur, quibus ſingula officia cum ſolemni juramento committuntur.

Capitula. Conſtituunt inſuper in Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſiis Canonici pro approbata conſuetudine Capitula, quæ collegialem ut plurimum habent poteſtatem Electionis, & conſilii.

Abbates, Rectores, Priores, &c. Non aliter in religioſorum familiis præſunt gratiſſima concordia Generales, Rectores, Abbates, priores, Guardiani, & monialibus ſuus ordo in Prælaturis certis legibus definitus eſt.

Deſcripſi breviſſime ordinem Hierarchicum Eccleſiæ, ut confirmentur veri Chriſtiani, quando Deum in æterno ſacerdotio præſidere, Spiritum S. dona ſua diſtribuere, veritatem docere, unitatem conſervare, per electos

ctos Eccleſiam regere; A capite in ſubordinata membra pulcerrimo ordine poteſtatem, & officia, tanquam lumen de lumine derivari; Omnia vero ad Dei gloriam, & ſalutem fidelium, directa cognoſcunt. Invito etjam hæreticos, ut ex concordia, ordine, & continuata juriſdictione Eccleſiæ Catholicæ diſcant in illa Spiritus ſancti gratiam principaliter aſſiſtere, & cuncta decenti modo diſponere, in ſuis autem Eccleſiis omnia deformiter confundi, dum aut caput, & ſuperiores non admittunt, aut primatum in reges, & principes ſeculi transferunt, vel omnes pares (æque ſordidi) eſſe contendunt.

Ordo Eccleſia hæreticos invitat

Confuſio hæreticorum.

PUNCTUM VI.

De capitulis Canonicorum, & religioſorum.

Capitula conſtituuntur ex cujuſque Eccleſiæ, vel religionis ſenioribus Canonicis, vel religioſis,

Capitulares. qui dicantur. referuntque ſacrum Eccleſiæ ſuæ ſenatum;& qui completa ætate; & ordine in hanc dignitatem admittuntur, Capitulares vocãtur, habentque jus eligendi Archiepiſcopos, Epiſcopos, vel Prælatos, & ipſi eligi poſſunt.

Qualis vero Capituli ſit authoritas, juriſdictio, obligatio, & exemptio, hoc ſacri Canones,& Concilia ſancte decernunt: illa legat, qui pleniorem informationem deſiderat: mihi de ratione inſtituti hoc ſolum incumbit, ut ſi Idolum ſtatus, in hæc ſacra Capitula, ſeu conſilia aliquid intentet, aut præſumat, id Chriſtiano candore patefaciam.

Audiamus ergo quid in ſacra conſilia Idolum noſtrum ſuo more latenter moliatur, quasve Eccleſiæ Dei ſtruat inſidias.

Idoli fraudes in Capitulis. Arg. 1. Primo, ſuperbiæ ventos inſpirat Capitularibus, ut ſeſe per ſtatuta privata à juriſdictione ordinarii eximant.

Secun-

Secundo, libertatem propinat, ſuadetque eligendos per pacta conſtringere, ut liberam Capitulis rerum adminiſtrationem permittant, & à gravi cenſura morum, & viſitationibus abſtineant. *Arg. 2.*

Tertio, gratas opes proponit, & cupiditates accendit, ut quę in defunctorum ſuperiorum ærario, ſeu Camera inveniuntur, in Capitulares ante novam electionem diſtribuantur. *Arg. 3.*

Quarto, docet hoc Idolum nulla artificia, fraudes, conſpirationes, & nundinationes in electionibus uſurpare, ut Capitulares vel ipſi eligantur, vel alios utiliter cum evidenti promotione eligant. *Arg. 4.*

Prætereo alias adinventiones Idoli, & has quatuor manifeſtiores fraudes, ad examen, & quæſtiones revoco.

Quæſtio prima. An ſtatuta Capitulorum privatæ exemptionis valida ſint?

Arg. 1. pro ſta tutis Capi tuli. Affirmant IdoliStatus miniſtri politici, illa ſtatuta valere. Primo, quia per pacta præcedentia vim legis obtinent. Secundo, quia juramentis confirmantur. *Arg. 2.* Tertio, quia poſtulat *Arg. 3.* Ratio Status, ut Capitulares Electores à juriſdictione electi eximantur.

Diſtinctio ſtatutorum. Doctores Eccleſiæ diſtinguunt ſtatuta, ut illa, quæ contra leges *divinas*, ſacros Canones, Concilia, jus commune, & bonos mores à particularibus facta ſint, omnino rejicienda cenſeant. Quæ vero ad majorem Dei gloriam, Eccleſiæ incrementum, morum diſciplinam, & pietatis augmentum tendant, ut laudabilia probanda ſint tum integre valitura, cum Ordinarii confirmatione roborata fuerint. Quod autem Statuta Capitularium ad exemptionem directa, *Statuta exemptionis ſunt jure prohibita.* ſint contra legem divinam, & Canones, ex eo clariſſime patet, quod ex mandato Dei, omnis anima ſubdita ſit poteſtati legitimæ: quod Spiritus S. poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam.

ſiam. Quod ipſi Capitulares Epiſcopum in caput, ſuperiorem, & rectorem eligunt: quod electo jurant obedientiam: quod omnia Concilia, omnes Canones Epiſcopis regendi, & corrigendi Clerum poteſtatem tribuunt, ſine exceptione clero parendi neceſſitatem imponunt. Ergo quando Capitulares per ſtatuta privata exemptionem à jurifdictione Ordinarii ſui prætendunt, contra legem Dei, ſacros Canones, & vota juramento confirmata graviſſime peccant. Si dicant ex conſilio Idoli Status, ſe Summum Pontificem pro Capite venerari, illiq; obedire. Reſpondetur ex fundamento veræ Rationis Status, quod qui Dei mandata, & propria vota negligunt, immediato ſuo ſuperiori, & præſenti non obediunt, non præſumantur abſenti multum obſequii deferre velle. Res patet ex facto. Si enim Summo Pontifici, ut profitentur, vere obediant, etiam ordinario ſuo obedire tenentur: quia hanc *Effugia Idoli. Reſolutio.*

obedientiam Summus Pontifex imponit omni Clero : aut ergo parent ordinariis, aut etiam ipſum Summum Pontificem rejiciunt.

Cautio ad omnes Capitulares. Hic, oro, obſervent omnes boni, quomodo Idolum Status, ut per ſuperbiam Eccleſiam deſtruat; primo ſub ſpecie pacti Epiſcopo, deinde Summo Pontifici, & demum ipſi Deo obedientiam denegare doceat. Conſiderent etiam Capitulares, qui ſtatutis exemptionem quærunt, in quem ſtatum ſe exemptione illa conjiciant. Sine capite, ſine Deo, ſine lege, propriæ voluntati expoſiti proximi ſunt ruinæ, etiam æternæ.

Solutio arg. 1. de ſtatutis. Ex his facilis eſt reſolutio argumentorum Idoli: & quidem ad primum reſpondetur. Statuta Capitulares eximentia, & pacta præcedentia apud veros Chriſtianos nunquam valere, aut vim legis obtinere: quia ut dictum eſt, Deo, & ſanctis legibus contraria ſunt.

Ad 2. dicit Eccleſia, quod juramen-

mentum non debeat eſſe vinculum iniquitatis. *Solutio arg. 2.*

Ad 3. reſpondetur, non eſſe attendendum quid ſuperbiæ ſpiritus per falſam Rationem Status inſpiret, ſed quid Deus, quid vota, quid leges, quid recta ratio requirant. Chriſtianum eſt obedire præpoſitis. Laudanda ſunt ſtatuta, quæ ad gloriam Dei diriguntur. *Solutio arg. 3.*

Secunda quæſtio. An Capitulares Canonici, vel religioſi de jure, & ſalva conſcientia poſſint per pacta ante electionem compoſita ſeſe in libertatem aſſerere, & viſitationes ſuperiorum ſuorum avertere? Acclamat plenis vocibus Idolum Status, Primarium Clerum, hoc eſt, Capitulares jus eligendi habentes, debere eſſe liberos. Secundo, eſſe contra decorum, ut nobilis, Baro, comes, Dux vel Regis filius canonicus, ſubſit vel paris, vel etiam inferioris conditionis Epiſcopo! Tertio, injuriam magnam inferri clero Primario, ſi ab Epiſcopo viſite- *Idoli arg. 1. contra viſitationes. Arg. 2. Arg. 3.*

viſitetur, & corrigatur. Quia conſulendo, & adminiſtrando conregnare, & cum Epiſcopo ſubditos Eccle-
Arg. 4. ſiæ viſitare debet. Quarto, pacta voluntarie inita obligare electum ad obſervantiam, & ſufficere ad liber-
Arg. 5. tatem tuendam. Quinto, libertatem Capitularium ipſi eccleſiæ, & Epiſcopis ornamento eſſe, authoritatemque apud inferiores conciliare.

Sententia Eccleſiæ de pactis privatis. Sed his non attentis, dicendum eſt ex ſententia totius eccleſiæ Catholicæ, quod ſicut ſtatuta privata, ita etjam pacta quæcunque Capitularium invalida ſint, & damnanda, quando legi divinæ, & Chriſtianis moribus vim inferunt, ac Juri communi derogant: hoc autem apertis velis faciunt pacta prætenſæ libertatis, ergo illicita ſunt.

Ego ſyncere fateor, ægre credo viros nobiles, doctos, pios, Chriſtianos tam impiam libertatem ambire. Errones vero libertinos ab Idolo Status ſeductos rogo, conſiderent per

per ipſam rationem Status abſurditatem pactorum libertatem aſſerentium: primo, quod omnino privantia ſint eligere ſuperiorem, Epiſcopum, Abbatem, & denegare illi debitam obedientiam, prohibere per pacta ne exerceat ſuum officium, atque ſi dicerent, cligimus Epiſcopum, & non Epiſcopum (regem, & non regem, vel ſervum) quo nihil abſurdius. Secundo, quod ipſum Idolum Status, nihil ita præciſe requirat in ſtatu, quam ſubditorum obedientiam; cum ergo Capitularibus libertatem ſuadet, ſibi contrarium eſt, & dolo malo plenum. Tertio, conſiderent Capitulares libertini, ſi forte ipſi eligantur, an vellent eſſe Epiſcopi ſine poteſtate; quid Deo de commiſſis ovibus reſpondere poſſit, qui paſtoralem curam per pacta deponit, vitia non corrigit. Quarto attendant ad juramenta Epiſcopi: qui jurat Deo Eccleſiam regere, Clerum, & populum docere, mores viſitare, & corrigere:

Implicat Epiſcopũ eſſe, & non poſſe viſitare.

Rationes pro Epiſcopi viſitatione

gere; quod ſi per pacta libertatis, imo jurare teneatur ſe non viſitaturum: an non in alterutro neceſſario perjurus erit talis Epiſcopus? an votum Deo factum negliget, ut pactum Capitulare conſervet? Quinto, intente etiam hoc conſiderent, quod dum per falſam rationem ſtatus indebitam libertatem aucupantur, ſervi fiant peccati, & Diaboli. Si veram libertatem quærunt, in Deo & pura conſcientia illam invenient.

Non eſt vera libertas extra Deum.

Solutio arg. 1.

Ad argumenta Idoli breviter reſpondetur; ad primum. Capitulares & Electores debere eſſe liberos in electione ſecundum ſacras leges facienda, non à juſto imperio: quia implicat, eligere, habere ſuperiorem, & eſſe liberum ab ejus juriſdictione.

Solutio arg. 2.

Ad 2. reſpondetur ſapientiam Idoli matrem eſſe ſuperbiæ: aliud autem habere regulam Chriſtianorum, quę pie ſtatuit, quo quiſque ſit altior, eo debeat eſſe humilior: quod melius ſit omnibus ſubeſſe, quam uni præ-

eſſe:

eſſe: quod humiles exaltentur, ſuperbi de ſede deponantur.

Ad. 3. reſpondetur, nullam fieri injuriam Clero Primario, quando viſitationes Epiſcopi admittit, ſed Deo, & juſtitiæ vim inferri, cum viſitari ſuperbe recuſat, & libertatem ad flagitia prætendit. Neque obſtat, quod Conſiliarii ſint Capitulares, & cõregnantes: quia eo majori humilitate legitimæ ſubjectionis inferioribus debent prælucere, & ita ſub capite in piis moribus abundare, ut cum alios viſitare jubentur, ipſi reprobi non inveniantur. Si D. Paulo parum erat à quocunque homine judicari, qualis fiet injuria Canonico, ſi ab Epiſcopo viſitetur, judicetur. *Solutio arg. 3.* *D. Paulo parũ erat judicari.*

Ad 4. reſpondetur, ut ſupra de ſtatutis. *Solutio arg. 4.*

Ad 5. reſpondetur, libertatem Capitularium legitimam eſſe ornamento Eccleſiæ, non autem illam Idoli Status ſuperbiam, quæ Dei, & ſupe- *Solutio arg. 5.*

ſuperiorum docet excutere imperium, & licentiæ peccandi ſecuritatem quærit.

Quæſtio tertia. An juſta ſint pacta Capitulorum, per quæ defunctorum Epiſcoporum relictæ opes, hoc eſt, paratæ pecuniæ in ipſos Capitulares diſtribuuntur.

Idoli argumentū 1. pro diviſione bonorum Epiſcopi. Juſtiſſima pronunciet talia pacta Idolum Status: primo, quia defuncto Epiſcopo Capitulares ſunt Domini, & Gubernatores Eccleſiæ, ergo pro cura, & labore merito participare poſſunt de bonis, & fructibus. *Arg. 2* 2. quia continuata, & per Epiſcopos confirmata conſuetudo vim legis inducit. *Arg. 3.* 3. quia per talia pacta bona Eccleſiæ non alienantur, ſed in ipſa membra licite diſtribuuntur: ergo juſta ſunt.

Sacrilegium eſt bona Eccleſia in; ri- Audiamus Eccleſiam, quid illa de ſuis bonis decernat, & aperta erit quæſtionis reſolutio. Sacrilegium committunt, qui bona Eccleſiæ Deo, & publicę neceſſitati dicata, volenter,

aut

aut doloſe rapiunt, & in privatos uſus convertunt. Sed Capitulares per pacta diſtributionis bona eccleſiæ in privatos uſus convertunt: ergo ſacrilegii pœnas incurrunt: & per conſequens pacta eorum hoc concedentia injuſta ſunt. Major eſt juris divini, & humani. Minor probatur: quia cum relictas opes Dei, eccleſiæ, & pauperum propria authoritate, & iniqua conſuetudine ſuas faciunt, & inde ſinguli diteſcunt, vere in privatos uſus illas convertunt: ſi durus eſt avaris hic ſermo: conſiderent quid juris in aliena, & quidem eccleſiæ ſuæ bona habeant, quo titulo dividant non ſua, in quem finem illa accipiant. quomodo eccleſiam ſede vacante regere, & protegere dici poſſint, qui illam bonis ſpoliant, quantam futuro epiſcopo, & ſubditis difficultatem faciant. Conſiderent denique quod elegerint ſuis beneficiis, ſeu præbendis contenti eſſe, de quibus ſicut nihil ſibi detrahi volunt, ita de Epiſcopi, & eccle-

vatos uſus convertere.

Cautio ad Capitulares.

& eccleſiæ bonis , nihil uſurpare debeant.

Non progrediór ulterius , quia non eſt generalis illa diſtributionis conſuetudo. Pauca Capitula per hæc illicita pacta ſuæ avaritiæ conſulunt: atq;hæc in Domino moneo,ut eccleſiæ deciſionem audiant, & ſic tranſeant per tēporalia,ne amittant *æterna*.

*Solutio Arg.*1. *Idoli.* Ad argumentum primum Idoli reſpondetur. Capitulares ſede vacante eſſe Dominos , & Gubernatores Eccleſiæ, ut illam defendant, non ut defraudent, & bonis exuant. Pro cura vero , & labore, jam deſignata eſſe beneficia , ſuaſque leges habere juſtam Eccleſiæ adminiſtrationem.

*Solutio arg.*2. Ad 2. reſpondetur conſuetudinem contra bonos mores , & ſacras leges , nulla continuatione in legis obtinere, neque ab ullo Epiſcopo de jure confirmari poſſe.

*Solutio arg.*3. Ad 3. negatur, bona illa, ſeu pecunias per diſtributionem non alienari ab Eccleſia : quia ſubtrahuntur pu-

blicæ

blicę neceſſitati, & ſine conſenſu convertuntur in uſus ſingulorum Capitularium: quod cum in Rep. fit, peculatus actio gravis inſtituitur.

Electiones Capitularium.

Quæſtio quarta de electionibus Capitulorum, eandem accipit reſolutionem, quam ſupra de electione Summi Pontificis indicavimus. Proditor eſt Eccleſiæ omnis votorum nundinator. Spiritui S. facit injuriam, qui per factiones transfert Epiſcopatum in indignum. Privantur jure electionis per ſacros Canones, qui non ſecundum Deum, & leges ſuos eligunt Epiſcopos. Deus vero de manibus eorum requiret oves ſuas per dona, per malas artes lupis traditas. Quæ peccata ſi Capitulares decenter conſiderent, non facile in electionibus leges ſacras, & juramenta excedent. Infelix valde eſt negotiatio, quę alium elevando, authorem ſuū cum infamia æternum deprimit & affligit.

Proditor eſt Eccleſia omnis votorū nundinator.

Idoli fraudes per ele-

Ex his clariſſime patet, quo modo Idolum Status opera Capitularium

per

ctiones in eccleſiam. per ſuperbiam, peccanti gratam licentiam, avaritiam, & illicitas electiones, Eccleſiam Dei fraudulenter impugnat, per latera transfodit, & certiſſimum ei intentat exitium. Fugiant ergo viri generoſi, nobiles, egregii hanc fœdam beſtiam falſam Rationem Status: militent Chriſto D.N. ſtrenue & fideliter, qui nomen *illi*, & eccleſiæ dederunt; non in *dolo* non in humana prudentia ſtat victoria, ſed qui legitime certaverit, æternum coronabitur.

PUNCTUM VII.

De Collatione beneficiorum Eccleſiaſticorum.

De beneficiis. QUia in conferendis eccleſiæ beneficiis, dignitatibus, & officiis Idolum Status ſupra modum prævalet, & quaſi de generali conſuetudine primas tenet, ex inſtituto, & promiſſis obligatum me ſentio, ut ejus artificia, & dolos detegam, & in veritate ſacrarum legum confundam.

Ut

Ut hoc clarius fiat, diſtinguam diverſitatem beneficiorum, ac dignitatum; deinde gradus conferentium beneficia; & tertio perſonas impetrantes, & acceptantes beneficia.

Dignitates Eccleſiaſticæ quales ſint.

Dignitates Eccleſiaſticæ ſunt illæ, quas ſupra in ordine hierarchico Eccleſiæ breviter retulimus, Pontificia, Cardinalatus, Patriarchatus, Primatus, Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, Præpoſitura, Abbatia, Decanatus, & aliæ minores pro neceſſitate Eccleſiæ conſtitutæ dignitates. Beneficia ſunt Canonicatus, perſonatus, Vicariatus, Parochiarum adminiſtratio, Sacriſtarum, Cuſtodum, & aliorum Eccleſiæ miniſteriorum.

Beneficia quæ ſint.

Dignitates, & beneficia quomodo conferantur

Hæ dignitates, & beneficia acquiruntur per Electiones, vel conferuntur à ſuperioribus, etiam à Regibus, Principibus, nobilibus, & aliis ſecularibus jus conferendi, præſentandi, aut Patronatus habentibus, aut ſibi uſurpantibus.

Perſonæ

Et perſonæ impetrantes, & acce-

acce-ptantes benefi-cia qua les. ptantes dignitates, & beneficia, ſunt Cardinales, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Canonici, Religioſi, Capitulares, Clerici, Seculares, Principes, nobiles, ingenui, honeſti, docti, digni, indigni, viri, juvenes, pueri.

De ſingulis videamus quid in illis agat, aut conetur Idolũ Status, ut Eccleſia ab ejus veneno, & inſidiis, eo felicius liberetur, quo illas intentius conſiderat, & cognoſcit.

Et primo quidem quid Idolum Status, per ſuos adminiſtros hæreticos, & Politicos in Pontificiam dignitatem moliatur, aut electionem Clero, Cardinalibus denegando, aut eandem in Seculares transferendo, vel ipſum Summum Pontificem mendaci calumnia in Antichriſtum transformando, & Regibus Primatum eccleſię tribuẽdo; in ſuperioribus punctis breviter oſtendimus: ideoque ad inferiores gradus, in quibus major eſt difficultas, & periculum, tranſitum faciemus. De Patriarcharum, & Prima-

tum

tum dignitate nihil movemus, quia reipſa in Cardinales translata eſt.

Cardinalium dignitati mille modis inſidiatur Idolum Status, cum alios ambitione honoris, & ſpe Pontificiæ dignitatis ad illicita media ſeducit, alios ad hypocriſin incitat, alios per Reges & Principes promovet, alios ad factiones, ſeu conſpirationes informat: maxime vero laborat, electiones Cardinalium activas, & paſſivas arcanis fraudibus vitioſas reddere, ut indigni in numerum Cardinalium aſſumantur, & illi pluralitate votorum minus dignum Summum Pontificem ſuæ factioni faventem eligere poſſint: ad hoc vehementer ſtimulare ſolet Reges ſeculi, ut per Rationem Status, rebus ſuis conſulant, factiones Cardinalium foveant, augeant, & penſionibus in ſuas partes attrahant. Sed omnibus his, & aliis doloſis machinationibus Idoli præcludit aditum, impedit effectum, qui portas inferni

Idolum quomodo impugnet Cardinalium dignitatem.

Cardinalium munimenta.

inferni nõ prævalituras promiſit. chriſtus D. N. defendit ſacrum Senatum ſuum, Spiritus S. Concilia, & Sacri Canones directionem ſanctam præſcribunt, vitia, & dolos graviſſime puniunt: & ſi aliquando Ratio Status ſchiſma, aut alias diſſenſionis flammas excitat, ſumma vigilantia Sacri Senatus in ipſo cinere extinguuntur. Quid in Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Præpoſitorum, Abbatum, & aliorum Eccleſiæ Prælatorum, dignitate Idolum noſtrum moliatur, in eo maxime apparet, quod ubi tales dignitates per Capitularium electiones obtinentur (uti in Germania laudabili conſuetudine receptum eſt) per infinitos dolos ipſas electiones, & confirmationes, vitiare conatur. Ubi vero à Summo Pontifice conferuntur, miris artibus, & fictis laudum commendationibus male informare, & fraudulenter obtinere doceat. Et ubi à regibus, aut aliis ſecularibus præfatę dignitates conferuntur, quod ex in-

Idoli fraudes in electiones Epiſcoporum.

ex integro dominetur Idolum, ut per Rationem Status faciat illas in benemeritos Regum fautores, adulatores etiam indigniſſimos transferre.

Sed has Idoli fraudes glorioſe ſacræ leges evertunt, quando electionum puritatem ſub graviſſimis pœnis præcipiunt. Cum à Summo Pontifice malis artibus impetrantes inhabiles pronunciant; & cum à regibus indultorum rationes, & conditiones ſub gravi onere conſcientiæ requirunt.

Arg. 1. Idoli ad vitiandas dignitates Eccleſiæ. Verum non acquieſcit ſanctis legibus Idolum! quia Ratio Status non admittit legem ſuperiorem, adeoque ex hoc 2. fundamento ſuadet Regibus, ut abſoluti maneant regnorum ſuorum Domini. 3. Summo Pontifici, parum, aut nihil deferant. 4. dignitates eccleſiaſticas, & beneficia libere ſuis conferant. 5. de indultis antiquis nihil ſibi detrahi patiantur. 6. occaſiones tam inſignes ſine propriis impenſis acquirendi fideles mi- *Arg. 2. Arg. 3. Arg. 4. Arg. 5. Arg. 6.*

 niſtros,

niſtros, & amicos non amittant. Neque in vanum laborat hoc peſtilens Idolum, quia videmus reges, & principes, qui ex hac falſa Ratione Status propria authoritate Primatum Eccleſiæ ſibi attribuunt, de religione, quod volunt, ſtatuunt, mutant, transformant; de bonis Eccleſiæ, quod libet uſurpant; quod non arridet, in miniſtros, & amicos diſtribuunt: & utinam hoc ſoli faciant hæretici. Sunt alii, etiam Catholici Reges, & Principes, qui per Rationem Status, ne ſuperiorem, aut ſecundum in ſuo ſtatu, habere videantur, Ordinariis, Epiſcopis nullam, aut valde exiguam juriſdictionem concedunt, de cauſis Eccleſiæ, & Cleri judicare præſumunt, dignitates, & beneficia abſolute conferunt. Sunt alii, qui ex eodem fundamento tam arroganter Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, Abbatias, in ſuis regnis ſine ulla dependentia, reſpectu, aut conſenſu Summi Pontificis per modum remunerationis aut

Regum abuſus in Eccleſia.

Principes uſurpant ſpiritualia.

aut obligationis, in proceres, auliſcos, ſeculares, & heroum pueros diſtribuunt, ut confirmationem ſibi denegari nolint, & ſi hæc poteſtas in dubium vocetur, ab Eccleſia deficere velle videantur. Sunt denique Reges, Principes, & nobiles, qui per Rationem Status jure conferendi beneficia eo uſque abutuntur, ut Catholicæ Eccleſiæ hæreticos diſſolutos, indignoſque obtrudant, illosque armata manu violenter manuteneant, & defendant.

Cautio ad reges in conferendis beneficiis.

Cum ergo Idolum Status Reges, & Principes ſuis arcanis conſiliis tam potenter ſeducat, ut manus ad ſpiritualia extendant, & Dei mandata contemnant; bona Eccleſiæ diripiant, pro velle diſtribuant, beneficia quibuſcunque libere conferant, & ſic ex defenſoribus Eccleſiæ perſecutores, hoſteſque fiant: humillime invito omnes, Reges, & Principes, Chriſtianos, eorumque Conſiliarios, & miniſtros,

quam prætendunt, & exercent poteſtatem conferendi dignitates, & beneficia ad vera principia rectæ Rationis, & juſtitiæ revocent, & à fraudibus Idoli quam diligentiſſime caveant.

Rationes quare ſeculares non debeant uſurpare ſpiritualia.

Ut hoc felicius aſſequantur, conſiderent Reges, & Principes, quod Status Eccleſiaſticus à Deo ſit ſeparatus à ſeculari. 2. quod Spiritus S. Epiſcopos, non Reges, poſuit regere Eccleſiam Dei, 3. quod dignitates Eccleſiaſticæ, & beneficia omni jure dependent à Summo Pontifice. 4. quod leges divinæ, Concilia, Sacri Canones imo ipſæ leges civiles prohibent, ne laici de perſonis, aut rebus Eccleſiæ judicare aut diſponere præſumant. 5. quod dignitates, & beneficia ſint propria Dei, & Eccleſiæ, non regum, & principum. 6. quod qui dignitates, & beneficia indignis conferunt, ſummam injuriam Deo faciunt, Eccleſiam Dei hoſtibus ad ruinam exponunt, oves pretioſo ſangui-

ſanguine Chriſti Domini noſtri redemptas lupis tradunt, & ſe ſuoſque Clientes æternæ damnationis periculis onerant: quod nemo ſalva conſcientia à laico ſacra beneficia accipere poſſit. Conſiderent etiam unde habeant iſtam conferendi beneficia poteſtatem, & invenient utique illam à Summo Pontifice ob benemerita, & inſignem pietatem, quibuſdam regibus per indulta valde limitata eſſe conceſſam. Si autem Reges excedant leges indultorum, dignitates, & beneficia indignis conferant, & ſic Eccleſiam Dei deſtruant, quod tunc omnis ratio indultorum, & privilegiorum ceſſet, & omnis collatio vitioſa, nulla ſit, & tam danti, quam accipienti pernitioſa.

Beneficia nemo à laico debet accipere.

Indultorum origo.

Monendi ergo ſunt omnes, Eccleſiaſtici, & ſeculares, Reges, & Principes, ut in conferendis dignitatibus, & beneficiis principia ſuæ poteſtatis, & finem beneficiorum juxta Sacra Concilia examinent, ne

Cautio ad omnes ſeculares.

hæreditatem Dei, & bona Eccleſiæ in munera, in lenocinia pervertant; ne aliena, & ſacra injuſte uſurpent; ne panem filiorum Dei canibus objiciant. Legant Sacros Canones, audiant Eccleſiam, conſulant confeſſarios Theologos, & quod ſanctum, juſtum, ad Dei majorem gloriam conveniens judicatum fuerit, hoc ſtatuant, hoc tribuant, hoc eligant.

Ne vero Reges, & Principes ab Idolo ſuo ulterius ſeducantur, ad fraudes & argumenta ejus breviter reſpondebo.

Solutio Arg. 1. Idoli. Ad primum quod Ratio Status non admittit legem ſuperiorem. Reſpondeo, hoc axioma eſſe impium, veris Chriſtianis indignum: quia per hoc Dei providentia, juſtitia, lex, ordo rerum, & conſervatio contemnitur, & humana inanis prudentia infinitæ divinæ ſapientiæ præfertur, quo nihil Chriſtiano indignius excogitari poſſet. Secundo, quia non eſt major impietas, imo ſtultitia, quam

quam Rationem ſtatus ſupra Deum, & divinas leges extollere, cum experientia certum faciat, quod Deus regna quibus vult concedit, & transfert, regibus quando vult ſpiritum aufert: & è contra Ratio Status nec Reges, nec regna conſervare poſſit: falſum ergo eſt Idoli axioma, & per conſequens falſa producit fundamenta, quibus regibus abſoluta rerum dominia promittit, ut in ſecundo argumento perſuadere conatur. *Idoli confuſio.*

Ideoque ad hoc 2. argumentum reſpondeo, ut ſupra, ſolum Deum habere juſtum & abſolutum in omnia creata imperium. Reges vero in eſſe, & conſervari à Deo dependere, ad rationes obligari, divinis, & juſtitiæ legibus teneri: hoc nullus Chriſtianus negat. *Solutio arg. 2.*

Ad tertium argumentum, quo docet Reges parum, aut nihil Summo Pontifici, in regnis ſuis deferre, Reſpondetur: *Solutio arg. 3.*

quod hæc doctrina æqualem fundamento ſuo ſpirat impietatem. quia Chriſtus Dominus noſter Summum Pontificem conſtituit Paſtorem omnium oviũ (etiam Regum, & Principum) quem audire debeant. Si ſpernant, à Deo ſpernendi ſint. Idolum vero Status negat Summo Pontifici obedientiam legitimã, ergo ſuo more contra Deum, ejusque leges impietatem docet, & merito fugiendum eſt. *Arg.4.*

Solutio. Ad 4. argumentum reſpondetur, quod quando Reges, & Principes, aut alii ſeculares, dignitates, & beneficia Eccleſiaſtica conferunt, primo gloriam Dei, & Eccleſiæ emolumentum reſpicere. Secundo, conditiones, cauſas, & finem privilegiorum, ſeu indultorum ſibi à Summo Pontifice conceſſorum ſtrictiſſime obſervare, & tertio non niſi ſecundum ſacros Canones digniſſimis perſonis conferre debeant. Quando vero ex mente Idoli beneficia libere, cum abſolu-

Digitized by Google

ſoluto imperio in quoſcunque pro velle diſtribuunt, quod tunc Deo, & Eccleſiæ ad rationes teneantur, & ſalutis æternæ ſubeant pericula.

Ad 5. de indultis reſpondetur, Privilegia, & indulta à Summis Pontificibus ad effectum conſervandi beneficia conceſſa, ſive antiqua ſint, ſive nova, ſemper habere eaſdem cauſas moventes, & finem, ut nimirum tendant, & impendantur ad majorem Dei gloriam, & eccleſiæ incrementum, quæ ſi Seculares obſervent, valent. Si negligant, nulla ſunt. Deinde notandum, quod antiqua privilegia benemeritis regibus data non valeant ſucceſſoribus, niſi æquali aut etjam majori affectu Eccleſiam Dei protegant. Sicut enim de privilegiis gaudere cupiunt, ita etiam Eccleſiæ defenſores, & pii filii eſſe debent. Unde vehementer errãt, qui indulta ſanctis, & piiſſimis Regibus, aut Principibus delata, non alio, quam jure ſucceſſionis ſibi uſurpant, & quaſi vio- *Solutio arg. 5.* *Ratio indultorum.*

lenter continuari volunt, etiamſi ipſi nec hæredes virtutum ſint, nec de Eccleſia bene mereantur, imo illam multis modis defraudent, & impugnent.

Solutio arg. 6. Ad 6. argumentum reſpondetur, etiam hanc doctrinam eſſe impiam, & injuſtam: quia docet reges bona Eccleſiæ in ſua dona convertere, & ex alienis bonis fideles miniſtros acquirere. Cum bona Eccleſiæ ad Dei gloriam, & divina officia, non ad Regum utilitatem, & munificentiam oſtentandam deſtinata ſint.

Ex his ſpero, ſatis aperte intelligitur, quam falſis fundamentis nitatur Idolum Status, cum Reges in ruinam Eccleſiæ inſtruit: & quam ſanctis legibus armata ſit Eccleſia, ut ſeſe ſub piis Regibus contra falſam Rationem Status defendat. Unum addere placet ex Concilio Tridentino, quod mortale peccatum committat, qui minus dignum ad Epiſcopatum nominat, aut promovet; unde colligere

Cautio ad reges ex Concilio Trid.

poſſunt

poſſunt Reges, & Principes, quid ſibi immineat, quando juxta præcepta Idoli indignis, & forte omnino diſcolis dignitates conferunt.

Nunc de perſonis, quæ impetrant, & accipiunt dignitates, & beneficia Eccleſiaſtica, breviter videamus.

Omnibus, & ſingulis, magnis, & parvis, qui ad dignitates & beneficia Eccleſiaſtica aſpirant, præſcribunt Sacra Concilia, & Canones ſtrictiſſimas leges, quas ſub pœna privationis, vel reſtitutionis, vel peccati mortalis, aut etiam excommunicationis, & æternæ damnationis obſervare tenentur. Primo ſtatuunt, ut omnes pure intendant gloriam Dei, ſervire Deo, & eccleſiæ, & augere numerum fidelium. Secundo, ut dignitates nemo ambiat, aut per vitioſas electiones procuret, aut per Principũ commendationes extorqueat, aut per dona, & illicita pacta præveniat. Tertio, ut omnis Epiſc. ad exemplum S. Pauli Apoſto-

De perſonis beneficia impetrantibus.

Finis beneficiorum

Epiſcopus debet vocari. Apoſtoli, ſit ſervus Chriſti, vocatus, & ſegregatus in Euangelium. Quarto, ut omnes Epiſcopi in eccleſiis ſibi commiſſis reſideant, oves ſuas verbo Dei paſcant, & officia debita aliis non committant. Quinto, ut dignitates Eccleſiaſticas nemo à Secularibus accipiat. Sexto, ut beneficia impetrantes juxta Canones juſtam ætatem, decentes qualitates, ante omnia pietatem, modeſtiam vitæ, & doctrinam habeant. Septimo, ut fidem Catholicam profiteantur, ordines ſacros pro Statu ſuſcipiant, & propter beneficia officii obligationibus ſatisfaciant. Octavo, ut omnes ſpecies Simoniæ devitent, nec animo iterum reſignandi beneficia acceptent.

Sunt & aliæ leges, & pia ſtatuta Eccleſiæ, quæ ſi ſerio conſiderarent, qui dignitates, & beneficia quærunt, non tam leviter, & ambitioſe in hæreditatem Chriſti involarent, nec Idoli Status conſilia legibus divinis, & ſacris Conſiliis præferrent.

Ne ve-

Ne vero deinceps hoc Idolum ſacris legibus vim inferat, impetrantium animos occupet, & ſeducat, aperiam breviter ejus artificia, & fraudes, eaſque ad rectæ rationis judicium revocabo.

Primo, docet Idolum per Rationem Status, nihil eſſe tam ſanctum, quod regnandi cauſa non ſit violandum. 2. inſtruit prætendentes ne ullis ſumptibus, donis, promiſſis, aut precibus parcant, ut ad Pontificatum, Cardinalatum, vel Epiſcopatum perveniant. 3. perſuadet de modo acquirendi facilem eſſe diſpenſationem, quando, dignitates actu poſſidentur. 4. docet non eſſe curandum de obligationibus dignitatum, quia per alios adminiſtrari poſſint. 5. dicit dignitates Eccleſiaſticas à regibus ut munera donari, & non niſi à ſtultis recuſari. 6. vult Eccleſiam à majoribus abunde eſſe dotatam, ut nobiles familiæ conſerventur, & alantur; & ideo illos liberum ad dignitates acceſſum

Arg. 1. Idoli pro beneficiis captandis.

Arg. 2.

Arg. 3.

Arg. 4.

Arg. 5.

Arg. 6.

ceſſum habere. Et quia his falſis Rationibus Status Idolum noſtrum deplorandam ſtragem edit in Eccleſia, & plurimos pervertit, ad eaſdem reſpondeo.

Solutio arg. 1. Ad primam dico, hanc Idoli doctrinam ut alias demonſtratum eſt, etiam in republ. ab ipſis Ethnicis non probari, à Chriſtianis ut impiam rejici, ab Eccleſia denominari. *Deinde* errat in principiis Rationis Status. Quia præſupponit in dignitatibus Eccleſiæ regnum, cum illæ ordinatæ ſint, ut Deo, & eccleſiæ ſerviant, non ut dominentur: male ergo docet ſacroſancta violare, ut regnent, qui ſervituti, & divinis officiis deſtinati ſunt.

Solutio arg. 2. Ad 2. reſpondeo, hanc Idoli mercaturã ſuis negotiatoribus eſſe prorſus exitioſam: quia illos ipſo facto, inhabiles, & infames reddit; per ſacras leges à dignitatibus repellit; & *in* conſcientia judicii reos facit. Unde recte infertur, ergo Ratio Status ſibi contraria docet: perdere, non vere acqui-

acquirere dignitates. Cum ſola legitima electio, & vocatio ſecuros Eccleſiæ Prælatos faciat.

Ad 3. reſpondetur. Idolum vehementer errare, quando præſupponit eos, qui per ſuas fraudes ad dignitates perveniunt, illas cum ſecuritate poſſidere, & vitia per poſſeſſionem purgari poſſe: quia ſicut malæfidei poſſeſſores de jure rejiciuntur, ita qui in Chriſti D.N. ovile per vias iniquitatis intrant, fures, & latrones, non Epiſcopi vocantur: neque facile abſolvuntur à peccatis, qui de miſericordia Dei vane præſumunt, vitioſe accepta non reſtituunt, & peccata novis peccatis accumulant: non exaudit Deus peccatores, in malo perſeverantes, non ſalvabit Ratio Status, quos Deus condemnat, & Eccleſia. *Solutio arg. 3.*

Ad 4. reſpondetur, Idolum ſeipſum impietatis arguere, & confundere, cum docet Prælatos Eccleſiæ obligationes ſuas non curare, & *Solutio arg. 4.*

aliis committere: quia hoc ipſo illos ad perjuria inſtruit; jurant enim ſe velle Deo, & Eccleſiæ fideliter ſervire, oves paſcere, pauperes prædicando euangelizare: quod tum omnino perjuri, negligunt, cum Idoli *Status* conſilia ſequuntur; nunquam impune violantur juſta juramenta; nec ſtabit in judicio adminiſtrator pro committente: non excuſabit *Vicarii* diligentia abſentis Epiſcopi, Abbatis, vel Canonici negligentiam.

Solutio arg. 5. Ad 5. reſpondetur dignitates, & beneficia non eſſe munera Regum, ſed hæreditatem Chriſti: quæ ſi non legitime ad Dei gloriam diſtribuatur, graviſſime dantes, & accipientes onerat.

Solutio arg. 6. Ad 6. reſpondetur, falſam eſſe hanc perſuaſionem Idoli, quia bona Eccleſiæ non ſunt patrimonia nobilium: neque ad illum finem à piis majoribus liberaliter dotata eſt Eccleſia, ut nobiles familiæ conſerventur, & alantur, ſed ut ad majorem Dei glo-

riam

riam augeatur numerus & pietas fidelium: quod ſicut omnes fundationes teſtantur, ita nobiles cum aliis de beneficiis Eccleſiæ ſecure gaudebunt, quando ſecundum diplomata, conceſſiones, & obligationes graduum officiis divinis ſatisfacient: quia propter officium datur beneficium.

Beneficia dantur ob officia.

Oſtendi nunc præcipuas leges ſacras, quas dantes, & impetrantes beneficia Eccleſiaſtica obſervare tenentur; patefeci etiam Idoli Status gratas fraudes: quæ via potius ſit ſequenda ad judicium cujuſque remitto, qui ſalutem æternam ſibi propoſitam habet.

PUNCTUM VIII.

De pluralitate beneficiorum Eccleſiaſticorum.

QUæſtio eſt, An liceat plures dignitates aut beneficia ſimul habere? Qui partem affirmantem defendunt, hęc argumenta afferunt. Primo, quod non ſit præceptũ divinum, unicum

Arg. 1. pro pluralitate beneficiorum.

unicum habere beneficium, aut dignitatem in Eccleſia. Secundo, quod
Arg. 2. pluralitas beneficiorum ſolo jure poſitivo prohibita ſit, & ideo à Summo
Arg. 3. Pontifice cōcedi poſſit. Tertio, quod ex generali conſuetudine Eccleſię rari ſint, qui una dignitate, vel beneficio contenti, plura non deſiderent, pro-
Arg. 4. curent, vel actu poſſideant. Quarto, quod neceſſitas eccleſię aliquando requirat, ut potentior plures dignitates acceptet, eccleſiam contra hoſtes defendat, ab injuria paupertatis redi-
Arg. 5. mat, & in integrum reſtituat. Quinto, quod quando dignitates, & beneficia non ſunt ſufficientia ad dignam ſuſtentationem, tunc de neceſſitate plu-
Arg. 6. ra peti, & acceptari poſſint. Sexto quod benemeritis de eccleſia debeantur plura beneficia, ut boni ſpe
Arg. 7. præmii ad virtutes ſtimulentur. Septimo, quod eximie doctis plura beneficia conferri poſſint, imo debeant, ut cum gratitudine labores pro eccleſia compenſentur, & multi ad ſtudia excitentur. Qui-

Quibus autem hæc argumenta ſaniora ad tuendam pluralitatem dignitatum, & beneficiorum deficiunt, illi ad Idolum Status confugiunt, & has rationes proferunt. Prima, quod ſuperior dignitas per inferiores, v. g. Cardinalatus per Epiſcopatus, & Abbatias juvari debeat, ut in ſtatu ſuo cum ſplendore conſervetur. Secunda, quod ſuperiores adminiſtrationem minorum dignitatum dignis perſonis committere, & ſic de damno eccleſiæ cavere poſſint. Tertia, quod per Rationem Status nobilibus debeantur plura beneficia, ut ſecundum dignitatem Status ſui commodius vivant, familias illuſtriores reddant, & in alios liberales eſſe queant.

Ratio 1. Idoli pro pluralitate beneficiorum.

Ratio 2.

Ratio 3.

Pro parte negativa, quod non liceat plures dignitates, vel beneficia habere, ſtat ſancta lex Eccleſiæ, quæ per Concilia, & ſacros Canones ſtatuit, ne quis plures dignitates, vel beneficia accipiat, ne quis duos titu-

Rationes cōtra pluralitatem beneficiorum.

Lex

ſancta prohibet pluralitatem. titulos, aut duas præbendas in diverſis civitatibus habeat; ut qui plura beneficia curam animarum habentia ſuſcipit, ipſo jure primis privandus ſit.

Sententia Concilii Trid. de beneficiis. Equidem Concilium Tridentinum, ut antiqua prætereaam, ſic definit. Nemo quacunque etiam dignitate, gradu, aut præeminentia præfulgens, plures Metropolitanas, aut Cathedrales Eccleſias in titulum, ſive commendam, aut alio quovis nomine: contra ſacrorum Canonum inſtituta, recipere, & ſimul retinere præſumat. Cum valde felix ſit ille cenſendus cui unam Eccleſiam bene, ac fructuoſe, & cum animarum ſibi commiſſarum ſalute regere contigerit: qui autem plures Eccleſias detinent, ſolam ultimam habeant, reliquis priventur. Atque hoc tam ſtricte vult obſervari, ut ne Cardinales quidem excipiat, niſi à Summo Pontifice de neceſſitate congrue illis provideatur.

Hæc

Hæc ſancta lex Eccleſiæ prohibitiva, videtur in eo fundari, quod omnis in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutus, ſive Archiepiſcopus, ſive Epiſcopus, ſive Abbas ſit, juramento obligatur reſidere in eccleſia ſibi commiſſa, & in perſona omnia illa officia fideliter obire, quæ dignitatis ratio requirit. Deinde, quod Dei benignitate ita cuilibet dignitati de reditibus proviſum eſt, ut ſuum Prælatum ſufficienter alere poſſit. Tertio, quod impoſſibile, aut certe difficilimum ſit, unum Paſtorem diverſis gregibus bene præeſſe. Quarto, quod Spiritus S. ſingulis eccleſiis ſingulos Epiſcopos aſſignarit, & de cujuſque manu rationem commiſſarum ovium exigat, mercenariam operam omnino improbet. Quinto, quod omnis dignitas, & beneficium datur, propter officium Deo, & Eccleſiæ perſolvendum, & ideo qui beneficium accipit, obligatur ad officium: qui autem plura beneficia habet, & vix

Fundamenta ſanctæ legis.

unius officii obligationi ſatisfacit in reliquis Deum privat ſuo honore,& animam onerat peccatis. Sexto, quod qui plures dignitates, aut beneficia poſſident, vere in cauſa ſint, ut minor ſit numerus Deo,& eccleſiæ ſervientium, quem tamen augere tenentur. Septimo, quod humana fragilitas vix uni eccleſiæ, vel uni officio ſufficiat; unde qui plures dignitates,& *beneficia* deſiderant, aut ambiunt, quod manifeſtum ſuæ ſuperbiæ & avaritiæ præbeant argumentum. Habemus ergo in quæſt: propoſita legem certam fundatam in Spiritu S. *obligantem* conſcientias, ad hanc tenentur omnes, qui ſacræ militiæ nomen inſcribunt: ut à multis ſervetur, exopto.

Verum in cum in parte affirmante pro multitudine beneficiorum ſolida ſint argumenta, ne contradictio prævaleat, & lex noſtra violentiam patiatur, concilianda eſt partium diverſitas; quod ſperamus, commode fiet, quando argumenta allegata ad ſenſum Eccleſiæ reducentur. Ad

Ad primum argumentum conceſſimus, nullum ad unitatem beneficiorum extare Dei expreſſum præceptum, ſed neque ad pluralitatem id ipſum dari poſſe. Cum autem in lege Eccleſiæ de pluralitate beneficiorum vitanda implicitum ſit Dei mandatum, non facile violandam eſſe legem. *Solutio arg.1.*

Ad 2. argumentum reſpondetur cum debita humilitatis ſubmiſſione, neminem vere Chriſtianum Summo Pontifici poteſtatem uni plures dignitates, vel beneficia conferendi denegare, cum & univerſalis cura Eccleſiæ liberam diſpoſitionem habeat, & neceſſitas aliquando à lege faciat recedere. Sed hic maxime eſſe illis attendendum, qui per falſa narrata Summi Pontificis poteſtate, & largitate, abutuntur: non liberantur à lege, qui male impetrant, neque lex tollitur, quia legislator aliquando ex juſtis cauſis diſpenſat. *Solutio arg.2.*

Ad 3. reſpondetur, malas conſue- *Solutio arg.3.*

tudines non derogare legibus: neque curandum quid fiat, ſed quare, & quid fieri debeat.

Solutio arg. 4. Ad 4. reſpondetur, Judicium neceſſitatis eccleſiarum à Summo Pontifice dependere, ſicut & collatio plurium dignitatum vel beneficiorum in unam perſonam; non tamen per hoc abrogari legem eccleſiæ, ſed per illam vehementer onerari impetrantium conſcientias, cum per non cauſas, ut cauſas legitimas pluralitatem obtinent, & quod ad majorem gloriam Dei, & eccleſiæ augmentum ſanctè promittunt, non ſatis fideliter complent. Non diſputatur quid Summus Pontifex conferre poſſit, ſed quare impetrans plura beneficia habere debeat, ut ſimul juſtus, & fidelis inveniatur. Multi arguunt Cardinales de multitudine dignitatum, qui ſi univerſalis eccleſiæ curæ onus ſentirent, ſuam ambitionem, & avaritiam ad illorũ exemplũ non extenderent; merito gaudent, qui fideliſſime ſerviunt.

Cura univerſalis eccleſiæ excuſat de pluralitate.

Ad 5.

Ad 5. argumentum reſpondetur, hanc ſufficientiam ſuſtentationis non eſſe metiendam ex cujuſque avari cupiditate, ſed ſimpliciter Summo Pontifici aperiendam, & ejus judicio deferendam. *Solutio arg. 5.*

Ad 6. & 7. argumentum reſpondetur, eccleſiam non debere eſſe ingratam, & ideo ſine damno legis in bene meritos, & inſigniter doctos viros plures dignitates, aut beneficia conferre poſſe: qui vero eadem accipiunt, merita ſub lege conſcientię humiliter æſtimare debere. *Solutio arg. 6. & 7.*

Ex hac brevi argumentorum explicatione non difficulter conciliatur diverſitas opinionum: cum affirmativa pluralitatis ſine neceſſitate & juſtitia legem ſacram non prætergrediatur; & lex unitatis conditori ſuo ita diſpenſationem deferat, ut tamen ipſa conſtans in vigore permaneat. Non enim prima opinio eſt contraria ſecundæ ſeu legi, quia non ſimpliciter defendit, aut exigit pluralitatem *Conciliantur opiniones.*

beneficiorum, ſed tantum dicit, Summum Pontificem poſſe uni plura beneficia conferre, quando hoc evidens Eccleſiæ neceſſitas vel utilitas requirit: recedit ergo in caſu neceſſitatis à lege ſua Legislator, non autem abrogat legem.

Supereſt, ut iis, qui pro pluralitate beneficiorum tuenda ad Idolum Status confugiunt, reſpondeamus.

Dicimus autem in genere, quod in Eccleſia Dei omnis Idololatria ſeveriſſime prohibita ſit, & per conſequens Idolum ſtatus nullo modo admittendum.

Solutio 1. rationis Idoli. In ſpecie reſpondetur ad primam rationem Idoli: quod hoc judicium non à ratione ſtatus, ſed à Summi Pontificis, neceſſitatem Eccleſiæ & perſonæ juſte decernentis diſpenſatione dependeat. Non enim datur aut acceptatur dignitas, vel beneficium, ut perſonæ ſtatus conſervetur, ſed ut illa perſona Deo, & Eccleſiæ melius ſervire poſſit: cum finis dignitatis, & bene-

beneficii ſit officium divinum, non conſervatio ſtatus.

Ad 2. reſpondetur, quod ſicut Cardinales, qui ad curam univerſalem Eccleſiæ advigilant, per moderationem Summi Pontificis in caſibus neceſſitatis Epiſcopatus, vel Abbatias licite acceptare poſſunt, ita omnes in Deum graviter peccant, qui dignitates per Rationem Status conjungunt, & eccleſiarum, quarum titulum gerunt, curam in adminiſtratores deponunt. *Solutio rationis 2.*

Ad 3. reſpondetur ut ſupra, beneficia ſimpliciter dari propter officia divina: quando autem multiplicantur, ut Nobiles ſtatum ſuum illuſtrent, tunc à fine eccleſiæ cum gravi peccato receditur. *Solutio rationis 3.*

Qui hanc legem eccleſiæ duriorem exiſtimant, & omnino decentem Rationem Status in pluralitate beneficiorum habendam volunt, invitantur per amorem Chriſti D. N. ut abſtracti à temporalibus conſiderent, *Cautio ad omnes pluralitatem ſectantes.*

primo: Ipſam rationem ſui ſtatus: quis ille ſit, quo fine ſuſceptus, & quid officii requirat, & videbunt ſtatum ſuum in eccleſiâ Dei eſſe ſanctum; ſegregatum à ſeculo, votis ſacris obligatum, Deo & eccleſiæ; qui alio fine non debet ſuſcipi, quam ut quilibet ſecundum gradus dignitatum, & beneficiorum ad majorem Dei gloriam, ſuam & proximorum ſalutem in illo quam exactiſſime operetur. Officia autem ex qualitate ſtatus diverſa ſunt. Summus Pontifex univerſalem curam habet omnium Eccleſiarum. Cardinales columnæ ſunt, quorum conſiliis Eccleſiæ omnes gubernantur. Epiſcopi ſervi Dei ſunt, vocati, & ſegregati in Euangelium ad paſcendas oves. Abbates ut Religioſis præſint. Canonici, ut canonice vivant, & divina perſolvant: parochi ut particularem curam Eccleſiæ ſibi concreditæ gerant. Cum itaque Status Eccleſiaſticus in ſe ipſo ſit ſanctus, pro fine habens gloriam Dei,

Officia ſingulorum.

Dei, & ad officium Deo debitum ſtri-ctiſſime obligans, attendant ſaluti ſuæ, qui ex conſilio Idoli noſtri per falſam rationem ſtatus dignitates, vel beneficia ambiunt, & malis artibus obtinent, ut principes fiant, ut illu-ſtriſſime vivant, & familias ſuas amplificent, non ut ſuſcepti ſtatus ſan-ctitati, fini, & officio ſatisfaciant. Objiciunt ſane ſtatum ſuum per ſe ſan-ctum periculis æternæ perditionis, qui Deo illudentes curam Eccleſiæ, & animarum in gloriam ſtatus convertunt. Conſiderent ſecundo, qui plures dignitates vel beneficia quærunt, quomodo uni ſatisfaciant, quas vires, quæ merita ad plura habeant; quare plura ambiant: invenient utique multi in recto examine, quod ſicut dignitati vel beneficio, quod actu habent, non ex voto ſatis reſpondent, ita ad plures dignitates, vel beneficia requiſitis viribus, & meritis deſtituantur, & per ſolam rationem ſtatus ex vana gloria, & avaritia in ambitio-

Conſideratio 2.

nem pluralitatis transferantur: *de* quo præſentem ſemper quilibet habet judicem, propriam conſcientiam.

Conſideratio 3. Conſiderent tertio, & quidem in ſpecie, qui plures Epiſcopatus, aut Canonicatus expetunt. An Epiſcopus ſit actualiter in ſua Eccleſia ſecundum Apoſtolum Paulum *ſervus* Dei vocatus, & ſegregatus in Euangelium: an prædicando paſcat ſuas oves, an Clerum, & populum rite ad ſalutem æternam dirigat. An Canonicus in Eccleſia ſua reſideat, divinis interſit, horas cantet, aut legat. Et ſi Epiſcopus reflectendo deprehendat, ſe in Epiſcopatu, quem poſſidet, non tam ſervum Dei, quam illuſtriſſimum principem agere, ſecularibus negotiis, venationibus, ludis intendere; vel ſe non legitime vocatum, ſed artificioſe promotum; nec ſegregatum, ſed immerſum ſeculo, vicariis oves ſuas committere, ſine dubio hanc formabit conſequentiam, & feret ſenten-

ſententiam: ergo graviter erro, cum plures Eccleſias deſidero, qui nec uni quidem, ut debeo, præſum: ergo male quæro, unde gravius judicer. Sic Canonicus ſi videat, ſe in una Metropolitana, aut Cathedrali Eccleſia non reſidere, raro divinis intereſſe, & horas perſolvere, facile concludet, quod ſi plura beneficia obtineat, multo minus votis, juramentis, & officiis ſatisfacere poſſit.

Quarto conſideret Epiſcopus ambitioſus quid Deo in judicio reſpondere velit, quando quæret, an oves commiſſas euangelizaverit, & Eccleſiam ſuam diligenter adminiſtrarit? quare cum uni non debite præfuerit, plures Eccleſias ambire & ſecum perdere voluerit? Vere in hoc judicio non ſufficiet allegare Rationem Status, quod Epiſcopus in propriæ Eccleſiæ negotiis gravioribus attenderit, curam ovium vicariis commiſerit, quod alios Epiſcopatus, aut Abbatias expetiverit, ut ſtatus dignitatem me- *Conſideratio* 4.

lius conſervare poſſet. Quia replicabit juſtus Judex, quod graviſſimum Epiſcopi negotium ſit Dei gloria, & ſalus animarum, non mundi vanitas: quod ipſi Epiſcopo non Vicario ſint oves commiſſæ: quod ſi oves vocem paſtoris ſui nunquam audierunt, multo minus noverunt, & per conſequens, neglectæ aberrarunt, paſtor ille teneatur ad rationes, & à judice Deo non agnoſcetur: quod qui pluris æſtimat augmentum ſui ſtatus, ut ſuperbe dominetur, quam Dei gloriam, Eccleſię curam & ſalutem animarum, quam ſuſcepit, non dignus ſit ad unum Epiſcopatum, & à pluribus omnino removendus. Ita plane Canonicus, qui plures habet Canonicatus, & in ſingulis Civitatibus ſecundum ſtatum ſuum vult alere familiam, per ipſam rationem ſtatus, quam per fraudes Idoli ſequitur, ſtatum ſuum indiſcrimen æternæ ſalutis conjicit, & difficulter in judicio reſpondebit. Si Epiſcopi & Canonici prædeceſſores

Oves boni Paſtoris voces debent agnoſcere. Quomodo agnoſcent, quas non audiverunt?

uno

uno Epiſcopatu, vel Canonicatu contenti ſancte, pie, & laudabiliter vixerunt: quare qui nunc in eadem functione, ſtatu & conditione ſunt, non poſſent idem præſtare? Si dicant, Rationem Status nunc aliam eſſe, & pretioſiorem, audiant patienter, non alius, ſed idem eſt Deus, & non mutatur, idem eſt judex juſtus, non tempora, ſed opera dijudicans: idem eſt votum, officium, cura, obligatio præſentis Epiſcopi, & Canonici, quæ fuit aliorum, ante centum, & mille annos: & ſi ab illis per ſuperbiam vitæ, aut avaritiam recedant, non excuſabit Idolum Status, ſed gravius judicium provocabit.

His paucis conſiderationibus poſſunt ambitioſi addere diſpenſationis Pontificiæ cauſas, conditiones, & circumſtantias, ne cum pro Ratione Status, per falſa narrata multas dignitates, & beneficia impetrant, ſtatum æternæ ſalutis dubium, & difficilem reddant. Securior omnino eſt

lex unitatis, quam ambitio plura-
litatis.

PUNCTUM IX.

De Sacerdotio, & Sacrificio Miſſæ.

De Sacerdotio & Miſſa.

QUia Idolum Status in Angelum lucis ſe transformans etiam ipſum ſacerdotium, & ſacrificium Chriſtianorum intentatum non relinquit; & multos Sacerdotes inducit, ut per rationem ſtatus Sacerdotium ſuſcipiant, & per hoc ad magnas dignitates ſibi viam ſternant: multos quoque Reges, & principes Chriſtianos eo cæcitatis transfert, ut aut ſibi primatum Sacerdotii aſſumant, aut illud ex integro ſublatum velint: aut Sacerdotes non venerentur, & ſacrificiis ſacroſanctis ad ſimulandam pietatem interſint: propoſui de dignitate, & officio ſacerdotis, & de ſacrificio Miſſæ, pro inſtituti mei ratione, brevem diſcurſum formare, ut vani ſacerdotes errorem agnoſcant; reges

reges verò & omnes Chriſtiani, præſertim Catholici videant, quantam reverentiam ſacerdotio, & quam ſyncerum cultum ſacrificio Miſſæ debeant.

In hiſtoria ſacra docetur, quod apud eos, qui ſecundum Deum vixerunt in lege naturæ tanta fuerit ſacerdotii dignitas, ut ſoli primogeniti, & illuſtriores in familiis eo fungerentur, ſacerdotes ſimul & reges eſſent. Sicut de Melchiſedech conſtat, qui ſacerdos fuit Altiſſimi, & Rex in Salem. Job caput familiæ ſuæ ſacerdos fuit, quotidie pro filiis ſuis immolans holocauſta, & ſimul Rex omnia in ſuo ſtatu juſtiſſime gubernans: & ſic conſequenter uſque ad Moyſen ſacerdotii dignitas ab omnibus bonis in ſummo honore habita eſt. Quod præter hiſtoriæ veritatem ipſi naturæ humanæ, quaſi congenitum videtur, quæ ſicut occulto inſtinctu Deum eſſe cognoſcit & fatetur, ita ipſi Deo ſacrificia offerre, & ſacrificantes honorare

Sacerdotii dignitas in lege naturæ

norare docuit; hinc ſtatim ab exordio Mundi ſine expreſſa lege conditoris Cain, & Abel certatim Deo ſacrificia obtulerunt; quod eorum poſteri Noe, & Abraham, aliique Patriarchæ, & ſancti uſque ad legem ſcriptam glorioſe continuarunt.

Sacerdotii dignitas apud Gentiles.

Quanta ſacerdotii dignitas fuerit apud Gentiles, qui deſtituti lumine fidei, & gratiæ in errorum tenebris immerſi Deos falſos ſibi finxerunt; hoc ex illorum hiſtoria ita manifeſtum eſt, ut Chriſtianos vehementer confundat, qui veri Dei ſacerdotium deteſtantur, perſequuntur. Plato non ignobilis Gentilis ſapiens cum in peregrinatione didiciſſet Ægyptios nullum in regem eligere, qui non eſſet Sacerdos religione, & ſapientia præcellens, idem pro lege in ſua, quam formavit, republ. ſervandum ſtatuit. Numa Romanorum Rex primus ſummam gloriam in aſſumpto ſacerdotio habuit, & multi Imperatores ſacerdotes eſſe voluerunt. Perſæ

ſolis

ſolis ſacerdotibus de graviſſimis rebus judicium detulerunt. Abyſſini ipſam regiam poteſtatem in manus Summi Sacerdotis conſignarunt, ut quem ille pronunciaret, ad regnum veheretur. Ariſtoteles lumen humani ingenii Sacerdotii dignitatem ita extollit, ut ejus munere rempubl. ſtabiliri, pace frui, & conſervari aſſerat. Ita Cicero, & omnis gentilitas ſummos ſemper honores ſacerdotibus tribuit: de qua re conſulant hiſtorias, qui dubitant.

Quid Deus D.N. de ſacerdotii dignitate ſtatuerit, hoc in lege ſcripta multis præceptis decretum habemus. In primis voluit Deus ſacerdotes ſuos ſpecialiter eligere, à plebe ſegregare, inter populum non numerari, veſte ſancta in gloriam, & decorem indui, ab oneribus liberari, ab omnibus in magna veneratione haberi, & ex totius Iſraelis decimis, & oblationibus largiter ſuſtentari, imo ſeipſum hæreditatem ſacerdotum eſſe velle decla- *Sacerdotii dignitas in lege Moyſis.*

rat.

rat. Cum Rempubl. ſuam inſtitueret infinitæ ſapientiæ Legis lator Deus, Ducibus, & Regibus Iſraelis præcepit, leges à ſacerdotibus accipere, & ab illorum ſententia in dubiis neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram declinare: qui autem ſuperbierit, nolens obedire ſacerdotis imperio, moritur homo ille.

Reges excluduntur à ſacerdotum officiis.

Voluit inſuper tantæ Majeſtatis eſſe ſacerdotium, ut ſi quis extraneus intra velum ſanctuarii accederet, occideretur. Reges etiam à ſacerdotum munere ſeveriſſime juſſit abſtinere. Unde non profuit Sauli excuſatio, quod neceſſitate cõpulſus obtuliſſet ſacrificium, ſed Deum ſenſit ſacerdotii vindicem, qui regnum & vitam illi abſtulit. Ita cum Regis Oziæ cor elevaretur, ut pro gloria majori incenſum adoleret, lepra percuſſus eſt, & regnum filio ceſſit: ſic ob præſumptionem Core, Dathan & Abiron ſpectante univerſo populo à terra abſorpti ſunt: & ne in notiſſimis longior ſim,

ſim, hoc unum generale Spiritus S. pronunciatum omnes ſine diſcrimine obligans ſuperaddo. In tota anima tua time Dominum, & ſacerdotes illius ſanctifica & honorifica. *Audite reges, & populi.*

Ex ſuperioribus licebit inferre, ſi tanta fuit in lege naturæ, & ſcripta ſacerdotii excellentia, ubi Deo tauri, arietes, & volatilia offerebantur, ergo ſine comparatione in infinitum major eſt dignitas Sacerdotii legis gratiæ, in quo Unigenitus Dei filius Chriſtus D.N. æterno Patri in hoſtiam offertur. *Sacerdotii dignitas in lege gratiæ.* Et quia ad dignitatem Sacerdotii Chriſtianorum digne prædicandam nulla ſufficere poteſt eloquentia, ego memor imperfectionis propriæ, Chriſti D.N. ſententiam & SS. Apoſtolorum aliorumq; Patrum doctrinam fideliter proferam. In primis vult S. Paulus ſacerdotem Dei aſſumi ex hominibus, & conſtitui pro hominibus, ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis: ex quo manifeſte colligitur, quod ſacerdos ratione mune-

muneris ſui ſanctitate vitæ debeat excedere communem hominum ſtatum; ideoque ad Corinthios ſcribens dicit: nonne homines eſtis; & ſecundum hominem ambulatis?

Sacerdotes vocantur angeli. Secundo ſacerdotes in ſcriptura ſacra paſſim angeli vocantur, quia ſumma contentione Angelorum ſcientiam, puritatem, & caſtimoniam imitari debent: & quia ſicut *Angeli*, ita ſacerdotes ſunt Legati Dei ad homines pro æterna ſalute inſtruendos deputati.

Sacerdotes vocantur Dii & filii Dei. Tertio Sacerdotes ſæpiſſime in ſacra hiſtoria Dii, & filii Dei dicuntur, ob excellentem dignitatem, qua præ cæteris hominibus ab ipſo Deo donati præfulgent. Chriſtus vero D. N. aperte ſacerdotes Chriſtos ſuos appellat, cum dixit. Nolite tangere Chriſtos meos: neq; hoc titulo contentus fuit, ſed cum Saulus ſacerdotes ſuos proſequeretur, illum ſic ab alto arguit: quid me perſequeris? ſcilicet in ſacerdotibus, quos ego de mundo

Sacerdos eſt Chriſtus D. N.

elegi

elegi in Miniſterium gloriæ & ſalutis hominum: qui illos tangit, & ſpernit, me tangit,& ſpernit; quo nihil clarius & divinitati propinquius inveniri poteſt. Hinc pro certitudine tam divinæ dignitatis, tradidit Chriſtus Dominus noſter ſacerdotibus poteſtatem abſolvendi reges,& omnes homines à peccatis, cum non obſcure, ſed diſerte affirmavit Quorum remiſeritis peccata, remiſſa erunt, & quorum retinueritis, retenta erunt: quæ ſane poteſtas, nec Angelis, nec Archangelis conceſſa eſt, ſed ſolus ſacerdos legitime vocatus, & ordinatus pronunciat ſalutis humanæ ſententiam: ego te abſolvo. quod eſt, ego tibi remitto peccata tua.

Sacerdotum poteſtas à Deo.

Quarto, habent ſoli ſacerdotes à Spiritu S. poteſtatem conſecrandi, & tractandi Corpus & ſanguinem Jesu Chriſti, offerendi, ſumendi, & aliis miniſtrandi: quod omnia humana ſupereminens officium ſacerdotibus à Chriſto D.N. ſerio commendatur,

Sacerdos habet poteſtatē conſecrandi. offerendi.

cum

cum dicit : hoc quotieſcunque feceritis, in mei memoriam facietis: mortem Domini annunciabitis. Et poſtquam Apoſtolos ſuos in ſacerdotes ordinaſſet, ſtatim rogavit æternum patrem, ut illos ſecum uniret, dicens. Pater ſancte, ſerva eos, quos dediſti mihi, ut ſint unum, ſicut & nos, & in nobis unum ſint. Sanctifica illos, ſicut nos ſancti ſumus. Volo Pater, ut ubi ego ſum, & illi ſint mecum, ut videant claritatem meam. Quæ omnia infinitæ dignitatis certiſſimum ſunt argumentum, & ſicut omnem ſcientiam humanam cum incomprehenſibili admiratione tranſcendunt, ita ſola viva fide in illo, qui omnia, quæcunque voluit, fecit in cœlo & in terra, in mari, & in omnibus abyſſis, à Chriſtianis veris percipiuntur.

Sacerdotes vocantur amici, & fratres Chriſti

Quinto, pronunciantur Apoſtoli jam ſacerdotes creati amici Chriſti D.N. quibus omnia, quæ audivit à patre ſuo, nota fecit. Aſſumuntur etjam in fratres DOMINI: ut patet ex eo, quod

quod Mariæ Magdalenæ poſt reſurrectionem mandavit. Vade dic Petro, & fratribus meis. Quid ulterius ad dignitatem ſacerdotum ſuperaddi poſſit, non videt humana fragilitas.

Sacerdotis officiũ. Dignitatem excelſam ſequitur ſacerdotum officium, ſeu functio, quæ in eo maxime conſiſtit, quod Miniſtri Chriſti ſint, & diſpenſatores Myſteriorum Dei. Ut ergo & dignitati, & officio reſpondeant, audiant ſacerdotes Domini verba Concilii Tridentini, quæ ſic habent. Moneant Epiſcopi ſuos Clericos, ut converſatione, ſermone, ſcientia, Dei populo præeant, memores ejus, quod ſcriptum eſt. Sancti eſtote, quia & ego ſanctus ſum: & juxta Apoſtoli vocem nemini dent ullam offenſionem, ut non vituperetur miniſterium eorum: ſed in omnibus exhibeant ſe ſicut Dei miniſtros, ne illud Prophetæ dictum impleatur in eis. Sacerdotes Dei contaminant ſancta, & reprobant legem. Nihil eſt, quod alios magis ad pieta- *Sacerdotes Epiſcopi ſunt ſal terræ.*

tem,

tem, & Dei cultum aſſidue inſtruat, quam eorum vita, & exemplum, *qui* ſe divino miniſterio dedicarunt. cum enim à rebus ſeculi in altiorem ſublati locum conſpiciuntur, in eos, tanquam in ſpeculum, reliqui oculos conjiciunt, & ex iis ſumunt, quod imitentur.

Chriſtus D.N. ſæpius repetit: ego vos (ſacerdotes) elegi *mihi in* gentem ſanctam: vos eſtis lux mundi: vos eſtis ſal terræ. Et S. Petrus. Vos autem genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis, ut virtutes ejus annuncietis, qui vos de tenebris vocavit in admirabile lumen ſuum. S. Paulus monet: quod converſatio ſacerdotum debeat eſſe in cœlis, & nihil immundum inter illos vult nominari.

Ad ſpecialia officii ſacerdotum non deſcendo, neque de vitæ ſanctitate, virtutum perfectione, & multiplici obligatione quidquam ſupra dictis adjicio: quia ſicut à perfectiori-

bus

ibus profunda humilitate ſemper doceri deſidero, ita ad ſolos ab Idolo Status ſeductos ſacerdotes diſcurſum meum converto, atque illos in vinculo fraternæ charitatis ſyncere oro, Conſiderent gradum ſui ſtatus, cujus miniſterium ſuſceperint, quid voverint, quid tam eximia dignitas, & officium requirant. Conſiderent etiam, quid Deo D. N. qui illos in amicos, in fratres aſſumpſit, reſpondere velint, quando in judicio convincentur ingrati, quod divinum ſacerdotium in Idolum Status, damnato auſu commutarint; hoc eſt, quod ſacerdotium non in miniſterium Chriſti, ſed in argumentum ſui ſtatus ambitioſe ſuſceperint. Examinent, dum tempus ſupereſt, conſcientiam, quo fine Epiſcopatum, Canonicatum, aut Sacerdotium acceptarint. An gloriam Dei & animarum ſalutem pure intenderint, & actu prædicando, docendo, miniſtrando promoverint; vel magis principatum, dignitatem, &

Conſideratio ſacerdotis. 1.

Conſideratio 2.

Conſideratio 3.

Z propri-

propriam commoditatem quæſiverint: quia ratio ſtatus à ſtricto Dei judicio non abſolvet: Maledictus ibi pronunciatur homo, qui opus Dei facit negligenter, quid fiet de illo, qui Idolum Status Deo præfert & adorat? nihil tam occultum, quod non revelabitur: neque ullum peccatum gravius punitur à Deo, quam mali ſacerdotis. In hunc ſenſum *dicit D.* Auguſtin. ſicut nihil eſt in hac vita beatius ſacerdotis dignitate, ſi eo modo militetur, quo Imperator noſter Chriſtus jubet, ita nihil eſt apud Deum triſtius, miſerabilius, & damnabilius, ſi perfunctorie & adulatorie res agatur. Adde, ſi ex ſacroſanctis Dei Myſteriis Idolum ſtatus faciat. Qui ergo ex alto non volunt ad æterna ſupplicia præcipitari, deſerant Idoli ſtatus conſilia, & fideliter ſerviant Deo vivo, & vero, in cujus gloriam, & Miniſterium ſancte jurarunt, & electi ſunt.

Sacerdotis peccatum omnium graviſſime punitur.

Non debeo hic præterire, reges princi-

Oratio

principes, & alios fideles Chriſtianos, ſed omnes in Domino humiliter rogo, ut quantum poſſunt, dignitatem ſacerdotii venerentur, & ab injuriis defendant: ne, ſi ſuadente ratione ſtatus ſacerdotes Dei malè perſequantur, terribilem cum Saulo de cœlo vocem audiant: quid me perſequimini! Amici, fratres, electi ſunt mihi ſacerdotes, quidquid illis feceritis, ego retribuam, ego vindicabo. Sane ſicut durum eſt contra hunc ſtimulum infinitæ potentiæ calcitrare, ita ſtultius in humanis nihil occurrit, quam ob inane idolum ſtatus in perſecutione ſacerdotum, & ſacrificii medium ſalutis æternæ ſibi præcludere. *ad reges, & populū.*

Tranſeamus nunc à dignitate ſacerdotum ad ipſum, quod offerunt, ſacrificium.

Quod ſanctiſſimum novi Teſtamenti ſacrificium ab ipſo Chriſto D. N. in ultima Cœna ſit inſtitutum, omnes vere Chriſtiani firmiter credūt: *Sacrificium Miſſa quale.*

definitur autem ab Eccleſia Catholica, quod ſit viva, & perfectiſſima repræſentatio omnium Myſteriorum totius vitæ, paſſionis, & mortis Jeſu Chriſti, qua cum Deo Patre nihil gratius offerri poſſet in ſacrificium perpetuum ab immenſa Dei bonitate ordinata eſt. Finis hujus ſacrificii eſt, ut Deo Opt. Max. ſummus, & diviniſſimus honor, & imperium deferatur. 2. ut ſanctiſſimæ Trinitati pro omnibus beneficiis hominibus conceſſis digniſſimæ gratiarum actiones perſolvantur. 3. ut hoc ſacrificium ſit propitiatio, & ſatisfactio pro peccatis noſtris, & totius mundi. 4. ut per ipſum impetremus à Deo omnia bona, virtutes, gratiam, ſalutem; & liberemur à malis prę teritis, prę ſentibus, & futuris: extendendo illud ex vera charitate, ut eodem modo proſit omnibus, amicis & inimicis, vivis, & fidelibus defunctis. Pro tam excelſo fine quia nulla creatura ſufficere potuit, invenit infinita ſapientia mediũ, ut

Finis ſacrificii Miſſa.

ut in hoc ſacrificio Chriſtus unigenitus Dei filius eſſet ipſum oblatum, & principalis offerens, ſacerdos vero Miniſter, per quem Deus operaretur. Et quia per hoc incruentum ſacrificium Chriſtus Dominus noſter cum omnibus meritis vitæ, paſſionis, & mortis ſuæ Deo Patri offertur, non licet dubitare, quin illud ipſum æterno Patri ſuper omnia ſit gratiſſimum, & quod omnium ſanctorum merita, orationes, laudes in cœlis, aut in terra hoc adæquare non poſſint: hic ſiſto.

Neq; de hæreticorum objectionibus laboro, quia illorum malitię plusquam abunde Eccleſiæ Doctores reſponderunt. Unum tantum horrore magis, quam admiratione dignum videtur: quod Calviniſtæ omnium Gentilium, & infidelium feritatem, & impietatem ſuperant, cum Deo, quem profitentur, nullum ſacrificium deferri volunt: Diabolo autem, quia in humanis nihil ita ſtrenue odit, & perſe-

Calviniſtæ nullum habent ſacrificium.

perſequitur, ſicut Miſſæ ſacrificium, gratum illud perſequendo præſtant officium.

Sacrificium Miſſa ſolis ſacerdotibus commiſſum Hoc ſanctiſſimum ſacrificium (de cujus veritate, merito, & neceſſitate nullus verus Chriſtianus dubitat) commiſſum eſſe ſolis ſacerdotibus, agnoſcunt omnes Chriſti fideles, & aperte declarat forma Sacramenti Ordinis, quæ ſic habet. Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium pro vivis & defunctis. Attendant ergo vani ſacerdotes, qui hoc ſacrificium negligunt; nunquam, aut raro offerunt; & ſi offerunt, augmentum Sta-*Vox Chriſti adnegligentes ſacerdotes.* tus intendunt, ne aliquando audiant juſtum judicem inclamantem: ego te elegi in ſacerdotem ad ſacrificandum mihi hoſtiam laudis; tu Idolo ſtatus te ipſum immolaſti. Tu mihi fidele miniſterium voviſti, juraſti, & idolo ſtatus perjurus ſerviiſti. Ego te conſtitui medium inter me, & populum, ut offerres pro peccatis tuis, & totius mundi, pro vivis, & defunctis, tu vero

exiſti-

exiſtimaſti eſſe contra rationem ſtatus, ſi concredita tibi frequentares ſacrificia:homo cum in honore eſſet, non intellexit. Noluit intelligere, ut bene ageret. Ecce qui nutriebantur in croceis, amplexati ſunt ſtercora. Sacerdos, & Propheta neſciunt præ ebrietate,abſorpti ſunt à vino (à veneno ſtatus) Non addo plura, ſed in Chriſto obteſtor omnes ſacerdotes, quos ratio ſtatus in vanas mundi ambitiones ſeducit,audiant S.Bonaventuram de negligentibus offerre ſacrificium.Cum ſacerdos ex negligentia omittit celebrare, quantum in ipſo eſt, privat SS. Trinitatem laude, & gloria, Angelos lætitia, peccatores venia, juſtos ſubſidio, & gratia; in purgatorio exiſtentes refrigerio;Eccleſiam Chriſti ſpirituali beneficio, & ſeipſum medicina, & remedio contra peccata & infirmitates. Atque ex hoc conſiderent, quantis malis ſe immergant, ut Idolo ſtatus, & ſuis vanitatibus ſatisfaciant.

Eodem prorſus modo humiliter rogo omnes reges, & Chriſtianos, ut ſacroſancti ſacrificii auctorem, finem, meritumque bene conſiderent, & de remedio ſalutis æternæ perrationem ſtatus non faciant ſibi cauſam æternæ perditionis.

PUNCTUM X.

De Religioſis, Monachis.

De religioſis in Eccleſia. HAbet Reſp. Chriſtiana in Eccleſia Catholicorum diverſos officiorum, & dignitatum gradus, ut in præcedentibus dictum eſt. Supereſt Religioſorum inſtitutum: de cujus dignitate, utilitate, & neceſſitate in Republ. legi poſſunt multorum Doctorum, & SS. Patrum ſcripta. Mihi pro intentione præſenti nihil aliud propoſitum eſt, quam Religioſis ſyncere declarare, quomodo Idolum ſtatus ipſorum dignitati & ſaluti inſidiatur, & ordinum ſubverſionem quærit: ut cauſam, & originem melius agnoſcentes, pro ſua ſanctitate & religioſa

gioſa ſapientia collapſa reſtaurent, & futuris mature præveniant.

Omnium Religioſorum inſtitutum eſſe ſanctiſſimum, nullus niſi vanus calumniator negaverit. Religioſi enim voluntarie de mundo exeunt; parentes, amicos, bona relinquunt, paupertatem, caſtitatem, & obedientiam vovent, ut Deo, cujus gloriam unice intendunt, liberius ſervire, laudes, pſalmos, hymnos indeſinenter canere, in lege ejus die ac nocte meditari, orare, & cœleſtia contemplari, pro Eccleſia univerſa, pro regibus & principibus, & pro omni populo, pro vivis, & defunctis fidelibus ſacroſancta ſacrificia ſine intermiſſione offerre poſſint. *Religioſorum inſtituta ſancta.*

Sunt autem Religioſi profeſſione ſua in plures Ordines diſtincti. Alii namque largiores proventus habent, ut Benedictini, qui dum vitæ ſanctitate & inſigni doctrina ſeptentrionem fere totum ad Chriſti D. N. fidem converterent, magnatum liberalitate *Religioſorum diverſi ordines*

ad tantas opes pervenerunt, ut Abbates ipſorum in multis locis in principum dignitatem relati ſint. Hos ſequuntur Bernhardini, Ciſtercienſes, & Præmonſtratenſes. Alii tenuiores habent reditus; ut vix quotidianis neceſſitatibus in Conventibus ſatisfacere poſſint. Ut Dominicani, Auguſtiniani, Carmelitæ, Crucigeri, Carthuſiani, Patres ſociet. Jesu. Alii vero pauperrime vivunt, ſolis eleemoſynis in dies ſuſtentantur, veſtiuntur contextis pilis, & continuæ pœnitentiæ auſteritatem in viliſſimo habitu profitentur. Ut Patres Capuccini, Obſervantes, Minimi, & qui Ducem ſuum, Seraphicum S. Franciſcum ſtrenue imitantur; & alii.

Idoli fraudes in religioſos divites

In tribus his claſſibus, quid Idolum ſtatus moliatur, videamus. In prima ditiorum claſſe hoc agit. Primo movet Parentes, ut de ſtatu provideant filiis, procurando illis acceſſum in ditiſſima quæque Monaſteria. Secundo juvenes inducit, Ordines ditio-

ditiores ingrediantur, ut Abbates, ut Principes fiant. Tertio præbet ingreſſis mille artificia, quibus ad Prælaturas perveniant. Quarto Prælatis factis ſuadet omnino Rationem ſtatus ſervare, cum principibus pro dignitate converſari, habitum principalem aſſumere, aulam egregiam inſtruere, Religioſorum numerum contrahere, & omnia ad ampliorem menſam referre. Quinto docet etiam arcanis modis Abbatias, ſeu principatus in ſuos familiares continuos facere, vel nepotes immenſum ditare, & promovere. Sexto ſubdole nimis perſuadet, regulas ordinis non eſſe attendendas, eo, quod Ratio ſtatus principis & Religioſorum majorem libertatem requirat.

Idoli fraudes in religioſos medio-cres.

In ſecunda claſſe omni conatu laborat Idolum ſtatus, ut quos ſpe divitiarum vix poteſt, ambitione honorum vincat, perſuadendo in mediocritate electa, ſic ſcientiis invigilent, ut per eas ad ſupremas dignitates

avocentur, aut ad Prælaturas ſui ordinis adhibeantur.

Idoli fraudes in religioſos pauperes. In tertia claſſe audet hoc Idolum animos humilium, & pauperum tentare, ut poſt tantam vitæ auſteritatem, & ſanctitatem de meritis, de requie, de libertate cogitent, & ad Epiſcopatus, vel Cardinalatum aſpirent, ne Eccleſiæ Dei, quam poſſunt præſtare inſignem operam, ſuo malo ſubtrahant.

Quod vero Idolum Status, in ſingulis claſſibus multum nimis ſuis fraudibus proficiat, hoc multorum Abbatum diſſoluta vita, religioſorum inſolentia, abnegatio habitus, regularum Ordinis ignorantia, ſeculi frequentatio, fratrum raritas, & nepotum luxus pluſquam ſatis demonſtrant. Hoc doctiorum ſuperbia, & prætenſionum latentes funiculi; hoc pauperum ſecretior ambitio, ita verum faciunt, ut multi, quia ad deſtinatos fines non pertingunt, ordines ſuos deſerant, ad hæreſes, & ſeculi vanita-

vanitates infeliciter abeant. Neque mirum videbitur, quod Idolum ſtatus in perfectiſſimos Eccleſiæ militantis Ordines tam potenter prævalet, cum ipſius D. N. Jeſu Chriſti electos Apoſtolos non erubuerit tentare, & eo per Rationem Status induxerit, ut ſedere ad dextram, & ad ſiniſtram expetiverint, & quis major in regno Dei futurus eſſet, ſollicite diſputarint.

Ut clarius eluceſcat veritas, exemplum proferemus. Videmus hoc noſtro ſeculo multa monaſteria per ſe ab antiquo ditiſſima ære alieno vehementer prægravari, ad paupertatem redigi, vel ad menſas Epiſcopales reduci, vel ab hæreticis occupari, aut in aliorum manus transferri, quæ tamen ut hiſtoriæ docent, ſuperioribus temporibus fuerunt florentiſſima, & tam multos religioſos commode aluerunt, ut aliquando centum, vel ducenti, etiam trecenti in uno monaſterio per diſtinctos choros inceſſan- *Idolum Status quomodo à religioſis colatur.*

Cauſa ruina Religioſorum. ter Deo perennes laudes perſonarint, & quaſi exercitus pauperum ſuſtentarint. Si cauſa tam infelicis mutationis ſine paſſione ſpectetur, non offeretur alia certior, quam quod Abbates pro Ratione ſtatus Illuſtriſſimos agant Principes, religioſi libertatem prætendant, & de regularum ordinis obſervantia, parva, aut nulla ſit cura, vel memoria. Hoc enim habet Ratio ſtatus falſa ſibi eſſentiale, ut verum ſtatum fraudulenter deſtruat.

Objectio hæreticorum. Objiciunt hæretici, quod cum ſummo Chriſtiani orbis ſcandalo in quibuſdam monaſteriis pauci admodum, octo, vel decem Monachi ingentes opes, & proventus conſumant, unde ex majorum fundatione, magna multitudo Deo ſervientium ali poſſit; atque ex hoc abuſu occaſionem præſumunt occupandi ipſa Monaſteria, & in alios, ut loquuntur, pios uſus convertendi.

Solutio objectionis. Ad hanc objectionem non eſt dubi-

dubitandum, quin ſacri Ordines ſufficienter ſciant reſpondere: multa enim in omni ſtatu hominum lento errore, injuria temporum introducta ſunt, quæ non uno impetu emendari poſſunt. Auferant hæretici ſuos abuſos, deſinant perverſe judicare, & aliena rapere, non deerit Eccleſiæ Catholicæ gratia Dei, qua ſi quid humanitus in Monaſteriis erratum, decenter corrigatur, & ad mores priſtinos reformetur.

Dixi breviter, quomodo Idolum Status in omni genere Sacrorum Ordinum primaria cauſa ſit, quare multi per falſas Rationes in ruinam propriam ſeducantur. Huius ſententiæ judicem conſtituo ipſum S. Benedictũ qui ſi Monaſteria ſua viſitet, & aliquãdo pro Abbate Principẽ, pro religioſo, militem, vel nobilem aulicum; pro regulis ordinis Rationem Status, pro pſalmis, & hymnis prophanam muſicam, vel latratum Canum inveniat, quid aliud judicare poterit, quam

S. Benedicti de diſcolis ſententia.

quam ſtatum religioſum mutatum eſſe in ſecularem? ſi ex ſingulis inquirat, quare habitum ordinis depoſuerint, coronas capitis in criſpos verterint, quare in ſeparatis præpoſituris domos ſuas equis, & canibus repleverint, & à regulis, à rotis ſuis diſceſſerint? quid reſpondere poterunt aliud, quam quod Ratio Satus hoc exigat? Eſt ergo idolum ſtatus cauſa diſſolutionis, ruinæ multorum Monaſteriorum & Ordinum.

Ratio Status perdit religioſos.

Quæ vero remedia adhiberi poſſint, ut Deo gloria reſtituatur, Eccleſia à ſcandalo liberetur, religioſi ordines ad primum fervorem reducantur, Monaſteria reſtaurentur, vel amiſſa recuperentur, id nemo melius judicaverit, quam qui ad hoc ſingulariter electi ſunt Abbates, & Prælati.

Remedia ad reformationem.

Si forte meum judicium deſiderent, quomodo Idolo ſtatus reſiſtere poſſint, dicam ſyncere, quod ſentio. Nunquam falſa Ratio Status tutius

vinci-

vincitur,& confunditur,quam quando veræ Rationi Status in ſacris, & ſecularibus rerum directio integre committitur.

In ſpecie docet Spiritus S. abnegare ſecularia deſideria (hoc eſt, Idolum ſtatus) & ſobrie, juſte, ac pie vivere: tum etiam primo quærere regnum Dei. Si Prælati in reformatione Ordinum hunc Doctorem infinitæ ſapientiæ ſequantur, ſeipſos primo in habitu, in vitæ ſanctitate ad Regulas fundatoris ſui componant; religioſos deinde ad diſciplinam, & votorum obſervantiam reducant, refractarios dimittant; & rerum temporalium prudentem adminiſtrationem; frugalioremque uſum religioſe inſtituant, non eſt dubium, quin facilis illis,& ſalutaris futura ſit reformatio. Superabunt in Domino omnes fraudes Idoli, liberabunt Eccleſiam à ſcandalis, ordinibus ſuis antiquum ſplendorem glorioſe reſtituent, & immenſi meriti coronam promerebuntur; hoc imprecor. *Spiritus S. regula.*

De

Religioſorum meritum. De religioſis, qui ſecundum regulas Ordinis vivunt, hoc auſim affirmare, quod ſua pietate, aſſiduis precibus, gemitibus inenarrabilibus, orationibus continuis, contemplationum puritate, & ſacroſanctis ſacrificiis quaſi inter Deum, & homines in medio, & confractione ſtantes, omne malum, ad minus promeritum totalem interitum à Chriſtianis regibus, regnis, & populis avertant, gratiam Dei concilient, & conſervationis cauſa ſint. Quia ſi propter decem juſtos Deus parcit populis, tantæ multitudini continuo fervore ſupplicantium quid denegabit? Beati Reges & populi qui tales ſanctos alunt, venerantur, & defendunt. Miſeri verò, & cæci, qui illos perſequuntur, quorum Angeli vident faciem Dei ſemper.

LIBER

LIBER QUINTUS:

De Bello & Pace.

Punctum I.

Quæ ſit vera cauſa Bellorum?

VT in terminis propoſiti mei arctius permaneam, etiam in hoc libro tantum illas quæſtiones de re militari attingam, in quibus vel Idolum ſtatus, vel exceſſus militares Rempubl. offendunt. Alias omnes inventiones, ſtratagemata, acierum inſtruendarum formas, delectum militum, ducum qualitates, armorum diverſitates, arcium, munitionumq; præſtantiam, & ſimiles conſiderationes illis relinquam: qui vel ab experientia, vel relatione, vel lectione de omnibus belli circumſtantiis, & eventibus pruden-

prudentiſſime ſcripſerunt. Et quia in cauſis belli fingendis, aut aſſumendis reſp. Chriſtiana maxime periclitatur, de vera cauſa bellorum primam quæſtionem inſtitui. Ad cujus faciliorem reſolutionem referam primo aliorum opiniones, deinde meam breviter ſubjungam.

Cauſa belli, peccatum. Communis eſt omnium Chriſtianorum ſententia, imo habemus certitudinem fidei, quod bella juſto judicio Dei in pœnam peccati immittātur. Sic ex Daniele Deus Monarchias exorbitantes, quando peccata erant completa, per alios ferociores reges, & populos delevit. Judæos, eorumq; reges à lege deficientes bellis afflixit. Ita Attilam in ſervum elegit, & flagellum, ut Chriſtianorum malitiam caſtigaret: atque hæc occultis Dei judiciis relinquenda ſunt.

Hæretici religio eſt cauſa belli. Secunda opinio eſt hæreticorum, qui omnes bellorum ſuorum cauſas religioni tribuunt, vel ad religionem reducunt.

Ter-

Tertia opinio eſt Politicorum, & Hiſtoricorum, qui pro diverſitate bellorum diverſas conſtituunt cauſas: & quidem ad bellum offenſivum, ipſum jus naturale allegant. Pro bello auxiliari, obligationem fœderis adducunt. Belli Civilis cauſas plerumq; avaritiæ, impietati, & crudelitati regnantium, vel etiam ſubditorum injuſtæ rebellioni aſcribunt: & ſic conſequenter nullũ bellũ quantumcunq; inſanum, & injuſtum fuerit, in hiſtoriis recenſetur, cui induſtria humana cauſam, aut juſtitiæ titulum non adinvenerit.

Politici diverſas cauſas belli fingunt

Quarta opinio eſt illorum, qui nec bellum, nec belli cauſas admittunt, eo quod legibus Dei, & naturæ contrarium ſit.

Libertini nullũ bellum admittũt.

Poſt aliorum opiniones, ut meâm aperta fronte referam, hanc diſtinctionem præmitto. Si cauſæ bellorum ad Deum referantur, cum Chriſtianis juxta generalem fidei certitudinem ſentio, quod peccata hominũ

Opinio auctoris de bello.

ſint veriſſima cauſa bellorum. Si vero ſecundum homines conſiderentur, quod ratio ſtatus vera ſit, & maxime communis bellorum cauſa. Hoc probo, per inductionem ab exemplis. Quia cum ſuperbus Lucifer in ipſis cœlis, primum bellũ adverſus Greatorem ſuum ſuſciperet, cauſam moventem habuit Rationem ſtatus, vt ſedem ſuam altiſſimo adæquaret, vel præferret: & quia præſumpta illa Ratio ſtatus falſa fuit, cecidit in pugna Draco rufus, & excelſiora tentans ad infimum æternæ perditionis ſtatus damnatus eſt: ſic ſacra habet hiſtoria.

Ratio ſtatus eſt cauſa bellorum.

Lucifer per Rationem ſtatus elatus cecidit.

Quod in humanis primi belli fratrum Cain, & Abel ratio ſtatus vera fuerit cauſa, ex eo patet, quod Cain videns ſacrificium fratris Deo gratũ ne ille in ſtatu ſibi præferretur, & ipſe ſolus dominaretur, Abelem occidit: ideoque profugus, primus Civitatem mundi in falſa ratione ſtatus fundavit.

Abel per rationem ſtatus occiſus

Sic Nembrod, & Ninus primi bellorum

lorum auctores aliam non habuerunt cauſam, quam ut ſoli imperare, & vicinos quoſq; ſubjugare poſſent. Eodem modo Perſarum reges, ut ſtatum ſuum augerent, Aſſyrios bellis deleverunt. Græcorum Alexander Perſas & Aſiaticos ſubjecit. Romani primo vicinos infeſtarunt, deinde totam Italiam occuparunt, tandem in Aſiam, Africam, & magnam Europę partem ſuum tranſtulerunt imperium. Hi vero omnes nullam aliam ad injuſtiſſima bella cauſā allegare potuerunt, quam rationem ſtatus: ut ſuum ſtatum conſervarent, & in immenſum amplificarent, bella ſuſceperunt, aliena invaſerunt: hoc clare ſatis teſtatur Romanus orator, cum dicit. Majores noſtri ſubacta Sicilia didicerunt, quam ſit dulce imperare exteris: hæc enim dulcedo, & inſatiabilis cupido regnandi diſſolvit omnia jura divina, & humana: atque ex hoc fonte omnia bella promanant: ergo concluſio inductionis noſtræ eſt certa, quod Gen-

Gentiles pro ſtatu bella ſuſceperunt.

Gentilium bellorum vera cauſa fuerit Ratio ſtatus.

Iudæi pro ſtatu pugnarunt. Probatur ſecundo, quod etiam apud Judæos Ratio ſtatus cauſas fuerit bellorum: quia hoc aperte teſtantur ipſius Dei promiſſiones, quibus populo ſuo electo fortiſſimas Gentium regiones pollicetur, clariſſime dicens: faciam te in gentem magnam: dabo tibi terram fluentem *lacte*, & multas ſubjiciam tibi gentes & regnabis: elige tibi viros bellatores, & egredere: eſto fortis in bello, ego tradam hoſtes in manus tuas; quæ ſane nihil verius arguunt, quam bella Judæorum ſuſcepta eſſe ad obtinendum, & firmandum ſtatum in terra aliena. Quod ab eventu magis eluceſcit. Cum enim Judæorum Duces feliciter per Dei gratiam pugnando multas gentes deviciſſent, regiones ipſorum ex mandato Dei in Trib. diviſerunt, & ſic cum effectu de cauſis belli, hoc eſt, de ſtatu participarunt. Neque ulla alia ratio in ſacris hiſto-

hiſtoriis perhibetur, quare Judæi Deo imperante Gentes debellarint, quam ut ipſi Judæi ibidem ſolium regni conſtituerent.

Chriſtiani belli cauſas etiam in ratione ſtatus fundant.

Probatur tertio, quod bellorum, quæ inter Chriſtianos geruntur, Ratio ſtatus ſit veriſſima cauſa. Quia omnes reges, & principes, aut Veram, aut Falſam Rationem ſtatus allegant, & alterutram ad bella ſufficere profitentur, imo Politici mundi ſapientes pro pueris, & ſtultis habendos, qui aliam eſſe cauſam bellorum, quam ipſum ſtatum, arbitrantur.

Solutio opinionis hæreticorum.

Neque quidquam valet aut movet opinio ſecunda hæreticorum, qui omnes bellorum cauſas religioni tribuunt. Quia ex ipſorum principiis hoc falſum oſtendo: docent enim conſcientiam, & religionem debere eſſe liberam; ſi libera, ergo bellis non aſtringenda: ſi dicant, ſe bella defenſiva pro religione ſua ſuſcipere. Convincuntur contrariis actibus: quia raro ob religionem, ſæpiſſime pro-

pter ſeditiones hæretici oppugnantur, & in facto, aliena regna, provincias, Epiſcopatus hoſtiliter invadunt. Deinde conſtat ex generali hæreticorum pronunciato: quod nullum ſit juſtius bellum, quam quod contra Papam, & Papiſtas ſuſcipitur: ergo recte infertur, illos vel maxime de bello offenſivo agitare conſilia: quod ſicut negare non poſſunt, ita fateantur oportet, quod conſcientiæ, & religioni vim inferant, & ſibi contrarii libertatem impugnent. Transeamus ad exempla antiqua & nova. Arriani celebres, & potentes in orbe Chriſtiano hæretici continuis bellis offenſivis afflixerunt Catholicos, & in omnes mundi partes imperiũ extenderunt. Si illi cauſam bellorum (ut hiſtoriæ ſonant) faciunt zelum religionis; juſte accuſantur, quod libertatem, quam profitebantur, violenter ſuſtulerint. Melius ergo, & verius declarat ipſe Imperator Julianus bellorum ſuorum in Catholicos cauſam,

Hæretici ſibi contradicunt.

Arrianorum bella, & cauſa.

Iuliani impietas.

cum

cum dicit, omnem principatum, & bona Catholicis adimenda eſſe, ut in Chriſti paupertate ſecuriores vivere poſſint: quo dicto, & facto ſatis aperte oſtendit, ſe non religionem, ſed ſtatum Catholicorum ambiviſſe. Idem fecerunt Arrianorum Epiſcopi. Suaſerunt, & moverunt in Catholicos bella, non ut religionem propagarent, ſed ut illorum Epiſcopatus, & regiones occuparent: quod exinde clarum eſt, quia religionem permiſerunt, ſtatum adimerunt. Noſtro ſeculo Lutherani in Germaniâ, Calviniſtæ in Gallia, Anglia, in Belgio, maximos bellorum motus excitarunt, & tam conſtanter religionem pro cauſa publice aſſumpſerunt, ut vix ſine gravi offenſione aliud ſentire, aut dicere licere voluerint. Si tamen omnia noſtrorum hæreticorum bella, & fœdera vere conſiderentur, religio prætextus, ſeu ſpecimen exterius, ſtatus ambitio vera cauſa fuit. Hoc patet ex

Hæretici fingunt religionem, intendunt regna.

profeſſionefidei hæreticorum, & ab eventu rerum: quia neminem ob religionem turbari, multo minus bello infeſtari volunt. Eventus autem docuit, quod in Germania Lutherani, non Cæſaris religionem, ſed imperium oppugnarint, ac quod noviſſime Correſpondentes, & maxime Triumviri ſub Friderico Palatino totalem everſionem Auguſtiſſimæ Domus Auſtriacæ intenderint, & ſine diſcrimine religionis regna, & provincias invaſerint. Ita in Gallia Hugonottæ regnum tentarunt, in Anglia obtinuerunt, in Belgio excuſſerunt: omnes ambitio regnandi, paucos, aut nullos ad bellum movet religio.

Si quis objiciat, per hanc opinionem, hiſtoriis injuriam fieri, quæ communiter cauſas bellorum ad religionem, & injurias referunt. Huic reſpondetur candide: quod hiſtoricis nihil derogetur, quando ſcribunt, quod partes allegant; de occultis enim

enim non tenentur, quæ ſolus rerum eventus tandem declarat, & prodit. Cum itaque hæretici per bella ſua regna, & ſtatum quærere ab effectu convincantur, fruſtra religionis velamen producunt.

Gentiles, & Politici falſa ratione ſtatu ducuntur, Christiani vera.

Manet ergo conſtans propoſitæ quæſtionis reſolutio, quod vera cauſa bellorum tam apud Gentiles, quam Judæos, & Chriſtianos ſemper fuerit, & adhuc ſit Ratio ſtatus, non tamen omnibus eadem, quia Gentiles, & athei, ſapientes mundi falſa ratione ſtatus ducuntur. Chriſtiani ſolam veram rationem ſtatus in bellis & pace admittere tenentur.

Cautio ad reges de cauſis belli.

Atque hæc differentia diligentiſſime obſervanda eſt: quia Idolum ſtatus omne acumen arcanorum ſuorum in eo maxime impendit, ut reges ſuos, quos ad bellum inſtruit, doceat artificioſe cauſas belli juſtas, pias & neceſſarias invenire, & ad ſpeciem propalare; veras prudenter diſſimulare, occultare. Ratio autem ſtatus vera

in principe ſuo requirit intentionem puram, candorem realem, cauſas ad bella patentes, ad Dei gloriam principaliter directas, ſimpliciter neceſſarias, & ſine dolo juſtiſſimas. Sequetur ergo Princeps Chriſtianus veram rationem ſtatus, & à laqueis Idoli quam diligentiſſime caveat: qui exercitum Pharaonis *projecit* in mare, omnia videt, juſte judicabit.

Punctum II.

Quæ ſint cauſæ juſtæ, & neceſſariæ bellorum?

Arg. 1. *hæreticorum de juſtitia bellorum.* HÆretici belli juſtitiam metiuntur ex propriis affectibus, & ſtatuunt juſtius eſſe bellum, quod contra Papam, & Catholicos, quam quod contra Turcas geritur, eo quod Papa verus Antichriſtus, & Catholici ejus
Arg. 2. ſectatores; Turca vero à Deo in flagellum Chriſtianorum vocatus ſit. Deinde docent verbo, & exemplis, libertatem conſcientiæ, & religionis juſtam

juſtam eſſe cauſam belli: quia conſcientiam, quam Deus libertate donavit, Rex, aut Princeps non poſſit violenter compellere; ſi vim inferat, ſubditis defectionem, & defenſionem eſſe liberam.

Arg. 1. Politicorum de belli juſtitia Politici, Idoli ſtatus miniſtri, ſicut veritatem intentionis ſuæ cautiſſime occultant, ita bellis ſuis publicam juſtitiam affingunt. Et primo dicunt omne bellum defenſivum eſſe juſtum, quod defenſio naturæ congenita ſit. *Arg. 2.* Secundo docent, juſtiſſimas eſſe bellorum cauſas, quæ pro ſalute reipubl. hoc eſt pro conſervatione aut augmento ſtatus ſuſcipiuntur, quia cum ſalus reipubl. ſuprema lex ſit, illa nihil juſtius prætendi poſſit. *Arg. 3.* Tertio volunt libertatem moralem eſſe juſtam cauſam belli: quia libertas, & vita hominis æquiparantur.

Sententia Catholicorum de juſtis cauſis belli Chriſtiani Catholici juſtas cauſas bellorũ eſſe definiunt. Primo cũ Deus ipſe bellum inferri imperat iis, quos ob peccata graviter punire decrevit:

 ſicut

ſicut Joſue ex mandato Dei Chananæos delevit: atque hæc judicia in ſe juſtificata extra controverſiam certa ſunt. 2. Quando Eccleſia Dei vel ab exteris, vel à ſubditis fraude, aut vi armata impugnatur, bonis ſpoliatur, & ad hæreſes impellitur. Tunc enim leges de ſacroſanctis Eccleſiis juſta bella decernunt. 3. Quando reges, aut principes ſupremam poteſtatem habentes injurias, violentias, damna, hoſtilitates, pericula nullo pacis remedio, nullo juris ordine avertere poſſunt, juſte in violatores arma ſuſcipiunt, quia neceſſitate ad defenſionem aut licitam ultionem adiguntur. 4. Quando ab exteris fides, fœdera, legati, ſocii violantur; ab inferioribus aut ſubditis ſeditiones, conjurationes, & inſidiæ componuntur. Reges poſt tentata pacis conſilia juſtas ad arma cauſas habent.

In juſto bello requiritur re. In his tamen omnibus generatim obſervandum eſt principi Chriſtiano, quod non ſufficiat juſtitia cauſæ belli,

belli, ſi recta deſit intentio. Si enim princeps graviſſime offenſus crudelem vindictam, regnum alienum, & ſpolia implacabili animo ita ſibi in bello gerendo proponat, ut nulla conſilia ſatisfactionis admittere velit, per ſiniſtram hanc intentionem cauſæ belli alias juſtiſſimæ, injuſtæ fiunt. Quod uſque adeo verum eſt, ut etiamſi princeps ex imperio Dei bellum gereret, & ultra Dei voluntatem ſuam ambitionem dominandi explere intenderet, hoc bellum reſpectu principis injuſtum dicendum eſſet, quia recta intentio deficeret. Eſt autem recta intentio, ut bellum ex juſtis, & neceſſariis cauſis ſuſceptum, juſtiſſime geratur ad effectum pacis, & ſatisfactionem juſtitiæ. Quomodo vero princeps Chriſtianus de belli juſtitia in conſcientia ſecurus eſſe poſſit, in libro tertio de conſiliis paucis declaravimus. Conſulendi ſunt Theologi, Juris periti, Politici Chriſtiani, fideles miniſtri,

Ma intentio belligerantiu.

Intentio recta quæ ſit.

& amici: quia in proprio judicio facilis eſt error.

Securus etiam erit princeps, ſi poſt conſilia ſententiam Catholicorum, & Eccleſiæ in cauſis belli decernendis fideliter ſequatur. Ne vero argumentis hæreticorum, aut Politicorum moveatur, ad illa breviter reſpondebo.

Solutio arg. 1. hæreticorum. Ad primum argumentum hæreticorum reſpondetur: hæreticos falſũ aſſumere; cum per calumniam dicunt, Papam eſſe Antichriſtum, quia nunquam hoc probarunt, neq; in æternum probabunt. Cum ergo deficiant in cauſa juſtitiæ, non ægre ferent hanc converſionem ſimplicem. Hæretici ſine juſta cauſa Catholicos Turcis pejores, & majores hoſtes declarant, ergo Catholici hæreticos potius quã Turcas juſtiſſime perſequuntur.

Cautio ad reges de hæreticis non fovendis. Hic vellem notarent reges, & principes Catholici, quibus aliquando blandiantur, quos per rationem ſtatus in tabernacula ſua recipiant, cum qui-

quibus matrimonia jungant, fœdera componant, & pro quibus arma ſumant: an non eſt ſerpentem in ſinu alere? juratos hoſtes amicis præferre? & in effectu eſſe hæreticum?

Ad 2. argumentum reſpondetur, falſum eſſe, quod Deus conſcientiam hominis libertate donarit: hoc probant ſeveriſſimæ leges divinæ, & humanæ, quibus homo Chriſtianus ſub pœna æternorum ſuppliciorum in filiali obedientia Eccleſiæ Dei ad unam fidem aſtringitur. Deinde ipſi hæretici negant libertatem arbitrii, neceſſitant voluntatem humanam ad bonum, vel malum, & Deum auctorem peccati faciunt; ergo ſibi contrarii male conſcientiæ libertatem prætendunt, & pejus juſtam cauſam bellorũ faciunt. Tertio, ſi conſcientiæ libertas eſt juſta cauſa defectionis, & belli, nunquam ſeditioſis deerit occaſio rebellandi, nunquam ſecuri erunt reges, nunquam in pace vivet

Solutio arg. 2.

Hæreticis nunquam deeſt cauſa rebellandi.

[illegible] Quoniam ut mature avert-
[illegible] legibus, non
[illegible], multo minus tolerandi
[illegible]

[illegible] Ad [illegible] primum argu-
[illegible] respondetur: Non omne
[illegible] eſſe juſtum, niſi
[illegible] etiam ipſa
[illegible] Rex, aut Prin-
[illegible] in-
[illegible] & juſti-
[illegible] ab alio re-
[illegible] juſtam cau-
[illegible] habet, ſed ad re-
[illegible]. Eodemmodo
[illegible] contra lu-
[illegible] juſtum bellum
[illegible], & defen-
[illegible] cauſas reddant
[illegible] malis regibus o-
[illegible]

[illegible] Ad 2. argum. reſpondetur, Funda-
[illegible] jam ſæpius
[illegible], quod ratio ſtatus
[illegible] ſuprema lex rei-
publ.

publ. ſed quod Chriſtiano Principi ſuper omnia Dei voluntas, mandatum, diſpoſitio, & providentia attendenda, & ſecundum hęc juſtitię leges ſervandæ ſint. Quod ſi ex ratione ſtatus juſtitia bellorum æſtimanda ſit, ſequetur nullum bellum eſſe juſtum, imo latrones, & prædones juſtam fovere cauſam. quia omnes conſervationem, vel augmentum Status ſui allegare poſſent. Sit exemplum in bello offenſivo. Si Rex Chriſtianus non juſte provocatus, ſed vel ambitione ſtimulatus, vel odio ſecreto, & invidia æſtuans, vicino regi bellum inferat; poſſet juſtitiam cauſæ in axiomate Politicorum fundare, quod pro augmento ſtatus ſui alienum regnum invaderet: quo facto ſumma injuſtitia per rationem ſtatus tranſiret in formam juſtitiæ. In bello defenſivo poſſet Rex injuſta detinens ad rationem ſtatus confugere, & ne ille aliena reſtituendo minuatur, defenſionem juſtam prætendere. Similiter ſubditi,

Ratio ſtatus omnia bella facit juſta.

Fraudes Idoli.

quos ipſe Deus voluit obedire ſuperioribus, per rationem ſtatus omne imperium excutere poſſent, allegando conſervationem ſui ſtatus, & libertatis hoc exigere. Ita in bello auxiliari non ſufficerent pacis, & amicitiæ juratæ conditiones, quo minus hoſtibus amici regis ſubſidia dari poſſent; quia ratio ſtatus juſtitiam compenſaret. Quæ omnia cum manifeſte Deo, rectæ rationi, & juſtitiæ contraria ſint, à Chriſtianis inter cauſas belli cenſeri non debent. Qui vero ex Idoli conſiliis bellorum ſuorum juſtitiam metiuntur; pacem fingunt, arma parant; regionem alienam ambiunt, ſub titulo defenſionis hoſtiles invaſiones machinantur, nunquam in ſtatu ſecuri, nunquam in conſcientia quieti erunt: quia divinæ juſtitiæ illudunt, & Idolum ſtatus adorant.

Solutio arg. 3. Ad 3. argumentum reſpondetur, libertatem moralem poſſe eſſe cauſam juſtam belli, ſi ab illis qui eam antiquo jure obtinent, defendatur,

contra

contra externum, qui nullum imperium prætendere poſſit. Si autem ex mente Politicorum de libertate agatur, omnibus populis, & ſubditis aperta eſt porta rebellionis: quia ſi juſte pro vita, & libertate pugnatur, etiam juſte reges deferuntur.

Poſt reſolutionem argumentorum, ne dubius videar, in propoſita quæſtione meam opinionem declaro eſſe conformem Catholicorum ſententię ſupra allegatæ, & magna ad hoc movet ratio: quod cum bellum omnia incommoda humana, & exercitus peccatorum producat, non niſi ex juſtiſſimis cauſis, & inevitabili neceſſitate ſuſcipiendum ſit. *Bella Chriſtianorum debent eſſe juſta, & neceſſaria.*

Quod autem rationem ſtatus à cauſis belli rejecerim cum (ut mihi in faciem objicitur) omnia fere Chriſtianorū bella in ratione ſtatus fundata ſint, hanc cauſam ſuperaddo: quia ratio ſtatus falſa (hanc enim ſemper intelligi volo cum abſolute ponitur) eſt hæreſis, & quidem omnium, *Quare falſa ratio ſtatus*

quæ

ſit injuſta cauſa belli. quæ in orbe ſunt, maxima, & peſtilentiſſima. Et cum nulla hæreſis juſta ſit cauſa belli, ut per arma foveatur, & conſervetur; etiam Ratio ſtatus talis non erit. Quod falſa ratio ſtatus ſit hæreſis probatur: quia docet, & tuetur errores contra fidem Chriſtianam. Eſt vero omnium maxima hæreſis: quia aliæ hæreſes unum, vel alterum articulum fidei impugnare ſolent. Ratio ſtatus in atheiſmo Deum ipſum, & ejus divinam providentiam negat, ſuum Idolum ſupra Deum colendum proponit; religionem & virtutes docet fingere; omnia jura divina, & humana peſſundat; voluntatem hominis per fatum neceſſitat, & per fortunæ impetum omnia regi, ſervari, & diſſolvi defendit: ergo tam peſtiferæ impietatis genitrix nullo jure pro cauſa belli à Chriſtianis aſſumi debet.

Objectio Politicorum. Si quis arcanus Politicus objiciat, reges Chriſtianos non omnes Idoli ſtatus abominationes ſequi, ſed tantum

tum ad ea reſpicere, quæ ſtatus conſervationem, & augmentum concernunt: quæ cum pure Politica ſint, & fidem non tangant, pro juſtis belli cauſis æſtimari poſſe.

Solutio objectionis. Huic Secretario palam reſpondeo. licet de regum Chriſtianorum profeſſione fidei non ſit dubitandum, quod tamen in ipſa politica ſtatus ſui æſtimatione ad reales Idoli abominationes latenti veneno per indirectum ſeducantur. Hoc oſtendo per exemplum. Si Rex Chriſtianus videat regem vicinum potentiorem fieri, exinde metuat, & Idolum ſtatus conſulat, ſane aliud conſilium non referet, quam pacem publice eſſe colendam, ſecretius vero agendum, ut plures illi hoſtes inſurgant, ut auxilia dentur periclitantibus, & vires in diverſa diſtrahantur, ne potentia ad juſtum metum excreſcat. Jam examinemus hoc conſilium, quod Arcaniſta noſter pure politicum vocat. *Idoli fraudes deteguntur* Nunquid oſculum pacis fingere, & in

facto omnia hoſtilia procurare; amicitiam jurare,& inimicis auxiliari, eſt Deum, ejuſque mandata, & Juſtitiæ leges contemnere. Sed talia docet conſilium Idoli , ergo ſub prætextu politico,ne, videlicet, rex vicinus ad metuendam potentiam perveniat, alteri media iniqua ſuggerit,quæ abominationes involvunt. Idem clarius in vivo exemplo demonſtratur. Rex Daniæ videns Auguſtiſſimum Imperatorem Ferdinandum per Dei gratiam dePalatino,aliiſq;conjuratis præclaros triumphos agere,non læſus,nec provocatus Imperatori grave bellum movet, cum regibus Gallo, Anglo,Sueco;cum Tranſilvano,Venetis, & Hollandis fœdus init, provinciales inferioris Saxoniæ Status in ſuas partes trahit, urbes, oppida,arces occupat, & præſidiis munit, nihil hoſtile intentatum relinquit: hortatur inſuper omnes ſuę religionis principes,& civitates ad auxilia,addit minas, niſi conſentiant. Cum vero ad hæc

Rex Daniæ quas cauſas belli prætenderit.

hæc omnia nullam juſtam cauſam haberet, confugit ad idolum ſtatus, ex quo didicit proſperitatem Domus Auſtriacę conjunctis virib. in tempore eſſe reprimendam, & bello ſpecioſum titulum religionis præfigendum: eo, quod hoc modo ſe, ſuosq; confœderatos à metu nimiæ potentiæ Auſtriacorum poſſet liberare, & ſecurius conſervare. Hinc oritur præſens quęſtio, an hoc Idoli conſilium, ſeu ratio ſtatus ſit juſta cauſa belli à Rege Dano ſuſcepti? Ad quam abſolute reſpondetur: quod non. Ratio eſt, quia hoc conſiliũ nullo jure nec divino, nec humano juſtificari poteſt: quod probatur: quia Deus prohibet aliena violenter invadere, innocentes opprimere. Jura graviter vetant, pacem publicam turbare, indicta cauſa vim inferre. Sed conſilium Idoli plane ſtatuit contrarium, ergo nullo jure juſtificari poteſt. Minor probatur, quia Idolum non attendit Deum, aut juſtitiam, ſed ſupremam legem decernit eſſe ratio-

Bellum Regis Daniæ quare vere injuſtũ ſit.

profeſſione fidei hæreticorum, & ab eventu rerum: quia neminem ob religionem turbari, multo minus bello infeſtari volunt. Eventus autem docuit, quod in Germania Lutherani, non Cæſaris religionem, ſed imperium oppugnarint, ac quod noviſſime Correſpondentes, & maxime Triumviri ſub Friderico Palatino totalem everſionem Auguſtiſſimæ Domus Auſtriacæ intenderint, & ſine diſcrimine religionis regna, & provincias invaſerint. Ita in Gallia Hugonottæ regnum tentarunt, in Anglia obtinuerunt, in Belgio excuſſerunt: omnes ambitio regnandi, paucos, aut nullos ad bellum movet religio.

Si quis objiciat, per hanc opinionem, hiſtoriis injuriam fieri, quæ communiter cauſas bellorum ad religionem, & injurias referunt. Huic reſpondetur candide: quod hiſtoricis nihil derogetur, quando ſcribunt, quod partes allegant; de occultis enim

enim non tenentur, quæ ſolus rerum eventus tandem declarat, & prodit. Cum itaque hæretici per bella ſua regna, & ſtatum quærere ab effectu convincantur, fruſtra religionis velamen producunt.

Manet ergo conſtans propoſitæ quæſtionis reſolutio, quod vera cauſa bellorum tam apud Gentiles, quam Judæos, & Chriſtianos ſemper fuerit, & adhuc ſit Ratio ſtatus, non tamen omnibus eadem, quia Gentiles, & athei, ſapientes mundi falſa ratione ſtatus ducuntur. Chriſtiani ſolam veram rationem ſtatus in bellis & pace admittere tenentur.

Gentiles, & Politici falſa ratione ſtatus ducuntur, Chriſtiani vera.

Atque hæc differentia diligentiſſime obſervanda eſt: quia Idolum ſtatus omne acumen arcanorum ſuorum in eo maxime impendit, ut reges ſuos, quos ad bellum inſtruit, doceat artificioſe cauſas belli juſtas, pias & neceſſarias invenire, & ad ſpeciem propalare; veras prudenter diſſimulare, occultare. Ratio autem ſtatus vera

Cautio ad reges de cauſis belli.

in principe ſuo requirit intentionem puram, candorem realem, cauſas ad bella patentes, ad Dei gloriam principaliter directas, ſimpliciter neceſſarias, & ſine dolo juſtiſſimas. Sequetur ergo Princeps Chriſtianus veram rationem ſtatus, & à laqueis Idoli quam diligentiſſime caveat: qui exercitum Pharaonis projecit in mare, omnia videt, juſte judicabit.

PUNCTUM II.

Quæ ſint cauſæ juſtæ, & neceſſaria bellorum?

Arg. 1. hæreticorum de juſtitia bellorum. HÆretici belli juſtitiam metiuntur ex propriis affectibus, & ſtatuunt juſtius eſſe bellum, quod contra Papam, & Catholicos, quam quod contra Turcas geritur, eo quod Papa verus Antichriſtus, & Catholici ejus *Arg. 2.* ſectatores; Turca vero à Deo in flagellum Chriſtianorum vocatus ſit. Deinde docent verbo, & exemplis, libertatem conſcientiæ, & religionis juſtam

juſtam eſſe cauſam belli: quia conſcientiam, quam Deus libertate donavit, Rex, aut Princeps non poſſit violenter compellere; ſi vim inferat, ſubditis defectionem, & defenſionem eſſe liberam.

Politici, Idoli ſtatus miniſtri, ſicut veritatem intentionis ſuæ cautiſſime occultant, ita bellis ſuis publicam juſtitiam affingunt. Et primo dicunt omne bellum defenſivum eſſe juſtum, quod defenſio naturæ congenita ſit. Secundo doceat, juſtiſſimas eſſe bellorum cauſas, quæ pro ſalute reipubl. hoc eſt pro conſervatione aut augmento ſtatus ſuſcipiuntur, quia cum ſalus reipubl. ſuprema lex ſit, illa nihil juſtius prætendi poſſit. Tertio volunt libertatem moralem eſſe juſtam cauſam belli: quia libertas, & vita hominis æquiparantur. *Arg. 1. Politicorum de belli juſtitia* *Arg. 2.* *Arg. 3.*

Chriſtiani Catholici juſtas cauſas bellorũ eſſe definiunt. Primo cũ Deus ipſe bellum inferri imperat iis, quos ob peccata graviter punire decrevit: *Sententia Catholicorum de juſtis cauſis belli*

ſicut Joſue ex mandato Dei Chananæos delevit: atque hæc judicia in ſe juſtificata extra controverſiam certa ſunt. 2. Quando Eccleſia Dei vel ab exteris, vel à ſubditis fraude, aut vi armata impugnatur, bonis ſpoliatur, & ad hæreſes impellitur. Tunc enim leges de ſacroſanctis Eccleſiis juſta bella decernunt. 3. Quando reges, aut principes ſupremam poteſtatem habentes injurias, violentias, damna, hoſtilitates, pericula nullo pacis remedio, nullo juris ordine avertere poſſunt, juſte in violatores arma ſuſcipiunt, quia neceſſitate ad defenſionem aut licitam ultionem adiguntur. 4. Quando ab exteris fides, fœdera, legati, ſocii violantur: ab inferioribus aut ſubditis ſeditiones, conjurationes, & inſidiæ componuntur. Reges poſt tentata pacis conſilia juſtas ad arma cauſas habent.

In juſto bello requiruntur re. In his tamen omnibus generatim obſervandum eſt principi Chriſtiano, quod non ſufficiat juſtitia cauſæ belli,

belli, ſi recta deſit intentio. Si enim princeps graviſſime offenſus crudelem vindictam, regnum alienum, & ſpolia implacabili animo ita ſibi in bello gerendo proponat, ut nulla conſilia ſatisfactionis admittere velit, per ſiniſtram hanc intentionem cauſæ belli alias juſtiſſimæ, injuſtæ fiunt. Quod uſque adeo verum eſt, ut etiamſi princeps ex imperio Dei bellum gereret, & ultra Dei voluntatem ſuam ambitionem dominandi explere intenderet, hoc bellum reſpectu principis injuſtum dicendum eſſet, quia recta intentio deficeret. Eſt autem recta intentio, ut bellum ex juſtis, & neceſſariis cauſis ſuſceptum, juſtiſſime geratur ad effectum pacis, & ſatisfactionem juſtitiæ. Quomodo vero princeps Chriſtianus de belli juſtitia in conſcientia ſecurus eſſe poſſit, in libro tertio de conſiliis paucis declaravimus. Conſulendi ſunt Theologi, Juris periti, Politici Chriſtiani, fideles miniſtri,

Recta intentio belligerantiu.

Intentio recta qua ſit.

& amici: quia in proprio judicio facilis eſt error.

Securus etiam erit princeps, ſi poſt conſilia ſententiam Catholicorum, & Eccleſiæ in cauſis belli decernendis fideliter ſequatur. Ne vero argumentis hæreticorum, aut Politicorum moveatur, ad illa breviter reſpondebo.

Solutio arg. 1. hæreticorum. Ad primum argumentum hæreticorum reſpondetur: hæreticos falſũ aſſumere; cum per calumniam dicunt, Papam eſſe Antichriſtum, quia nunquam hoc probarunt, neq; in æternum probabunt. Cum ergo deficiant in cauſa juſtitiæ, non ægre ferent hanc converſionem ſimplicem. Hæretici ſine juſta cauſa Catholicos Turcis pejores, & majores hoſtes declarant, ergo Catholici hæreticos potius quã Turcas juſtiſſime perſequuntur.

Cautio ad reges de hæreticis non fovendis. Hic vellem notarent reges, & principes Catholici, quibus aliquando blandiantur, quos per rationem ſtatus in tabernacula ſua recipiant, cum qui-

quibus matrimonia jungant, fœdera componant, & pro quibus arma ſumant: an non eſt ſerpentem in ſinu alere? juratos hoſtes amicis præferre? & in effectu eſſe hæreticum?

Ad 2. argumentum reſpondetur, falſum eſſe, quod Deus conſcientiam hominis libertate donarit: hoc probant ſeveriſſimæ leges divinæ, & humanæ, quibus homo Chriſtianus ſub pœna æternorum ſuppliciorum in filiali obedientia Eccleſiæ Dei ad unam fidem aſtringitur. Deinde ipſi hæretici negant libertatem arbitrii, neceſſitant voluntatem humanam ad bonum, vel malum, & Deum auctorem peccati faciunt; ergo ſibi contrarii male conſcientiæ libertatem prætendunt, & pejus juſtam cauſam bellorũ faciunt. Tertio, ſi conſcientiæ libertas eſt juſta cauſa defectionis, & belli, nunquam ſeditioſis deerit occaſio rebellandi, nunquam ſecuri erunt reges, nunquam in pace vivet

Solutio arg. 2.

Hæreticis nunquam deeſt cauſa rebellandi.

reſpubl. Quæ mala ut mature avertantur, ſtandum ſanctis legibus, non admittendi, multo minus tolerandi ſunt hæretici.

Solutio Arg. 1. Politicorum. Ad Politicorum primum argumentum reſpondetur: Non omne bellum defenſivum eſſe juſtum, niſi enim juſtas cauſas habeat, etiam ipſa defenſio injuſta eſt. Ita Rex, aut Princeps, qui aliena violenter rapuit, invaſit, detinuit, fidem violavit, & juſtitiæ ſatisfacere denegavit, ſi ab alio rege hoſtiliter oppugnetur, juſtam cauſam defenſionis non habet, ſed ad reſtitutionem tenetur. Eodemmodo ſubditi rebelles nunquam contra ſuos reges, aut principes juſtum bellum ſuſcipiunt, niſi defectionis, & defenſionis ſuæ juſtiſſimas cauſas reddant. quia lex Dei etiam malis regibus obedire præcipit.

Solutio Arg. 2. Ad 2. argum. reſpondetur, Fundamentum hujus axiomatis jam ſæpius expugnatum eſſe, quod ratio ſtatus non ſimpliciter ſit ſuprema lex reipubl.

publ. ſed quod Chriſtiano Principi ſuper omnia Dei voluntas, mandatum, diſpoſitio, & providentia attendenda, & ſecundum hęc juſtitię leges ſervandæ ſint. Quod ſi ex ratione ſtatus juſtitia bellorum æſtimanda ſit, ſequetur nullum bellum eſſe juſtum, imo latrones, & prædones juſtam fovere cauſam. quia omnes conſervationem, vel augmentum Status ſui allegare poſſent. Sit exemplum in bello offenſivo. Si Rex Chriſtianus non juſte provocatus, ſed vel ambitione ſtimulatus, vel odio ſecreto, & invidia æſtuans, vicino regi bellum inferat; poſſet juſtitiam cauſæ in axiomate Politicorum fundare, quod pro augmento ſtatus ſui alienum regnum invaderet: quo facto ſumma injuſtitia per rationem ſtatus tranſiret in formam juſtitiæ. In bello defenſivo poſſet Rex injuſta detinens ad rationem ſtatus confugere, & ne ille aliena reſtituendo minuatur, defenſionem juſtam prætendere. Similiter ſubditi,

Ratio ſtatus omnia bella facit juſta.

Fraudes Idoli.

quos ipſe Deus voluit obedire ſuperioribus, per rationem ſtatus omne imperium excutere poſſent, allegando conſervationem ſui ſtatus, & libertatis hoc exigere. Ita in bello auxiliari non ſufficerent pacis, & amicitiæ juratæ conditiones, quo minus hoſtibus amici regis ſubſidia dari poſſent; quia ratio ſtatus juſtitiam compenſaret. Quæ omnia cum manifeſte Deo, rectæ rationi, & juſtitiæ contraria ſint, à Chriſtianis inter cauſas belli cenſeri non debent. Qui vero ex Idoli conſiliis bellorum ſuorum juſtitiam metiuntur; pacem fingunt, arma parant; regionem alienam ambiunt, ſub titulo defenſionis hoſtiles invaſiones machinantur, nunquam in ſtatu ſecuri, nunquam in conſcientia quieti erunt: quia divinæ juſtitiæ illudunt, & Idolum ſtatus adorant.

Solutio arg. 3. Ad 3. argumentum reſpondetur, libertatem moralem poſſe eſſe cauſam juſtam belli, ſi ab illis qui eam antiquo jure obtinent, defendatur,

contra

contra externum, qui nullum imperium prætendere poſſit. Si autem ex mente Politicorum de libertate agatur, omnibus populis, & ſubditis aperta eſt porta rebellionis: quia ſi juſte pro vita, & libertate pugnatur, etiam juſte reges deſeruntur.

Poſt reſolutionem argumentorum, ne dubius videar, in propoſita quæſtione meam opinionem declaro eſſe conformem Catholicorum ſententię ſupra allegatæ, & magna ad hoc movet ratio: quod cum bellum omnia incommoda humana, & exercitus peccatorum producat, non niſi ex juſtiſſimis cauſis, & inevitabili neceſſitate ſuſcipiendum ſit.

Bella Chriſtianorum debent eſſe juſta, & neceſſaria.

Quod autem rationem ſtatus à cauſis belli rejecerim cum (ut mihi in faciem objicitur) omnia fere Chriſtianorũ bella in ratione ſtatus fundata ſint, hanc cauſam ſuperaddo: quia ratio ſtatus falſa (hanc enim ſemper intelligi volo cum abſolute ponitur) eſt hæreſis, & quidem omnium,

Quare falſa ratio ſtatus

quæ

ſit in-juſta cauſa belli. quæ in orbe ſunt, maxima, & peſti-lentiſſima. Et cum nulla hæreſis juſta ſit cauſa belli, ut per arma foveatur, & conſervetur; etiam Ratio ſtatus talis non erit. Quod falſa ratio ſtatus ſit hæreſis probatur: quia docet, & tuetur errores contra fidem Chriſtianam. Eſt vero omnium maxima hæreſis: quia aliæ hæreſes unum, *vel alterum* articulum fidei impugnare ſolent. Ratio ſtatus in atheiſmo Deum ipſum, & ejus divinam providentiam negat, ſuum Idolum ſupra Deum colendum proponit; religionem & virtutes docet fingere; omnia jura divina, & humana peſſundat; voluntatem hominis per fatum neceſſitat, & per fortunæ imperium omnia regi, ſervari, & diſſolvi defendit: ergo tam peſtiferæ impietatis genitrix nullo jure pro cauſa belli à Chriſtianis aſſumi debet.

Objectio Politicorum. Si quis arcanus Politicus objiciat, reges Chriſtianos non omnes Idoli ſtatus abominationes ſequi, ſed tantum

tum ad ea reſpicere, quæ ſtatus conſervationem, & augmentum concernunt: quæ cum pure Politica ſint, & fidem non tangant, pro juſtis belli cauſis æſtimari poſſe.

Huic Secretario palam reſpondeo. licet de regum Chriſtianorum profeſſione fidei non ſit dubitandum, quod tamen in ipſa politica ſtatus ſui æſtimatione ad reales Idoli abominationes latenti veneno per indirectum ſeducantur. Hoc oſtendo per exemplum. Si Rex Chriſtianus videat regem vicinum potentiorem fieri, exinde metuat, & Idolum ſtatus conſulat, ſane aliud conſilium non referet, quam pacem publice eſſe colendam, ſecretius vero agendum, ut plures illi hoſtes inſurgant, ut auxilia dentur periclitantibus, & vires in diverſa diſtrahantur, ne potentia ad juſtum metum excreſcat. Jam examinemus hoc conſilium, quod Arcaniſta noſter pure politicum vocat. Nunquid oſculum pacis fingere, & in facto

Solutio objectionis.

Idoli fraudes deteguntur

facto omnia hoſtilia procurare; amicitiam jurare,& inimicis auxiliari, eſt Deum, ejuſque mandata, & Juſtitiæ leges contemnere. Sed talia docet conſilium Idoli, ergo ſub prætextu politico,ne, videlicet, rex vicinus ad metuendam potentiam perveniat, alteri media iniqua ſuggerit,quæ abominationes involvunt. Idem clarius in vivo exemplo demonſtratur. Rex Daniæ videns Auguſtiſſimum Imperatorem Ferdinandum per Dei gratiam de Palatino,aliiſq;conjuratis præclaros triumphos agere, non læſus,nec provocatus Imperatori grave bellum movet, cum regibus Gallo, Anglo,Sueco;cum Tranſilvano, Venetis, & Hollandis fœdus init, provinciales inferioris Saxoniæ Status in ſuas partes trahit, urbes, oppida,arces occupat, & præſidiis munit, nihil hoſtile intentatum relinquit: hortatur inſuper omnes ſuę religionis principes,& civitates ad auxilia,addit minas, niſi conſentiant. Cum vero ad hæc

Rex Daniæ quas cauſas belli prætenderit.

hæc omnia nullam juſtam cauſam haberet, confugit ad idolum ſtatus, ex quo didicit proſperitatem Domus Auſtriacę conjunctis virib. in tempore eſſe reprimendam, & bello ſpecioſum titulum religionis præfigendum: eo, quod hoc modo ſe, ſuoſq; confœderatos à metu nimiæ potentiæ Auſtriacorum poſſet liberare, & ſecurius conſervare. Hinc oritur præſens quęſtio, an hoc Idoli conſilium, ſeu ratio ſtatus ſit juſta cauſa belli à Rege Dano ſuſcepti? Ad quam abſolute reſpondetur: quod non. Ratio eſt, quia hoc conſiliū nullo jure nec divino, nec humano juſtificari poteſt: quod probatur: quia Deus prohibet aliena violenter invadere, innocentes opprimere. Jura graviter vetant, pacem publicam turbare, indicta cauſa vim inferre. Sed conſilium Idoli plane ſtatuit contrarium, ergo nullo jure juſtificari poteſt. Minor probatur, quia Idolum non attendit Deum, aut juſtitiam, ſed ſupremam legem decernit eſſe ratio-

Bellum Regis Daniæ quare vere injuſtū ſit.

rationem ſtatus: ergo Deo, & juſtitiæ contrarium ſtatuit.

Objectio Danica.

Si quis objiciat, Regem Daniæ non rationem ſtatus, ſed religionem cauſam belli facere.

Solutio objectionis.

Reſpondetur hoc quidem ex publicis ſcriptis conſtare, ſed non ſufficere cauſas ad ſpeciem fingere, & diverſas intendere: cum ad *juſtitiam* cauſæ belli recta intentio quam ſtrictiſſime requiratur. Sed eſto, moveat regem Daniæ ad hoc funeſtum bellum religio. Certe ſuſpecta valde eſt iſta religio, quæ regem docet in alieno imperio judicem agere, rebellium cauſam fovere, ſine prævia læſione armata manu aliena occupare, & in perniciem Domus Auſtriacæ cum aliis conſpirare.

Intentio regis Daniæ non eſt recta.

Rectius ſentire videntur, qui Rationem ſtatus Regem Daniæ ad bellum moviſſe contendunt: niſi enim ſibi ſpem aperuiſſet Epiſcopatus Imperii vicinos, Ducatum Braunſuicenſem, & alias arridentes provincias auxiliis confœderato-

Aliud intendere, aliud a-

ratorum acquirendi, & conſequenter majora tentandi, nunquam intuitu Religionis Imperatorem offendiſſet. *gere docet Idolum.*

Ex his exemplis, & rationibus ſatis, ſpero, apparet, quare Ratio ſtatus juſta cauſa belli dici non poſſit.

PUNCTUM III.

De Ducibus Belli.

QUod in corpore humano eſt caput, quod in navi gubernator, hoc in exercitu eſt Dux. Sicut enim à capite, tanquam ſede intellectus, ſingula membra directionem accipiunt, & navis curſus à gubernatoris induſtria dependet, ita exercitus præſtantia Ducis felices effectus conſequuntur. Atque hinc conſtat, quam neceſſarius ſit ad bellum Dux bonus, & Imperator. Ut ergo Princeps Chriſtianus in electione Ducis militaris ſecurior ſit, de ejus virtutibus, & qualitatibus paucis agere neceſſarium exiſtimavi.

In ſummo belli Duce, ſive ille rex, *Ducis belli*

aut

virtu-tes. aut ipſe princeps bellum gerens ſit, ſive à magno rege electus, ante omnia *Pietas in Deum.* requiro veræ Chriſtianæ fidei profeſſionem, pietatem, & puram conſcientiam. Quia per has virtutes aſcendit in fiduciam divini auxilii, ſine quo nihil ſunt humanæ vires, aut exercitus. Per has conciliat animos militum, auget æſtimationem, inducit rectitudinem vitæ, devitat ſcandala, quæ à Duce impio in milites redundare, & iram Dei in vindictam provocare ſolent. Per has virtutes merentur veram confidentiam ſui Regis committentis, excitat ſpem rei bene gerendæ, facilitat populi auxilia, & hoſtibus terrorem injicit.

Objectio Politicorum. Neque movet, quod objiciunt Politici, fidem non facere Ducem, aut milites, ſed experientiam, & fortitu- *Solutio objectionis.* dinem. Quia hæc ſunt fundamenta humanæ prudentiæ ex ſecretis Idoli ſtatus petita, quæ ſi à Chriſtiano principe, ut decet, ſecundum Deum conſiderentur, ſua vanitate corruunt.

Licet

Licet enim fides proprie non faciat ducem, aut militem (quod multo minus impietas præſtabit) efficit tamen bonum, gratum, & confidentem Deo, ſicut impietas & Ducem, & exercitum Deo exoſum reddit. Securior ergo erit conjunctio fortitudinis cum pietate, quam cum atheiſmo Idoli, in quo nemo fortis, niſi impius, & crudelis.

Duci prudentia neceſſaria

Secundo, Duci neceſſaria eſt prudentia: quia illi ſalus, & conſervatio reipubl. committitur, quæ ſummam prudentiam requirunt. Hæc autem Ducis prudentia debet eſſe vera virtus ſecundum Deum, recta ratione gerenda, & omittenda decernens, non levis Politicorum diſſimulatio, aut ad dolum compoſita inanis aſtutia, vel fortunæ commiſſa audax temeritas. A ſolida Ducis prudentia dependent belli felicis eventus: non multum proficit vis armata, ſi prudēti directione deſtituatur: fortitudinem bellicam multi, pauci prudētiā aſſe-

Fructus prudentiæ. aſſequuntur. Dux vere prudens ſuos reddit confidenter intrepidos, hoſtes vel ſola fama conſternit. Prudentia Ducis ſine ſanguine parit victoriam: conſilia hoſtium de longe proſpicit, aſtutias intelligit, & *eludit*, ſtratagemata ſuppeditat, occaſiones obſervat, præmeditatis conſiliis *celeritatem* executionis ſubjungit, *vires* proprias, & hoſtis examinat, de militum valore decernit, cauſas tumultuum prævenit, præfectos legionum & turmarum concordes conſervat: annonæ abundantiam procurat, & omnia ad bellum neceſſaria conſilio diſponit, gubernat, & ad felicem pacis finem dirigit.

Prudentia Ducis eſt innata, & ab experientia. Hæc vere neceſſaria eſt Duci, & optanda virtus, quæ vel à felicitate ingenii, quaſi innata eſt, vel longa experientia, & varietate conſiliorum acquiritur. Gratior quidem ſolet eſſe militibus Dux magnæ experientiæ, qui per ſingulos gradus militiæ ad ſumma pervenit, quam is, quem ſola

excel-

excellens prudentia, nullo evaginato, ut loquuntur, gladio, uno impetu ad imperium evexit. Attamen quando rite attendunt, quam facile ſit illi fortitudinem induere, & experientiæ defectus ſupplere, quem præcellens ad omnia armavit ingenium, & felix prudentia non recedunt à judicio, & malunt cum prudente vincere quam cum experto in fortunæ incertis caſibus periclitari: felix nimium, qui experientiam cum prudentia conjunxit, & talem Chriſtianæ reipubl. opto.

Dux belli debet eſſe juſtus.

Tertio in Duce belli requiritur juſtitia prudenter moderata: quia ſine juſtitia bella in latrocinia tranſmutantur; crudelitate vero, & tyrannide animi militum exaſperantur, & in deſperata conſilia feruntur. Tenebit Dux prudens mediam viam, ne in defectu, aut exceſſu juſtitiæ adminiſtrandæ principem ſuum, aut rempubl. in pericula conjiciat, nec ſe ipſum perdat.

Moderata ju

Sunt (etiam inter Chriſtianos) magni

ſtitia omniũ ſecuriſſima. magni Duces, qui ut Zelatores juſtitiæ magnam famam conſequantur, in eo, quod nunquam erranti pepercerint, vane gloriantur. Habent illi ſpeculum juſtitiæ divinæ, & examen conſcientiæ, in quo cognoſcent, quando propter circumſtantias facti & perſonæ rigor legum ſit mitigandus. Sit exemplum.

Quidam milites ob non ſoluta ſtipendia nudi, famelici, in ſumma neceſſitate per occaſionem ruſticis pauculas carnes, aut panes abſtulerunt. Vocantur accuſati in judicium *militare*, condemnantur ex lege prohibitiva, quæ capitis pœnam imponit. Si Ducibus referatur de facto, circumſtantiis, & de lege, pronunciant pro lege, non attendunt omiſſam ſolutionem ſtipendiorum, nec duram famis neceſſitatem, ſed hoc ſolum volunt *In bello non licet bis peccare* ſufficere, omnia errata in bello eſſe capitalia, non licere bis peccare, juſtitiam ſervandam, nemini parcendum, ne leges fiant eluſoriæ. Tales

Duces

Duces ad judicium Dei, & conſcientiæ remitto: invenient non ſoluta ſtipendia ſanguinis, in cœlum clamare, & datam cauſam ad malum neceſſarium, judicium in auctores provocare. Ita omnino limites juſtitiæ excedere videntur Duces, qui ad evitandos tumultus militibus non permittunt, ullam mentionem ſolutionis facere: & ſi vel minimum de ſtipendiis ſuis inſinuent, pro ſeditioſis jubent miſere ſtrangulari. Sane ſi iſti Duces conſiderarent, quid cum milite pactum ſit, quam grave malum defraudare operarium mercede ſua, & quod ſine comparatione major ſit culpa non ſolventis debitum, quam ex neceſſitate humiliter petentis ſtipendium, non tam faciles eſſent ad decernendos laqueos, neque pro ſuo rigore Rationem ſtatus allegarent. Contigit anno ſalutis 1606. in Belgio caſus memorabilis. Miles Germanus juvenis natura facetus, cum ad excubias dato ſigno vocaretur, ſubridens

Duces tenentur Deo ad rationem

Memorabile exemplum rigoris militaris.

commilitonibus dixit., redeunt ad nos excubiæ, utinam & pecuniæ nuncius veniret. Defert officialis hoc verbum Capitaneo, examinatur à Prætore, & cum pro voce tumultuantis haberetur, apprehenditur miles, torquetur miſere, & capitis damnatur. Miles videns innocentiam non prodeſſe, & mortem inſtare, terribili clamore vocat Capitaneum ſuum, & illi dicit: poſt tres ſeptimanas hac ipſa hora noctis reddes Deo juſto rationem de ſanguine meo, ſed hoc non attento miles duodecima hora noctis ſtrangulatur, & mane ad terrorem exponitur cum titulo ſeditioſi in præcordiis, transfixo. Capitaneus vero ſatis conſternatus elapſo termino in puncto hora 12. noctis exit ad viſitandas excubias, labitur è ponte navali, & ſubmergitur. Uter hic fuerit ſecurior in divino judicio, an Capitaneus, qui ex rigore Ducis ſui condemnavit militem, an vero miles, qui ſententiam mortis excepit, hoc abyſ-

ſalibus

ſalibus Dei D.N judiciis relinquendum exiſtimo.

Sunt alii Duces, qui per rationem ſtatus in defectu juſtitiæ graviter delinquunt: ut enim animos militum ſibi concilient, & ſuæ avaritiæ, vel ambitioni ſatisfaciant, omnes exceſſus militares diſſimulant, ſacrilegia, rapinas, extorſiones, incendia, prædaſque impune indulgent. Atque hi tales valde periculoſi ſunt reipubl. nec que aliud, quam latrocinantium Ducum nomen merentur. *Duces negligentes juſtitiam pernicioſi.*

Qui vero Duces electi in adminiſtranda militari juſtitia Rationem ſtatus non reſpiciunt, crudelitatem devitant; vitiis juſtas pœnas, virtutibus præmia decernunt, immortales laudes conſequuntur, & tanquam Reipubl. conſervatores venerandi ſunt. *Dux prudenter juſtus æterna laude dignus.*

Quarto Ducem liberalem deſidero, non prodigum, multo minus avarum: quia cum præfectis legionum, tribunis, & officialibus majoribus honores, & promotiones condi- *Dux belli liberalis erit.*

gnas, diſtribuit, militibus vero utiles ex hoſte prædas concedit, vix dici poteſt, quam vehementer omnium animos ſibi devinciat, & ad ardua quæque accendat. Si autem Dux nervum belli pecunias ſine termino moderationis vane profundat, aut ſibi turpiter ſtrictius reſervet, unde milites incommoditates patiantur, ſeipſum, & rempubl. mille periculis exponit, & merito boni ducis nomen amittit.

Dux avarus perdit remp.

De temperantia, clementia, aliiſque virtutibus, quæ in Duce belli deſiderantur, & de vitiis, quæ in eodem culpantur, non extendo diſcurſum, quia quæ in libro de virtutibus, & vitiis principis dicta ſunt, optimo jure, cuicunque Duci militiæ accommodari poſſunt.

Dux belli debet habere liberam diſpoſitionem

Reſtat libertas in agendo, & diſponendo, quam Dux quilibet à rege vel republ. accipit: abſolute, cum ſine recurſu ad nova mandata pro re nata de ſumma rei ſtatuit, prælia, obſidiones,

nes, invaſiones decernit: accipit vero limitato modo, quando ſine novo ſummi principis mandato nihil attentare debet. Egregium Ducem, cui ſalus Regni committitur, decet abſoluta libertas, ne occaſiones elabantur. Et periculoſa eſt limitatio libertatis ad nova conſilia, qui Ducis fortunam impedit, auctoritatem minuit, & regis committentis diffidentiam oſtendit.

Dixi breviter de virtutibus in Duce belli requiſitis; poſtularet nunc ordo, ut de ejus officio, & modo gerendi bellum agerem: ſed quia hoc meum inſtitutum excedit, & ab aliis feliciſſime præſtitum eſt, ego tam in rege, aut republ. committente, quam in Duce commiſſo ad bellum nihil majoribus votis deſidero, quam ut à fraudibus Idoli ſtatus caveat, ne ſine neceſſitate in bella cõſentiat, ne bella ex bello nectat, ne cauſas juſtas fingat, alias intendat; ne reges ducibus ſuis, aut duces regibus diffidant: quia ſi aut

Cautio ad duces belli de fraudibus Idoli.

Reges, aut Duces belli ratione ſtatus in conſiliis, & actionibus ducantur, raro aut verius nunquam ad pacem, finem belli, perveniet Reſpubl. Chriſtiana.

PUNCTUM IV.

De militibus.

Militū qualitates. IN militibus Chriſtianis eaſdem, quas in Ducibus virtutes in gradu proportionato requiro. Sint pii, in recta fide conſcientiam puram conſervantes, ut Chriſtiana fortitudine armati in agendo, & patiendo mortis pericula contemnere ſciant. Prudentes, ut in repentinis occaſionibus vices Ducum ſupplere poſſint. Juſti, ut coram ſuperioribus intrepidi compareant, & fiduciam ad magna inveniant. Temperantes, ut à vitiis liberi per virtutes ad altiora promoveantur. Ratio vero quare ſupra communem opinionem has virtutes in militibus deſiderem, eſt hæc potiſſima, quod per militum virtutes regna

Chriſti-

Chriſtianorum conſerventur, per impietatem autem, & vitia ſæpius in extrema pericula conjiciantur. Deinde hoc nemo ſanæ mentis negaverit, quod impius, & vitioſus miles ſibi & reipubl. inutilis ſit; qui vero præclaris virtutibus ad generoſa facinora ducuntur, quod illi & rempubl. illuſtrant, & ſibi ad immortalem gloriam, honores, & dignitates vias aperiunt. Requiro ergo virtutes in militibus, ut ſibi, & reipubl. proſint, inſigniter impius eſt, qui vitia virtutibus præfert. *Quare in militibus virtutes requirantur*

Hoc fundamento progredior ad obligationes, juramenta, leges, & diſciplinam militarem.

Obligationes militum oriuntur ex contractu voluntario, quem cum Ducibus, aut præfectis legionum ineunt, & conſiſtunt maxime in eo, quod quamprimum nomina militum data in libros regis belligerantis relata, & ſtipendia ex pacto aſſignata ſunt, ipſo facto ad obedientiam, *Iuramenta militum.*

diſciplinam, fidelitatem, onera, & quævis pericula mortis teneantur.

Leges militares publicantur omnibus. Ante juramenta militum ne quis ignorantiam prætendere poſſit, in aperto campo obligationes, & leges militares omnibus diſtinctè prælegūtur. Deinde in conſulta Chriſtianorum forma Regi, ſeu principi in manus Ducis belli fidelitatem, obedientiam, & legum obſervantiam ſolemniſſime jurant.

Leges militares ſanctæ. Leges autem militares ſanctę ſunt, & juſtiſſimæ: quia quæ ad Dei gloriam, & cultum, ad Eccleſiæ immunitatem, & defenſionem; ad pietatem, & religionem conferunt, ſtrictiſſime ſervari jubent, virtutibus digna præmia aſſignant, vitiis vero ſeveriſſimas pœnas capitales ſtatuunt: hoc ex ipſis legibus ſatis apertum eſt.

Diſciplina militaris neceſſaria. Diſciplina militaris hoc agit in bello, ut milites vigilantia Ducum ad optimos mores, virtutes, ſcientiam, armorum feliciorem uſum, & laborum tolerantiam certis præceptis conti-

continua exercitatione & conſuetudine inſtituantur. Hanc virtutem Romani tam neceſſariam exiſtimarunt, ut illi triumphos, & conſervationem Reipubl. aſſcriberent. Turcæ in bello diſciplinam militarem diligentiſſime ſervant, & à puritate caſtrorum, à parſimonia vitæ laudantur. Chriſtiani multa de diſciplina remiſerunt, exercitationes ſunt rariores, ordo vitæ in licentiam abiit, manent tamen præcepta diſciplinæ, quæ à multis laudabiliter reaſſumuntur.

Cum itaque obligationes militum ſint maximæ, juramenta ſancta, leges capitales & diſciplina militaris ſumme neceſſaria, non male hæc quæſtio movetur: quare milites Chriſtianorum ſint tam diſſoluti, vitioſi, inſolentes, & inobedientes? *Quare milites Chriſtiani ſint præ aliis vitioſi?*

Si milites audiantur, dicent, quod propter defectum ſolutionis ſtipendiorum egeſtate premantur, ad furta, & rapinas quaſi cõpellantur, & quod *Excuſationes militum.*

Ducũ excuſationes. cauſa exceſſuum Ducibus belli imputanda ſit. Duces vero culpam in reges ſuos rejiciunt, eo quod ſufficientem ſolutionem, & annonam non ſuppeditent, unde diſciplina ſervari non poſſit. *Regum excuſationes.* Reges de mala diſtributione pecuniarum, & de conniventia Ducum conqueruntur.

Sed non ſubſiſtunt hæc militum, Ducum, & Regum effugia ad tam ingens malum, & ſcandalum à republ. Chriſtiana removendum. *Reſponſio ad milites* Quia in facto conſtat, quod milites præter furta multa alia mala committant, ut ſunt ebrietas continua, turpis libido, incendia prohibita, negligentia diſciplinæ, proditiones, & alia vitia, quæ magis ex abundantia, & malitia, quam ex egeſtate prætenſa procedunt, & ideo ad ſtipendiorum defectum referri non poſſunt. *Reſponſio ad Duces.* Eodem modo ab experientia convincuntur multi Duces, quod plurima militum peccata impunita relinquant, quæ à ſolutione ſtipendiorum non dependent,

dent. Reges vero male Ducibus, & miniſtris ſuis hoc ſcandalum imputant, quia ipſi vere in cauſa ſunt, qui non majori prudentia meliores Duces elegerunt. *Reſponſio ad reges.*

Rectius ergo ſine paſſionibus judicant, qui veras cauſas exceſſuum, & inſolentiæ militum Chriſtianorum partim regibus, partim eorum Ducibus tribuunt: quia ſi reges minus idoneos duces eligant, & ultra vires bella ſuſcipiant, unde poſtmodum in onere deficiant, culpa non carent. Si Duces Regibus ſerviant, quos ſciunt non eſſe ſufficientes, ſuſceptis autem officiis non exactiſſime fungantur, in latiſſima culpa ſunt omnium malorum, quæ exinde promanant. *Exceſſus militum ducibus imputandi ſunt, & ducum regibus.*

Hic vellem principes Chriſtianos ſingulariter obſervare, quomodo tumultuum militarium, & graviſſimorum exceſſuum participes fiant, & ſe propriæ ruinæ auctores conſtituant. Deinde quam glorioſe exercitibus Chriſtianis diſciplinam militarem *Cautio ad reges de exceſſibus militũ.*

reſtituere poſſint, ſi bellis Duces egregios, pios, fortes, prudentes, juſtoſque præficiant.

De ſtipendiis militũ. Poſt virtutes militum, & ſeveras leges, conſequens eſt, ut de ipſorum ſtipendiis breviter agamus. Promittuntur à Regibus, & Ducibus belli, militibus certa ſtipendia, ut qui domos, & propria relinquunt, decenter alantur ab iis, quibus fideliter ſerviunt. Hæc ſtipendia ex pactis jure debentur militibus, juſte accipiuntur, juſtiſſime exiguntur, & peſſime denegantur; quia pro vita & ſanguine pretium, & merces conſtituta ſunt. Et quoniam tam à Regibus, & belli Ducibus in defectu ſolutionis, quam à militibus in modo exigendi ſtipendia graviſſime peccatur, ab utriſque autem reſp. Chriſtiana periculoſe offenditur. Referam fideliter, quæ in hoc genere à prudentioribus notari ſolẽt.

Belli incommodis Deus Primo ſapienter obſervant, quod Deus Opt. Max. infinita ſua providentia ita de bellis ſtatuerit, ut ſine ſangui-

ſanguine, ingenti labore, periculis, & ſine immenſis ſumptibus geri non poſſint, quo facilius homines ab illis deterreret, & in conſiliis pacis contineret. Secundo, dicunt ab experientia, quod ex protracta, denegata aut defraudata ſolutione ſtipendiorum maximi tumultus, & deſperata militum conſilia oriantur, quæ ſine duplici ſumptu in ſummo reipubl. periculo vix ſopiri poſſit. Tertio, notant reges bella gerentes tunc maxime in perſolvendis ſtipendiis deficere, quando per Rationē ſtatus inſatiabili ambitione in bella ſeducuntur, quæ virium ſuarum modū multis paſſibus excedunt, vel quādo diſtributionem ſtipendiorum non ſatis fidis miniſtris committunt, vel ſolutionem in tempora protrahunt, ut effugiant. Quarto accuſant in Ducibus belli, quod pecunias regias aliquando male profundant, vel avare retineant, vel ſine æquitate diſtribuant. 2. Quod cum præfectis Legionum & ad ſepara-

deterret homines.

Ex protracta ſolutione ſtipendiorum oriuntur tumultus

Reges ante bellum vires examinare debent.

Duces avari defraudant milites

Hoc artibus utuntur. ſeparatim paciſcantur, ne militibus, ad obtinenda ſtipendia patrocinentur. 3. quod rigore juſtitiæ milites ita terreant, ut promerita ſtipendia nec petere, nec nominare auſint. 4. quod poſt dimiſſionem & rationes ſubductas violenter milites cogant, talem portionem ſolutionis acceptare, qualem duces offerunt? 5. quod defunctorum viduis, & orphanis parum, aut nihil exolutum velint. 6. quod pacta conventa cum militibus non decenter compleant. 7. quod præfectis legionum, tribunis, Capitaneis, Commiſſariis, ſcribis permittant, ut mille artibus milites impune defraudent.

Milites curioſe obſervant ſua damna. Talia putant ſapientiores caute ſatis obſervari à militibus, & propter perſpectas fraudes, inſidias, mercaturas (ut vocant) ſui ſanguinis, violentiam paratam, injuriam deſtinatã ad tumultus, & defectiones excitari.

Militũ error in De militum vero exceſſibus in exigendis ſtipendiis ſic judicant, quod

quod etiamſi ſibi debita juſte requirant, hoc tamen convenienti tempore, & modo facere teneantur. Si tempore pugnæ arma ſeponant, ſolutionem urgeant, quod infidelitatis, & proditionis inſimulari poſſint. 2. quod alimenta beneficio regum ſibi ſubminiſtrata in compenſationem ſtipendiorum admittere debeant. 3. quod milites Chriſtiani inexcuſabiles ſint, qui ſine graviſſima neceſſitate tumultuantur, & ſtipendia ſua ſaluti publicæ præferunt. *exigendus ſtipendiis*

His erroribus Regum, Ducum, & militum præſens erit remedium, ſi utrinq; pacta ſine dolo ſerventur: ſicut juſtum eſt, ut miles ſtipendio ſuo contentus ſit, ita injuſtiſſimum eſt, ſi mercede ſanguinis ſui à Ducibus & ſuperioribus doloſe privetur. *Remedia errorum tam militum quam Ducũ.*

De præſtantia, & delectu militum varium eſt judicium. Antiqui Aſiaticos milites contemnunt, quia molliores ſint, & impares ad belli moleſtias. Africanos parum æſtimant, quod

æſtu

æſtu ſolis ad otium ſtimulentur, & ſanguinis paucitate laborent. Europæos fere omnes laudant, & maxime ſeptentrionales, quos cœli aſperitas induratos reddit. Turcæ ſuos milites omnibus aliis præferunt. Chriſtiani paſſionibus ducuntur, cum quælibet natio de valore ſuorum militum ita ſuperbe glorietur, ut alios præ ſe contemnat. Qui vero longo rerum uſu ſapientiores ſunt, conſtanter judicant, illos milites eſſe optimos, & præſtantiſſimos, qui à juventute in armis exercitati, moleſtiis, & continuis periculis aſſueti, habitum, & ſcientiam veræ militiæ acquiſiverunt. Rationem reddunt, quod nec cœlum, nec natio, ſed continua exercitatio militem faciat: nemo enim illam artem exercere veretur, quam ſe bene didiciſſe confidit. Neque Romani hoſtes ſuos devicerunt, quia Romani erant; ſed quia Duces, & milites exercitatiſſimos habebant. Hoc loco vellem cōſiderarent ſuperbæ nationes, alias temere

Experti milites optimi.

Nationes non faciunt milites, ſed experta virtus.

mere vituperantes, quantam ſuæ gloriæ injuriam inferant, cum ab iis quos vilipendunt, turpiter cæduntur; nam ipſo facto ſe illis eſſe viliores produnt, à quibus ſuperantur. Qui hoſtem ferit, miles eſt.

Cautio ad ſuperbos.

In delectu militũ omnes fere conſentiunt, quod internus, & ſubditus præferendus ſit externo, & auxiliari. 2. quod juvenes, robuſti, veloces, liberi, & minus vitioſi eligendi ſint. 3. quod voluntarii coactis præſtent. 4. quod diverſitas religionis periculoſa ſit, & devitanda. 5. quod nobiles, & generoſi potius, quam plebei, opifices, vel agricolæ aſſumendi ſint; quia hos pauperies aut abjectior animus deprimit, illos gloria ad fortia quæque accendit.

Delectus militum.

Hoc inſuper in delectu militum Chriſtianorum obſervandum, quod nemo invitus ad bellum trahi debeat, niſi quando extrema neceſſitas reipubl. id requireret: quia tunc viritim omnes apti ad arma exire & pugnare tenen-

Nemo invitus ad bellum trahendus, niſi neceſſitas cogat.

tenentur, imo ipſi religioſi arma induere poſſunt.

Et quia milites Chriſtiani voluntarie ad bella veniunt, de fine, quem intendrre debeant, ut feliciter militent, pauca ſubjungere volui, quia ab omni gradu in electione finis vehementiſſime peccatur. Aliquando enim ipſi Duces augmentum ſtatus ſui, vanam gloriam & divitias ſibi pro fine ſtatuunt. Præfecti legionum, tribuni, Capitanei plerunque in avaritia explenda finem ſuæ intentionis collocant. Nobiles profitentur, ſe ideo arma ſuſcipere, ut majorum veſtigiis inſiſtentes honores acquirant. Plebei fere omnes in bello otium quærunt. Multi privatam vindictam ſibi proponunt. Alii, libertatem diſſolutæ vitæ ſectantur. Et non deſunt, qui prædas, latrocinia, & furta intendant: omnes autem ſuæ intentionis judicem habent conſcientiam, & ex illa ſuum errorem facile dignoſcunt.

Qualis debeat eſſe finis militum.

Ut er-

Ut ergo Chriſtianus miles cujuſcunque gradus finem armorum certum, & ſalutarem eligat, hoc requiro, ut in juſto bello principaliter gloriam Dei ſibi proponat, ſecundario per fidele obſequium, & generoſa facinora promotiones, honores, dignitates, & divitias in menſura Chriſtianæ conſcientiæ intendat: quia ſic honores cum ſalute conjunget, & ſine hac intentione utrumque amittet: qui malũ finem proponit, de perditione metet. *Finis militis Chriſtiani.*

PUNCTUM V.

De Duellis.

PRæſentio non ſine bello mihi hoc duellum fore; quia magni aulici, & milites, ac utriſque blandientes Politici duellum omnino licitum volunt, ego illicitum eſſe defendo. Ut ergo hoc bellum in pacem veritatis reſolvatur, arma rationis utriuſque partis in apertum campum producam, & juſti judicis ſententiam interpellabo.

Auli-corum arg.1. pro duellu. Aulicorum, & militum rationes ſunt. Prima, quia duellum ſuſcipitur pro defenſione vitæ, & honoris: hæc autem defenſio omni jure licita eſt, *Arg.2.* ergo & duellum. Secunda, quia ſuſcipitur ad arcendam, aut vindicandam injuriam, vel ad tuenda bona: quæ cum licite fiant, etiam ipſum duellum *Arg.3.* licitum eſſe debet. Tertia ratio, quia ſi duellum non eſſet licitum, viri illuſtres, & nobiles provocati cum perpetua infamia cogerentur omnem injuriam pati, & debitam exiſtimatio- *Arg.4.* nem negligere. Quarta, quia bellum eſt licitum, ergo & duellum.

Ratio 1. quare duella ſint illicita. Rationes vero eorum, qui duella illicita eſſe defendunt, ſunt, hę. Prima: quia duella ab Eccleſia prohibentur, illa autem exercentes, & reges permittentes, amici conſulentes, & aſtantes ſpectatores excommunicantur: ergo vere illicita ſunt, quæ tam gravi- *Ratio 2.* bus pœnis condemnantur. Secunda: quia duella ſunt contra jus divinum, quod privato non concedit vindicare injuri-

injurias, aut occidere. Tertia, quia ſub graviſſimis pœnis de jure civili ab Imperatoribus, & Chriſtianis Regibus defenduntur. Quarta: quia duella offendunt pacem publicam, & illis permiſſis nunquam vacaret cædibus reſpubl. Quinta, quia ſi duella eſſent licita, ceſſaret forma juſtitiæ in Republ. cum quilibet ſibi jus diceret, injurias inferret, vel vindicaret.

Ratio 3.

Ratio 4.

Ratio 5.

Hæ ſunt præcipuæ rationes partium, de quibus, ut judex certius decernat, neceſſarium videtur diſtincte explicare, quale ſit duellum, quod hic controvertitur.

Quid ſit duellum.

Eſt ergo hoc loco duellum ſingulare certamen duorum ex pacto, in quo eſt perſona provocans, 2. perſona provocati, 3. utriuſque partis ſecundi, 4. electi à partibus patrini, ſeu defenſores, 5. ſpectatores pugnæ. Cauſa vero duelli communiter eſt accepta injuria, ejuſque vindicta privata, & intentio partium pro defenſione honoris adverſarium occidere.

Intentio duellantium.

Perſo-

Perſona provocans eſt, quæ offert duellum, ne vir nobilis acceptam injuriam non vindicans infamia notetur, quæ illi morte gravior eſſet. Provocatus eſt, qui vitam & honorem defendit, ne inter nobiles, & milites exiſtimatione cadat. Secundi vocantur, qui æquales numero, & armis parati veniunt, ut vel ipſi decertent, vel deficientis partis vices ſubeant. Patrini ſunt electi à partibus judices, qui de æqualitate armorum, loci, & temporis decernunt, & quando ſatisfactum honori, pugnam interrumpunt, parteſque conciliant. Spectatores ſunt, qui malo deſiderio videndi pugnantium valorem, & finem ad duella veniunt.

Ex his perſonis formale conſtat duellum, de quo hic agitur, an licitum ſit? ſupereſt, ut audiamus judicem.

Deus judicat duellũ eſſe illicitum. Æquiſſimus Judex eſt Deus D.N. qui privatam vindictam nemini concedit, qui iraſcentem fratri ſuo reum facit judicio: qui inimicos docet diligere:

gere: qui gladio ferientem gladio vult perire: qui malum in bono docet vincere, & nemini malum pro malo reddere: ergo certiſſima conſequentia infertur, quod Deo judice duellum Aulicorum ſit illicitum. Secundus Judex eſt Eccleſia Dei, quæ duella illicita pronunciat. Et tertius eſt, ipſum Jus Civile, quod graviſſimas pœnas duellis ſtatuit, ergo in omni judicio duellum illicitum eſſe declaratur: quia divinis & humanis juſtitiæ legibus contrarium eſt. Hoc probatur inductione: quia provocans alium ad duellum vindictam privatam aſſumit, ſe & proximum ſine cauſa publica vitæ periculo exponit, contemnit leges, & ſe ipſum judicem conſtituit. Provocatus per rationem ſtatus præfert ſuum honorem Deo, & juſtitiæ. Secundi gravius delinquunt, quam ipſi auctores duelli, eo quod non offenſi in mutuas cædes conſpirent. Patrini judicium acceptant in actione omni jure prohibita: & ſpe-

Eccleſia damnat duella.

Ius civile prohibet duella.

Inductione declaratur, quare duella ſint illicita.

ctatores in mala conſentiunt, cum cædes, & pugnas non impediunt:ergo omnes duella exercentes, juvantes, & ſpectantes divinis, & humanis legibus adverſantur, & per conſequens ipſa duella illicita ſunt.

Hac ſententia armati reſpondemus ad rationes aulicorum.

Solutio arg. 1. Aulicorum. Ad primam dicimus, defenſionem non eſſe licitam, quando quis per intervallum ad duellum provocatur, & per viam juris vitam, & honorem ſalvare poteſt: defenſio enim debet eſſe neceſſitatis, non voluntatis. Deinde ex parte provocantis duellum non ſuſcipitur pro defenſione vitæ, ſed animo offendendi, ergo ſecundum ipſos Aulico-Politicos illicitum eſt.

Solutio arg. 2. Ad 2. reſpondemus, nunquam vindictam privatam eſſe licitam; multo minus illam, quæ in duello ex pacto proponitur. Secundo non licere injurias arcere per duellum, niſi præſens malitia provocantis, & periculũ vitæ

vitę neceſſitatem inducat:tertio illicitum eſſe duellũ, quod pro tuendis bonis ſuſcipitur, quando violentia invaſoris alia via repelli, & res conſervari poſſunt.

Ad 3. negamus viros nobiles infamia notari, aut injuriis exponi, ſi duella recuſent: quia hoc faciendo potius eximie laudandi ſunt, eo quod Deo, & juſtitiæ legibus obediant, à quibus vera honoris, & infamiæ exiſtimatio dependet. Quod autem aulici, vel milites de ſtatu honoris ſui proprium ſibi fingunt, & tribuunt judicium, in quo offerentes duella laudantur, recuſantes infames habentur, dicimus omnino falſum, erroneum, & infame eſſe judicium. *Solutio arg 3.*

Ad 4. reſpondetur, ſicut nõ omne bellum, ſed ſolũ juſtum, & neceſſariũ licitum eſt, ita etiam duellũ ſine publica cauſa, & inevitabili neceſſitate ex pacto ſuſceptum illicitum eſſe. *Solutio arg. 4.*

Supereſt nunc referre caſus, in quibus duellum licitum eſſe poſſit. Et

Duelli quando ſit licitum. primo communis eſt Theologorum, & Juris peritorum opinio, quod duellum neceſſarium ad ſalvandam vitam ab actuali invaſione inſidiatoris ſit licitum: quia melius eſt, vitam ab actuali invaſione inſidiatoris cum mortis periculo defendere, quam certæ, & injuſtæ occiſioni ſine defenſione locum dare. Secundo licitum pronunciatur duellum, quando princeps juſtum gerens bellum, ut ſtatum ſuum, & rempubl. minori periculo conſervet, hoſti duellum offert, & ſic bellum in duellum convertit: quia tunc ſalus publica ſufficiens cauſa ad periculum mortis ſubeundum eſſe videtur. *Bellum in duellum licet convertere* Tertio, quando miles provocat, aut provocatur, ut pro honore exercitus in duello decertet, tunc ob publicam cauſam duellum conceditur, ut bellum alacrius promoveatur, hoſtes deterreantur, & alii milites animentur.

Qui vult videri Ad hos tres caſus invito omnes vanos mundi aulicos, & milites, qui in du-

in duellis ſolis gloriam ſuæ fortitu- *fortitu.*
dinis conſtituunt, ut quando hoſtis *ante exerci-*
præſens mortem intentat, tunc viros *tum pu*
ſe exhibeant: quando ſalus publica *gnat.*
periclitatur, tunc in aciem præ aliis procedant. Sic enim veræ virtutis, & fortitudinis gloriam promerebuntur, & illam, quam prætendunt ex denegato duello infamiam glorioſe effugient, cum in facie duorum exercituum pro cauſa publica pugnare non recuſant.

PUNCTUM VI.

De pace, ejuſq; ſpeciebus.

TAm eſt excellens bonum in Republ. pax, ut propter illam ſummum in rebus humanis malum, bellum ſuſcipiatur. Unde finis belli pax *Pacis*
cenſetur. Tam eſt neceſſaria, ut ſine *neceſſi-*
illa nulla reſp. nullum regnum, aut *tas, &*
ſocietas diu ſubſiſtere poſſit. Tam eſt *com-*
utilis, honeſta, & dulcis pacis memo- *moda.*
ria, ut ab omni hominum genere nihil ardentioribus votis exoptetur,

nihil majoribus ſtudiis acquiratur, & nihil in altiori pretio habeatur. Hoc ita verum omnes ſentimus, & experimur, ut ad ſolum nomen pacis animi noſtri in gaudia ſummi boni transferantur. Hoc etiam ipſa infinita Dei bonitas abundanter confirmavit, quando nobis pro teſtamento pacem reliquit. Ut ergo tanto bono in Republ. Chriſtiana ſecurius fruamur, propoſui breviter indicare, quæ pacem conciliare, & conſervare; impedire & ſubvertere ſoleant.

Pax teſtamentum Chriſti D.N.

Pacis variæ ſpecies.

Quod ut clarius ſuccedat, pacis ſpecies varias referam, & de ſingulis quantum ad inſtitutum conveniens erit, diſcurrendo agam. Et primo eſt quædam pax interna, & ſpiritualis ſoli menti inhærens; quædam vero externa corporis, & fortunæ bona reſpiciens. Deinde eſt pax publica, alia privata. Tertio eſt alia vera, alia falſa. Quarto eſt pax cuiq; regno, aut Reipubl. propria, & intrinſeca; alia cum exteris compoſita. Quinto eſt pax juſta,

juſta, & honeſta; eſt aliqua iniqua, & turpis. Eſt etiam ſexto alia pax temporalis, & mundana; alia cœleſtis, & æterna.

Pax interna eſt illa tranquillitas mentis, quam homo Chriſtianus acquirit, ſuam voluntatem in proſperis, & adverſis ita divinæ diſpoſitioni conformando, ut ſe neglecto de omnibus æquali facie Deo ſuo gratias agat: hanc pacem obtinet, cum in recta fide, & conſcientia pura ſervat mandata Dei, juſte, pie, & ſobrie vivit, in patientia animam poſſidet, neminem offendit, inimicos diligit, omnium ſaluti conſulit, & omnia ſua ad Dei gloriam dirigit. De hac pace ſpirituali ſcio Politicos mundanos nullam mentionem admittere, ſed quia hæc eſt reale fundamentum ſolidæ felicitatis temporalis, & æternæ, ego illam principi Chriſtiano ſupra omnia pacis deſideria cõmendo, & ſine hac interna pace nihil illi ſecurum promitto: non eſt pax impiis: juſtus in pace vivit. *Pax interna mentis.* *Politici contemnunt pacem internam.*

Pax externa. Externa pax eſt illa, quam cum aliis habemus: hanc acquirimus perfectiſſime, cum regulam naturalis æquitatis obſervamus: quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. Pro hac pace tuenda, & conſervanda conſcriptæ ſunt fere omnes divinæ, & humanæ leges, quia in hac mutua pace ſingulorum, conſiſtit ſalus Reipubl. Et ideo Chriſtiano principi maxime vigilandum, ut cum ſubditis, & inter ſubditos per viam rectæ rationis, & juſtitiæ ſecundum Deum hanc externam pacem teneat, promoveat, & conſervet.

Pax publica. Pax publica eſt univerſalis ſecuritas, de cujus bono gaudent omnes in Republ. hæc maxime conſiſtit in bono regimine Principum. Cum enim illi juxta leges ſanctas & avitas conſuetudines provincias ſuas juſte gubernant, virtutibus præmia, vitiis pœnas decernunt, & exteros ad bella non provocant, hoſtilitatis cauſas prudenter præſcindunt; ambitioni

aliis-

aliiſque paſſionibus juſtum moderamen adhibent, & ſub divina protectione publicum bonum privato præferunt, hoc agunt, ut ipſi principes, & ſubditi incomparabili pacis publicæ dulcedine & ſecuritate fruantur. Sub hac pace floret pietas, & religio; ſurgunt alta regum palatia, creſcit ærarium, diteſcunt regna, ornantur Civitates, mercaturæ libertas datur, ſub hac ſecure gaudet populus, lætatur agricola, confidit extraneus, non inſultat miles, & omnes ſine timore domi, & foris quiete vivunt, ſuiſque negotiis attendunt. *Hic velim obſervent principes, & ſubditi, quando ſine juſtiſſimis cauſis pacem publicam male gubernando, aut ſeditioſe rebellando violant, quantum bonum impediant, & quantis malis ſe ipſos objiciant, ut vel ſic pacis conſiliis inhærere, & bella fugere diſcant. *Pacis publicæ fructus.*

Privata pax eſt illa, quam vocamus ſingulorum. Hæc licet à pace publica ut plurimum dependeat, tamen in *Pax privata.*

bona aut mala diſpoſitione cujuſque hominis fundamentum habere videtur. Sunt enim pacifici, qui in Deo pace interna fruuntur, & cum omnibus pacem habere conantur, & filii Dei vocantur. Sunt alii, qui nec pacem mentis habent, nec aliis pacem permittunt, & recte filii Diaboli vocantur; utriq; autem ſui boni, & mali authores ſunt. Unde illud Spiritus S. veriſſimum eſt: inquire pacem, & proſequere eam: quaſi dicat, ſi deſideras pacem, quære illam, & invenies; ſi lites, & bella quæris, multiplicabuntur tibi mala, diſcordiis conſumeris. Tantum ergo quiſque pacis privatæ conſequetur, quantum intus, & exterius de pace ſeminaverit.

Pacifici vocantur filii Dei.

Pax vera eſt, quæ neſcia doli in conſtanti veritate fundatur. Talis eſt, quam Chriſtus D.N. nobis reliquit, & dedit, non quomodo mundus dat, ſed in veritate. Hanc amplectimur, & poſſidemus, quando in charitate perfecta cum Deo, & hominibus ambulamus.

Pax vera.

lamus. Per hanc ſecura via deducimur ad æternam pacem, cujus non erit finis: ſine hac pace Chriſti corruit omnis humana prudentia: & quæ Politicis ſolida, & vera videtur, vacua eſt & inanis. Nam licet mundi ſapientes veram Reipubl. pacem in eo conſtituant, quod inter partes acta, & concordata juramentis, ſcriptis publicis, ſigillis, & teſtimoniis, firmiſſimis humanæ ſecuritatis vinculis, communita ſint, errant tamen à vero, cum per Rationem Status Deum à ſuis conſiliis excludant: quia niſi Dominus ædificaverit domum pacis, & conſilii; in vanum laborant, qui ædificant eam.

Falſa pax eſt, quam humana calliditas ad ſpeciem effingit, ut ſecurius lædat: hæc fundatur in ſecretis Idoli ſtatus, & eo majoris prudentiæ argumentum habetur, quo ſubtilius à Politicis obnubilatur. Sed quia illa indigna eſt, quæ inter Chriſtianos nominetur, attendant juſti *Pax falſa.*

 prin-

principes, ne idolum ſtatus conſulant, aut ejus dolis circumveniantur: non eſt pax in mendacio, aut duplici corde: finis falſæ pacis eſt confuſio, & interitus.

Pax propria regni. Pacem cuique regno aut reipubl. propriam & intrinſecam dicimus, quam ſuavi concordia habent reges, & Magiſtratus cum ſuis ſubditis, & hi cum regibus, & ſuperioribus: hæc conciliatur, fovetur, & conſervatur mutuo amore, cum reges juſte imperant, & ſubditi filiali timore poteſtatem à Deo ordinatam decenter venerantur. Diſſolvitur autem ſuperbo dominatu, & rebellione populari, quando vel reges injuſte ſuos opprimunt, vel ſubditi indebita prætendunt: ad quæ utrinque Idolum ſtatus conſilia, & arma ſubminiſtrat.

Pax extrinſeca. Pax extrinſeca eſt, quam reges, & principes habent cum vicinis, & exteris regibus, vel poſt bellum, vel poſt juſtitiæ definitionem, vel per amicabilem compoſitionem: hæc

conſi-

conſiſtit in pactis conventis: quæ ſi honeſta ſunt, ſervari debent ſtrictiſſime, qui enim pacta violat, pacem deſtruit, bellum provocat; non meretur pacem, qui pacis media perfidus ſubvertit.

Juſta, & honeſta pax eſt, quæ ad Dei gloriam directa juſtis, & honeſtis conditionibus ita inter reges componitur, ut utrinque regalis dignitas illæſa permaneat: hæc propria eſt regum Chriſtianorum, qui jure charitatis, & juſtitiæ in mutuis actionibus nihil infame, nihil iniquum admittere ſolent. *Pax juſta, & honeſta.*

Turpis, & injuſta pax eſt, quæ Dei gloriam, & religionem non attendit, juſtitiam ſuperbe excedit, ſervitutem inducit, & partem ſubactam ad iniquas, impiaſque conditiones compellit: atque hæc propria eſt Gentilium, qui Deum verum non agnoſcunt, ſuæ feritati confidunt, & præter voluntatem ſuam nihil juſtum, nihil honeſtum æſtimant. Chriſtiani *Pax turpis, & iniqua.*

vero reges nec victi talem pacem acceptare, nec victores ipſis etiam Gentilibus talem imperare poſſunt: imo mortem potius eligere tenentur, quã à Deo declinare, & deuictorum ſalutem negligere: quia verum Chriſtianum nec tribulatio, nec auguſtia, perſecutio, aut gladius, neque mors, neque vita, aut ulla creatura ſeparare debet à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Jeſu.

Pax Chriſtiano digna.

Pax temporalis.

Pax temporalis, & mundana eſt, quam quilibet in particulari per regulas humanæ prudentiæ ſibi comparat; & hæc ſimpliciter mala non eſt, quando eo tendit ut cum omnibus pacem colendo expeditius Deo ſerviatur. Eſt autem pernicioſa, quando mundani cum mundo pacem ineunt, ut in bonis ducant dies ſuos, & deliciis ſine perturbatione fruantur. Quã hæc pax ſit inſtabilis, fallax & incerta, docet mundi inconſtans mutabilitas, & rerum humanarum viciſſitudo. Pleniſſimam cum mundo pacem habe-

habebat Rex Balthaſar, cum regale convivium in ſignum potentiæ inſtrueret, & in mediis deliciis pingente ad parietem manu vocatur ad judicium. Sic dives epulo in abundantia humanæ pacis inſperato judicio ad æterna ſupplicia condemnatur. Pereunt in æternum ſine pace, qui relicto Deo mundanam pacem ſectantur: attendant ſibi athei, qui nihil niſi mundi pacem ſpirant, docent, & deſiderant.

Feliciſſima omnium pax cœleſtis, & æterna eſt, quæ hominem cũ Deo, cum Angelis, & cum omnibus bonis conjungit; quæ omnem ſenſum exſuperat, & hominibus bonæ voluntatis à Deo promittitur, in abundantia datur, & in ſecuritate æternum continuatur. Hanc pacem Chriſtus D.N. Apoſtolis ſuis, & Eccleſiæ dedit, & pro teſtamento reliquit: hanc Spiritus S. docet inquirere, * & qui illam inveniunt, filii Dei vocantur. Ad hanc pacem obtinendam debent Reges Chri- *Pax æterna.*

Chriſtiani omnia ſua conſilia, actiones, bella, fœdera, & pacta dirigere, niſi cum atheis Politicis ab ultimo fine aberrare, & in humanæ prudentiæ vanitate per falſam Rationem ſtatus, ſeducti perire velint. Pro hac pace militant omnes Chriſtiani adverſus carnem, mundum, & diabolum; ſuſcipiunt Martyres horrenda tormenta; & religioſi voluptates, honores, & divitias contemnunt, voluntati propriæ vim inferunt, mundanis ſtulte vileſcunt, ut in pace Chriſti vivant in æternum. Hanc pacem intelligunt, & conſequuntur, qui ſpiritu Dei ducuntur, & per temporalia ita pie gradiuntur, ut æterna non amittant. Qui vero ex ſecretis Idoli ſtatus publica, & privata adminiſtrant, ad delicias æternæ pacis non perveniunt, à Cœna magna excluduntur.

Volui diverſas has ſpecies paulo latius deducere, ut Chriſtianus Princeps laqueos ſimulatæ pacis Idoli ſtatus facilius devitare, & per veram,

juſtam,

juſtam, ac honeſtam pacem tempo-ralem ad æternæ quietis dulcedi-nem ſecurius viam ſtratam invenire poſſit.

PUNCTUM VII.

Quomodo Pax concilietur, & conſervetur; impediatur & amittatur?

FUndamentũ pacis eſt mutuus amor: quia amor conjungit animos, parit conſenſum, & facit habitare ſimul homines unius amoris in domo pacis, ſine amore ſyncero nulla pax ſubſiſtere, aut diuturna eſſe poteſt. Qui ergo deſiderat ſibi conciliare pacem ſolidam vel cum Deo, vel cum hominibus, colat, & foveat conſtantem amorem, & ſecundum qualitates amoris de bono pacis gaudebit. Hoc ſicut in genere verum eſt, ita in ſpecie de pace publica (quam hoc loco maxime ſpectamus) certiſſimum, quod ſine amore bene ordinato nec haberi, nec ſtare poſſit: hoc ratio-

Pacis fundamentũ amor.

ratio naturalis, & moralis tum etiam experientia rerum, & hiſtoriæ tam aperte convincunt, ut vero Chriſtiano cauſa dubii non detur. Extendit autem quantum velit Politicus humanæ prudentiæ ſubtilitatem, fingat quantum ſatis oſculum pacis, dominetur quantumcunque abſolute, nunquam tamen ſuo principi, aut reip. pacem firmam conciliabit, niſi eundem ita doceat imperium moderari, ut à ſubditis ametur, & ipſe ſuos paterne diligat: perierunt infeliciter omnes, qui timorem in odio deſiderarunt.

Nulla ſecuritas in regno ſi ne mutuo amore.

Conciliatur ergo pax reip. vero in virtutibus fundato amore. Conſervatur autem obſervantia legum, & pactorum. Hoc principaliter patet in pace, quam omnes in Deo D.N. exoptamus: quamdiu enim pleno zelo præceptis divinis inhæremus, filii Dei vocamur, & ad oſculum pacis æternæ ducimur: cum vero mandato Dei tranſgredimur, continuo à regno pacis excludimur, & gratia amoris

priva-

privamur: juxta illud. Vos amici mei eſtis, ſi feceritis, quæ præcipio vobis. Et qui ſervat mandata mea, hic mihi frater, & mater eſt.

Deinde docet experientia, pacem ſingulorum non aliter conſervari, quam ſi mutua pacta ſine dolo, ſine violentia inconcuſſa ſervent, & à terminis debitæ charitatis non recedant, juſte agant, juſta ferant. *Pacis media.*

Tertio quod pax publica regni aut reipubl. conſervetur obſervantia legum, à priori ſic demonſtratur, quia omnes bonæ leges ad conſervandam pacem reipubl. conditæ ſunt. Ergo ſervatis legibus etiam pax conſervatur. Hoc etiam à conſequenti ſatis probatur: quia cum reges fideliter obſervant, ea quæ in inaugurationibus ſuis ſubditis promittunt, quæ juramentis ſancte confirmant, quæ in regnorum antiquis conſuetudinibus manutenenda ſuſcipiunt, & quæ leges divinæ & juſtitiæ, raro aut nunquam ſua culpa in pace publica à *Pax conſervatur legibus*

ſubdi-

ſubditis turbantur. Ita quando cum exteris, & vicinis regibus pacta inviolata ſervant, etiam pax externa illæſa ſubſiſtit. Et cum confœderatis pacem ſecure conſervant, quando debita ſynceritate conditiones adimplent.

Pacem publicam promovet fidelitas ſubditorum. Non aliter ex parte ſubditorum pax publica ſalva conſiſtit, quando regibus ſuis aut ſuperioribus legitimis fidelitatem & obedientiam debitam præſtant, à periculoſis factionibus abſtinent, ſecundum leges patrias quiete vivunt, & juſtitiæ deciſionibus obtemperant. Ergo ſine errore liceat inferre, quod pax publica fundamentaliter obſervantia legum, & pactorum conſervatur.

Pacis impedimenta. 1. Impedimentum pacis, eſt peccatum. Proximum eſt, ut quibus modis pax reipubl. Chriſtianæ impediatur, videamus. Primum & ſummum impedimentum pacis eſt peccatum. Secundum eſt, vitium principis. Tertium eſt, error populi. Quartum eſt, violentia exterorum. Et quia hæc tam ingens

ingens bonum pacis evertunt, ſingula ſeorſim conſiderare & diſtinctius declarare neceſſarium viſum eſt.

Quam peccata impediant pacem. De primo, quod peccata ſint maximum pacis publicæ impedimentum, certa eſt omnium Chriſtianorum ſententia. Quia peccata provocant juſtitiam Dei ad vindictam, & ipſum auctorem veræ pacis offendunt. In hujus ſententiæ confirmationem docent ſacræ hiſtoriæ, quod Deus ob peccata hominum generale bellum univerſæ carni indixerit, & per diluvium paucis juſtis reſervatis omnes reges, & terræ populos deleverit. Quod etiam Sodomam, & Gomorram Deus igne de cœlo demiſſo propter enormitatem peccatorum vindice manu perdiderit. Sic legimus, quod Deus regna, & Monarchias de gente in gentem, quando peccata erant completa admirabili viciſſitudine tranſtulerit; & quod Saul, David, aliique plurimi reges ob peccata regnis privati, bellis conſumpti, & impli-

implicati ſint. Neque deſunt hujus veritatis exempla in hiſtoriis Chriſtianorum: in quibus de Attila hoc conſtanter refertur, quod Deus in pœnam peccati vocarit illum ſervum ſuum, & flagellum, ac nobiliſſima Chriſtiani orbis regna illi ſubjecerit. *De* regno Orientis, quod propter peccata continuis bellis attritum ſit, & tandem in manus infidelium Turcarum devenerit, nimis vera nobis eſt hiſtoria. Poſſumus ergo libere concludere, quod peccata non tantum ſint præcipuum impedimentum pacis publicæ, ſed quod juſto Dei judicio ſint cauſa bellorum, & regum regnorumque ruina & exterminium.

Politici errant. Et licet Politici athei pacis bonum bellorum motus, converſionis imperiorum, regumq; felicitatem ſimpliciter à fortuna, & vanis humanæ prudentiæ conſiliis dependere velint. Non tamen hac impia opinione moventur veri Chriſtiani, nec fortunæ impetum, nec Idoli ſtatus ſecreta reſpici-

reſpiciunt, ſed divinæ providentiæ univerſum ſtatum reipub. pacem, & bellum, adverſa & proſpera tribuunt & committunt: quia per infinitam Dei providentiam omnia creata æternis conſiliis dirigi, & per juſtitiam peccata pœnam, non pacem promereri credunt; & ideo ſolis bonæ voluntatis hominibus pax Dei promittitur & datur, impiis fortunæ filiis denegatur.

Non eſt pax impiis.

Generale hoc impedimentum pacis ſequitur particulare, quod diximus eſſe vitium principis. Hoc autem variū eſt. Aliquando enim princeps à vera religione deficit, & ſubditos ad hæreſes compellit, aliquando in recta religione Dei cultum negligit, impie vivit, & ſuo exemplo multitudinem perdit, pacem odit, bellum quærit, pacta violat: ſæpe ambitione extra terminos transfertur: & ſecundum affectus indignis miniſtris officia committit, aut juſtitiam non rite adminiſtrat: aut violenter aut pro

2. Impedimentum pacis, eſt vitium principis.

Exceſſus principum.

genio

genio crudeliter dominatur, aut ſubditis antiqua privilegia & libertatem adimit, aut eoſdem novis, & inſolitis exactionibus exhaurit. Et quomodocunque in his excedat princeps, ſinguli defectus pacem publicam potenter impedire poſſunt, & ſolent: quod ut clarius pateat, diſcurſum per ſingula vitia deducemus.

De religione hoc certum eſt, tam Gentilibus, quam Chriſtianis, quod nihil humanos animos efficacius conjungit, aut vehementius diſjungit, quam concordia aut diverſitas religionis. Unde recte ſequitur, ſi princeps ex præceptis Idoli ſtatus omnem religionem ſibi utilem fingat, nullam ſtabilem vita, & moribus profiteatur; vel ſi ab avita majorum fide leviter reſileat, novam hæreſin amplectatur, & ſubditos ſuos ad eandem quocunque dolo, aut minis compellat, quod hoc ipſo facto vinculum pacis præſentiſſimum (animorum conſenſum) diſſolvat, & ſe ſtatumque ſuum

Principis fictio in religionem impedit pacem.

ſuum variis ſeditionum, & bellorum periculis objiciat.

Legant in ſacris hiſtoriis Politici, qui per humanæ prudentiæ ſecreta divinæ providentiæ illudere præſumunt, quam infelici ſucceſſu reges Iſraelis Jeroboam, & alii verum Dei cultum immutarint, quomodo continuis bellis ſine ulla pace diſtracti, regnis exuti, & quam miſere cum tota poſteritate deleti ſint. Conſiderent etiam omnes curioſi, & novitatum amatores, quam graviter à Deo puniti ſint Chriſtiani Reges, & Principes, qui vel hæreſes ſuſceperunt, aut politice diſſimulando permiſerunt. Omnes experientia & rerum eventus convincit, quod veræ religionis mutationem bella, ſeditiones, & civiles diſcordiæ ſubſequantur. Et ratio eſt, quia qui de vera religione recedunt, Deum auctorem pacis contemnunt, & ideo juſte pacis bono privantur. Vide ea, quæ ſupra de Religione dicta ſunt.

Cautio ad curioſos de mutatione religionis.

Princi. pis impietas impedit pacem.

Secundo ſi Princeps religionem quidem veram teneat, ſed impie vivat, cum ſcandalo publicam honeſtatem offendat, vagam libidinem frequentet, nec Virginis nec Matronæ caſtitati parcat, & quodlibet, hoc ſibi licere pulchrum ducat, raro pacem inveniet, aut diuturnam experietur. quia hoc modo Deum, quem religione confitetur, opere peſſimo negat, contemnit, & ad vindictam provocat: Subditorum vero animos ita à ſe avertit, ut horror ſit memoria principis, & nihil niſi ſeditiones, & conſpirationes meditentur.

Ambitio principis impedit pacem.

Tertio vehementiſſime pacem impedit ambitiô immoderata principis, cum Regalibus provinciis non contentus, aut ſubditorum bonis inſidiatur, aut ad vicinorum ditiones concupiſcentiam extendit: vel tanta reverentia coli deſiderat, ut divinos honores ſua majeſtate minores exiſtimet. Ratio eſt, quia per tam exorbitantem ambitionem conciliat ſibi

odium

odium populi, exterorum regum diffidentiam, & inimicitias, ac omnium bonorum contemptum: ex quibus certius bellum, pacem nunquam expectare poterit. Non affero exempla Imperatorum, & regum, quos ambitio perdidit, quia hoc exhibet hiſtoria; ſed omnes principes Chriſtianos rogo, ſi pacem veram deſiderant, legem Dei, & juſtitiæ terminum ambitioni ſuæ ſtatuant; qui omnia ambit, omnia perdit.

Cautio ad reges de ambitione.

Quarto, grave impedimentum pacis publicæ eſt injuſtitia principis: quando erga bene meritos eſt ingratus, & indignis ſumma ſtatus officia committit: quando Proceres, & Nobiles contemnit, & exteros infames extollit: quando voluntatem ſuam facit legem; & inferiores potenti dominatu opprimit: quando judicium, & juſtitiam negligit, ac cauſam Eccleſiæ, Viduæ, & pauperis non rite dijudicat. Quia ſine legibus juſtitiæ nulla reſpubl. ne ſocietas quidem impro-

Principis injuſtitia impedit pacem.

borum ſalva conſiſtere poteſt: & ſub injuſto principe abundant impunita facinora, quæ regnum, & pacem publicam ſubvertunt: addo: pax & juſtitia ſe mutuo oſculantur; ergo injuſtitia, & violenta oppreſſio principem ad oſculum & gaudium pacis non admittit. Placeat Chriſtiano Principi hic repetere paucula illa, quæ de juſtitiæ virtute à nobis fideliter notata ſunt.

Principis crudelitas impedit pacem. Quinto pacem publicam, & ipſa regna potenter evertit crudelitas principum. Hoc ſuo exemplo, & exitio docent omnia Gentilium imperia, quę ſicut immani crudelitate parta & elevata ſunt, ita pari & majori feritate concuſſa miſere interierunt. Sic crudeles Aſſyrios Perſæ ferociores ſubjugarunt. Perſas Alexandri & Græcorum atrocitas in ſervitutem miſeram redegit: & hos omnes Romani ſuo imperio ſubjecerunt. Ipſos autem Romanos domeſtica ſeu Civilis ſævitia perdidit. De qua rerum & im-

& imperiorum admirabili ſubverſione valde utilis erit lectio Hiſtoriæ, quam principi Chriſtiano iterum commendo. Et quamvis crudelitas ſanctis legibus omnino prohibita ſit, & à Chriſtianis mentibus aliena videatur, quia tamen Idolum ſtatus ſuis arcanis venenis non paucos reges, & principes Chriſtianos in atrociora conſilia ſeducit, ita ut non rara crudelitatis exercitæ exempla hiſtoriæ nobis referant, accuſabo dolos Idoli, ut felicius devitentur. Primo docet ad abſolutum imperium neceſſarium eſſe rigorem juſtitiæ, ut omnes ſubditi intelligant in manu regis vitam ſuam conſiſtere. Secundo inducit reges ad crudelitatem, ut metuantur. Tertio perſuadet regibus, nunquam ſecurum eſſe regnum, niſi illos è medio tollant, quibus ob bene merita ſceptra debere videntur, qui ipſis contradicunt, & præclaris virtutibus favorem populi ſibi conciliant. Atque per has falſas rationes ſtatus Genti-

Idoli fraudes pro crudelitate.

Arg. 1.

Arg. 2.

Arg. 3.

lium crudelitatem Chriſtianis mentibus callide inſtillat, imo conſuetudinem introducit, ut reges in procerum morte, exilio, & interitu delectentur: quod cum ſummo reipubl. Chriſtianæ damno hiſtoriæ nimis vere conteſtantur. Ne vero hæc conſilia Idoli radices agant, breviter argumenta reſolvam.

Solutio arg. 1. Ad primum argumentum repeto, quæ in præcedentibus dicta ſunt, quod ſolus Deus abſolutum habeat imperium, reges autem à Deo dependens, & legibus divinis, ac humanis limitatum: ad hoc vero conſervandum non eſt neceſſaria crudelitas idoli, ſed moderata juſtitia, qua ſubditorum vita in manibus juſti regis ſalva ſit, non ad libitum violenter periclitetur.

Solutio arg. 2. Ad ſecundum argumentum. Reſpondetur Idolum noſtrum tantum tyrannos inſtruere, & ideo ex crudelitate metum ſuadere. Chriſtianum autem principem ita ſecundũ Deum debe-

debere rempubl. adminiſtare, ut ob excellentiam virtutum ab omnibus ametur, & ex amore timeatur.

Ad tertium argumentum reſpondetur, falſum, impium, & injuſtum eſſe hoc crudelitatis conſilium: contrarium autem omnibus bonis, & ſapientibus probari, quod bene meriti de republ. non crudeliter necandi, ſed magna gratitudine beneficiis & honoribus compenſandi ſint. *Solutio arg 3.*

FINIS.

A 6 1
1455135

A
75.

F. XVI
B 63